

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM

DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
KİTAPLARI OKUMA METİNLERİNDE BAĞLAM
TEMELLİ SÖZCÜK ÖĞRETİM YÖNTEMİ
KULLANIMI**

MEHMET ÜNAY

2501171286

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. MEHMET GÜRLEK

İSTANBUL-2020

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTAPLARI OKUMA METİNLERİNDE BAĞLAM TEMELLİ SÖZCÜK ÖĞRETİM YÖNTEMİ KULLANIMI

MEHMET ÜNAY

Yabancılar Türkçe öğretiminde sözcük öğretimi üzerinde dikkatle durulması gereken konuların başında gelmektedir. Bu sorunun temel kaynaklarından biri sözcüklerin nasıl öğretildiği meselesidir. Bu çalışmanın amacı, yabancılar Türkçe öğretirken kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine ne ölçüde başvurulduğunu belirlemektir. Bu çalışmada yöntem olarak doküman analizi modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda YDOT kitaplarından İstanbul B1 ve B2 ile Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesindeki ders kitaplarının okuma metinleri ve okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin kullanım sıklığı incelenmiştir. Toplanan verilerin analizinde yöntem başvurulma sayısına göre frekans ve yüzdelerden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuçları, incelenen kitapların sözcük öğretirken bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanma konusunda etkinliklerin ve örneklerin sayısı ve nitelikleri bakımından yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: bağlam temelli, sözcük öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, sözcük öğretim yöntemleri, dil eğitimi

ABSTRACT

USE OF CONTEXTUAL VOCABULARY TEACHING METHOD IN READING TEXTS OF TEACHING TURKISH AS FOREIGN LANGUAGE BOOKS

MEHMET ÜNAY

Vocabulary teaching in teaching Turkish as foreign language is the most important one of the points to be considered carefully. The question of how to teach vocabulary is one of the main sources of this problem. The aim of this study is determining to what extend the reading passages of the books used in teaching Turkish as foreign language use contextual vocabulary teaching method. Document analysis was used as method in this study. In this direction, the reading texts of Istanbul B1 and B2, Yeni Hitit B1 and B2 level teaching Turkish as foreign language books and the frequency of the use of contextual vocabulary teaching method in these reading texts were examined. In the analysis of data collection, according to the number of the use of the technique, frequencies and percentages were taken advantaged. The results of the study presented that, in terms of the number and qualification of the activities and examples, the books examined in the study are insufficient to use of contextual vocabulary teaching method while teaching vocabulary.

Keywords: *contextual, vocabulary teaching, teaching Turkish as foreign language, vocabulary teaching methods, language education*

ÖNSÖZ

Küreselleşmenin her geçen gün arttığı günümüz dünyasında iletişimi sağlamak için yabancı dil bilmenin de önemi gittikçe artmaktadır. Bir başka ifadeyle değişen dünyanın gereksinimleri yabancı dil öğrenmeyi de zorunlu kılmıştır. Bu koşullar içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nin durumu incelendiğinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen insanların sayısında artış yaşanmıştır. Bu durum Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurum ve Türkçe adına yapılan çalışmaların sayısının da artmasına katkı sağlamıştır. Bu tez çalışmasında Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine verilen önem ele alınmıştır. Bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemi, sözcüklerin bulundukları bağlam çerçevesinde oluşturulan sözcük öğretim yöntemlerini kapsamaktadır. Bu bilgiler ışığında bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük öğretimine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışma sürecinde bana yardımcı ve destek olan kişilere teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Bu çalışma süresince bana destek olan ve süreci sorunsuz bir şekilde yürütmeme katkı sağlayan yüksek lisans tez danışmanım **Sayın Doç. Dr. Mehmet Gürlek**'e teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimi ders dönemi boyunca engin bilgi, tecrübe ve deneyimlerinden yararlandığımız **Sayın Doç. Dr. Murat Elmalı, Doç. Dr. Şükran Dilidüzgün, Dr. Öğretim Üyesi Talat Fatih Uluç, Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Aygüneş**'e teşekkür ederim.

Süreç boyunca tez çalışmama yardımcı olup yol gösteren, doktora öğrencisi ve değerli arkadaşım **Mustafa Toklu**, eğitim hayatım boyunca daha iyi yerlere

gelmemeye her zaman destek olan babam **Yakup Ünay**, annem **Urkiye Ünay** ve bu bölümü seçmemeye vesile olan, değerli eşim **Ecem Ünay**'a teşekkür ederim.

Mehmet ÜNAY

İstanbul, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kavramsal Çerçeve.....	15
1.1.1. Öğrenme.....	15
1.1.2. Öğretme ve öğretim.....	15
1.1.3. Öğretim yöntemi.....	16
1.1.4. Yapılandırmacı yaklaşım.....	16
1.1.5. Sözcük kavramı.....	17
1.1.6. Bağlam.....	18
1.1.7. Sözcük öğretim yöntemleri.....	19
1.1.8. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisi.....	21

1.1.8.1. Okuma.....	21
1.1.8.2. Okuduğunu anlama stratejileri.....	22
1.1.8.3. Avrupa ortak dil ölçütleri çerçevesi (CEFR) ve okuma-anlama becerisi	24
1.1.8.4. Kurlara ve becerilere göre öğrencilerin okuma becerisiyle ilgili ulaşması gereken ölçütler.....	25
1.2. Konu ile İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar.....	26
1.2.1. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimine ilişkin araştırmalar.....	27
1.2.2. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine ilişkin araştırmalar.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli.....	32
2.2. Evren ve örneklem.....	32
2.3. Veri Toplama Araçları.....	33
2.3.1. Doküman incelemesi tekniği.....	33
2.3.1.1. Doküman incelemesi aşamaları.....	33
2.4. Veri Analizi Aşamaları.....	34
2.4.1. Kaynaklardan örneklem seçimi.....	34
2.4.2. Kategorilerin geliştirilmesi.....	35
2.4.3. Analiz biriminin saptanması.....	35
2.4.4. Verilen sayısallaştırılması.....	35
2.5. Veri Toplama ve İnceleme.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Metinlerin Konularına ve Özgünlüklerine Göre Dağılımı.....	37
3.2. Okuma Metinlerinin Bağlam Temelli Sözcük Öğretim Yöntemi Yönünden İncelenmesi.....	42
3.2.1. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı.....	42
3.2.2. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı.....	56
3.2.3. Yeni Hitit B1 seviyesi (Yeni Hitit 2) YDOT kitabı.....	69
3.2.4. Yeni Hitit B2 seviyesi (Yeni Hitit 3) YDOT kitabı.....	109
3.3. Kitapların Bağlam Temelli Sözcük Öğretiminden Yararlanma Oranları.....	141
3.4. Okuma Metinlerindeki Bağlam Temelli Sözcük Öğretim Yönteminden Yararlanılan Bazı Sözcük Öğretim Etkinliği Örneklerinin İncelenmesi.....	142

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖNERİLER

4.1. Öneriler.....	148
4.2. Bağlam Temelli Sözcük Öğretim Etkinliği Önerileri.....	152
KAYNAKÇA.....	154

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo I. Okuma Süreci Aşamaları ve Süreçlerde Yararlanılan Stratejiler.....	23
Tablo II. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı metinlerin konu listesi.....	37
Tablo III. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı metinlerin özgünlük dağılımı.....	38
Tablo IV. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı konu listesi.....	38
Tablo V. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı metinlerin özgünlük dağılımı.....	39
Tablo VI. Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabı konu listesi.....	39
Tablo VII. Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabı metinlerinin özgünlük dağılım.....	40
Tablo VIII. Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabının konu listesi.....	40

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik I. Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı metinlerinin özgünlük dağılımı.....141

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 - Şekil 20 (İstanbul B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	44-55
Şekil 21 - Şekil 31(İstanbul B2 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	57-67
Şekil 32 - Şekil 79 (Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	69-108
Şekil 80 - Şekil 119 (Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	110-139
Şekil 120 (İstanbul B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	142
Şekil 121 (İstanbul B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	143
Şekil 122 (İstanbul B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	144
Şekil 123 - Şekil 124 (İstanbul B1 ve B2 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	145
Şekil 125 - Şekil 125 (Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	146
Şekil 126 (Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT öğretimi kitabı).....	147

KISALTMALAR LİSTESİ

CEFR: Common European Framework of Reference (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı)

TDK: Türk Dil Kurumu

YDOT: Yabancı Dil Olarak Türkçe

TÖMER: Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi

GİRİŞ

Günlük hayatta temel ihtiyaçları karşılamaktan tutun gerek hobiler ile uğraşırken veyahut tepki verirken bile hayatın her alanında iletişimin en önemli aracı olan dil kullanılmaktadır. Bildirme yapma, kendini koruma, yönetme, mantık yürütme, tahmin etme, yansıtma, düşsel anlatım gibi durumlarda da dil kullanılmaktadır. Dilin göndergesel, heyecana bağlı, alıcıyı harekete geçirme, kanalı kontrol ve dil ötesi gibi işlevleri de bulunmaktadır. Dil en etkili araçtır, insana özgüdür ve toplumsal uzlaşmadır (İmer, Kocaman, Özsoy, 2013). Dil geçmişle gelecek arasında bir köprü, bir mirastır. Ergin (1989), dili her topluluğun farklı şekillerde oluşturduğu bir uzlaşma sistemi olarak görmekte ve ne zaman oluşturulduğunun bilinmediğinden bahsetmektedir. Dil, edim olmayan, daha evvel planlanmamış bir sosyal oluşumdur. Dil topluma ait değerler taşır (Barthes, 1979). İletişim denilince çoğumuzun aklına hep sözlü, iki kişi arasında geçen ve cümlelerden oluşan bir diyalog gelse de aslında iletişim yalnızca iki kişi arasında geçmesi zorunlu olan ve cümleler ile sınırlandırılabilir kadar dar bir konu değildir. İletişim için dile ek olarak mimikler, jestler, sesler ve işaretler de kullanılabilir. İletişim kurmak için kurallı bir cümle oluşturmak şart olmasa da etkili bir iletişim gerçekleştirmek için cümlelere ihtiyaç duyulur. Cümleleri oluşturan sözcükler de bu noktada büyük önem arz etmektedir. Sözcükler birleşmeden cümleler oluşamaz iken sözcüklerin oluşması için cümlelere gerek yoktur ve anlatılmak istenenler tek bir sözcük ile de aktarılabilir çünkü sözcükler de anlam yüklüdürler ve kullanıldıkları bağlamlara göre yeni anlamlar kazanırlar. Aynı zamanda sözcükler söyleyenin söyleme şekline, tonlamasına göre bile farklı anlamlara gelebilir.

Sözcüklerin öneminden hareketle, iletişimin en önemli unsurlarından birisi de sözcük bilgisi ve sözcüklerin doğru şekilde etkili kullanımıdır. Yeni dil öğrenen

insanlar da öğrendikleri dilleri karşısındaki bireylerle etkili bir iletişim kurmak için öğrenirler bu yüzden sözcük öğrenimi yeni bir dil öğrenme sürecinde önemli bir yere sahiptir. Sözcük, dilbilgisi ve söylem bilgisine hâkimiyet dil eşik varsayımına göre yabancı dilde okuduğunu anlama ve iletişim kurma açısından oldukça hayatidir (Cummins, 1976). İnsanlar hangi dili öğrenirse öğrensin, dil öğreniminin ayrılmaz bir parçası da sözcük öğrenimidir. Yabancı dil öğrenirken öğrenenlerin ve öğreticilerin en büyük amaçlarından birisi de hedef dildeki yeni sözcüklerin öğrenilmesi ve hedef dilin yeterli bir konuşanı olacak seviyeye gelinmesidir. Her ne kadar bir dilin okuma, yazma, dinleme, konuşma gibi dört temel becerisi olsa da sözcük bilgisi bu becerilerin kazandırılabilmesi için büyük önem arz eder (Budak, 2000). Sözcük bilgisine hâkim olmadan dört temel beceride yeterli seviyeye gelmek olası değildir. Özellikle yazma ve konuşma gibi üretken becerilerin geliştirilmesinde sözcük dağarcığının önemi yadsınamaz. Okuma metinlerini anlamada ve konuşmacıların iletilerini çözümlemeye dilbilgisi kadar sözcük bilgisi de büyük önem arz etmektedir. Bir dili iyi bilmenin ilk kıstası o dildeki sözcüklere hâkim olmaktan geçmektedir.

Yeni bir dili öğrenen bireyler için sözcük öğrenimi ilk başta ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde daha sonra ise üst düzey konuşma becerisi geliştirme doğrultusunda gerçekleşmektedir ancak konuşma becerisinin yanında etkili yazı yazmadan, kültür, sanat, spor, bilime kadar hayatın her alanında geniş bir sözcük dağarcığına sahip olmanın önemi büyüktür. Sözcükler dili inşa eden temel yapı taşlarıdır (Read, 2000). Yeni sözcük öğrenimi her zaman dil öğrenme sürecinin önemli bir parçası olmuş ve öğrenenler çeşitli yöntemlere başvurmuştur. Sözcük öğrenme süreci kimi bireyler için sıkıcı bir süreç olsa da pek çok öğrenenin buna yatkınlığı bulunmakta ve bu süreci eğlenceli hâle getirecek, eğlenirken öğrenecek yöntemlere başvurmaktadır. Kimi öğrenen not defteri tutarak, kimisi ise görsel yöntemlerden faydalanarak yeni sözcükler öğrenmektedir. Sözcük öğrenme yöntemlerinin sınırı yoktur ve her birey kendi yöntemini dahi geliştirme yoluna gitmişken öğretmenler de bu amaçla yaklaşımlar, yöntemler, materyaller geliştirmiş ve sonu olmayan sözcük öğrenme yöntemlerine yenilerini eklemişlerdir.

Sözcük öğrenimi kimi zaman öğrenenin keyif aldığı etkinliklerle ister istemez kendiliğinden gerçekleşen bilinçsiz bir sürecin eseri olurken, kimi zaman ise öğrenenin isteği, çalışması ve çabası ile doğru orantılı şekilde gerçekleşmektedir. Unutulmamalıdır ki öğrenme sadece okul ortamında değil okul dışında da devam etmektedir. Buna paralel olarak sözcük öğrenimi de hayatın her anında ve alanında gerçekleşen bir süreçtir. Sözcük öğrenirken özellikle öğrenenin kullanılan yöntemden keyif alması süreci hızlandırmakta ve sözcük dağarcığını daha hızlı geliştirmektedir.

Problem Durumu

Her yeni dil öğreniminde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğreniminde de sözcük bilgisi üzerinde özenle durulması gereken, öğrenen için büyük önem arz eden bir konudur. Çeşitli enstitülerde ve dil merkezlerinde yapılan pek çok dil öğretim etkinliği sözcük öğretimini de içermektedir. Bu kuruluşlarda öğrencilerin seviyelerine uygun sözcükler öğretilmesi, Türkçeye karşı ilgilerinin artırılması ve Türkçeyi iyi düzeyde konuşmaları hedeflenmektedir.

YDOT öğretimi alanına bakıldığında en büyük sorunun materyal eksikliği olduğu göze çarpmaktadır. Pek çok yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitabında sözcük öğretim aktivitelerindeki kopukluk, ezberci mantık ve her üniteye farklılık gösteren, hem öğretmen hem de öğrenci için uygulanması zor sözcük öğrenme etkinliklerinin bulunması öğrenme sürecini yavaşlatmaktadır. Kimi zaman ise verilmesi hedeflenen sözcüklerin seviyeye uygunluğa veya günlük hayattaki kullanım sıklığına tam olarak uygun olmaması etkinliklerin amacına ulaşp ulaşmadığı konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır.

Öğrenmenin daha iyi gerçekleşmesi için otantik materyallere olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Günümüzde yöntem seçimindeki temel ölçütün öğrenci başarısından ziyade maliyet olması eğitim kazanımları açısından olumsuzluk doğurmaktadır. İngilizce dünyada en çok öğretim materyali bulunan dillerden biri olsa da günümüzde de İngilizce öğretimi için materyaller geliştirilmekte ve otantik materyal kullanımı için özgün araç ve içerikler üretilmeye çalışılmaktadır. Örnek olarak dinleme etkinliklerinde dinleyenlerin metinleri daha fazla içselleştirebilmeleri

için etkinliklere gerçek sesler eklenmeye çalışılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarında ise hakiki (otantik) materyaller kısıtlı sayıdadır.

Mevcut durumda öğretimin çoğunlukla hatta bazen sadece sınıf ortamında sağlanmaya çalışılması ve 45 dakikalık ders saatine sıkıştırılmaya çalışılmasının yanında kullanılan araç-gereçlerle ilgili telif ve bütçe gibi engeller de sözcük öğretim etkinliklerinin çeşitlendirilmesi önündeki büyük engellerdendir. Yukarıda belirtilen unsurlar göz önüne alındığında dil öğretiminin temel yapı taşlarından biri olan sözcük öğretimini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmek için sınıf ortamında kullanılabilecek uygun araçlardan birisi de okuma metinleridir. Okuma metinleri sözcük öğrenimi açısından hem ana dili hem de yabancı dil olarak öğrenilen diller bakımından büyük öneme sahiptir. Bu çalışmada ve problem dâhilinde aşağıda yer alan alt problemlere yanıt aranmıştır.

Alt problemler

- 1) YDOT kitapları okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine verilen önem nedir?
- 2) YDOT kitaplarında bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine ne şekilde yer verilmiştir?
- 3) YDOT kitaplarında yer alan okuma metinleri otantik (hakiki) materyal mi?

Geleneksel Sözcük Öğretim Yöntemleri ve Bağlam Temelli Sözcük Öğretim Yönteminin Farklılıkları

Öğrenme konusunda ortaya atılan yeni görüşler geleneksel yöntemlerle öğretim konusunu irdelemektedir. Geleneksel anlayış bilginin öğretmen tarafından doğrudan öğrenciye sunumunu esas almaktadır. Geleneksel yaklaşımlarda öğretmen öğretim sürecinde aktif rol oynarken öğrenciler pasif kalmaktadır ancak modern anlayışlar incelendiğinde öğrenmenin merkezinde öğrenci vardır. Geleneksel yaklaşımların yöntem ve teknikleri de buna göre şekillenmektedir. Sözcük öğretimi sözcüklerle fikirlerin ilişki içerisinde olduğu, sözlükten anlam bulup öğrenme gibi basite

indirgenemeyecek, karmaşık bir süreçtir (Akyol, 1997). Geleneksel yöntemlere bakıldığında sözcük listesi vermek gibi ezbere dayalı bir yöntemin veya not tutma gibi işlevsel bir yöntemin öğrenen üzerinde kalıcı etki bırakmadığı açıktır. Bunun yanı sıra bu yöntemler her öğrenciye uygun olmadığından eğitimde bireysel farklılıklar ilkesine ters düşmektedir. Görsel öğretim yöntemleri ele alındığında ise bu yöntemlerin kalıcılığı daha fazla iken maliyet, mekân ve zaman unsurları açısından kısıtlılıkları bulunmaktadır. Kısıtlı mekân ve zaman unsurları ele alındığında en fazla verimi sağlayacak sözcük öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve bunlara uygun araç ve gereçler üretilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenler gibi öğrenciler yeni sözcükler öğrenirken yeteneklerinin ve eğilimlerinin farkında olmalıdırlar. Bazı yöntemler olumlu yönde sonuçlar verirken bazıları ise olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Yanlış yöntemi seçmek sözcük öğrenme hızını yavaşlatabilir. Bazı öğrencilerin ilgisini çeken yöntemler diğer öğrencilerin ilgisini çekmeyebilir. Öğrenciler kendilerinin öğrenmesine etki eden güçlü ve zayıf yönlerinin bilincinde olmalıdır ancak her öğrenci aynı özellikte olmadığından bazı öğrenciler öğrenme stilleri seçiminde rehberliğe ihtiyaç duyabilmektedir. Eğitimciler yöntemlerini belirlerken öğrencilerin zekâ seviyelerine göre değil onların her birinin birbirinden farklı olmalarına göre hareket etmelidir çünkü farklı çevrelerde yetişmiş öğrencilerin öğrenmeye karşı bakışları ve yorumlamaları da farklıdır.

Çoğu öğrenci için etkili olan bir yöntem farklı yaklaşımlar ile daha iyi öğrenen öğrenciler için etkisiz olabilmektedir (Yetim, 2012). Öğrencilerin kişisel farklılıkları, eğitim kurumlarının imkânları göz önüne alındığında en iyi yöntem diye adlandırılacak bir yöntem bulunmamaktadır. İyi eğitimciler mevcut zamanı ve mekânı öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hedeflenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirip en yüksek verimi alanlar kişilerdir. Yöntem ve tekniklerinde değişik yapmaya ihtiyaç duyan ve değişikliğe giden öğretmenler derslerinden daha iyi verim alırlar (Yetim, 2012). Mevcut imkânlar doğrultusunda eğitimciler, dil öğrenen öğrencilere rehberlik edip onlara en uygun ve en iyi öğrenme yöntemini seçme konusunda yardımcı olmalıdır. Öğrencilere yardımcı olurken müdahaleci bir tutum yerine öğrencilerin bağımsız çalışabilecekleri konusunda da onları güdülemelilerdir.

Bağlam temelli sözcük öğretim yönteminde yer alan örnekler öğrencilerin konuları içselleştirebilmesi adına önemli yer tutmaktadır. Yukarıda yer alan ölçütlere ek olarak öğretmenler bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini derslerinde uyguladıkları takdirde ders için önceden plan yapmalı ve öğrencilere yeterli miktarda örneği sunabilmelidir.

Sözcük öğretiminde göz önüne alınması gereken unsurların başında her bireyin farklı öğrenme stili olduğu yer almaktadır. Bazı öğrenciler için teoriler ve soyut kavramları öğrenmek daha kolay iken bazılarına göre ise gerçek olayları ve somut kavramları öğrenmek daha kolay olabilmektedir. İnsanların öğrenme yollarını üç genel sınıfa ayıran Fernald, Keller, Orton, Gillighman, Stillman ve Montessori gibi psikologların 1920’lerde ortaya koyduğu kavrama (VAK: Visual/ Auditory/ Kinesthetic Learning Styles) göre kimi öğrenci görsel olarak daha iyi öğrenirken kimisi işitsel kimisi ise devinişsel yollarla daha iyi öğrenmektedir. Öğrencilerin kendini en yatkın bulduğu öğrenme stili olabilir ancak her öğrencinin tek bir öğrenme stiline sahip olduğunu düşünmek de yanlıştır. Öğrenciler kendi öğrenme stillerine göre en iyi yöntemi seçtikleri gibi buna ek olarak başka yöntemlerle de öğrenebilirler. Öğrencinin hem kendi hem de çevresinin öğrenmesi ile ilgili bilinçli olması konusunda cesaretlendirilmesi kendinin bilgiyi nasıl inşa ettiği konusunda da farkındalık yaratır (Coffield, 2004). Öğrencilerin yeni bilgileri öğrenirken kullandıkları yöntem kadar işleme süreci de birbirlerinden farklılık gösterir. Öğrencilerin bireysel, grup veya öğretmen desteğiyle çalışması da öğrenmeyi etkileyen faktörlerdendir.

Eğitimin hedeflerine ulaşabilmesi için çevre ve öğrenen kadar öğretene yani öğretmen faktörünün de önemi büyüktür. Öğretmenlik maddiyat gözü ile bakılması doğru olmayan eğitimcinin fark yaratması gereken bir meslektir (Kıroğlu, 2007). Fark yaratmaları için öğretmenler alan bilgisi açısından yeterli olduğu kadar hangi yöntemi kullanarak öğretim yapacakları konusunda da yetkin ve yaratıcı olmalıdır. Öğrencilerin kazanımlar doğrultusunda öğrenmesine rehberlik edenler başarılı eğitimcilerdir (Erden, 1998). Öğretim yöntemini seçerken göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalar vardır. Erciyeş’e (2012) göre öğretim yöntemini seçerken okulun ve sınıfın fiziki yapısı ve imkânları kadar öğrencilerin

gelişim seviyeleri, hazır bulunuşlukları, zaman, maliyet, öğretmenin yönetime yatkınlığı yöntem seçimini etkileyen faktörlerdendir. Öğrencilerin sosyokültürel, ekonomik yapısının da dolaylı olarak yöntem seçimine etkisi bulunmaktadır. Öğrencilerin farklı öğrenme stilleri olduğu gerçeğinin yanında seçilen yöntemin kalıcılığı da önemlidir. Aynı zamanda seçilen sözcük öğretim yöntemi günlük öğrenilen sözcük sayısının artışına da katkı sağlamalıdır. Tüm öğrenme durumlarında olduğu gibi sözcük öğreniminde de öğrencilerin art alan bilgisi, seviyeleri, hazır bulunuşlukları, çoklu zekâ kuramı (Multiple Intelligence Theory) da dikkate alınmalıdır.

Geleneksel yani bağlamsal olmayan sözcük öğretim yöntemlerine bakıldığında en yaygın görülen sözcük öğretim yöntemleri sözcük listesi ezberleme ve sözlük kullanımıdır. Bu yöntemler yabancı dil sınavlarına girecek öğrenciler için pratik, hızlı gözükseler ve günümüzde cep telefonu uygulaması şekline gelen elektronik sözlüklerden çok daha kalıcı bilgiler sağlasalar da konuşma amaçlı dil öğrenen bireyler için oldukça yetersizdir. Sözlük ile sözcük öğrenimi bağlam temelli bir sözcük öğrenme yöntemi sayılabilir. Çeviri ve ezberleme yöntemine göre daha pratik olsa da sözlük ile sözcük öğrenimi öğrenciyi sözcüğün sözlükte yer alan anlam sayısı ile kısıtlamaktadır. Sözlükteki yetersiz sayıda kullanımlardan dolayı öğrenciler sözcüğü bağlam içerisinde yorumlamakta zorlanmaktadır. Bu sözcük öğretim yönteminin en önemli sakıncalarından biri de sınıf içerisinde akran ve öğrenci-öğretmen etkileşimini en aza indirmesidir. Öğrenirken sorun yaşayan öğrenciler öğretmenlerden her ihtiyaç duyduğu anda gerekli yardımı alamadıkları için öğrenmeleri etkili gerçekleşmemektedir. Geleneksel ezber yöntemleri kalıcılık sağlamadıkları gibi bir bireyin günlük öğrenmesi gereken sözcük sınırından daha fazla sözcük öğretmeyi hedeflediği için öğrenenlere oldukça yorucu bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Ayrıca ezberleme yönteminin her öğrenciye uygun olmadığı bir gerçektir. Geleneksel yöntemde öğrenciler sözcüklerin kullanımlarını tam olarak öğrenemedikleri için öğrenilen sözcükleri de içselleştirememekte, öğrenmeye çalıştıkları dili konuşurken de yeni öğrendikleri bu sözcüklerden yeterince faydalanamamaktadır.

Geleneksel yöntemlerle sözcük öğretiminin en büyük eksilerinden birisi de öğrencilere öğretirken onların görsel hafızalarını canlandıramamaları ve üst düzey düşünme becerilerinden onları yoksun bırakmalarıdır. Sözcük öğretimini bağlam temelli öğretmek yerine düz anlatım tekniği ile gerçekleştirmek yetersiz kalan bir öğretim yoludur. Düz anlatım tekniği ile verilen komutlar öğrencileri kolaylaştırmakta ve onları farklı düşünme becerileri geliştirmekten alıkoymaktadır. Her ne kadar bu teknikler maliyeti düşük ve kısa süreli çözümler olsalar da öğrenilen bilgilerin yaşam boyu kalıcılığı konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu tekniğin kullanılmasındaki en büyük etken zamandan tasarruf sağlaması ve öğreticilerin zaman, maliyet ve zahmet yönündeki tutumlarıdır ancak bağlam temelli sözcük öğretim yönteminde ise yeni sözcüklerin tanımı sunulmamakla birlikte bu sözcükler ana dilindeki anlamına geleneksel yöntemlerde olduğu gibi doğrudan çevrilmemektedir.

Eğitimdeki yeni yaklaşımlar incelendiğinde ise öğrencinin öğretim sürecinin merkezinde yer aldığı görülmektedir. Yeni yaklaşımlara göre öğrenciler öğrenme sürecinde aktiflerdir ve öğretmenler onlara bilgiyi inşa etme sürecinde rehberlik ederler. Öğrenciler de sınıf içi etkileşimlerle sorun çözümünde birbirlerine fayda sağlarlar. Bağlam temelli sözcük öğretimi geleneksel yöntemlerin aksine öğrencinin bilgiyi kendi inşa etmesini sağlayan aktif bir öğretim yöntemidir. Sözcük öğretim yöntemi olarak kullanılabilen bu yöntemde hedef sözcükler, öğrencilere metin içinde kazandıkları anlamlara göre öğretilmektedir. Sözcüklerin doğru yerde kullanımlarının bilinmesi öğrencilerin sözcüğü tam anlamıyla öğrenmesini sağlar. Anlamsal olarak bir konuda bağlantı kurabilen öğrenci, konuyu daha etkili öğrenir. Aebersold ve Field'a (1997) göre sözcükleri bilme ile okuduğunu anlama, okuma metin ilişkisinde büyük öneme sahiptir. Buradan hareketle yabancı dil öğretiminde araç olarak okuma metinleri kullanımının sözcük öğrenmeye katkısı büyüktür. Ana dili ile yabancı dilde okuma kıyaslandığında yabancı dilde okuma ana diline göre bireysel farklılıklardan ve yapısal özelliklerden dolayı daha fazla gayret ister (Bernhardt, 2000). Okuma esnasında ana dilinden yabancı dile olan sürekli aktarım (transfer) da okuma becerisinin dil öğrenimi açısından önemini göstermektedir (Royer ve Carlo, 1991).

Akinoğlu'na (2012) göre öğrenme sürecinde aktif katılım ve işbirliğinin de önemi büyüktür. Bağlam temelli sözcük öğretiminde öğretmen ve akran desteği diğer bir deyişle etkileşim ve örnekleme imkânı daha fazla olduğundan öğrenmelerin kalıcılığı daha fazladır. Bu açıdan Bloom'un tam öğrenme modeline de benzeyen bağlam temelli sözcük öğretimi her üniteden sonra öğrencilere eksiklerini tamamlama imkânı vererek nitelikli bir öğretim sağlamaktadır. Bu durumun sonucunda öğrenciler arası bireysel farklılıklar da azalmakta ve öğrenci başarısı artmaktadır. Bağlam temelli öğrenme sadece metinler ile değil görsel öğeler ile de yapılabilmektedir. Örneğin; Türk Kültürüne yabancı Türkçe öğrenen öğrenciler için ilk kez görülen, kültürel bir konu olan bayram geleneği ile ilgili kısa bir film izleyen ve bayram teması ile ilgili sözcükleri filmin bağlamında öğrenen öğrencinin aklında geleneksel yöntemlerle öğrenen öğrencilere göre daha fazla bilgi kalmakta ve kalıcılık sağlanmaktadır. Bu yöntemi uygularken göz önüne alınması gereken önemli noktalardan birisi öğretilmesi hedeflenen sözcüklere vurgu yapılması ve bu sözcüklerin bağlamlarında öğretilmesidir.

Bağlam temelli sözcük öğrenmenin en avantajlı yanlarından biri de her ne kadar bilinmeyen sözcükler başta veya ortada olursa olsun okuyanın onu anlamlandırabilmek için bütüne bakmak zorunda oluşudur. Bu yöntemde yeni öğrenilen sözcüğün ne anlamda kullanıldığı ancak bütüne bakınca anlaşılabilir. Kern'e (2000) göre okuma metinleri herkes tarafından aynı yorumlanamaz, metinlerin anlamları okura ve okuma bağlamına göre farklılık gösterir. Okur metni farklı zaman ve mekânda okuduğunda bile bu sözcüklere farklı anlamlar yükleyebilir. Bu durum öğrenciyi ezber ve hazırcılıktan uzaklaştırmaktadır. Bağlam temelli sözcük öğretimi bu yönleri ile yapılandırmacı yaklaşım (Piaget, Vygotsky) özellikleri taşımaktadır. Bu yöntemle bireylerin sosyal ve dil gelişimleri sağlandığı için bağlam temelli sözcük öğretimi sosyal yapılandırmacılık (Vygotsky, Dewey) yaklaşımıyla ilişki içerisinde. Bu anlayışa göre tüm insan aktiviteleri sosyal bir bağlam içerisinde gerçekleşir ve bireyler bilgiyi kendi yaşantı ve tecrübeleri yoluyla etkileşimler geçirerek inşa eder. Yapılandırmacılıkta bilgi bağlamsal, klişelerden uzak ve bireylerin yüklediği anlamlara dayanmaktadır (Akinoğlu, 2012). Öğretmeden ziyade öğrenmenin ön planda olduğu

yapılandırmacılık yaklaşımında öğrenci bilgiyi uygulayarak inşa eder. Akınoğlu (2012) yapılandırmacılığı geçmiş bilgiler ile yeni bilgiler arasında bağ kurma olayı olarak tanımlamaktadır. Mevcut şemaları ile ilişki kurulması anlamlı öğrenme gerçekleşmesini sağlar. Bu anlayışa göre öğrenci tek yönlü bir bakış açısını reddederek sorularına cevap ararken farklı yollar izlemekte ve farklı cevaplar aramaktadır. Öğrencinin yeni sözcük öğrenirken bu süreci yaşaması onu sürekli aktif tutar. Bağlam temelli sözcük öğretimi öğrencinin keşfederek öğrenmesini ve onun yeni sözcük öğrenirken metindeki diğer sözcük ve cümleler ışığında hareket etmesini sağlar. Bu yöntemin kalıcılık sağlamasının sebeplerinden biri de bu aktif süreçtir.

Bağlam temelli sözcük öğretimi yapılandırmacı yaklaşıma uygun olmanın yanında öğretim stratejileri bakımından da 1993 yılında Jacobsen ve arkadaşlarının ortaya attığı buluş, sunuş ve araştırma-inceleme yolu ile öğretim stratejilerinden buluş (keşfetme) yolu ile öğretim stratejisi içerisinde yer almaktadır. Bu strateji öğrenci odaklıdır ve öğrencinin güdülenmesini esas alır. Merak ve keşfetme bilgiyi inşa etmede önemli unsurlardır (Bruner, 1977). Öğrenci bu süreçte bilmediği sözcüğün anlamı konusunda tahmin yürütürken metin üzerinde geriye ve ileriye dönük gelgitler gerçekleştirir. Bunlara ek olarak bu şekilde bir süreç yürüten öğrenci sadece tahmin veya hazırda olan bilgisine güvenme hatasına düşmeyip sözcüğün bağlam içerisinde kazandığı anlama da yoğunlaşır hatta bu yöntemle aynı sözcükle aynı metin içerisinde farklı anlama ve işleve gelebilecek şekilde pek çok kez karşılaşılabileceği de unutulmamalıdır.

Sözcüklerin pek çok farklı anlamı olabilmektedir. Kimi sözcük gerçek, akla ilk gelen anlamı ile kullanılırken kimileri ise bağlam içerisinde yan ve mecaz anlamlara bürünebilmektedir. Yani sözcükler bağlamlarına göre anlam farklılıkları taşıyabilir. Bağlam temelli sözcük öğretim yönteminde kullanılan yazılı metinler, öğrencilere onların yaşantıları ile ilgili çağrışımlar yaptığı için öğrenme daha etkili gerçekleşmektedir. Bunun sebebi bireyin öğrenmesinde daha önce yaşadıklarının yani tecrübelerinin etkisinin olmasıdır (Yetim, 2012). Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi, öğrencilerin seviyesine uygun metinler seçildiği takdirde her öğrencinin yeni sözcükler öğrenmesini mümkün kılmaktadır. Diğer bir yandan bağlam temelli

sözcük öğretim yöntemine bakıldığında yöntemin sınıf ortamında kullanıma uygun ve aynı şekilde zamandan tasarruf sağladığı görülmektedir. Bu yöntem öğrencilere okuduğunu anlama, kavrama ve değerlendirme fırsatı tanıdığı için onları üst düzey düşünme becerilerini kullanmaya teşvik etmektedir.

Metinlerdeki bağlam yolu ile yeni sözcük öğrenen öğrencilerin yorumlama yetileri de gelişim göstermektedir. Yazılı metinleri okuyan öğrencilerin yorumlama ve tahmin yeteneklerinin yanında eleştirel düşünme, neden sonuç ilişkisi kurma, genel ve ayrıntı bilgileri ayırt etme yetenekleri de gelişmektedir. Buluş yoluyla öğretim stratejisini (Jacobsen) içinde barındıran bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi, öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirir, sınıf içi etkileşimlerini artırır, öğrenciyi aktif tutar ve öğrenmenin kalıcı olmasını sağlar. Bağlam içerisinde anlamı bilinmeyen sözcükler, anlam-bağlam ilişkisi ile tahmin yöntemi kullanılarak öğrenilebilmektedir fakat burada bahsedildiği gibi bağlam temelli sözcük öğretimi yalnızca yazılı metinlerle değil aynı zamanda işitsel metinler, öğrenilen sözcüğün kullanımına uygun bağlam temelli etkinlikler, canlandırmalar, diyaloglar ile de sağlanabilmektedir. Bu araçlar kullanıldığında yöntem birden farklı duyu organlarına hitap edeceği için öğrenme daha etkili gerçekleşecektir (Tan, 2012).

Bu yöntemi uygularken öğretmenlere düşen pay büyüktür. Laufer (1998), sözlükleri aktif ve pasif sözcükler olarak sınıflandırmıştır. Sözcük öğrenim sürecinde aktif ve pasif olarak kullanılan sözcük gruplarından okuma yeteneği altında yer alan pasif sözcük gruplarını geliştirmek adına yazılı metinlere yönelip bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini öğretmenlerin sınıf ortamında kullanması çok daha yararlı olacaktır. Aksan (1987), gündelik hayattaki diyaloglarımızda başvurduğumuz sözcük hazinesinin kısıtlı olduğuna dikkat çekmiş ve az adette sözcükle iletişim kurduğumuzu belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında metinler öğrencilerin günlük hayatta konuşma ve yazma yetenekleriyle ürettiklerinden çok daha fazla konu ve tema içerdiklerinden okuma metinlerinde öğrencilerin konuşma ve yazma becerisinde kullandıkları aktif sözcüklerden çok daha fazla sayıda pasif sözcük yer almaktadır. Bu doğrultuda bağlam temelli sözcük öğretiminin sağladığı sınırsız konu ve içeriğin öğrencilerin pasif sözcük dağarcığını canlı tutarak günlük hayatta kullandıkları aktif sözcük dağarcığına da katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Bunlara ek olarak bağlam

temelli sözcük öğretiminden yararlanan öğretmenler bu yöntemi destekleyecek etkinliklerden de yararlanmalıdır. Öğrenilen yeni sözcüklerin farklı bağlamlarda kullanılması, öğrenilen sözcüklerle sınıf içerisinde bir durum canlandırılması, yeni sözcükle ilişkili alt ve üst kavramların haritasının çıkarılması ve öğrenilen yeni sözcükleri yaşantılarında kullanılabilecekleri sınıf dışı ödevlerin verilmesi bağlam temelli sözcük öğretimini destekleyen etkinliklerdir. Öğrencilerin sınıf dışında yaparak, yaşayarak öğrenmelerini pekiştiren etkinlikler onların öğrenmelerini kalıcı kılmaktadır.

Bağlam temelli sözcük öğretiminde de eksiklikler görülmesi yukarıda belirtilen bilgiler ışığında elbette mümkündür. Bireysel farklılıklar ilkesi göz önüne alındığında bu yöntemin diğer pek çok yönetime göre çoğu öğrenen için daha kapsayıcı olduğu açıktır ancak bu yöntemde karşılaşılan olumsuz sonuçların sebebi yöntemin sadece kendisinden değil öğrenenlerin o dildeki yeterlilik durumundan da kaynaklanmaktadır. Öğrencilere seviyelerine uygun yeni hedef sözcüklerin olduğu metinler yerine onların seviyesinin çok üzerinde ve bilmedikleri çok fazla sözcük içeren metinler verilmesi bu yöntemin başarısız olmasına sebep olur. Yöntemin uygulandığı sınıfların oluşturulmasındaki seviye belirleme sınavlarının yeterli düzeyde ayırt edici olmaması, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olması ve dönem içerisinde yetiştirilmesi gereken fazla sayıda konunun bulunması da bağlam temelli sözcük öğretimini yavaşlatan diğer sebeplerdir.

Konu ile ilgili bağlam temelli sözcük öğretimini destekleyen ve bağlam temelli sözcük öğretime karşı çıkan görüşler bulunmaktadır. Kimi araştırmacılar bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini sözcüğün kullanımı ile birlikte öğretilmesinden ötürü desteklemekte ve sözcüklerin kullanımı ile öğretilmesi gerektiğini savunmakta, kimi araştırmacılar ise bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini sözcük öğrenmede öğrencileri kısıtlayıcı olarak görmektedirler. Öğrencilerin sadece metinde geçen anlamlarını öğrenerek öğrenmenin sınırlı kalacağını savunan bu görüşe göre sözcük öğretimi yeteri kadar etkili değildir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak olarak kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi kullanımını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

Çalışmanın Önemi

Yabancılarla Türkçe öğretiminin geçmişine bakıldığında bazı kaynaklara göre yüzlerce yıllık geçmişe sahiptir ancak öğretim yöntemleri konusunda etkili çalışmalar henüz yapılamamıştır. Geçmiş çalışmalara ve yayınlara bakıldığında bağlam temelli sözcük öğretim çalışmalarının yapıldığı ve bu çalışmalardan verim alındığı görülmekte ancak ders kitaplarının henüz bu yöntemi kullanmaktan uzak oldukları da konu incelendiğinde ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada İstanbul Üniversitesi Dil Merkezine ait İstanbul ve Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezine (TÖMER) ait Yeni Hitit kitapları incelendiğinden bu çalışmanın sonuçları daha sonraki materyal geliştirme süreçlerine katkı sağlayacaktır. Bu kurumlar haricindeki yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumlar da çalışmadan ve sonuçlarından dolayı uygun gördükleri takdirde yöntem ve materyal geliştirme konusunda çalışmadan yararlanabileceklerdir.

Bu bakımdan çalışma daha önce alan yazında yapılan araştırmalara katkı sağlamayı amaçlamanın yanında bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin ileriki dönemlerde yabancılarla Türkçe öğretirken kullanılmasına katkı sağlamayı da hedeflemektedir.

Varsayımlar

Bu çalışma ile:

- Bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde B1 ve B2 seviyesindeki öğrencilerin sözcük öğreniminde etkili olacağı,

- Bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarında yer alan sözcük öğretim etkinliklerine katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma B1 ve B2 seviyelerini kapsamaktadır.
- Bu araştırma İstanbul B1 ve B2 seviyesi, Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesi kitaplarının incelenmesi ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Öğrenme

Bağlam temelli sözcük öğretimi konusunu iyi kavrayabilmek için üzerinde durulması gereken en önemli konular öğrenme ve bağlam konularıdır. Öğrenme bilinen tanımı ile tekrar veya yaşantı sonucunda bireyin çevresiyle etkileşim kurmasıyla davranışlarında meydana gelen kalıcı değişikliklerdir (Kaya, 2007). Öğrenme kuramının tanımı sürekli olarak kendini yenilemekte ve araştırmacılar öğrenmeyi çeşitli şekillerde tanımlamaktadır.

Güven (2012) eğitim süreci sonunda ulaşılmak istenen hedeflere öğrenme yoluyla ulaşıldığını ifade etmekte ve öğrenmeyi kalıcı davranış değişmelerine yol açan etkileşim olarak tanımlamaktadır. Öğrenmenin gerçekleşmesi için bireyin gayreti büyük önem arz etmekte ve bireyin zihinsel, duyuşsal süreçlerini canlı tutulması gerekmektedir (Güven, 2012). Güven'e (2012) göre öğrenme hem bir süreç hem de bir üründür. Taşpınar (2005) öğrenmeyi yaşam boyu bireyin her ortamdan elde ettiği, belli bir sürekliliği olan davranış değişikliği olarak tanımlamaktadır. Güney davranışçı ve bilişsel kuramlar olmak üzere öğrenmeyi ikiye ayırmıştır. Bilişsel kurama göre öğrenme zihinsel bir süreçtir ve doğrudan gözlemlenir. Davranışçı kurama göre ise öğrenme için uyarıcı ile bir etkileşim ve pekiştirme ile davranış değişikliği oluşması gerekmektedir (Güney, 2007).

1.1.2. Öğretme ve öğretim

Öğretme kavramı ise öğrenmeyi sağlayan etkinliklerdir (Demirel ve Kaya, 2007). Öğrenmeyi sağlayan bu etkinlikler bir öğretmen rehberliğinde okul ortamında gerçekleştirilir. Genel çerçevede bakıldığında ise eğitim kurumlarında gerçekleştirilen bu faaliyetler öğretim olarak adlandırılır. İyi bir iletişim sayesinde

öğrenme-öğretme başarılı bir şekilde gerçekleşir (Güven, 2012). Öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrencinin öğrenmeye istekli olması kadar derslere devamlı katılım sağlaması, sınıf dışı etkinliklere de katılması ve çevresi ile etkileşiminin iyi olması da gerekmektedir (Güven, 2012). Öğretmenler, öğrenme sürecinde öğrencilere rehber olmalı ve öğrencilere öğrenmeyi en iyi sağlayacak yöntemleri seçmede yol göstermelidirler. Öğretmenlerin üstlendiği bu görev bakımından öğrenmenin gerçekleşmesi için göz önünde bulundurulması gereken en önemli konulardan birisi öğrenmenin nasıl bir yol izlenerek gerçekleştiği yani uygun yöntem ve teknik seçimidir.

1.1.3. Öğretim yöntemi

Eğitmcilerin eğitim hedeflerine ulaşmak için ders organizasyonunda seçtikleri ve izledikleri yola yöntem denilmektedir. Öğretmenler öğretim yöntemi seçimi yaparken öğrencilerin seviyelerini ve ulaşmak istenen hedefleri göz önüne almalıdır. Sözer (2004) yöntem kavramını, teknik ve araç-gerek kullanılarak öğretim etkinliklerinin bir plan dâhilinde düzenlenmesi olarak tanımlamaktadır. Öğretim yöntemi ile öğrenme usullerinin gelişmesi bağlantılıdır (Saljo, 1979). Dersin planlanması aşamasında konu öğretilirken uygulanacak yöntemi seçerken öğretim ilkelerini göz önüne almak oldukça önemlidir. Yetim (2012) öğrencilerin etkili öğrenme yolları ile not başarılarına takılmak yerine kendilerinin öğrenmeye ilişkin gelişimlerine önem verdiklerini belirtmiştir. Öğrenmedeki bireysel farklılıklar göz önüne alındığında, her öğrencinin en iyi öğreneceği yol da farklılık göstermektedir. Her bireyin bilgiyi edinme kaynağı ve işleme yolu farklıdır bu yüzden öğrenme stilleri bireyden bireye farklılık gösterir (Schemeck, 1988).

1.1.4. Yapılandırmacı yaklaşım

Yapılandırmacı yaklaşım, bireyin öğrenme sürecine bizzat katılıp yeni bilgileri mevcut bilgilerin üzerine yapılandırılarak daha iyi öğrenmesi fikri ile temellendirilir. Yapılandırmacı eğitimde öğrenenler denenceler oluşturur ve denencelerini sınamaya sevk edilirler (Smerdon, Burka ve Lee, 1999). Sunuş yolunda olduğu gibi sınıfta pasif alıcı değillerdir. Öğrendiklerini yeni durumlara da aktarabildikleri için üst düzey düşünme becerilerinden faydalanırlar. Yapılandırmacı

yaklaşımında öğrenen ne yaptığının farkındadır ve yenilik, üretme, farklı düşünme, olaylara farklı açılardan bakma yapılandırıcılığın önemli unsurlarıdır. Bağlam temelli sözcük öğretimi yeni bilgiyi inşa etmek için var olan bilgilerden yararlandığından yapılandırmacı yaklaşımla ilişkilendirilebilir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi ile öğrenciler metin okurken veya dinleme yaparken bilmedikleri sözcükler ile karşılaştıklarında bu sözcüklerin anlamlarını zihinlerinde mevcut olan diğer bir ifadeyle bildiği sözcüklerden yararlanarak çıkarabilmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım ile öğretim yapan eğitimciler öğrenciye gerekli malzemeyi hazırladığı için bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden metinlerde yararlanılması yeni bilgilerin mevcut bilgilerle ilişkilendirilmesi açısından oldukça faydalıdır. Yeni bilgi ile mevcut bilginin ilişkilendirilmesi anlamlı öğrenme için önem arz etmektedir. Öğrenciye uygulama, deneme ve keşfetme imkânı sunan yapılandırmacı yaklaşım ile bağlam temelli sözcük öğretimi birbirini tamamlayan bir anlayışa sahiptir.

1.1.5. Sözcük kavramı

Sözcük kavramının tanımları incelendiğinde bütün tanımlar genel olarak aynı anlama gelse de sözcük kavramı kitap ve sözlüklerde araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. “Sözcük Türleri” kitabında iletişimdeki anlamlı unsurlardan en yeterlisi olarak tanımlanan sözcükten, bütün dillerde düşünce ve sesin kaynaşmasıyla oluşan, toplumu birbirine bağlayan önemli kültürel zenginlik olarak bahsedilmiştir (Aksan, 1983). “Türkçenin Grameri” kitabında sözcük, tek veya daha fazla heceden oluşmuş, dilden dile farklı mana ifade eden, cümle içinde çekim ekleriyle birlikte diğer sözcüklerle ilişki kuran birliklerdir şeklinde tanımlanmıştır (Banguoğlu, 1986). “Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü”nde sözcük, kendi başına bir mana ifade eden aynı zamanda diğer sözcüklerle de ilişki oluşturan, tek veya çok heceli dil kümeleri olarak tanımlanmıştır (Topaloğlu, 1989). Sözcükler, her dilde var olan, düşünce ve sesin birlikteliğiyle ortaya çıkan işaretlerdir (Aksan, 1990). “Gramer Terimleri Sözlüğü”nde sözcük, somut veya soyut kavramları karşılayan ya da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran, tek veya çok heceli ses kümelerinden oluşan dil birimi olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz, 1992). Akyol’a (1997) göre sözcükler deneyimlerimizin zihnimizde bulunma biçimidir. “İşlevsel

Genel Dilbilim” kitabında sözcük, özerk bir dizime sahip birbirinden ayrılması mümkün olmayan anlambilimlerin oluşturduğu yapı şeklinde tanımlanmıştır (Martinet, 1998). Sözcük kavramının tanımındaki belirsizliğe Sausurre (1998) “Sözcük hakkındaki tartışmalar bizleri şüpheyne düşürmektedir.” demiştir. Ona göre sözcük kavramı bizdeki somut birim olgusuyla uyuşmamaktadır. Sözcük, sınırları boşluklar ile belirlenmiş birbiri ardına gelen harflerden oluşur (Jackson, 2003). “Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü”nde sözcük, sesbirimi veya sesbirimlerinden meydana gelen, yazı dilinde boşluklarla sınırlanan, çoğunlukla anlamlı bir birim meydana getiren, ifadede belli bir şekli birlik sunan, biçim olarak dizilimden ötürü ya değişen ya da hiçbir değişime uğramayan, ek getirilebilen ses veya sesler kümesi olarak tanımlanmaktadır (Vardar, 2007). “Sözcükbilime Giriş” kitabında sözcük, bir dilin ana unsuru olarak tanımlanmıştır (Günay, 2007). “Türk Dilbilgisi” kitabında sözcük, anlamlı ya da gramer görevli dil birlikleri olarak tanımlanmıştır (Ergin, 2009). Türk Dil Kurumuna göre sözcük, anlamlı ses veya ses birliği, söz, sözcük, lügat olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). “Temel Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü”nde sözcük, çekim ve yapım ekleriyle biçimleri değişebilen, kullanıldıkları yere göre anlam ve işlevlere sahip olan, konuşma dilinde duraklamalar ve yazı dilinde boşluklarla diğer unsurlardan ayrılan, yeri değişebilen, dilin anlamlı en ana unsuru olarak tanımlanmıştır. (Yılmaz, 2014). En bilinen tanımıyla bir ya da birden fazla heceden oluşan, tek başlarına anlamlı ve cümle kurmaya yarayan, cümleler içerisinde işlevleri olan dil öğeleri olarak vücut bulan sözcüğü, araştırmacılar anlam ve biçim çalışmalarına göre farklı şekillerde tanımlamıştır.

1.1.6. Bağlam

Sözcüklerin kullanıldıkları yere göre öğretilmesine dayanan bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin ne olduğunu anlamak için sözcük kavramının yanında bağlam kavramının da ne olduğunu kavramak gerekmektedir. Bağlam, analitik biçimde ayrı bir faktör veya perde arkası olarak düşünülemez çünkü öğrencinin öğrenmesinin merkezindedir (Finkelstein, 2001). İngilizce “context” olarak adlandırılan bağlam “Dilbilim Sözlüğü”nde mana, görev ve yapı açısından dil birimine tesir eden birimler olarak tanımlanmaktadır (İmer, Kocaman ve Özsoy,

2013). Bağlam sözcüğün kullanımını öğrettiği gibi metin içerisinde sözcükle ilişkili olan diğer sözcüklerin de daha iyi anlaşılmasını sağlar. Bağlam cümlede sözcüğün anlamını daha iyi belirlerken ilişkide bulunduğu diğer birimlerle de kapsayıcı bir bütün oluşturur (Korkmaz, 1992). Bağlam ile öğrenme gerçek hayat ile ilişki kurmayı gerektirir, aynı şekilde öğrenciler okulda öğrendiklerini de gerçek hayatta uygulayamazlarsa etkili bir öğrenmeden söz etmek mümkün değildir. Bağlam ile öğrenme tam olarak gerçekleştirildiğinde öğrenme de kalıcı olmaktadır. Glynn ve Koballa (2005) öğretim sürecinde öğrencilerin deneyimlerini bağlam oluşturmada kullanmayı etkili bir araç olarak görmektedir. Bağlam temelli yaklaşım öğretimi her bireye göre kişiselleştirir, somut hâle getirir ve bireye faydalı bilgiler aktarır.

1.1.7. Sözcük öğretim yöntemleri

Eğitimde yaklaşımlar kadar yöntem, materyal ve araç gereç seçimi de büyük önem taşır. Öğretimin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan yöntem ve araç-gereçlerle desteklenmesi öğrenci başarısının artmasındaki en önemli unsurlardan biridir. Bu ilke göz önüne alındığında sözcük öğretiminin de etkili yöntemler ve araç-gereçleri kullanarak yapılması gerekmektedir. Henüz sözcük öğretimi için yeterli çalışmaların olmama sebeplerinden birisi ses ve sözcük bakımından sıklık konusunda yeterli çalışmalar olmamasıdır (Aksan, 1982). Öğrencilere bilmedikleri sözcükleri öğretirken farklı ve onların ihtiyaçlarına uygun yöntemler kullanmak hem öğrenme hem de sözcüklerin kalıcı olması yönünden önemlidir. Sözcük öğretim çalışmalarına bakıldığında çalışmaların çoğunlukla sözcük yapısı veya sözcük anlamı üzerine olduğu görülmektedir. Yağcı, Katrancı, Erdoğan, Uygun (2012) yaptıkları çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin aşağıda yer alan sözcük öğretim yöntemlerinden yararlandıkları bilgisini elde etmişlerdir. Sözcük öğretim yöntemlerine bakıldığında yöntemlerin sınırı olduğunu söylemek mümkün değildir. Aşağıda sözcük öğretim yöntemlerinden en yaygın olanlarına yer verilmiştir.

- Sözlükten yararlanma
- Sözcüğü cümle içinde kullanma
- Sözcük-anlam eşleştirme
- Bulmaca
- Oyunla öğretim

- Farklı metin türlerini okuma
- Drama
- Cümleden anlam buldurma
- Görsellerden yararlanma
- Sözcüklerden hikâye oluşturma
- Resimli sözlük kullanma
- Atasözü ve deyimlerden yararlanma
- Kavram haritasından yararlanma

Uçar (2012), çalışmasında alanyazında geçen, yaygın sözcük öğretim yöntem ve tekniklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Anlam analizi ile sözcük öğretimi yöntemi
- Bağlam ile sözcük öğretimi yöntemi
- Beyin fırtınası ile sözcük öğretimi tekniği
- Birleştirilmiş yöntem ile sözcük öğretimi tekniği
- Bulmaca ile sözcük öğretimi tekniği
- Çağırışım ile sözcük öğretimi yöntemi
- Doğrudan yöntem ile sözcük öğretimi tekniği
- Dramatizasyon ile sözcük öğretimi yöntemi
- Dört kare stratejisi ile sözcük öğretimi yöntemi
- Eşleştirme ile sözcük öğretimi yöntemi
- Gözlem ile sözcük öğretimi yöntemi
- Gruplandırma ile sözcük öğretimi yöntemi
- İlişkilendirici yöntemle sözcük öğretimi tekniği
- Jest, mimik, tasvir ve taklit ile sözcük öğretimi yöntemi
- Kavram geliştirme ile sözcük öğretimi yöntemi
- Sözcüğün anlamını metinden tahmin etme yoluyla sözcük öğretimi yöntemi
- Sözcük çalışması ile sözcük öğretimi yöntemi
- Sözcük defteri ile sözcük öğretimi yöntemi

Yukarıda sunulan yöntemlerde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi de yer almaktadır. Benhür'e (2002) göre de sözcük anlamını duyulan veya okunan cümleden çıkarma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yeni sözcük öğretirken kullanılan tekniklerdendir. Aynı zamanda Benhür (2002) okuma esnasında kullanılan okuma stratejilerinden birisi olarak da yeni karşılaşılan sözcüğün anlamını cümleden çıkarma tekniğine yer vermiştir.

1.1.8. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisi

Bu kısımda bağlam temelli sözcük öğretimi ile ilişki içerisinde olan alıcı becerilerden (receptive skills) bilinmeyen sözcüklerin anlamını metinden çıkarma yolu izlediği için okuma becerisine yer verilmiştir.

1.1.8.1. Okuma

Okuma hem ana dil hem de yabancı dil öğreniminde bilgi elde etme gayesiyle insanların başvurduğu temel becerilerden biridir. Okumaya ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlar:

Yalçın'a (2002) göre okuma insanlar tarafından önceden belirlenen simgelerin duyu organları yardımıyla idrak edilip beyin tarafından işlenip yorumlanmasıdır. Kavcar, Oğuzkan ve Sever'e (2005) göre okuma bir süreçtir ve bu süreçte yazılar, sözcükler, noktalama işaretleri ve diğer unsurlar idrak edilir ve kavranır. Nunan'a (1989) göre okuma bir bağlantı kurma sürecidir. Bu süreçte okuyucu sadece dil bilgisinden değil önceki bilgilerinden de yararlanır. Yani okuma bir anlamlandırma sürecidir.

Bu tanımlardan da anlaşıldığı üzere okuma sembollerin, işaretlerin, yazıların ile duyu organları yardımı ile algılanıp yorumlanmasıdır. Bu süreçte de birey dilbilgisinden ve geçmiş bilgilerinden yararlanarak yapılandırmacı bir yaklaşımla bilişsel bir süreç izler.

Rivers'a (1981) göre birey hem kendisi için hem de sosyal yaşamdaki ilişkileri için okuma becerisinden yararlanmaktadır. Birey bilgilenmek, günlük yaşamında ve kariyerinde gereklilikleri yerine getirmek, eğlenmek, arkadaşlık ilişkilerinde başarılı olmak, etrafında ve dünyada olup bitenin farkında olmak için okumadan yararlanabilir.

Bu çalışmanın doğrultusunda okuma becerisi aynı zamanda yabancı dil öğretiminde de büyük öneme sahiptir. Bu önemi Demirel'in belirttiği beceriler ile görmek mümkündür. Demirel'e (2014) göre okuma metinleri öğrencilerin birtakım okuma becerilerinin gelişiminde etkili bir role sahiptir. Bu becerilere aşağıda yer verilmiştir.

1. Başlığı sunulan metnin konusunu tahmin etme (predicting)
2. Okunan metne makul bir başlık oluşturma (generalizing)
3. Okuma parçasında yer alan anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamını tahmin etme (guessing the meaning)
4. Okunan metin ile ilgili genel bir bilgi sahibi olmak (surveying)
5. Okunan metin ile ilgili detaylı bilgiyi edinme (Scanning)
6. Okunan metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulma (Finding the main idea and supporting ideas)
7. Okunan metin ile ilgili bilgileri aktarma (transferring the ideas) (Diagraming)
8. Okunan metnin özetini çıkarma (summarizing)

Üç numaralı maddede de görüldüğü üzere okuma becerileri metnin bağlamından yola çıkarak metinde anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlaşılmasında büyük öneme sahiptir.

1.1.8.2. Okuduğunu anlama stratejileri

Bu kısımda bağlam temelli sözcük öğretimi ile okuma becerisi ilişkisini göstermek için okuma stratejileri gösterilmiş ve çalışma ile bağlantı kurulmuştur. Susar Kırmızı'ya (2006) göre okuma stratejileri okuma öncesi stratejiler, okuma esnası stratejiler (anlamı yapılandırma stratejileri), okuma sonrası stratejiler (düzeltme ve anlamlandırma stratejileri) olarak üçe ayrılır. Aşağıda yer alan tabloda bu üç aşamada yararlanılan stratejilerden örnekler sunulmuştur.

Tablo I. Okuma Süreci Aşamaları ve Süreçlerde Yararlanılan Stratejiler

Okuma Süreci Aşamaları	Süreçlerde Yararlanılan Stratejiler
1.Okuma öncesi	Gözden Geçirme/ İnceleme Anahtar Sözcükler Belirleme Okuma Amaçlarını Belirleme Ön bilgileri Harekete Geçirme Sorular Çıkarma Tahminde Bulunma/ Hipotez Oluşturma
2.Okuma esnası (Anlamı yapılandırma)	Sözcükleri Tanımlama İlişki Kurma Zihinde Canlandırma Sorulara Yanıt Arama ve Yeni Sorular Oluşturma Hedef Odaklanma Tahminleri/Hipotezleri Kontrol Etme Altını Çizme Not Alma Karmaşık Noktaları Belirleme Akıcı Okuma
3.Okuma sonrası (Düzeltme ve anlamlandırma)	Özetleme Soruları Yanıtlama Sentez Yapma Metni Görsel Öğelerle ifade etme Değerlendirme

Kaynak: (Susar Kırmızı, 2006)

Tablodaki okuma anı stratejileri incelendiğinde sözcükleri tanımlama, ilişki kurma, zihinde canlandırma, tahminleri/hipotezleri kontrol etme stratejileri üst düzey düşünme becerilerinden faydalanmakta ve okuma metni içerisindeki bilinmeyen sözcüklerin anlamını tahmin etme sürecinde kullanılmaktadırlar.

1.1.8.3. Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi (CEFR) ve Okuma Anlama Becerisi

A1: Bu seviyede okuyucu katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit cümleleri idrak edebilir.

A2: Bu seviyede okuyucu uzun ve zor olmayan metinleri okuyabilir. Bunlara örnek olarak ilanlar, kullanım kılavuzları, mönüler, kısa kişisel mektuplar ve zaman çizelgeleri verilebilir.

B1: Bu seviyede okuyucu meslekle alakalı ya da günlük yaşamda en fazla kullanılan sözcükleri barındıran metinleri anlayabilir. Bunlara örnek olarak kişisel mektuplarda anlatılan olayları, duygu ve dilekleri anlayabilme gösterilebilir.

B2: Bu seviyede okuyucu yazarların bakış ve görüşlerini yansıtan, güncel problemlerle alakalı yazılarını ve raporları okuyabilir. Modern edebi düzyazıyı idrak edebilir.

C1: Bu seviyede okuyucu biçem ayrımlarının farkına vararak uzun ve karmaşık, somut veya edebî yazıları okuyabilir, ilgi alanında olmasa da ihtisas alanına giren yazı ve uzun teknik bilgileri idrak edebilir.

C2: Bu seviyede okuyucu soyut, yapısal ve dilbilgisel bakımdan karmaşık hemen hemen tüm metin türlerini kolayca okuyabilir ve idrak edebilir.

(Erişim tarihi: 23.04.2020 <https://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>).

1.1.8.4. Kurlara ve Becerilere Göre Öğrencilerin Okuma Becerisiyle İlgili Ulaşması Gereken Ölçütler

Benhür'e (2002) göre öğrencilerin okuma becerisiyle alakalı her kurda ulaşması gereken birtakım ölçütler vardır. Temel Türkçe (I-II), Orta Türkçe(I-II), Yüksek Türkçe (I-II) olarak ayrılan bu ölçütlerden bu çalışma ile bağlantısı olduğu için orta seviye Türkçe (B1, B2 seviyesi) okuma becerisinde ulaşılması gereken ölçütler aşağıda sunulmuştur.

Orta Türkçe I

- Günlük konulardaki kısa gazete haberlerinin ana konularını anlayabilmelidir.
- Belli bir konuda taraflı fikir sunan makaleleri okuyup anlayabilmelidir.
- Kısa metinlerde göz gezdirerek kim, ne, nasıl, ne zaman ve nerede gibi sorulara cevap bulabilmeli ve anlayabilmelidir.
- Özel mektuplardaki bölümlerden hadiseler, duygular ve temennileri anlayabilmelidir.

Orta Türkçe II

- Mesleği ile alakalı veya uğraş alanına giren bilgi, yazı ve raporları hızla kavrayabilmeli ve tamamının okunmaya değer olup olmadığına karar verebilmelidir.
- Mesleği veya akademik alanına girmeyen makaleleri sözlük desteği ile anlayabilmelidir.
- Bir yazarın düşünce ve fikirlerini ilettiği genel bir husus ile ilgili rapor ve yazıları anlayabilmelidir.
- Çeşitli kültürel başlıkları olan sinema, tiyatro, kitap ve konserler ile alakalı makaleler ile ilgili yorumları okuyabilmeli ve temel unsurlarını özetleyebilmelidir.

1.2. Konu ile İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar

Alanyazın taraması yapıldığında bağlam temelli sözcük öğretim konusu ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Yurt dışında yapılan bağlam temelli sözcük öğretim çalışmalarının yurt içindekilere göre sayısı daha fazladır. Bunun sebeplerinden biri yabancı dil öğretimi konusuna yabancı ülkelerin ülkemizden daha fazla önem vermiş olmalarıdır. Ülkemizde son zamanlarda savaş, iş, eğitim gibi çeşitli sebeplerle bulunan ve Türkçe öğrenmeyi hobi veya zorunluluk olarak gören, ülkemizde yaşayan yabancı insanlardan dolayı Türkçe öğretimin önemi artmış ve Türkçe daha iyi nasıl öğretilbilir konusu üzerine gidilmiştir. Bu bakımdan, dil öğrenmede dört temel yeteneğe ek olarak ortaya çıkan en önemli unsurlardan biri olan sözcük öğretimi de üzerinde durulması gereken en önemli konulardan birisi olmuştur.

Daha önce yapılan çalışmalarda öğrencilerin yaşlara göre farklı bağlam türleri ile sözcük öğrenimini daha iyi gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir. Sözcük öğretimi bireysel farklılıklardan dolayı öğrenme yöntemi açısından her bireyde farklılık gösterdiği gibi bireylerin yaş dönemlerine göre de farklılık göstermekte ve bireyler hayatlarının farklı dönemlerinde farklı öğrenme yöntemlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bazı çalışmalarda ilkökul düzeyindeki öğrencilerin oyun bağlamı ile sözcük öğrenimini daha iyi gerçekleştirdiği ortaya çıkarken bazı çalışmalarda ise ortaokul seviyesi öğrencilerin deyimler ile sözcük öğrenimini daha iyi gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır. Bu bilgiler ışığında oyunlar ve deyim ile öğretimin yanında sınıf içerisinde uygulanabilecek kısa oyunlar da bağlam temelli öğretime katkı sağlayacaktır. Üniversite düzeyine gelindiğinde ise daha fazla akademik metinler ile iç içe olan ve zaman kısıtlaması yaşayan öğrenci kitlesi için sınıf ortamında uygulanabilecek etkili yöntemlerden biri yazılı metinlerdir çünkü yabancı dil öğrenen öğrenciler metin okurken kendi dillerindeki okumalarına göre daha fazla üst-bilişsel işlemlerden yararlanırlar (Yaylı, 2007). Okuma metinleri gibi sınıf içerisindeki teknolojik imkânlardan yararlanılarak gösterilebilen video kesitleri ve dinleme metinleri de öğrencilerin sözcük gelişimi açısından fayda sağlamaktadır.

Jan Amos Comennius'un yaşadığı döneme uzanan bağlam temelli öğretim yaklaşımı, 400 yıldan fazla geçmişe sahiptir (Güneş, 2013). O tarihlerden bu yana öğrenmeyi gerçek hayatla ilişkilendirmenin etkili olduğu ortaya çıksa da bu konuyu öğretim programlarına taşımada yetersiz kalınmıştır. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı içeriğinde 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıflar için bağlamdan faydalanıp sözcük ve sözcük gruplarının anlamını tahmin etme konusu üzerinde durulmuştur (MEB, 2019). Bağlam temelli sözcük öğretim çalışmalarına bakıldığında çalışmaların Türkiye'de yakın geçmişte yapıldıkları göze çarpmaktadır. Bu çalışmaların yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilenleri olduğu gibi bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini faydasız bulan ve destekleyen görüşler ortaya atılmıştır. Aşağıda yer alan bölümde konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen çalışmalara yer verilmiştir.

1.2.1. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimine ilişkin araştırmalar

Tanın (2004), yaptığı çalışmada Türkçenin başlangıç düzeyinde yetişkinlere öğretiminde kullanılabilecek temel sözcüklerin seçiminde dikkat edilmesi gereken öğelere yer vermiş ve bu sözcükleri kategorize ederek sıralamıştır. Buna ek olarak Türkçede temel sözcüklerin öğretiminde yararlanılabilecek ve sözcüklerin kalıcı öğrenilebilmesi için gerekli olan sözcük öğrenme yollarını anlatmıştır.

Apaydın (2007), çalışmasında başlangıç seviyesindeki Türkçe öğrenen öğrenciler için ulamsal sözcük öğretiminin kalıcılığını incelemiştir. Yapılan araştırmanın sonucu sözcük öğrenirken kavramsal ve çağrışımsal ilişkilendirme yoluyla yapılan çalışmaların kalıcılığı artırdığını göstermiştir.

Dervişoğulları (2008), çalışmasında oyunla sözcük öğretiminin YDOT öğrencilerinin başarısına etkisini incelemiştir. Deney grubu – kontrol grubu olmak üzere iki grubun yer aldığı araştırmada gruplara geleneksel öğretim ve aktif öğrenme yaklaşımı ile öğretim yapılmıştır. Çalışmada YDOT öğretiminde uygulanmak amacıyla sözcük oyunlarından faydalanılmıştır. Çalışmanın sonucunda oyun yoluyla sözcük öğretiminin geleneksel öğretimden daha etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Hasekioğlu (2009), çalışmasında YDOT öğretiminde faydalanılabilecek sözcük öğretim teknikleri ve aktiviteleri ayrıntılı olarak ele almıştır. YDOT öğretimi materyali olan Yeni Hitit A1-A2 kitaplarının incelendiği çalışmada sözcük öğretimi konusu çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda okuma ve dinleme metinlerinin kullanım amaçlarının çoğunlukla dil bilgisi hedeflerine ulaşmak olduğu tespit edilmiştir ve görülen bu eksikliği gidermek amacıyla çalışmanın bir bölümünde YDOT öğreten öğretmenlere sözcük öğretiminde yararlanılabilecek etkinlik önerileri sunulmuştur.

Yusufoğlu (2017), çalışmasında YDOT öğretiminde sözcük öğretiminin önemi vurgulamış ve sözcük öğretiminde ne tür bir yaklaşım ve yöntem benimsenmesi gerektiği hususunda çözüm getirmeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda görsel ve işitsel araçlar yardımıyla öğrenilen yeni sözcüklerin bellekte kalıcılık süresinin uzadığı ve ihtiyaç duyulduğu durumlarda öğrenilen bu sözcüklerin daha etkili biçimde kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

1.2.2. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine ilişkin araştırmalar

Nagy (1995), araştırmasında hem dile ait hem de dil dışı bilgilerin sözcük bilgisini bağlamdan edinme durumunda önemli olduğunu ve bağlam yardımıyla bilinmeyen sözcüklerin anlamlarını çıkarmanın söz dağarcığının genişlemesine katkı sağladığını belirtmiştir. Buna ek olarak yazı dili ile çok meşgul olmanın yabancı dil öğrenen kişinin dil becerilerinin artmasında etkili olduğunu ve okumanın sözcük öğrenimine büyük oranda katkı sağladığını belirtmiştir. Çalışmanın sonucuna göre okuma miktarını artıran bireylerin sözcük bilgisi ve dilsel yeterlilikte çok gelişme gösterdiği belirtilmiştir.

Aksoy (2006), çalışmasında yabancı dil öğretiminde etkili bir sözcük öğretim yöntemi belirlemek amacıyla on sekizer kişilik iki sınıf oluşturmuş ve çalışma Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda yürütülmüştür. Deney grubuna önceden belirlenen otuz beş sözcüğün öğretimi bağlam yardımı ile gerçekleştirilirken kontrol grubuna klasik bir yöntem olan listeleme tekniğiyle öğretilmiştir. Ön test ve son test

sonuçları bağlam yardımı ile sözcük öğretiminin listeleme tekniğinden önemli ölçüde daha verimli olduğunu göstermiştir.

Kulaç (2011), İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen orta seviye üniversite hazırlık sınıfı öğrencileriyle yaptığı çalışmada bağlamsal sözcük tahmin stratejisinin ve öğrencilerin parçada bilmedikleri sözcüklerin onların genel olarak İngilizce okumaya dair tutum değişikliğine yol açıp açmadığını gözlemlemiştir. Çalışma Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Yabancı Diller Zorunlu Hazırlık Okulunda gerçekleştirilmiş, 82 öğrenci ve iki okutmanın katılımıyla yürütülmüştür. Çalışmada yer alan dört sınıftan ikisi deney, iki de kontrol grubunu oluşturmaktadır. Uygulama öncesinde Cronbach Alpha güvenirlik analizi uygulanmış “okumaya yönelik tutumlar” anketi ve röportajlar uygulanarak bilgi toplanmıştır. Çalışmada üç hafta boyunca yöntem öğrencilere uygulanmış, iki hafta ara verilmiştir. İki haftalık aranın ardından anketler ve röportajlar öğrencilere tekrar uygulanmıştır. Araştırmacı anketi tekrar uygulamakla öğrencilerin bağlamsal sözcük tahmin stratejisini öğrendikten sonra İngilizce okuma metinlerine karşı tutumlarının değişip değişmediğini öğrenmek istemiştir. Verilerin analizinde SPSS18 programı kullanılmıştır. Verilerden yola çıkarak öğrencilerin bağlamsal sözcük tahmin stratejisini öğrenmeden önce İngilizce okumaya yönelik tutumlarının nötr olduğu, okuma metinlerindeki bilmedikleri sözcüklerin ise okumaya yönelik tutumlarına olumsuz bir etki yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Uygulama öncesi ve sonrasında elde edilen veriler karşılaştırıldığında ise uygulamadan önce okumaya karşı tutumları düşük olan öğrencilerin bağlamsal sözcük tahmin stratejisi öğrendikten sonra okumaya karşı tutumlarının olumlu yönde değiştiği görülmüştür.

Güney ve Aytan (2014), aktif sözcük hazinesini geliştirmeye yönelik bir etkinlik önerisi olarak sundukları ve The Journal of Academic Social Science yayımlanan çalışmalarında sözcük dağarcığının insanlar arası etkileşime üst düzey düşünme becerilene olan etkisini vurgulamış ve bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi temelli bir uygulama ile sözcük öğretiminin verimliliğini anlamaya çalışmıştır. Çalışmalarında daha önce gerçekleştirilen sözcük çalışmalarının sözcük kullanım sıklığı üzerinde daha çok durduğunu belirten araştırmacılar günlük

yaşantıda etkin olarak kullanılan sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik çalışmaların az olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmalarında oyunlaştırma yöntemini temel alan araştırmacılar oyun bağlamı ile katılımcıların konuşarak sözcük dağarcığını geliştirmeyi hedeflemişlerdir. Ordu ilinde bir ortaokulda öğrenim gören 102 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışma katılımcıları eğlendirerek katılımcıların sözcük dağarcıklarını geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmacılar sözcük çalışmalarını oluştururken MEB 6. sınıf ders kitabını kullanmıştır. Kitaptan kültürümüze de uygun iki adet metin seçilip bu metinlerdeki öğrencilere kazandırılmak istenen sözcükler oluşturulan oyun materyalinde kullanılmıştır. Çalışmalarında kullandıkları sözcükleri gördüklerinde öğrencilerin aklına ilk gelen sözcükleri temel alarak veri toplayan araştırmacılar, sözcüklerin öğrencilerde oluşturdukları çağrışımların kaynağını metinlerden ziyade medya ve televizyonun daha çok oluşturduğu saptamıştır. Çalışmanın sonucunda sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin oluşturulmasında öncelik, yazma ve konuşma becerilerini kullanmak olmalı, aktif kelime hazinesinin geliştirilmesi amaçlanmalı vurgusu yapılmıştır.

Yaman ve Akkaya (2014), sözcük gruplarının hangi bağlam türlerine girdiklerini *Kelime Değerlendirme Formu* kullanarak yaptıkları incelemelerinde ilköğretim 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılı İçin Ücretsiz Dağıtım Tabi Ders Kitabı Listesi'nde yer alan tüm Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitaplarını kullanmışlardır. Çalışmalarında bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine en çok ve en az yer veren yayınevlerini de tespit etmişlerdir. Sözcükler taranıp sonucunda SPSS 13.0 istatistik programı kullanarak analiz yapılmıştır. Araştırmacılar, araştırmanın sonunda kitaplarda yer alan etkinliklerde uygulanan bağlam temelli sözcük öğretim yönteminde sözcük grubu öğretiminden fazla sözcük öğretimi çalışmalarına ağırlık verildiğini, etkinlik sırasında öğrenciye bağlamın yeniden hatırlatılmasına çoğunlukla başvurulmadığını ortaya koymuşlardır. Bağlam temelli sözcük öğretim çalışmalarının %80'inde yeniden hatırlatma yapılmaması da sözcük öğretimi açısından olumsuz sonuç doğurmaktadır. Yaman ve Akkaya bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin başarıya ulaşması için bağlam ipuçlarının güçlü olması gerektiği aksi durumda yöntemin sözcük dağarcığı geliştirme anlamında başarısızlıkla sonuçlanacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Gür (2014), Ankara’da yer alan bir özel ilkokulda 45 katılımcıyla bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi kullanarak gerçekleştirdiği çalışmasını, ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerine uygulamış ve bu yöntemin sözcük öğrenimindeki etkililiğini göstermeyi amaçlamıştır. Araştırmacı çalışmada bireyin sahip olduğu sözcük dağarcığının anlama ve anlatma sürecinde ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Gür, sözcük öğretim sürecinde geleneksel olduğunu düşündüğü sözlük kullanma yöntemi yerine bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini iyi bir seçenek olarak görmüştür. Araştırmanın sonunda ise hem geleneksel hem de bağlam temelli sözcük öğretiminin öğrenciye kazanım sağladığı ancak bağlam temelli sözcük öğretiminin geleneksel sözcük öğretim yöntemine göre daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Bitir (2017), araştırmasında katılımcı olarak ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerini seçmiştir. Araştırmacı çalışma sonunda bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin öğrencilerin sözcük dağarcığının gelişimine olan katkısını ölçmeyi hedeflemiştir. Araştırmasındaki verileri oluştururken hem nicel hem de nitel yöntemlerden faydalanan araştırmacı, sözcüklerin kalıcılığını elde etmek için kalıcılık testi de uygulamıştır. 50 öğrencinin katıldığı ve yarı yarıya deney, kontrol grubu olarak katılımcıların bölündüğü çalışmada ön test uygulandıktan sonra kontrol grubu sözlükten anlam bulma yönteminden deney grubu ise bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden 10 ders saati boyunca yararlanmıştır. Uygulamadan 4 hafta sonra son test, son testlerden 4 hafta sonra ise deney grubuna kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırmada ön ve son test arasındaki farka bakmak için bağımlı örneklem t-testi ile analiz yapılmıştır. Araştırma sonucunda bağlam temelli sözcük öğrenme yönteminin sözlükten anlam bulma yöntemine göre daha etkili olduğu aynı zamanda tutum ölçeğinden çıkan sonuca göre de öğrencilerin bu yöntemi daha eğlenceli ve farklı bulduğu saptanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Yöntem kısmında araştırmanın modeli, veri toplama araçları ve verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler ve doküman analizi sürecine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma doküman incelemesi tekniğinin kullanılarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe kurslarında kullandıkları B1 ve B2 seviyesi kitapların incelenmesine yönelik nitel durum çalışmasıdır. İki adet B1 seviyesi, iki adet B2 seviyesi kitabın incelendiği bu kaynak taraması çalışmasından her seviye ve kitap için genelleme yapmak mümkün değildir. Bu çalışmada sayısal verilerden çok konunun detaylı noktaları incelenmiştir. Çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmış ve konu hakkındaki toplanan bilgiler yorumlanmıştır. Araştırmacı hedef kitlenin Türkçe öğreniminde kullandıkları materyalleri belirlemiş ve inceleme gerçekleştirmiştir. Alanyazın taraması bölümünde ise yurt içi ve yurt dışı konu ile ilgili daha önceden yapılmış çalışmalar gözden geçirilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini B1 ve B2 seviyesi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları oluşturmaktadır. Örneklem ise İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kurslarında kullandığı İstanbul B1 ve B2 seviyesi kitaplarıyla Ankara Üniversitesi TÖMER kurumunun yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kursların kullandığı Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesi kitaplarından oluşmaktadır. İstanbul B1 seviyesi ders kitabı 112 sayfadan, İstanbul B2 seviyesi kitabı 128 sayfadan, Yeni Hitit B1 seviyesi kitabı (Yeni Hitit 2) 192 sayfadan, Yeni Hitit B2 seviyesi kitabı (Yeni Hitit 3) 194 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitaplar Türkiye Cumhuriyeti'ne yurt dışından gelip üniversite öğrenimi gören yabancı öğrencilerin Türkçeyi öğrenmesi için kullanılan basılı eğitim araçlarıdır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın yöntem seçiminde Vicki L. Plano Clark ve John W. Creswell'in Understanding Research A Consumer's Guide kitabından yararlanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı bir nitel veri toplama tekniğidir. Nitel veri toplama tekniklerinden olan doküman incelemesi, bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin B1 ve B2 seviyesi Türkçe öğretim kitapları metnilerindeki kullanım sıklığını görmek için başvuru teknik olmuştur.

2.3.1. Doküman incelemesi tekniği

Nitel araştırma ve tarihsel araştırmalarda başvuru tekniklerden birisi de doküman incelemesi tekniğidir. Konu ile ilgili bilgileri içeren materyallerin incelendiği, bireylere bağlı olmayan bir tekniktir. Kitap, dergi, gazete, video, resim gibi materyaller tekniğinde araştırmada yer alabilmektedir. Doküman incelemesi tekniğinde, ulaşılmak istenen olgu ya da olgularla ilgili bilgi barındıran basılı araçların ayrıntılı incelenmesi ana gayedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Belge tarama yöntemi, mevcut durumdaki belge ve kayıtları araştırarak veri elde etmektir ve araştırılan unsurlar geçmişte veya şu anda var olan unsurlar olabilir (Karasar, 2005). Bu araştırmada kitap incelemesi tekniğine de araştırmanın problemi doğrultusunda karar verilmiştir. Genel tarama ve içerik çözümlemesi doküman incelemesi yönteminde kullanılan iki farklı amaçlı türdür. İçerik çözümlemesi bu çalışmada kullanılmıştır. Araştırmada incelenen kitapların içerisinde yer alan okuma metnilerinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine ne sıklıkla başvurulduğunu incelemek için içerik çözümlemesi türü, genel taramadan daha özele ve parçalara inilmesi sebebiyle tercih edilmiştir.

2.3.1.1. Doküman incelemesi aşamaları

Forster'a (1994) göre doküman incelemesinin 5 aşaması vardır. Bunlar: dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır. Bu araştırmada dokümanlara internet ortamından PDF dosya formatında ulaşılmıştır. PDF formatı incelenen dokümanlar 4 adet YDOT öğretimi ders kitaplarıdır.

Dokümanlar araştırma problemine uygun ve araştırmanın amacına ulaşmada doğru kaynaklardır. Araştırmada kullanılan PDF dosya formatındaki kitaplar ikincil kaynaklardan elde edilmişlerdir. Dokümanlar asıllarının aynısıdır. Dokümanların üzerinde herhangi bir oynama veya değişiklik yoktur.

Araştırmada kullanılan dokümanlar belirli bir sistem içinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak çözümlenmiş ayrıca kendi içlerinde de değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Dokümanlar arasında metinler ve konu işleniş bakımından farklı bakış açıları ve yorumlara ulaşılabilmektedir.

Bu araştırmada dokümanlar araştırmanın tüm veri setini oluşturmaktadır. Dokümanlar araştırmanın amacına göre kapsamlı bir içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada kullanılan dokümanlar dört aşamada analiz edilmişlerdir.

2.4. Veri Analizi Aşamaları

Araştırmada incelenen B1 ve B2 seviyesi kitapların analizinde 4 aşama izlenmiştir (Bailey, 1994).

- Kaynaklardan örneklem seçimi
- Kategorilerin geliştirilmesi
- Analiz biriminin saptanması
- Sayısallaştırma

2.4.1. Kaynaklardan örneklem seçimi

Bu araştırmanın örneklemine yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin basılı eğitim araçları İstanbul B1 ve B2 seviyesi kitapları ile Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesi kitaplarının tüm okuma metinleri oluşturmaktadır. Araştırmada yararlanılan dört kitaptaki bütün okuma metinlerindeki bağlam temelli sözcük öğretim yönteminin kullanım sıklığı incelenmiştir. Bulgular bölümünde kitaplarda yer alan metinler ve incelemelerine daha detaylı yer verilmiştir. Araştırmanın örneklem seçimi yeterli sayıdadır ve yansızdır. Araştırmada seçilen örneklem B1 ve B2 seviyesinde olmasının nedeni öğrencilerin yabancı dilde üst düzey düşünme

becerilerine ancak bu seviyelerde ulaşabilmeleri ve bu seviyelerde okuma metinleri kullanımının artış göstermesidir.

2.4.2. Kategorilerin geliştirilmesi

Çalışmada yer alan kategoriler ilk bölümde belirtilen amaç ve alt problemlere dayalı olarak bir diğerini kapsamayacak şekilde ve birbirinden bağımsız olacak şekilde önceden oluşturulmuştur. Çalışmanın amaca ulaşabilmesi için İstanbul B1 ve B2 seviyesindeki ve Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesindeki YDOT öğretimi kitaplarının okuma metinlerinin özgün hakiki (otantik) materyal olup olmadığı ve kitaplarda bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine verilen önem ayrıntılı olarak incelenmiştir.

2.4.3. Analiz biriminin saptanması

Çalışmanın amacına göre kitaplarda yer alan metinlerde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulma sıklığına ve hakiki materyal kullanımına yönelik analiz birimi saptanmıştır.

2.4.4. Verilen sayısallaştırılması

Yapılan incelemeler sonrasında dokümanlardaki veriler tablolaştırılarak bulgular bölümünde yorumlanmıştır. Kitaplarda yer alan metinlerde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulma sayısı ve okuma metinlerinin hakiki materyal olması üniteler hâlinde incelenmiş ve kitap seviyeleri kategorize edilerek frekans ve yüzde dağılım tablosu sunulmuştur.

2.5. Veri Toplama ve İnceleme

Bu araştırma doküman incelemesi tekniğinin kullanılarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe kurslarında kullandıkları B1 ve B2 seviyesi dört kitaptan veriler toplanmıştır. Verilerin sayısallaştırılması bölümünde de ifade edildiği gibi inceleme sonuçlarının yorumu kuramsal çerçeve kısmında yer alan yaklaşımlar doğrultusunda yapılmış ve bulgular bölümünde sunulmuştur. Bu şekilde sunulan tablonun okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulma sıklığını ve okuma metinlerinin hakiki (otantik) oluşunu öğrenme, incelenen

kategorilerin yorumlanmasının kolaylaştırma ve kıyas yapma açısından uygunluk sağlayacağı düşünülmektedir. Bulgular kısmında ve tezin sonunda, örnekleme yer alan kitaplardan okuma metinlerine ve sözcük öğretiminde kullandıkları ağırlıklı yöntemlere görsellerle yer verilmiştir. İncelenen kitaplar ile ilgili öneriler sonuç bölümünde sunulmuştur

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Metinlerin Konularına ve Özgünlüklerine Göre Dağılımı

Aşağıda yer alan tablolarda çalışmada yer verilen dört YDOT kitabında yer alan metinlerin konularına ve özgünlüklerine göre dağılımı verilmiştir. Bu kısımda konu ve metinlerin özgünlüğü ile ilgili bilgi sunulmasının sebebi bağlam temelli sözcük öğretiminin daha etkili olabilmesi için hakiki (otantik) materyallere başvurma'nın daha etkili olmasıdır. Dilin gerçek bağlamında kullanılması hem sözcük öğrenimi hem de dilin bütünü'nü öğrenme açısından çok daha etkilidir.

Tablo II. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı metinlerinin konu listesi

Okuma Metinlerinin Konuları	Sayısı
Günlük Yaşam	6
Sağlık	3
İş Hayatı	3
Türk Kültürü	2
Duygular	2
Kültürlerarası	5
Eğitim	2

Yukarıda yer alan tablo incelendiğinde İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı konu bakımından çeşitli içeriklere sahiptir. Öğrencilerin özellikle bağlam temelli öğrenmeleri açısından kültürel öğelere ve ağırlıklı olarak günlük yaşamla ilgili okuma metinlerine yer verilmesi dilin doğru kullanımını öğrenme açısından fayda sağlamaktadır.

Tablo III. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı metinlerin özgünlük dağılımı

Okuma Metinlerinin Oluşturulma Şekilleri	Sayısı
Oluşturulmuş	10
Özgün	0
Sadeleştirilmiş	12

İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı 6 ünite ve her üniteye 3 ana okuma metni ile toplam da 18 okuma metninden oluşmaktadır. Kültürlerarası okuma metinlerinin de eklenmesiyle bu sayı 22 olmuştur. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı incelendiğinde her ne kadar özgün ve değiştirilmemiş metne rastlanmasa da özgün metinler öğrencilerin seviye ve yeterliliklerine göre sadeleştirilerek kitapta sunulmuştur. Sadeleştirilen hakiki (otantik) okuma metni sayısının oluşturulan metinlerden fazla sayıda olması bağlam temelli öğrenme açısından olumludur. Öğrenciler okuma metinleri sayesinde dilin kullanımını gerçeğe yakın materyallerden öğrenmektedirler.

Tablo IV. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabının konu listesi

Okuma Metinlerinin Konuları	Sayısı
Turizm Seyahat	2
Teknoloji(İletişim-Sosyal Medya-Ulaşım)	3
Kişilik-Duygular	3
Moda-Giyinme	3
İcatlar	1
Turistik Yerler	3
İnsan Vücudu	1
Biyografi (Başarı-Ünlüler)	1
Bilgi Verici	1
Kültürlerarası	5

Yukarıda yer alan tablo incelendiğinde İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı konu çeşidi bakımından İstanbul B1 seviyesi kitabı bakımından daha zengin bir içeriğe sahiptir. Bu kitapta da bağlam temelli öğrenmeleri açısından kültürel öğelere ve ağırlıklı olarak günlük yaşamla ilgili okuma metinlerine yer verilmiştir. İstanbul

B2 seviyesi YDOT kitabı okuma metnlerinde Türk kültürünü barındırma açısından daha az sayıda okuma metnine sahiptir.

Tablo V. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabının metnin özgünlük dağılımı

Okuma Metnlerinin Oluşturulma Şekilleri	Sayısı
Oluşturulmuş	14
Özgün	0
Sadeleştirilmiş	9

İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı 6 ünite ve her üniteye 3 ana okuma metni ile toplam da 18 okuma metninden oluşmaktadır. Kültürlerarası okuma metnlerinin de eklenmesiyle bu sayı 23 olmuştur. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı incelendiğinde İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı gibi özgün ve değiştirilmemiş metne rastlanmasa da özgün metinler öğrencilerin seviye ve yeterliliklerine göre sadeleştirilerek bu kitapta da sunulmuştur. Bu kitapta sadeleştirilen hakiki (otantik) okuma metni sayısı oluşturulmuş metin sayısının gerisinde kalmıştır. Yine de sayı bakımından az sayılmayacak seviyededirler. Öğrenciler bu kitapta da B1 seviyesi kitapta olduğu gibi okuma metinleri sayesinde dilin kullanımını gerçeğe yakın materyallerden öğrenmektedirler.

Tablo VI. Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabının konu dağılımı

Okuma Metnlerinin Konuları	Sayısı
İş Hayatı	6
Sağlık-Spor	6
Hayaller	4
Duygular-Düşünceler	2
Moda-Kıyafet	4
Ünlü Kişiler	3
Eğitim	4
Uğraş-Hobi	1
Sanat	4
İcatlar	5
Hayvanlar	1
Doğa	4
Sinema	5
Mitler	2

İnsanlar	4
Özel Günler	1
Batıl İnanç	2
Bayramlar-Festivaller	3
Gizemli Olaylar	2

Yukarıda yer alan tablo incelendiğinde Yeni Hiti B1 seviyesi YDOT kitabı konu çeşitliliği bakımından oldukça fazla sayıda farklı içeriğe sahiptir. Bağlam temelli öğrenme açısından kültürel öğelere ve ağırlıklı olarak günlük yaşamla ilgili okuma metinlerine yer verilmesi dilin doğru kullanımını öğrenme açısından öğrencilere fayda sağlamaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi hakiki materyal kullanımı ve bağlam temelli sözcük öğrenme yaklaşımı birbiri ile iç içedir. Toplam 12 ünite de 19 farklı konu üzerinde metinler oluşturulmuştur. Metinler çoğunlukla öğrencilerin dikkatlerini geçecek eğlenceli ve ilginç içeriklere sahiptir.

Tablo VII. Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabının metinlerin özgünlük dağılımı

Okuma Metinlerinin Oluşturulma Şekilleri	Sayısı
Oluşturulmuş	29
Özgün	9
Sadeleştirilmiş	23

Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı 12 ünite ve toplamda 63 adet okuma metnine sahiptir. Kitapta 29 oluşturulmuş, 9 özgün ve 23 adet sadeleştirilmiş metin yer almaktadır. Hakiki metinlerin sayısının oldukça fazla olması öğrencilerin dili gerçek kaynağından öğrenmeleri açısından çok yarar sağlamaktadır. Sadeleştirilmiş ve özgün metin toplamı oluşturulan metinlerden fazladır. Dilin kullanımını gerçeğe yakın materyallerden öğrenmek eğitim hedeflerine ulaşma bakımından büyük öneme sahiptir.

Tablo VIII. Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı konu listesi

	Yeni Hitit B2
Gündelik Yaşam	10
Sağlık	1
Meslekler	3

Spor	5
Ünlü Kişiler	7
Mekânlar	3
Teknoloji	2
Türk Kültürü	2
Duygular	4
Etik Değerler	1
Hayvanlar	1
Coğrafya	2
Çevre Sorunları	2
Tarih	2
Sanat	4
Eğitim	1

Yukarıda yer alan tablo incelendiğinde Yeni Hiti B2 seviyesi YDOT kitabı konu çeşitliliği bakımından B1 seviyesi Yeni Hitit kitabı gibi oldukça fazla sayıda içeriğe sahiptir. Bağlam temelli öğrenme açısından kültürel öğelere ve ağırlıklı olarak günlük yaşamla ilgili okuma metinlerine bu kitapta da oldukça fazla sayıda yer verilmiştir. Bu durum dilin doğru ve gerçek kullanımını öğrenme açısından öğrencilere fayda sağlamaktadır. Toplam 12 ünite de 16 farklı konu üzerinde metinler oluşturulmuştur. Metinler çoğunlukla B1 seviyesi Yeni Hitit kitabında olduğu gibi öğrencilerin dikkatlerini geçecek eğlenceli ve ilginç içeriklere sahiptir.

Tablo IX. Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı metinlerinin özgünlük dağılımı

Okuma Metinlerinin Oluşturulma Şekilleri	Sayısı
Oluşturulmuş	14
Özgün	1
Sadeleştirilmiş	35

Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı 12 ünite ve toplamda 50 adet okuma metnine sahiptir. Kitapta 14 oluşturulmuş, 1 özgün ve 35 adet sadeleştirilmiş metin yer almaktadır. Hakiki metinlerin sayısının oldukça fazla olması öğrencilerin dili gerçek kaynağından öğrenmeleri açısından çok yarar sağlamaktadır. Sadeleştirilmiş ve özgün metin toplamı oluşturulan metinlerden bu kitapta da fazladır. Dilin

kullanımını gerçeğe yakın materyallerden öğrenmek eğitim hedeflerine ulaşma bakımından büyük öneme sahiptir.

Özetle Yeni Hitit ve İstanbul kitapları kıyaslandığında Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesi kitaplarının ünite sayısı, içeriği, özgün ve sadeleştirilmiş metin sayısı İstanbul B1 ve B2 seviyesi kitaplarından daha zengin ve daha fazla sayıdadır. Özgün metin ve bağlam temelli sözcük öğretim ilişkisinin kurulduğu bu kısımda kitapların hakiki eğitim aracı seçimine verdikleri öneme dikkat çekilmiştir.

3.2. Okuma Metinlerinin Bağlam Temelli Sözcük Öğretim Yöntemi Yönünden İncelenmesi

Bu kısımda İstanbul B1 ve B2, Yeni Hitit B1 ve B2 YDOT kitaplarında yer alan okuma metinlerinin sözcük öğretim yöntemleri incelenmiş ve metinler bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine ne oranda yer verildiğine bakılmıştır.

3.2.1. İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı

Bu kısımda İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabının her okuma metni incelenmiş ve metinlerin bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi ne oranda başvurulduğuna bakılmıştır.

1.Ünite 1.Metin: “Nasıl bir ev arıyorsunuz?”

Bu kısımda sözcük çalışması okuma metninden önce verilerek öğrencilerin sözlük yardımı ile sözcükleri cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirmesi istenmiştir. Sözcük çalışması kısmı metinden önce olduğu için öğrencilerin sözcüklerle ilgili bir çıkarım yapması söz konusu değildir. Bu bakımdan bu kısımdaki sözcük çalışması metinden bağımsızdır. Metinden önce hazırlık çalışması olarak uygulanan sözcük çalışmasında öğretilmek istenen sözcükler metin içerisinde geçmektedir ve metin okurken avantaj sağladığı için olumlu bir etki yaratmaktadır. Genel manada bakıldığında ise sözcük öğretimi okuma metninden bağımsızdır.

1.Ünite 2.Metin: “Nereye gideceğiz?”

Bu okuma metni ile ilgili bir sözcük çalışması bulunmamaktadır. Bu metnin yer aldığı kısımda okuduğunu anlama, eşleştirme, siz olsaydınız?, dilbilgisi, konuşma etkinliklerine yer verilmiştir.

1.Ünite 3. Metin: “İçimdeki Türkiye’m”

Bu okuma metninin öncesinde de sonrasında da sözcük çalışması yer almamaktadır. Bu metnin yer aldığı kısımda okuduğunu anlama, ya siz?, dilbilgisi, konuşma etkinliklerine yer verilmiştir.

1. ünite de yer alan okuma metinleri ve sözcük çalışmaları incelendiğinde bu ünite de sözcük çalışmalarına yeterince yer verilmediği sonucu çıkarılmıştır. Sözcük çalışması tek bir kısımla sınırlı tutulmuştur ve metinler bazında bakıldığında ise bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Ayrıca sözcük çalışmasında yer alan bazı sözcükler ne metinlerde ne de okuma metinleri hariç diğer çalışmalarda yer almamaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin öğrenilen sözcükleri tekrar uygulayacakları bir fırsat oluşturulmamıştır. Yeni öğrenilen sözcükler ünite de bir veya iki kere sunulmuştur.

2.Ünite 1.Metin: “İş Hayatındaki Roller”

OKUMA

4 Aşağıdaki kelimeleri uygun boşluklara yerleştirelim.

öğretmek / görevlerini / mesai saatlerinin / karşılaşmamız / maaşından

İŞ HAYATINDAKİ ROLLER

Herkes iyi bir işte, iyi bir maaşla çalışmak ister. İş yerinin yakın olmasını, ... uygun olmasını ve nazik patronlarının olmasını herkes ister. Ama bunları isterken “Benim bu işyerine nasıl bir faydam olacak?” sorusunu aklımızdan bile geçirmeyiz. Sadece maaşımızı zamanında ödemelerini, izin günlerimizin sayısını ve ofisteki rahatımızı düşünürüz.

Beş yıllık özel sektördeki çalışmalarım bana şunu öğretti: “Hiçbir iş korkunç değildir.” Eğer kendinize ve becerinize güveniyorsanız her zaman, her yerde başarılı olabilirsiniz.

İş yerimde birçok farklı kişilik ile karşılaştım ve mesai arkadaşlarımı sürekli inceledim. Şimdi kısaca bu kişilik özelliklerinden bahsetmek istiyorum.

Etkisiz eleman: Sadece ..... yapar, başka hiçbir işe karışmaz. Aslında bir ofis için çok uygun biridir, zararı yoktur fakat çok yararı da yoktur.

İngiliz anahtarı: Kendi işlerini yapar, diğer işlere de yardım eder. İngiliz anahtarı gibidir. O olmayınca her şey eksik olur.

Memnuniyetsiz: İş yerinden, patronundan, ..., çok çalışmaktan sürekli şikâyet eder. Ama işi bırakmaya cesaret edemez. Yıllarca orada çalışır. Mutsuzdur, etrafını da mutsuz eder.

Kurnaz: Kendi işlerini başkasına yaptırır, sonra da "Ben yaptım." der.

Korkak: Bir işten sadece o sorumludur. Her zaman yerini kaybetmekten korkar. İşinin püf noktalarını kimse ile paylaşmaz.

Herhangi bir sebeple iş yerinden uzaklaşınca insanların onu aramasını ister. İşini kimseye ..... istemez çünkü koltuğunu başkasına vermek istemez.

İdeal: Mesai saatleri onun için önemli değildir. Her işten anlar, başarılıdır. İnsanlar onun her işinden memnundur.

İş hayatında sürekli bu kişilik özellikleri ile ..... mümkün. Bu tanımlar bazı insanları memnun, bazı insanları rahatsız edebilir. Fakat asıl önemlisi bizim performansımızdır.

Şekil 1. 2.Ünite 1.Metin: "İş Hayatındaki Roller" okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninde 5 adet boşluk bırakılmış ve öğrencilerin metne göre boşluklara uygun sözcükleri yerleştirmeleri istenmiştir. Bu metinde yer alan sözcük çalışması bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine uygundur. Öğrenciler metnin bağlamından hareket ile sözcükleri uygun boşluğa yerleştirmeye çalışmaktadır. Okuma metninden önce yer alan etkinlikte öğrencilerin yeni sözcükler öğrenmeleri hedeflenmiştir. Bu etkinlikteki sözcükleri öğrenen öğrenciler metinde uygulama fırsatı yakalamışlardır. Bu şekilde öğrenmenin kalıcı olması sağlanmıştır.

2.Ünite 2.Metin: "Yoğurdun Steve Jobs'u"

Bu okuma metninin önce veya sonrasında metin ile ilgili bir sözcük çalışmasına yer verilmemiştir. Metne göre tamamlayalım, metinde bilgi arama, ya siz?, dilbilgisi etkinliklerine okuma metninden sonra yer verilmiştir.

2.Ünite 3. Metin: "Meslek Seçimi"

OKUMA

2 Metni okuyalım. Aşağıdaki paragraflar ile başlıkları eşleştirelim.

MESLEK SEÇİMİ ( ) Meslek seçimi, bireyin yaşamında çok önemlidir. Meslek seçmek aynı zamanda bir yaşam biçimini seçmektir. Bireyin yetenek, ilgi ve isteklerine göre meslek seçmesi onu başarılı ve mutlu yapar. Bir insan kendi özelliklerini düşünmeden rastgele seçim yaptığı zaman başarısız, mutsuz olur.	a. Meslek seçiminde ailenin etkisi b. Meslek seçiminde bireysel etkenler c. Meslek seçiminin önemi ç. Meslek seçimindeki çeşitli etkenler

olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Genellikle ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek ailelerde gençler, yetenek ve ilgilerine göre meslek seçmektedir. Ekonomik ve kültürel düzeyi düşük aileler çocuklarının bol kazançlı moda meslekler seçmelerini isterler. Bazı aileler ise çocuklarının baba mesleğini yapmalarını ister.

( ) Araştırmalara göre, birçok insan mesleğinden şikâyet ederken, pek az insan işini severek yapmaktadır. Bazı meslek eğitimlerinin uzun ve masraflı olması, gençlerin özgürce meslek seçimlerini engellemektedir. Rastlantılar, aile yapısı, ekonomik durum, çevre koşulları, bireysel özellikler, puan durumu vb. gibi etkenler de gencin meslek seçimini belirlemektedir.

( ) Bir gencin meslek seçiminde ailesinin çok büyük etkisi vardır. Aileler her zaman çocuklarının doktorluk, avukatlık gibi saygın bir meslek seçmelerini ister. Ailenin ekonomik düzeyi ile kültür düzeyi, gencin meslek seçimini

( ) Özellikle ergenlik dönemi, meslek seçimini çok etkiler. Ergenlik döneminde özgüven eksikliği, kararsızlık, fizyolojik değişiklikler, macera yaşama isteği gibi özellikler, gençlerin meslek tercihlerini etkiler. Bu dönemde bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu olma gibi istekler çok yaygındır. Bu nedenle uzmanlar, bu mesleklere “ergenlik meslekleri” adını vermektedirler. İnsanların büyük çoğunluğu için meslek seçimi bir sorundur. Uzmanlara göre, kişinin işini sevmesi ve işyerinde mutlu olması için kendi niteliklerine göre meslek seçmesi gerekir.

Şekil 2. 2.Ünite 3. Metin: “Meslek Seçimi” okuma metni

4 Aşağıdaki kelimeleri yakın anlamlıları ile eşleştirelim.

1. birey	a. özellik
2. seçim	b. insan
3. nitelik	c. tercih
4. saygın	ç. kişilik
5. karakter	d. itibarlı

Şekil 3. 2.Ünite 3. Metin: “Meslek Seçimi” sözcük öğretim etkinliği

Bu metinde paragrafın konusunu eşleştirme etkinliğine yer verilmiştir. Bu metinden sonra okuma metninden alınan sözcükler ile yakın anlamlılarını eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlikler sözcüklerin kalıcılığını sağlama adına oldukça yararlıdır ve etkinliklerde bağlam temel sözcük öğretim yöntemine başvurulmaktadır. Kısımın sonunda bulunan daha önce öğrenilen filleri çekimleyerek cümlelerde bırakılan uygun boşluklara yerleştirme etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlik de bağlam temelli sözcük öğretimine uygundur ancak okuma metni ile bağlantılı bir etkinlik değildir.

2. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “İlginç Meslekler”

Kültürden kültüre bölümünde yer alan bu okuma metninde kültürel sorulara yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde başvurulmamıştır.

2. ünite incelendiğinde dört okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında da sözcük çalışması etkinliğine yer verilmiştir ancak sözcük çalışmasında yer alan sözcüklerin çok az bir kısmı metinler içerisinde yer almıştır ve öğrencilerin sözcüğün bağlamından öğrendiği sözcükler değildir. Öğrenciler bu etkinlikte yer alan çoğu sözcüğü tekrar sözlük kullanarak öğreneceklerdir. Son kısımda birlikte kullanılan sözcüklerin eşlenmesi etkinliğine yer verilerek sözcükler arası anlam ilişkilerinin kurulması sağlanmıştır. Bu ünite de bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine üç metinden ikisinde yer verilmiştir.

3.Ünite 1. Metin: “Sağlığın Anahtarı”

Bu metnin öncesinde ve sonrasında sözcük çalışması etkinliği yer almamaktadır. Bu kısımda ya siz?, dilbilgisi, doğru-yanlış, tavsiye verme gibi etkinliklere yer verilmiştir. Çeşitli etkinliklere yer verilmesine rağmen kısım ağırlıklı olarak dilbilgisi öğretimine odaklanmıştır. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır.

3.Ünite 2. Metin: “Yüz Yaşında Hâlâ Dinç”

Bu metnin öncesinde ve sonrasında sözcük çalışması etkinliği yer almamaktadır. Metinde sözcük listesinde yer alan sözcükler kalın puntolu ile vurgulanmıştır ancak bu sözcüklerin kullanılmasını sağlayacak bir etkinliğe yer verilmemiştir. Bu doğrultuda bakıldığında bazı okuma metnlerinin yönerge ve etkinlik bağlantısı anlamında sorunlar görülmektedir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır.

3.Ünite 3. Metin: “Kristal Tedaviler”

Bu metnin öncesinde ve sonrasında sözcük çalışması etkinliği yer almamaktadır. Bu kısımda ya siz?, dilbilgisi, doğru-yanlış, fiil çekimleme gibi etkinliklere yer verilmiştir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır.

3. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “Hamam Merakı”

Kültürden kültüre bölümünde yer alan bu okuma metninde kültürel sorulara yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde başvurulmamıştır.

3. ünite incelendiğinde dört okuma metninin hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında da sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur ancak üniteye yer alan üç metinden hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiştir daha çok dilbilgisi odaklıdır.

4. Ünite 1. Metin: “Herkes Aynı Şekilde Mi Öğretir?”

OKUMA

HERKES AYNI ŞEKİLDE Mİ ÖĞRENİR?

Günümüzde IQ, başarılı olmak için çok önemli bir ölçüt değil. Dünyanın en üretken kişileri IQ sınavlarından düşük puanlar almışlar. Düşük IQ puanları sebebiyle bu insanlara zeki diyemiyoruz. O zaman **onları** kendi alanlarında ne bu kadar başarılı yapıyor? Bu başarılı insanların zekâsını, beceri alanlarına göre yeniden tanımlamak gerekir. Çünkü her insan farklı bir şekilde kendini ifade eder. Bir müzisyen beste yaparak, bir tiyatrocu rol yaparak, bir ressam resim yaparak kendini ifade eder.

O halde zekâ sadece tek çeşit değildir, farklı türleri vardır:

1. Sözel - Dilsel Zekâ

Dili ustalık ile kullanırlar. Çok sayıda kelime bilirler. Bu insanlar yabancı dilleri de kolaylıkla öğrenirler. İyi yazarlar. Uzun hikâyeler ve fıkralar anlatırlar. İsimler, yerler ve tarihleri hatırlayabilirler. Tekerlemeleri ve kelime oyunlarını severler; dinleyerek daha iyi öğrenirler.

2. Mantıksal - Matematiksel Zekâ

Mantık kurallarına, neden - sonuç ilişkilerine dikkat ederler. Yeni bilgileri sınıflara ayırarak ve genelleme yaparak öğrenirler. Olaylar hakkında çok soru sorarlar. Soyut düşünebilirler, bilgiler arasında bağlantılar kurarlar. Bulmaca çözmeyi; satranç, dama gibi strateji oyunları oynamayı severler.

3. Görsel - Mekânsal Zekâ

Renk, çizgi, şekil, uzay ve **bunlar** arasındaki ilişkilerle ilgilenir. Renklerle ve resimlerle çalışarak en iyi şekilde öğrenirler. Ha-

56

İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ B1

Şekil 4. 4. Ünite 1. Metin: “Herkes Aynı Şekilde Mi Öğretir?” okuma metni

2 Metinde geçen aşağıdaki kelimeleri yakın anlamlarıyla eşleştirelim.

1. ilişkin	a. biçim
2. akran	b. açık
3. kavram	c. nesnel
4. örneğin	ç. yaşıt
5. yanı sıra	d. konsept
6. nitelik	e. birlikte
7. objektif	f. fikir
8. belirgin	g. mesela
9. şekil	ğ. kalite
10. düşünce	h. ait

Şekil 5. 4. Ünite 1. Metin: “Herkes Aynı Şekilde Mi Öğretir?” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen sözcükleri eş anlamlıları ile eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Aynı zamanda zamir ve kişi eşleme etkinliği ile de bir başka bağlam temelli çalışmaya yer verilmiştir.

4. Ünite 2. Metin: “Türkçe Farklı Bir Dil”

OKUMA

TÜRKÇE FARKLI BİR DİL

Orta Doğu Teknik Üniversitesi diller üzerine bir araştırma yaptı. Bu araştırmaya göre, insan beyni Türkçe cümleleri anlamak için diğer dillerin aksine iki kez işlem yapıyor. İnsanlar, dillerini kullanırken beynin birçok bölümünde karmaşık işlemler gerçekleşiyor. Bilim adamları artık bazı teknikler sayesinde insanların beynindeki dil işlemlerini tanımlıyor. Günümüzde bilim adamları beyin dilbilim çalışmalarına önem veriyor. Geçen yıl ODTÜ beyin dilbilim çalışmaları için bir laboratuvar kurdu. Bu laboratuvar da bilim adamları insanların dili öğrenme ve kullanma süreçlerini açıklamaya çalışıyor.

Bu çalışmalara göre Türkçe konuşma ve dinleme sırasında insan beyni diğer dillerden farklı olarak daha fazla işlem yapıyor. Bu fazla işlemler İngilizce ve Almancada yok. Bunun sebebi Türkçenin gramer yapısı. Türkçede fiillerin cümlenin sonunda yer alması ve Türkçenin sondan eklemeli bir dil olması nedeniyle, kişi cümleyi anlamak için onu baştan sona kadar aklında tutuyor. Fiili okuduktan sonra cümleyi beyninde tekrar ediyor. İngilizcede bu durum yok. Bu durum Türkçe ve diğer Avrupa dilleri arasında bir fark yaratıyor.

Şekil 3. 4. Ünite 2. Metin: “Türkçe Farklı Bir Dil” okuma metni

2 Metindeki kelimeleri eş / yakın anlamlılarıyla eşleştirelim.

1. bazı	a. eylem
2. aksine	b. aktivite
3. işlem	c. dilbilgisi
4. gramer	ç. tersine
5. fiil	d. kimi

Şekil 4. 4. Ünite 2. Metin: “Türkçe Farklı Bir Dil” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninde de bir önceki metinde olduğu gibi metinde geçen sözcükleri eş anlamlıları ile eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Bu okuma metninde de bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

4. Ünite 3. Metin: “Vazgeçmek İçin Çok Erken”

OKUMA

VAZGEÇMEK İÇİN ÇOK ERKEN

Bugün her şeye yeniden başlayın. Bugünkü planlarınız geleceğiniz için önemli. Geçmişteki hatalarınızı düzeltebilirsiniz. **Bunu** bilmek size güç kazandıracaktır.

Her kötü olayın içinde içinde mutlaka iyi bir mesaj vardır. Örneğin “Bugüne kadar hiçbir işte neden başarılı olamadım?” diye düşünüyorsanız kendinize şu soruları sorun: Ben bu iş yerlerinde neler öğrendim? Bundan sonra ne yapmam gerekir? Kendimi geliştirmek için neler yapmalıyım? Acaba bu işler benim için gerçekten de doğru işler miydi? Eğer kötü ilişkiler yaşadınız kendinize şu soruları sorun: Ben **bunlardan** işe yarar ne öğrendim? Her kötü anıdan ders alarak geleceğe daha güçlü bakabilirsiniz. Bugün başarılı ve mutlu insanların sırrı budur. **Onlar** yapabiliyorsa siz de yapabilirsiniz.

Başlamak için geç değil, vazgeçmek için çok erken. Bunu fark ederseniz her şey daha kolay yapacaksınız. 28 yaşında birisi üniversite okumak ya da yeni bir işe başlamak için çok geç diye düşünürken, bugün başka birisi 40 yaşında üniversiteye başlıyor. Bugün 40 yaşında birisi evlenmek için çok geç diye düşünürken, başka birisinin bugün 50 yaşında çocuğu oluyor. 30 yaşında birisi için zayıflamak imkânsızken, bugün 45 yaşında birisi 40 kilo veriyor. Bu örnekler bitmez. Bu insanların aralarındaki fark nedir? Tek fark hayata bakış açılarıdır. Bazı insanlar “Artık çok geç. Ben yapamam.” diye düşünürken, bazıları “Başka neler yapabilirim?” diye hayal eder.

Siz de “Bugün neler yapabilirim?” diye güne başlayabilirsiniz. Şimdi aynaya bakın ve gülümseyin hayata, gülümseyin kendinize. Sevgi ve sağlıkla ilerleyin.

Şekil 5. 4. Ünite 3. Metin: “Vazgeçmek İçin Çok Erken”

3 Metinde koyu yazılmış zamirler hangi isim ya da isimlere işaret ediyor? Yazalım.
bunlardan: .....
onlar: .....
bunu: .....

4 Aşağıdaki boşluklara uygun kelimeleri yerleştirilim.
dikiş tuttur- bakış açısı anı işe yarar

1. Okul yıllarımdan çok güzel ..... var.

2. Burada ..... başka bir şehre yerleşti.

3. Aynı şekilde düşünmüyoruz. Seninle ..... çok farklı.

4. Ben de ..... bir şeyler yapmak istiyorum ama nereden başlamalıyım, bilmiyorum.

5 Aşağıdaki cümleleri metne göre tamamlayalım.
1. Her kötü olayın içinde .....
2. Başarılı ve mutlu insanların sırrı .....
3. İnsanlar arasındaki tek fark .....

Şekil 6. 4. Ünite 3. Metin: “Vazgeçmek İçin Çok Erken” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen bazı sözcükleri uygun boşluklara düzenleyerek yerleştirme etkinliğine yer verilmiştir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Aynı zamanda zamir ve kişi eşleme çalışmasıyla da bir başka bağlam temelli çalışmaya yer verilmiştir.

4. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “Türkiye’deki Yabancı Okullar”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında bir sözcük öğretim çalışması bulunmamaktadır. Okuma metnini okuduğunu anlama soruları takip etmiştir.

4. üniteye yer alan dört okuma metninin üçünde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Öğrenciler okuma metni içerisinde yer alan sözcükleri ağırlıklı olarak eşleme etkinlikleri ile pekiştirmişlerdir. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında da sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Ünite sonu çalışmaları daha çok dilbilgisi ve okuduğunu anlama soruları üzerine etkinliklerden oluşmaktadır. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur.

5. Ünite 1. Metin:” “Keşke” Oynayalım Mı?”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Dilek kipinin işlendiği bu metinden sonra daha çok doğru-yanlış, metinde bilgi arama, ya siz? ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

5. Ünite 2. Metin: “Pişmanlıklarınızdan Kurtulun”

OKUMA

PİŞMANLIKLARINIZDAN KURTULUN

Hepimiz çok stresliyiz. Bu yüzden hiç birimiz mutlu değiliz. Kafamızdaki düşünceler yüzünden, bırakın gülmeyi, gülümseyemiyoruz bile!

Bu hafta, olaylara farklı bir açıdan bakalım ve geçmişimiz hakkında düşünelim. Yani bu haftayı vicdan muhasebesi yapmaya ayıralım. Özetle; bu hafta bu köşede olağanüstü detoks (geçmişin zararlı toksinlerinden kurtulma günü) ilan ediyorum!

Bu hafta stresten kurtulmak için Hint felsefesinin dört altın kuralını deneyelim diyorum...

İşte o 4 altın kural:

1. Kural: “Hayatımızdaki kişiler, doğru kişilerdir. Bunun anlamı şudur, hayatımızda kimse ile tesadüfen karşılaşmıyoruz. Etrafımızdaki herkesin hayatımızda bulunma nedeni vardır; ya bizi bir yere götürürler ya da bize bir şey öğretirler.

Etrafımızdaki kişileri düşünelim... Neden hayatımızdalar?

Hepimiz hayatımızda, mutlaka bazı insanları tanıyıp pişman olmuşuzdur. Onlar bizi üzer, öfkelenendirir, yine de bazen onları özleriz...

Her şeye rağmen şükretmeliyiz. Niye mi? Çünkü hayattan birçok şeyi onlar sayesinde öğreniriz. Bazen de sayelerinde hedeflerimizi ve planlarımızı değiştiririz... Hani bir söz vardır: Kötü komşu, insanı mal sahibi yapar.

2. Kural: Ne yaşadıysak o artık bitti. Bundan sonra onu değiştirmemize imkân yok. "Daha çok çalışsaydım başarırdım.", "Keşke oraya gitmeseydim." gibi bir cümleler anlamsızdır. Çünkü o artık bitti ve biz geçmişini geri getiremeyiz. Gereksiz yere pişmanlıklarla, "keşke"lerle ve "acaba"larla kendimizi üzmemeliyiz. Geçmişteki kötü olayların içimizi kemirmesine izin vermemeliyiz. Yani dünümüz için bugünümüzü feda etmemeliyiz.

3. Kural: Her şeyin başlama zamanı, doğru andır. Her şey doğru anda başlar, ne erken ne de geç. Hayatımızda yeni bir şeyler olmasına hazırsak, o da başlamaya hazırdır.

Anahtar kelimelerimiz: Sabır, doğru zaman ve inanmak...

4. Kural: Bir şey bittiyse bitmiştir. Bu kadar basittir. Hayatımızda bir şey sona ererse, bu bizim yeni bir şeye başlamamızı sağlar. Bu yüzden serbest bırakmak, gitmesine izin vermek ve geleceğe doğru bakmak daha iyidir. Bu tam da bizdeki "Allah bir kapıyı kapatırsa, ötekini açar." durumudur.

Bazı durumları kabul etmek öyle kolay olmayabilir; ama yine de insan buna odaklanmalı, sürekli geçmişini düşünerek kendini üzmemelidir. Zor olsa da yapmalı bunu!

Her neyse, şimdi geçmişe "Hoşça kal!" yarınlara "Merhaba!" deme zamanı!

Şekil 7. 5. Ünite 2. Metin: "Pişmanlıklarınızdan Kurtulun" okuma metni

3 Metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını eş anlamları ile eşleştirelim.

1. içini kemirmek	a. gözden çıkarmak
2. vicdan muhasebesi	b. konsantre olmak
3. feda etmek	c. huzursuz etmek
4. odaklanmak	ç. iç hesaplaşma

Şekil 8. 5. Ünite 2. Metin: "Pişmanlıklarınızdan Kurtulun" sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen dört tane sözcük grubunun eş anlamlıları ile eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Bu sözcük gruplarının yarısı mecaz anlamlıdır. Bu bakımdan mecaz anlamlı sözcük gruplarının bağlamında kullanılması da öğrenciler için fayda sağlamaktadır. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

5. Ünite 3. Metin: "Murphy Kanunları"

Şart kipinin örneklerinin bulunduğu bu metnin öncesinde ve sonrasında sözcük öğretimi ile ilgili bir etkinlik yer almamaktadır. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır.

5. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): Uğurlu ve Uğursuz Sayılar"

Kültürden kültüre bölümünde yer alan bu okuma metninde siz ne düşünüyorsunuz sorularına yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde başvurulmamıştır.

5. ünite de yer alan dört okuma metninin birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında da sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Ünite sonu çalışmaları daha çok dilbilgisi ağırlıklıdır. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiştir daha çok dilbilgisi odaklıdır.

6. Ünite 1. Metin: “Öğrenci Evi”

OKUMA

3 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını uygun boşluklara yerleştirilim.

sipariş	paylaşma	doyurucu	sınav dönemlerinde
ev arkadaşı		temel gıda maddeleri	

ÖĞRENCİ EVİ

Üniversiteyi kazandıktan sonra bazı öğrenciler yurttan, bazı öğrenciler kiralık evlerde kalırlar ve ailelerinden uzakta yaşarlar. Ben de o öğrencilerden biriyim.

Daha sonra evin kirası, telefon, elektrik, internet faturaları, apartman aidatı gibi masraflar ailelerimize fazla gelmeye başlar. Bundan sonra iş başa düşer ve biz ..... aramaya başlarız. Sonunda okul veya sınıf arkadaşlarımızdan birilerini buluruz. Evimizi, sevgimizi onlarla paylaşıyoruz. Arkadaşlarımız arasında ..... çok önemlidir. Her şeyi paylaşıyoruz.

Evdeki işler sırayla olur, sıradaki kişi köle gibi bütün işleri yapar. Temizlik, yemek, bulaşık... Yemek esnasında onu en az on kere mutfığa gönderebiliriz. O günkü köle, yemek yaparken mutfakta bir şeyler eksikse hemen markete gidip eksikleri tamamlar, zamanla yarışarak yemeği pişirir, bizler de yemeğin pişmesini bekleriz. O gün elimizi sıcak sudan soğuk suya sokmayız.

Ayın ilk haftası para var, huzur var demektir; dönerler, kebaplar sipariş ederiz. İkinci haftası özel soslu makarnalar, üçüncü haftası evdeki peynirlerle tostlar yaparız. Son haftasında ise her tür yumurta yemeğini pişiririz. Zaten öğrenci evlerinin ..... yumurta ve patatestir. Bu ikisinin birleşiminden en az on çeşit yemek yapabiliriz. Bunlar öğrenci evlerinin temel yemekleridir. Yanında ekmekle tüketirsek daha ..... olur. Para bittikten sonra ise sadece yumurta yeriz ve anlarız ki, bursu ya da harçlığı çabuk bitirmememiz gerekir. Bu yemek, biz öğrencilerin en güzel akşam yemeğidir. Çünkü öğlen yemeklerini daima üniversitenin yemekhanesinde yeriz.

Her öğrenci evinde mutlaka bir sakar vardır. O kişi ya çayı devirip bardağı kırar ya da yemeği yakar. Mutlaka bir kişi de ev işlerinden kaçır. Özellikle ..... kesinlikle temiz tabak, çatal, kaşık kalmayınca kadar bulaşık yıkamayız.

Her sabah derse geç kalırız ve öğlen kalkıp okula yemek yemeye gideriz çünkü okulun yemeği daha ucuzdur.

Sınav dönemlerinde en önemli cümle “Bu gece yatmayacağım, ders çalışacağım. Beni rahatsız etmeyin.”dir. Gece yatmayız ama ders de çalışmayız.

Evin duvarları vize-final tarihleri, ilginç sözler, ev işleri listesi, harcama listesi gibi kağıtlarla süslüdür.

Öğrenci evinin, öğrenci misafirleri de çoktur. Gelmeden önce misafire “Bir kola al da içelim.” diye telefonla ..... veririz.

Şekil 9. 6. Ünite 1. Metin: “Öğrenci Evi” okuma metni

52

5 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bulalım.

1. saçma sapan: .....

2. sakar: .....

3. iş başa düşmek: .....

4. elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak: .....

5. ısmarlamak: .....

Şekil 10. 6. Ünite 1. Metin: “Öğrenci Evi”
sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden önce deyim ve anlam eşleme etkinliğine akabinde ise öğrenilen deyimleri uygun boşluklara doldurma etkinliğine yer verilmiştir. Etkinlik bağlam temellidir ancak okuma metninden bağımsızdır. Okuma metninden önce ise altı adet sözcük verilmiş ve metnin bağlamına göre uygun yerlere yerleştirilmesi istenmiştir. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemine başvurulmuştur ancak öğrenci metinden önce sunulan sözcüklerin anlamını öğrenmek için sözlüğe başvuracağından sözcüğü yerleştireceği zaman ancak metnin bağlamını inceleyecektir. Bu etkinlik yerine sözcüğün metin içinde verilmesi ve metinden sonra sözcük yerleştirme etkinliğine yer verilmesi daha uygun olacaktır çünkü sözlük kullanmaya gerek kalmadan metnin bağlamından sözcüğün anlamı öğrenilebilecektir. Metinden sonra ise metinde yer alan beş adet sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını yazma etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlik bağlam temelli sözcük ve sözcük grubu öğretme açısından daha etkilidir. Genel değerlendirmeye bakılarak bu metin bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur denilebilir.

6. Ünite 2. Metin: “Türk Aile Yapısı”

OKUMA

TÜRK AİLE YAPISI

Türk toplumunda aile, kutsal bir kurumdur ve toplumun gelenek, görenek, dil, din ve diğer özelliklerini yansıtır. Aile, toplumun en küçük temel birimidir. Anayasamızın 41. maddesinde “Aile toplumun temelidir.” sözüyle de ailenin önemi vurgulanmıştır.

Aile deyince aklımıza anne ve baba ile onların çocukları gelir. Sosyal bilimciler aileyi “çekirdek aile” ve “geniş aile” olmak üzere iki bölüme ayırmaktadır. Çekirdek aile anne, baba ve çocuklardan oluşur. Ülkemizde yeni evli çiftler, genellikle baba evinden ayrılarak yeni bir evde yaşamaya başlarlar. Özellikle kentlerde geniş aileler, yerini giderek çekirdek ailelere bırakmıştır. Ülkemizde şu anda hem geniş aile hem de çekirdek aile tipini görmekteyiz. Geniş aileler kırsal kesimde, çekirdek aileler ise kentlerde yaygındır. Oysa bundan yüz yıl kadar önce ülkemizin köylerinde, kasabalarında, kentlerinde, kısacası her yerinde yeni evliler, damadın ya da

gelinin ailesinin yanında oturuyordu. Anne, baba, kızlar, damatlar, oğullar, gelinler ve torunlar aynı çatı altında yaşıyordu. Böyle ailelere “geniş aile” diyoruz. Geniş aile tipi, köylerde hâlâ devam etmektedir. Çünkü bu tip ailede, bütün bireyler birlikte çalışıp birlikte üretirler.

Ülkemizde evlilik kurumunu Türk Medeni Kanunu düzenler. Bu kanuna göre evlenmek için en az 18 yaşında olmak gerekir. Türk Medeni Kanununun bir diğer maddesine göre, yakın akrabalar ile akıl hastaları evlenemez.

Türkçede “aile” sözcüğünün değişik anlamları da vardır: Aile sözcüğünü, akrabaları ve bir soyu tanımlamak için kullanırız.

“Mehmet Bey iyi bir aile reisidir.” sözü “Mehmet Bey ailesine bağlı, iyi bir baba ve eştir.” demektir. “Benim ailem Edirne’den gelmiş.” sözünden o kişinin annesiyle babasının, hatta dedelerinin Edirne’de doğduğunu, yaşadığını anlarız. “Bu bir aile toplantısıdır.” cümlesi “O toplantıda yalnızca akrabalar var.” demektir. Akrabalar amcalar, dayılar, teyzeler, halalar, yeğenler, yengeler ve eniştelere oluşur. Türk toplumunda aile, her şey demektir.

Şekil 11. 6. Ünite 2. Metin: “Türk Aile Yapısı” okuma metni

4 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını açıklayalım.

aynı çatı altında yaşamak: .....
gelenek: .....
görenek: .....
medeni kanun: .....
soy: .....

Şekil 12. 6. Ünite 2. Metin: “Türk Aile Yapısı” sözcük öğretim etkinliği

Türk aile yapısının anlatıldığı bu metin ikiye bölünmüş ve iki parça arasında okuduğunu anlama ve sözcük öğretme etkinliklerine yer verilmiştir. Metinde yer alan sözcüklerin anlamlarını yazma etkinliği bağlam temellidir. Buna ek olarak metinde geçen sözcükleri kullanarak yalnız, aile ve ev arkadaşı ile yaşamının olumlu ve olumsuz yanlarını anlatma etkinliği bağlam temelli sözcük öğretim yöntemini temel almaktadır.

6. Ünite 3. Metin: “Komşuluk Ölüyor”

OKUMA

KOMŞULUK ÖLÜYOR

Ünlü sinema aktörü William Holden, başını mermer masanın köşesine çarpıp kan kaybından ölmüş de üç gün kimsenin haberi olmamış. Gazetede bir habere göre bir emekli tek başına evinde ölmüş ve tam üç yıl komşuları bunu fark etmemiş.

Arkadaşım Celal Sılay, Şişli’deki odasında tek başına yaşıyordu. Randevusuna gelmediği için merak edip kapısını polis ile açtırdık ve içeri girdiğimizde şairimizin ölüsüyle karşılaştık.

Dünyada artık insanlar tek başına. Dostluk, komşuluk, ilgi, vefa, yardım duygusu kalmadı. Kimsenin kimseye ilgilenmek için vakti yok.

Yurt dışındaki işçilerimizin en büyük şikâyeti komşusuzluk. Oysaki onlar köylerinde, başı sıkışınca komşusuna başvurmayla, ona dert yanmaya, komşusunun ona ihtiyacı olduğunda bir sıcak çorba yapıp duasını almaya alışmış. Bir işçi şöyle yakıyor: “Oturduğumuz apartmanda tam on iki daire var. Henüz komşularımızın hiç biriyle tanışmadık. Kapıda bazı gölgelerle karşılaşıyoruz, soğuk bir şekilde selamlaşıyoruz.

Dünyanın her yerinde dostluk, komşuluk gittikçe azalıyor. İnsanoğlu, teknolojiyle birlikte hem duygularını yitiriyor hem de insanlık değerlerini kirletiyor. Böylece komşuluk müessesesi de eski romantik bir duygu olarak geçmişte kalıyor.

Oysa geçmiş, komşuluk müessesesini övüyordu. Latin şair Horace “Komşunun evi yanarsa seninki de sağlam kalmaz.” demiştir. Bir Türk atasözü ise “Ev alma, komşu al.” der. Şimdilerde insanlar komşuluğu inkâr edip kendileri için yaşıyorlar. Yaşadıkları sürece para kazanmaktan başka bir şey düşünmüyorlar ama para kazandıktan sonra “Bunun hiçbir değeri yokmuş.” diye düşüncekler. O gün çok da uzak değil.

Şekil 13. 6. Ünite 3. Metin: “Komşuluk Ölüyor” okuma metni

3 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını açıklayalım.

baş sıkışmak: .....
dert yanmak: .....
duasını almak: .....
insanlık değerleri: .....

Şekil 14. 6. Ünite 3. Metin: “Komşuluk Ölüyor” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden önce atasözleri ve anlam eşleme etkinliğine yer verilmiş ve okuma metninde de çeşitli atasözleri yer almıştır. Sözcüklerin farklı bağlamlarını öğrenmek için gerçek almalarının yanınca mecaz anlamlarının da kullanımını deyim ve atasözleri ile öğretmek öğrenciler için olumludur. Metinden sonra ise metinde geçen dört atasözünün anlamını yazma etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinliklerde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

6. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “Misafir Kültürü”

Kültürden kültüre bölümünde yer alan bu okuma metninde kültürel sorulara yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde başvurulmamıştır.

6. üniteye yer alan dört okuma metninin üçünde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Öğrenciler okuma metni içerisinde yer alan sözcükleri ağırlıklı olarak eşleme ve anlamlarını yazma etkinlikleri ile pekiştirmişlerdir. Bu ünite sözcüklerin gerçek anlamları dışında mecaz bağlamlarda kullanımı gösterme adına da başarılıdır. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?”

kısımında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Ünite sonu çalışmaları daha çok dilbilgisi ve cümle düzeltme üzerine etkinliklerden oluşmaktadır. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu üniteye bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulsa da öğretilen sözcük sayısı azdır.

İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı genel olarak incelendiğinde okuma metinlerinin düzeni ve sadeliği oldukça kullanışlıdır. Çalışmaya konu olan bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanma açısından bakıldığında kültürden kültüre metinleri de dâhil 14 okuma metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamış, 9 okuma metninde ise başvurulmuştur. Sayılar incelendiğinde her ne kadar bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulma sayısı makul seviyede görülse de nitelikleri incelendiğinde sözcük öğretimine gerekli önem verilmemiştir. Kitabın geneli ve okuma metinleri incelendiğinde dilbilgisi odağı dikkat çekmektedir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvuru olan metinler incelendiğinde öğretilmek istenen sözcük sayısı çok kısıtlıdır. Öğretilmek hedeflenen sözcüklerin bazıları ünite genelinde birden fazla sayıda geçse de öğrencilerin pekiştirmesine yetecek sayıda değildir.

3.2.2. İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı

Bu kısımda İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabının her okuma metni incelenmiş ve metinlerin bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi ne oranda başvurulduğuna bakılmıştır.

1.Ünite 1. Metin: “Bavul Hazırlama Sanatı”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, ya siz? ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

1.Ünite 2. Metin: “Turizmde Çek-Yat Dönemi”

Zarf fiil örneklerinin yer aldığı bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, boşluk doldurma, ya siz? ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

1.Ünite 3. Metin: “Meryem Ana Evi”

Bu metinde de zarf fiil örneklerine yer verilmiştir. Metinden önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, boşluk doldurma, ya siz? ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

1.Ünite 4. Metin: “Ünlü Seyyahlar”

Kültürel öğelerin yer aldığı bu metnin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Metinden sonra okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir.

1. ünite incelendiğinde dört okuma metninin hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmiştir ancak okuma metinleri ile ilişkili değildir daha çok dilbilgisi odaklı sözcük yerleştirme ve çekimleme gerektiren fiiller içermektedir. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur ancak üniteye yer alan üç metinden hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiştir daha çok dilbilgisi odaklıdır.

2. Ünite 1. Metin: “Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji”

OKUMA

ÇOCUKLUĞUMDAN BUGÜNE TEKNOLOJİ

Çocukken birçok şeye inanırız: Hayalî oyun arkadaşlarımız vardır. Çocukların hayal dünyası o kadar geniştir ki bugün bizim için komik şeyler, çocukken en doğru şeylerdir. Acaba çocukken teknolojiyle ilgili neler düşünüyorduk? Bakın, insanlar teknolojiyle ilgili yanılgılarını nasıl anlatıyorlar:

Fotoğraf: Küçükken ailemin siyah beyaz fotoğraflarını gördükçe onlara içten içe gülerdim. Onlar, “Siyah beyaz bir dünyada yaşıyorlar.” diye düşünüyordum çünkü öyle görünüyorlardı. Bence o zaman her şey siyah beyazdı ve çok sıkıcıydı. (Filiz S., 30)

Telefon: Çocukken “Telefonla konuştuğum kişiler, beni görebiliyor.” diye düşünüyordum çünkü ses sanki onlar yanımdaymış gibi yakından geliyordu. Bu yüzden telefonla dikkatli bir şekilde konuşmaya ya da bazı şeyleri işaretlerimle anlatmaya çalışıyordum. Ancak, telefonun diğer ucundaki kişiyi görebilmek için bu yaşıma kadar beklemem gerekiyordu. (Göktürk G., 25)

1990’ların başıydı. Çok az kişide cep telefonu vardı. Ben de kendime bir telefon aldım. Cep telefonumu açık bıraktığımda, “Telefonum meşgul çalacak.” diye düşünüyordum çünkü telefon hakkında pek bir bilgim yoktu. Bu yüzden telefonumu kapatıyordum. Bugünlerde ise kimse bana ulaşmasın diye özellikle telefonumu kapatıyorum. (Zeynep D., 44)

Radyo: Küçüklüğümde “İnsanlar radyonun içinde şarkı söylüyor.” diye düşünüyordum çünkü ses, radyonun içinden geliyordu. Bir gün sevdiğim bir sanatçıyı görebilmek için radyoyu kırdım. Yaşadığım düş kırıklığını anlatamam. Şimdilerde ise çevremde radyoyu pek göremiyorum. (Deniz K., 39)

Cızırdayan radyoma dokununca ya da vurunca düzelecek diye düşünüyordum. Şans eseri bunu başarırsam kendimi olağanüstü güçleri olan biri olarak görüyordum. Günümüzde radyoların bozulacak kadar çalma şansı bile olmuyor. (Ziya A., 40)

Elektrikli Süpürge: Eskiden “Elektrikli süpürge’nin içinde bir canavar var ve her şeyi yiyor.” diye düşünüyordum çünkü çizgi filmlerde öyle oluyordu. Bu canavar beni de yemesin diye annem evi süpürürken evden kaçıyordum. (Ayça B., 32)

Araba: Çocukken “Şoför koltuğundan geriye doğru bakıyoruz ve araba kendi kendine geriye gidiyor.” diye düşünüyordum çünkü babam öyle yapıyordu. Birkaç kere ben de denemiştim ve olmayınca ağlamıştım. Şimdi bunu başarabiliyorum ancak merak ediyorum, acaba zaman zaman oğlum da ağlıyor mu? (Engin N., 35)

Trafik lambalarının altında, yani yerin dibinde, küçük polis kabinleri var sanıyordum. Lambanın rengini onlar ayarlıyorlardı bana göre; kırmızı tuşa basınca kırmızı ışık yanıyordu, yeşile basınca da yeşil... Kimse bana “Bu doğru değil.” diye söylemedi; ben büyüdükçe keşfettim. (Ozan Y., 25)

Televizyon: Ben çocukken “Televizyondaki insanlar beni görebiliyor.” diye düşünüyordum çünkü ben onları görebiliyordum. Ayrıca her evde gizli bir kamera bulunabilirdi ve birileri de beni izliyor olabiliirdi. Bunun için televizyon izlerken daha güzel giyiniyordum. Şimdi ise televizyonu en rahat elbiselerimle izliyorum. (Burcu T., 18)

Çocukken filmler, canlı yayınlanıyor sanıyordum. Farklı kanallarda, aynı kişinin filmini gördüğüm zaman oyuncunun nasıl bu kadar hızlı yer değiştirdiğini anlamıyor, her iki kanalı da izlemeye çalışıyordum. Şimdi kanallar arasında rahat rahat geziniyorum. (Kerim M., 18)

Şekil 15. 2. Ünite 1. Metin: “Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji” okuma metni

5 Aşağıdaki kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştirelim.

1. içten içe	a. tesadüfen
2. düş kırıklığı	b. hayal kırıklığı
3. şans eseri	c. gizli gizli / belli etmeden
4. olağanüstü	ç. fevkalade / harikulade

Şekil 16. 2. Ünite 1. Metin: “Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji” sözcük öğretim etkinliği

Teknolojinin zamanla değişiminin anlatıldığı bu bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine yer verilmiş ve okuma metninden sonra verilen dört adet mecaz anlamlı sözcük grubunun anlamlarıyla eşlenmesi istenmiştir. Metinlerde sözcük gruplarının kullanımlarını öğrenen öğrenciler için bu etkinlik öğrenmenin kalıcı olması adına yarar sağlamaktadır.

2. Ünite 2. Metin: “Günümüzde İletişim”

OKUMA

GÜNÜMÜZDE İLETİŞİM

Günümüzde Facebook, Twitter, YouTube ve blog’lar en etkili iletişim araçları olarak insanlar tarafından tercih edilmektedir.

Facebook’un üye sayısı Temmuz 2010’da 500 milyon civarındaydı. Eylül 2011’de ise 800 milyon kullanıcıya ulaşıldı. Facebook’un kurucusu Mark Zuckerberg tarafından belirtildiğine göre Ekim 2011’de tek bir günde 500 milyon kişi Facebook’a girmiştir. Bugün ise bu sitenin kullanıcı sayısı 900 milyondan fazladır.

Bu verilere bakıldığında şunlar söylenebilir: Eğer Facebook bir ülke olsaydı Çin ve Hindistan’dan sonra dünyanın en büyük üçüncü ülkesi olurdu. Türkiye’de ise 30 milyon aktif Facebook kullanıcısı var. Bu sayı, Türkiye’nin 65 ilinin nüfusunun toplamına eşittir. Türkiye, üye sayısı bakımından dünyada 5. sırada yer almaktadır.

Türkiye’de yaklaşık bir günde 56 dakika Facebook’ta geçirilmektedir. Aynı kullanıcılar yemek için ise bir günde 27 dakika harcamaktadır. Facebook, ayrıca mobil olarak da kullanılmaktadır. Yaklaşık 500 milyon kişi Facebook’a cep telefonundan ulaşmaktadır. Türkiye’de ise bu oran %50’nin üzerindedir.

Twitter’da ise 2010 yılında 75 milyon kullanıcı hesabı olduğu tespit edilmiştir. Bu sayı 2011’de 175 milyonken son zamanlarda dünya genelinde 465 milyona çıkmıştır. Türkiye’de ise 7.2 milyon Twitter kullanıcısı bulunmaktadır.

Dünya genelinde bir günde 175 milyon tweet atılmaktadır. Bu iletilerin sahipleri el ele tutuşsaydı, dünyanın çevresini 6.5 kere dolanırdı. Twitter’da iletişim gücünün sınırları aşılmıştır. Örneğin, ünlü basketbolcu Shaq, basketbolu bıraktığını basın toplantısı yerine Twitter’dan duyurmuştur.

İletişim ve haberleşmenin büyük bir bölümünün internet üzerinden gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda sosyal hayatta da değişiklikler yaşanmaktadır. Gençlerin %80’i Facebook profillerine bakarak kişileri tanıyabileceklerini düşünmektedir. Bugün, Amerika’da evlenen her dört çiftten biri internet üzerinden tanışmaktadır. Sosyal medyadaki paylaşımların %80’i insanların alışveriş kararlarını etkileyebilmektedir. Ünlü insanlar takipçi sayıları bakımından sosyal bir yarışa girebilmektedir. İnsanların %48’i yatmadan önce sosyal ağları kontrol etmektedir. Gençlerin % 20’si ise birkaç saat Facebook’a girmemeyi oksijensiz kalmaya benzetmektedir.

Peki, acaba bu bir bağımlılık mıdır? Bizi bundan sonra neler beklemektedir?

Şekil 17. 2. Ünite 2. Metin: “Günümüzde İletişim” okuma metni

6 Aşağıdaki kelimeleri eş anlamları ile eşleştirelim.

1. aktif	a. belirlemek
2. ileti	b. bilgi
3. mobil	c. etkin
4. ortalama	ç. mesaj
5. tespit etmek	d. taşınabilir / hareketli
6. veri	e. yaklaşık

Şekil 25. 2. Ünite 2. Metin: “Günümüzde İletişim” sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra metinde geçen altı sözcük verilmiş ve eş anlamlıları ile eşlenmeleri istenmiştir. Metnin bağlamından sözcüklerin anlamını çıkaran öğrencilerin sözcük eşleme etkinliği ile kalıcılığı artırmaları bağlam temelli sözcük öğrenimi açısından iyi bir örnektir.

2. Ünite 3. Metin: “Ulaşım Araçları”

Zarf fiil örneklerinin yer aldığı bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, boşluk doldurma, ya siz? ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

2. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “Oyuncak Müzeleri”

Kültürel öğelerin yer aldığı bu metnin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Metinden sonra kültürel sorulara yer verilmiştir.

2. ünite incelendiğinde dört okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmiştir ancak okuma metinleri ile ilişkili değildir daha çok dilbilgisi odaklı sözcük yerleştirme ve çekimleme gerektiren fiiller içermektedir. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu ünite de sözcük öğretimine gerekli önem verilmemiş, ünite de dilbilgisi ön planda tutulmuştur.

3. Ünite 1. Metin: “Kişilik ve Karakter”

Ettirgen fiil örneklerinin yer aldığı bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha doğru yanlış, boşluk doldurma, ya siz? ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

3. Ünite 2. Metin: “Renklerin İnsan Psikolojisine Etkisi”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha renk-kişi eşleme, sizce sorusu, renk-firma eşleme ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

3. Ünite 3. Metin: “Duygusal Zekâ”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, ya siz?, karışık sözcüklerden cümle oluşturma ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

3. Ünite 4. Metin: “Müzikle Tedavi”

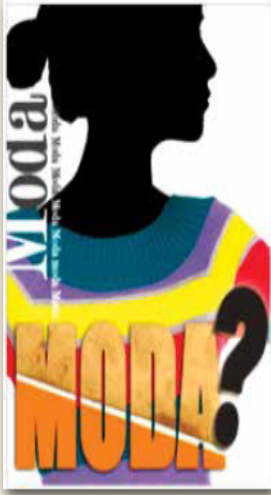
Kültürel öğelerin yer aldığı bu metnin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Metinden sonra kültürel bir soruya yer verilmiştir.

3. ünite incelendiğinde dört okuma metninin hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiş, bu ünite dilbilgisi ön planda tutulmuştur.

4. Ünite 1. Metin: “Moda Nedir, Ne Değildir?”

OKUMA

MODA NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Sözlük anlamına göre moda;

1. Günlük alışkanlıklar veya stiller.
2. Giyimin, davranışların bir toplum tarafından geleneksel kullanımı
3. Tarz, yol

Moda zaman içinde gerçek anlamından uzaklaşmıştır. Bugün çoğumuz için moda, yalnızca giysi anlamına geliyor. Oysa bu kadar basit değil. Moda; sanat, müzik, tiyatro, edebiyat, yemek, mimari, bahçe bakımı gibi konuları, daha doğrusu duyarları uyaran her şeyi içine alır.

Belirli bir çağa ait olan giyim stili kayıtlara “moda” diye geçiyor. Giyim alışkanlığı; yaşanan çağ ile eşanlımlı olarak kullanılıyor.

Şimdilerde modanın anlamı çok farklı. Kitle iletişim araçları sayesinde moda herkese, her kesime ulaşabiliyor.

Her gün giyinmek zorundayız ve giysi seçimimiz kişiliğimizi yansıtmamız için çok önemli. Kıyafetlerimiz bizimle ilgili birçok şey söyler. Kendimize güvenimizi ve başkalarının bize bakışını etkiler.

Şu bir gerçek ki moda üzerine çok konuşuluyor, çok para harcanıyor. Doğal olarak yeni bir iş alanı açılıyor. Eğer başarı sağlanırsa moda sektörü kesinlikle kazancı en büyük olan iş kolu.

Moda her yıl, bir öncekinden daha farklı. Günümüzde insanlar ne istediklerinin “daha fazla” farkında olmaya başladılar ve moda yarışı içinde olmak istemiyorlar. Şık giyinme arzusu, yerini rahat giyime bıraktı. Değerler değişti ve artık insanlar giyimi hayatlarında bir öncelik olarak görmüyorlar. Daha ötesi insanların yalnızca eğlenmek için alışverişe harcayabilecekleri kadar zamanları yok.

Neyse ki modacılar ve tasarımcılar yavaş yavaş daha değişik düşünmeye başladılar. En yeni modayı dayatmak yerine imaj oluşturmak üzerine yoğunlaştılar. İmaj bugün modayla eşanlamalı düşündüğümüz bir kelime. Her sene modayı takip etmekten yorulan insanlar bu yeni düşünce akımını hoş karşıyorlar. Her sezon sokakları adım adım gezmek yerine kendi imajlarıyla uyumlu mağazaları tercih ediyorlar.

Bu çok basit formül milyarlarca dolarlık bir sektör yarattı. Tasarımcı ve terziler her sezon yarattıklarının yalnızca modaya göre değil kişinin kendini rahat hissedebileceği bir imaja uygun olmasını istiyor. Rahatlık moda dünyası için yeni bir kavram.

Şekil 18. 4. Ünite 1. Metin: “Moda Nedir, Ne Değildir?” okuma metni

2 Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin ve kelime gruplarının anlamlarını bulalım ve cümle içinde kullanalım.

Çağ	:.....
Kesim	:.....
Arzu	:.....
Sezon	:.....
Sektör	:.....
Yoğunlaşmak	:.....
İmaj	:.....

Şekil 19. 4. Ünite 1. Metin: “Moda Nedir, Ne Değildir?”

Bu okuma metninden sonra bağlam temelli sözcük öğretimi açısından oldukça yararlı bir etkinlik kullanılmıştır. Etkinlikte yedi tane sözcük verilmiş ve bu metinlerin anlamlarını bulup bu metinlerle cümle yazılması istenmiştir. Metin içinde kullanılan sözcüğün anlamını bulan öğrenciler sözlüğe gerek kalmadan sözcüklerin anlamlarını bağlamlarından çıkarabilmektedir. Öğrenilen sözcüğün cümle içinde kullanılması da kalıcılığı artırmaktadır.

4. Ünite 2. Metin: “Kalıcı Moda Var Mı?”

Sıfat fiil örneklerinin yer aldığı bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha doğru yanlış, boşluk doldurma, ya siz?, eşleme ile cümle oluşturma ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

4. Ünite 3. Metin: “Dikkat Giysileriniz Konuşuyor”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır. Okuma metninden sonra yer alan metinler ile başlıkları eşleyelim etkinliği bir ölçüde bağlam temelli görülebilir ancak sözcük çalışması değildir. Bu metin bağlam temelli sözcük öğretimi yönteminden yararlanmamıştır.

4. ünite incelendiğinde üç okuma metninden birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Neler öğrendik? bölümündeki etkinlikler sıfat fiil kullanımına yoğunlaşmaktadır. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiş, bu ünite dilbilgisi ön planda tutulmuştur.

5. Ünite 1. Metin: “Peri Bacaları”

OKUMA

PERİ BACALARI

“Peri Bacaları” Kapadokya bölgesinde bulunan doğal yapılara verilen isimdir. Peri bacaları, milyonlarca yıl boyunca akarsuların ve rüzgârın Kapadokya çevresindeki yanardağlardan püsküren lavları aşındırması ile şekillenmiştir. Her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden milyonlarca turisti Kapadokya bölgesine getiren gizemli peri bacalarının sırrı nedir? Peri bacaları ile ilgili günümüzde birçok efsane bulunmaktadır. İşte bunların en meşhuru:

Bugün Kapadokya denen yerde bir zamanlar korkunç devler varmış. İnsanlar, bu korkunç devlerin gönlünü hoş tutup onları kızdırmamak için buraya hediyeler bırakıp kurbanlar kesermiş. Yine de bazen bu dev insanlara kızar, dağların tepesinden ateş dalgaları gönderirmiş.

Günlerden bir gün periler ülkesi padişahının yolu buraya düşmüş. Burada yaşayan insanları görmüş ve onların hâline acıyıp onlara yardım etmeye karar vermiş. Emrindeki tüm perileri çağırmış. Perilere, insanların çok zor durumda olduğunu ve zalim devleri durdurarak insanlara yardım etmek istediğini söylemiş. Eğer onlar zalim devlerin gönderdiği ateşleri söndürebilirlerse devlerin de yerin altına kaçacağını ve insanları bir daha rahatsız edemeyeceğini perilere anlatmış.

Padişahlarının konuşmasının ardından binlerce peri, ellerindeki kar ve buz tanelerini, onların yaşadığı dağın zirvesinde fokurdayan ateşe atmaya başlamışlar. Hiç durmadan, günlerce çalışmışlar ve ateşi, kar ve buzla söndürmeyi başarmışlar. Sonunda devler korkarak yerin derinliklerine kaçıp saklanmak zorunda kalmışlar. İnsanlar, perilerin bu zaferini büyük sevinçle karşılamışlar, günler, geceler boyunca şenlikler düzenleyip bu zaferi kutlamışlar. O günden sonra insanlar ve periler arasında çok sıkı bir dostluk oluşmuş. Bu dostluk uzun yıllar devam etmiş. İnsanlar kayalara oydukları mağaralarda yaşarken periler de sivri kayalıkların üzerindeki küçük odacıklarda yaşamışlar. “Peri Bacaları”nın adı buradan gelmektedir.

2 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. İnsanlar neden devlere kurbanlar kesiyor?
2. Devler insanlara kızdığı zaman neler yapıyor?
3. Sizce periler ülkesi padişahı nasıl birisi? Tarif edelim?
4. Periler ülkesi padişahı insanlara nasıl yardım ediyor?
5. Periler ve insanlar dostluklarını simgelemek için ne yapmışlar?

Şekil 20. 5. Ünite 1. Metin: “Peri Bacaları” okuma metni

3 Aşağıdaki kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştirelim.

1. zirve	a. eğlence
2. fokurdamak	b. merhamet etmek
3. şenlik	c. tepe
4. zafer	ç. kaynamak
5. acımak	d. galibiyet

4 Metinde geçen “gönlünü hoş tutmak” deyiminin anlamı aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyelim.

a. kızdırmak	b. üzme	c. ümitlendirmek	ç. mutlu etmek

Şekil 21. 5. Ünite 1. Metin: “Peri Bacaları” sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra metinde geçen beş sözcük verilmiş ve eş anlamlıları ile eşlenmeleri istenmiştir. Buna ek olarak metinde geçen bir deyim de anlamı çoktan seçmeli soru olarak sorulmuştur. Metnin bağlamından sözcüklerin ve deyimlerin anlamını çıkaran öğrencilerin sözcük eşleme ve çoktan seçmeli soru etkinliği ile kalıcılığı artırmaları bağlam temelli sözcük öğrenimi açısından iyi bir örnektir.

5. Ünite 2. Metin: “Tac Mahal”

Tac Mahal okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, doğru-yanlış, ya siz?, dolaylı anlatım etkinlikleri ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde yer verilmemiştir.

5. Ünite 3. Metin: “İlginç İcatlar”

İlginç İcatlar okuma metninde de Tac Mahal okuma metninde olduğu gibi önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra daha okuduğunu anlama, doğru-yanlış, ya siz?, dolaylı anlatım etkinlikleri ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde yer verilmemiştir.

5. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “Ünlü Kaplıcalar”

Kültürel öğelerin yer aldığı bu metnin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Metinden sonra kültürel anlatma etkinliği yer verilmiştir.

5. ünite incelendiğinde dört okuma metninden birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Neler öğrendik? bölümündeki etkinlikler doğrudan ve dolaylı anlatıma çevirme etkinliklerine yani dilbilgisine yoğunlaşmaktadır. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiş, bu ünite dilbilgisi ön planda tutulmuştur.

6. Ünite 1. Metin: “İnsan Vücudu ile İlgili Bilmediklerimiz”

İnsan Vücudu ile İlgili Bilmediklerimiz okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu metinden sonra doğru-yanlış, ya siz?, olay sıralaması ve bağlaçlar ile ilgili dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine bu okuma metninde yer verilmemiştir. İlerleyen etkinliklerde bağlaçların kullanımı ile ilgili bağlamsal etkinlikler yer anladır ancak okuma metninden çıkarım yapılması mümkün değildir. Bu yapıların okuma metinlerine yerleştirilmesi öğrenci tarafından keşfedilmeleri bakımından daha yararlı olacaktır.

6. Ünite 2. Metin: “Başarabilmek”

OKUMA

BAŞARABİLMEK

Yüksekokulu bırakarak kendi kendini eğiten bu adam, 16 yaşındayken bir okulun giriş sınavlarından, “tembel, yavaş ve hayalci” olduğu için geçemedi. Birçok konuda istenen yeterliliğe ulaşmayı beceremedi ama fizik ve matematik alanlarında olağanüstü notlar aldı. Hayallerinden vazgeçmeyen ve başarısızlıklarından yılmayan bu adam Albert Einstein’dan başkası değildi.

Öğretmenleri onun “huzursuz, meraklı, çok soru soran ve yavaş öğrenen” biri olduğunu düşünüyordu. İlköğretime başladıktan dört ay sonra algılamasının yavaş olduğu gerekçesiyle okuldan uzaklaştırıldı ancak umudunu kaybetmedi ve evinin kilerinde kendisine bir kimya laboratuvarı kurdu. Daha 12 yaşındayken küçük bir baskı makinesi ile haftalık bir gazete basan o çocuk, ampul ve diğer birçok cihazın mucidi Thomas Edison’du.

Daima gülen ve eğlenen bu öğrencinin başı, trafik kurallarıyla dertteydi. 1975’te ehliyetsiz araç kullandığı ve hız yaptığı için, 1989’da da alkollü araç kullandığı için tutuklandı. 1977’de “dur” işaretine rağmen kaçmaya çalıştığı için tekrar tutuklanan bu adam, dünyaya internetin kurallarını öğreten Bill Gates’di.

Yoksul bir ailenin çocuğu olan bu kişi, henüz beş yaşındayken mahalle takımlarında futbol oynuyordu. Bu zayıf çocuk, büyüme hormonu yetersizliği teşhisiyle haftalık 900 dolar tutan tedavi masraflarının ödenmesi karşılığında FC Barcelona Takımı’nda oynamayı kabul etti ve başarısını gösterme fırsatı buldu. Şansızlıkla üç yıl içerisinde dört kez sakatlanarak sevenlerini üzen ama her zaman gayretiyle kendi şansını yaratan bu kişi Lionel Messi’ydi.

Çelimsiz ama sportmen ruhlu bu çocuk, okul hayatı boyunca çeşitli sporları denedi ancak iyi olmadığı gerekçesiyle okul takımlarından uzaklaştırıldı. 20 yaşındayken bir şampiyonluk elde eden sporcunun kansere yakalandığını öğrendiğinde ise aklında dünya şampiyonu olmak vardı. Hastalığını azmiyle yenen ve dünyanın en zor bisiklet yarışını üst üste yedi defa kazanan tek kişi Lance Amstrong’du.

Şekil 22. 6. Ünite 2. Metin: “Başarabilmek” okuma metni

3 Aşağıdaki kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştirelim.	
1. olağanüstü	a. fevkalade / alışılmış değil / harikulade
2. yılmak	b. kabiliyet / kapasite
3. mucit	c. çaba
4. yetenek	ç. tanı
5. teşhis	c. usanmak / bıkmak
6. gayret	d. bir şeyi icat eden / bulan

Şekil 23. 6. Ünite 2. Metin: “Başarabilmek” sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra yer alan okuduğunu anlama sorularının akabinde metinde yer alan altı sözcük ve eş anlamları ile eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Sözcüklerin

anlamının okuma metninin bağlamından çıkarılması gerektiği için etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanılmaktadır.

6. Ünite 3. Metin: “Bunları Biliyor Musunuz?”

6C

OKUMA

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Filler, asla unutmazlar.

Çekirgeler, dizleriyle duyarlar.

Bir karınca, ağırlığının 50 katını taşıyabilir.

Mavi balina, 6 ay yemek yemeden yaşayabilir.

Hörgücüne rağmen develerin omuriliği düzdür.

Yunusların beyni, insanların beyninden daha büyüktür.

Bebek zürafa, doğduğunda 182 santimetre uzunluğundadır.

Dünyada, erkeği doğum yapan tek canlı türü denizatıdır.

Bukalemunların dilleri, vücutlarından iki kat daha uzundur.

Bir kartal yavrusu, bir geyiği öldürüp onunla beraber uçabilir.

Atlar sadece ayakta uyuyabilir; üstelik bir ay boyunca ayakta durabilirler.

Kelime dağarcığı en geniş olan muhabbet kuşu, 1.700 kelime bilmektedir.

Kuşların gözleri insanlarla aynı özelliktedir ancak insanlardan 2, 3 kat daha iyi görürler.

Örümceklerin kanı saydamdır; bununla beraber çekirgelerin kanı beyaz, istakozların kanı mavidir.

Kırkayak türünün aslında 20 ile 6000 arasında değişen ayak sayısı vardır. Bu türe sadece Türkler “kırkayak” der. Fransızlar ise “binayak” der.

Sivrisineklerin yaydıkları hastalıklardan ölen insanların sayısı çok fazladır; hatta şimdiye kadar yapılmış tüm savaşlarda ölen insanların sayısından da fazladır.

Kaptanlar, gemileri hareket hâlindeyken bir yunus gördüklerinde yavaşlarlar. Çünkü yaygın inanışa göre çok duygusal olan bir yunus, gemiyle girdiği yarıyı kaybederse intihar edebilir.

İtfaiye binalarının merdivenlerinin düz bir şekilde değil, dönerek yukarı çıkmasının sebebi atlardır. Çünkü motorlu araçlar kullanılmaya başlamadan önce itfaiye binalarının altında, arabaları çeken atlar beslenirdi ve bu zeki hayvanlar kısa sürede düz merdivenlerden çıkmayı öğrenmişlerdi.

Şekil 24. 6. Ünite 3. Metin: “Bunları Biliyor Musunuz?”

6 Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlıları hangileridir? Eşleştirelim.

1. hörgüç	a. kelime hazinesi
2. kelime dağarcığı	b. şeffaf
3. saydam	c. çıkıntı

Şekil 25. 6. Ünite 3. Metin: “Bunları Biliyor Musunuz?” sözcük öğretim etkinliği

Sözcüklerin anlamının okuma metninin bağlamından çıkarılması gerektiği için etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanılmaktadır.

6. Ünite 4. Metin (Kültürden Kültüre): “Beden Dili”

Beden dili ile ilgili çeşitli ülkelerden örneklerin yer aldığı bu metnin önce ve sonrasında sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Metinden sonra kültürel anlatma etkinliği yer verilmiştir.

Kitabın son ünitesi olan 6. ünite incelendiğinde dört okuma metninden ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Sözcük öğretimi yapılan etkinlikler de örnekler de az sayıdadır. Ünite sonunda yer alan “neler öğrendik?” kısmında sözcük çalışması etkinliğine yer verilmemiştir. Neler öğrendik? bölümündeki etkinlikler bağlaç öğretimi üzerine yani dilbilgisine yoğunlaşmaktadır. Ünite sonunda sözcük listesi sunulmuştur. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiş, bu ünite dilbilgisi ön planda tutulmuştur.

İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı genel olarak incelendiğinde okuma metinlerinin düzeni ve sadeliği B1 seviyesi kitapta olduğu gibi oldukça kullanışlıdır. Çalışmaya konu olan bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanma açısından bakıldığında kültürden kültüre metinleri de dâhil 17 okuma metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamış, 6 okuma metninde ise başvurulmuştur. Sayılar incelendiğinde her ne kadar bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulma oldukça az sayıdadır ve sözcük öğretimine gerekli önem verilmemiştir. Kitabın geneli ve okuma metinleri incelendiğinde dilbilgisi odağı dikkat çekmektedir. Bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvuru alan metinler incelendiğinde öğretilmek istenen sözcük sayısı B1 kitabında olduğu gibi çok kısıtlıdır. Öğretilmek hedeflenen sözcüklerin bazıları ünite genelinde birden fazla sayıda geçse de öğrencilerin pekiştirmesine yetecek sayıda değildir. İstanbul B2 ve B1 seviyesi YDOT kitapları okuma metinleri bazında kıyaslandığında ise B2 seviyesi kitapta hem sözcük öğretimine verilen önem azalmış hem de bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanma miktarı düşmüştür.

3.2.3. Yeni Hitit B1 seviyesi (Yeni Hitit 2) YDOT kitabı

1. Ünite 1. Metin: “Gençler “İşsizlikten” Patronlar “İşçisizlikten” ”

2 Sıralayalım, işaretleyelim, eşleyelim

Gençler İŞSİZLİKTEN, Patronlar "İŞÇİSİZ"likten

İşsizlik dünyadaki en önemli sorunlardan. Üstelik iş bulmak her gün daha da zorlaşıyor. Otomasyon sistemlerinin yaygınlaşması ile birlikte **vasıfsız** elemana olan ihtiyaç azalıyor, ekonomik krizlerin artık aniden ve şiddetli yaşanması tehlikesiyle birlikte **işletmeler** eleman alımlarında cimri davranıyorlar. Sonuçta genel işsizlik oranı da gittikçe büyüyor.

Gençler kendilerine uygun iş bulamamaktan yakınıyor, "Bir fakülte diploması her kapıyı açmalı." diye düşünüyorlar. Oysa artık **ekmek aslanın ağzında**. Sadece bir diploma alıp üniversiteden mezun olmak yetmiyor. Gençler üniversitedeyken kendilerini yetiştirmeli, meslekleriyle ilgili kurslara gitmeli, konferans ve seminerleri izlemelidir.

Öte yandan, işverenler **kalifiye** eleman bulamadıklarını söylüyorlar. Beklentileri yüksek ve eleman alırken **kılı kırk yarmaya** başladılar. Üç yıllık iş **deneyimi**, 30 yaşın altında olmak, bir veya iki yabancı dil bilmek, bilgisayar konusunda yeterli olmak gibi özellikler artık neredeyse standart. Tabii ki lisansüstü eğitim, iyi görünüş, düzgün konuşma, yaratıcılık gibi özellikler adayların işi kapma şansını artırıyor.

İşsizlik sorununu çözmek yakın gelecekte hiç kolay görünmüyor. **İstihdam** alanları yaratmak, doğru yatırımlar yapmak gerekiyor. Genç nüfusun enerjisi iyi yönlendirilmeli, doğru zamanda doğru yerde kullanılmalı. Gençler en verimli çağlarında umutsuzluğa düşmemeli. Genç ve dinamik enerjiyi iş gücüne çevirerek ülke kalkınması sağlanabilir. Bu da ancak doğru devlet politikalarıyla mümkün olabilir. Bugün gelişmiş pek çok ülkenin başarısının arkasındaki sır budur.

Şekil 26. 1. Ünite 1. Metin: “Gençler “İşsizlikten” Patronlar “İşçisizlikten” ” okuma metni

Ekmek aslanın ağzında

- ☐ Çalışma hayatında başarılı olmak önemli.
- ☐ İşçi ve işveren arasında çok sorun var.
- ☐ İş bulmak çok zor.
- ☐ Gençler en verimli çağında.

Kılı kırk yarmak

- ☐ Her şeyi kırk parçaya bölmek
- ☐ Her ayrıntıyı çok fazla dikkate almak
- ☐ İnsanlara çok soru sormak
- ☐ Kararsız kalmak

1. vasıfsız	☒ 3. kalifiye	☒ nitelikli
2. işletme	☐ 4. istihdam	☐ iş
3. kalifiye	☐ 5. deneyim	☐ tecrübe
		☐ firma
		☐ niteliksiz

Şekil 27. 1. Ünite 1. Metin: “Gençler “İşsizlikten” Patronlar “İşçisizlikten” ” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra yer alan etkinliklerde hem metnin içinde geçen deyimlerin bazılarının anlamları çoktan seçmeli soru olarak sunulmuş hem de metinde geçen beş sözcüklerin eş anlamlıları ile eşlenmesi istenmiştir. Bu deyimler ve sözcükler kalın harflerle yazılmış öğrencilerin dikkati çekilmiştir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden makul seviyede yararlanılmıştır. Metin öğrencileri içine alan ve aktif olarak öğrenme sağlayan niteliğe sahiptir.

1. Ünite 2. Metin: “Pazartesi Sendromu”

8 Okuyalım, işaretleyelim

Pazartesi Sendromu

Yonca Tokbaş
www.hurriyet.com.tr

Pazartesilerden nefret ediyorum! Atlayıp salıya geçmem mümkün mü?

Pazardan sıkıyor beni pazartesinin gelişi. Zaten adında hata var! Pazar - ertesi.. Cuma - ertesi ne kadar iyi çağrışimli ama bu zavallım da o kadar kasvetli. Nedense bu ikisine zaten yeni birer isim koymamışlar.. İkisini de kendinden önceki günün gidişiyle adlandırmışlar.

Her sinir şey pazartesi mi başlamak zorunda? Ödemeler, okul, işbaşı.. Oysa benim bir sürü hayalim var pazartesilere dair. Erken uyanmamak, öylesine takılmak, baş baş oturmak, plansız programsız olmak gibi mesela..

Ama boşuna, yapamıyorum asla. Gönülümle mantığım örtüşemedi gitti hala! Mantığım diyor; “Yürü kızım işe!”, gönülüm diyor; “Kalkma yat, yüreğinin sesini dinle!”. Mantığım melek olmuş, yüreğim şeytan.

Mesela bu sabah..

Geldim işe, tam ofise gireceğim, şeytan meleğin **aklını çeldi**. Arabaya bindim ve kendimi bir kafeye zor attım. Sakin bir şekilde, sinirimi başkasına yansıtmadan rica ettim;

“Günün kahvesi neyse ondan lütfen, ama “İçinde ondan mı, bundan mı olsun.” diye sormayın, hepsi birden olsun istiyorum ben!”

Mümkünse hayatımda hep hepsinden “kalabalıkça” olsun, başka şey istemem!

Hayata dair olan her şeyden bende de olsun.

Aldım elime her şeyi, bol karsık hayat kahverni, aktım sokağa, kaldırdım kafamı, kapadım gözümü, içime çektim rüzgarı, tatlı havayı. Gözümü açtım; “İstifa etmem lazım!” dedim. “Daha fazla klimalı bir yerde hayata devam edemeyeceğim korkarım!” dedim. Şirkete geri döndüm, istifa ettim. Tam “Oh!” diyecekken öğrendim ki müdür istifamı kabul etmemiş. “E ücretsiz izin verin o zaman!” dedim. “Olur mu canım!” diye dalga geçtiler. Ben de madem öyle işte böyle dedim, minik sak-sımila ofisimdeki camı, **çaktırmadan** kimseye, köşesinden kırdım. Kırık penceremden giren tatlı esinti içinde kendimi sakiniğe davet ettim.

Yani.. Pazartesi sendromu yaşamamak için siz de, kırın bir minik pencere, açın kendinize bir hava deliği. Çekin içinize hayatın tatlı rüzgarını deli gibi. Sağlık olsun da, istifa etmeyelim hayattan.

	fikir vermek	aklını karıştırmak	aklına gelmek	fikrini değiştirmek
aklını çelmek				
	belli etmemek	anlatmamak	sormamak	bakmamak
çaktırmamak				

Şekil 28. 1. Ünite 2. Metin: “Pazartesi Sendromu”

Özgün bir metin özelliği taşıyan bu metinde de öğrenciden okuma metni içerisinde geçen iki deyim bağlama göre ne anlama geldiğinin işaretlemesi istenmiştir. Örnek sayısı iki tane ile sınırlı da olsa bu metinde de bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanılmıştır.

1.Ünite 3. Metin: “İşkolik Olabilir Misiniz?”

13 Okuyalım, işaretleyelim

İŞKOLİK Olabilir misiniz?

"Yarım saat öğle yemeği için çok uzun."
"Zamanım olsa hobilerimle ilgilenirdim."
"Son üç yıldır kendim için bir şey yapmadım."
"Bir daha hafta sonları çalışmayacağım."
"İş yerine en erken ben geliyorum ve en geç ben ayrılıyorum."
"Çok işim var ama çevremden asla yardım istemem."
"Bir şey üzerine çalışmadığım zaman kendimi suçlu hissediyorum."
"İşim benim her şeyim."
"Çok hastayım ama çalışmam lazım."

Bu cümleleri uzun zamandır kullanıyor musunuz? Hayatınızda işiniz yüzünden bir değişiklik yapamıyor musunuz? O zaman sadece çok çalışan biri değil, bir işkoliksiniz.

Gün geçtikçe daha uzun zaman dilimlerinde çalışıyorsanız, fazla mesai sonrasında eve geldiğinizde eve getirdiğiniz işlerle uğraşmaya devam ediyorsanız ve işiniz, gittikçe hayatınızın anlamı olmaya başladıysa siz bir işkoliksiniz.

İşkoliklik ile çok çalışmak arasındaki dengeyi yitirmek hem kendi hayatınız ve sevdikleriniz hem de iş hayatınız ve şirketiniz için tehlikeli sonuçlar doğurabilir. İşkolik olmak; sosyal ilişkilerin bozulması, günlük hayat düzeninin bozulması, evliliklerin parçalanması, kişinin kendisine zaman ayırmaması, depresyon, stres temelli sağlık sorunları, hata yapma oranınızın artması gibi olumsuz sonuçlar yaratır.

Günümüzde çevremizdeki insanları kim oldukları, ne yaptıkları ve elde ettikleri sonuçlara göre değerlendiririz. İşkolikler bu üçü arasında denge kuramadıkları için çok çalışanlardan ayrılırlar. Çok çalışan ve sağlıklı bakış açısına sahip olan insanlar bunları dengede tutabilirken, işkolikler işlerine kim oldukları sorusunu unutacak kadar önem verirler. İşkolikler için işleri, kendi hayatlarından ve duygularından uzak durmak için bir çıkış kapısı olabileceği gibi, mükemmeliyetçiliklerinin ve imkânsız gerçekleştirme isteklerinin bir sonucu da olabilir. Çok çalışan insanların işkoliklerden en büyük farkı nerede durmaları gerektiğini doğru tespit edebilmeleri ve iş hayatı dışında kalan zamanlarını etkili değerlendirebilmeleridir. İşkolikler, sevdiklerine ve kendilerine ayırdıkları zamanları da dahil olmak üzere her zaman akıllarının bir kısmında işle ilgili problemleri düşünürler ve planlar yaparlar.

Kendinizin ya da bir yakınınızın işkolik olduğunu düşünüyorsanız ve işkolizmin getirebileceği olumsuzlukların önüne geçmek istiyorsanız yapabileceğiniz bazı şeyler var. Kabul, onay ve saygı isteği günümüz koşullarında işkolikliğin en önemli nedenleri arasındadır. İşinin, hayatının tek kabul, onay ve saygı kaynağı olduğunu düşünen işkolikler için yapabileceklerinin başında hayatın başka alanlarındaki kazanımları elde edilebileceğini görmek geliyor. Ailenin ve arkadaşların da işkoliklikten kurtulmak için önemli çözüm yolları olsa da önemli rol, kişinin kendisine düşüyor. **Bunlar** arasında; iş-yaşam dengesi kurmanın kişinin hem duygusal hem de fiziksel sağlığı için önemli olduğunu kavramak, işkolikliğinin sebebini bulmak, kişinin kendini fark etmesi, işe verilen anlamı doğru tanımlamak, iş dışında geçirilen zamanı işi düşünmeyerek geçirmek gibi unsurlar vardır.

	Var	Yok	Bunlar	
1. İşkolikliğin tanımı	☐	☐	☐ çözüm yolları	
2. İşkolikliğin olumsuz sonuçları	☐	☐	☐ işkolikliğin olumsuzlukları	
3. Çalışkan insanlarla işkolikler arasındaki farklar	☐	☐	☐ hayatın başka alanlarındaki kazanımlar	
4. İşkolik olmamak için yapılması gerekenler	☐	☐	☐ önemli roller	
5. İşkolikliğin nedenleri	☐	☐	Önüne geçmek	
6. İşkoliklikten kurtulmak için yapılması gerekenler	☐	☐	☐ engellemek	☐ önlem almak
			☐ çözmek	☐ reddetmek

Şekil 29. 1.Ünite 3. Metin: “İşkolik Olabilir Misiniz?” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra da sayısı az da olsa hem zamirlerin neye karşılık geldiğinin bağlamdan bulmak hem de metinde geçen deyim anlama bağlamdan bulmaya dayalı etkinliklere yer verilmiştir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretiminden faydalanılmaktadır.

1.Ünite 4. Metin: “Rahmi Koçtan Konferans”

16 Okuyalım, işaretleyelim

RAHMI KOÇ'TAN KONFERANS

Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi Koç, Koç Üniversitesi Nişantaşı Kampüsü'nde 'Başarılı Olmanın Sırları' konulu bir konferans verdi.

"Herkes bir konuda söz söyleyebilir, fakat başarı ancak bu sözleri hayata geçirmekle elde edilir," diyerek konuşmasına başladı ve öğrencilere iş hayatında başarılı olmanın kurallarını anlattı.

Gerçekçi **hedef** belirlemek ve bilgi...

"Bir hedef seçmek başarının en önemli tarafıdır. Öncelikle kendinize realist bir vizyon seçmek zorundasınız. Çok yüksek hedef koyarsanız, bu vizyon değil, illüzyon olur. Hedefi doğru seçmek işin en **can alıcı** noktasıdır. Hedef, realist ve iddialı olmalıdır ki, oraya ulaştıktan sonra başarıyı hissedebilirsiniz. İdeal hedefi şöyle tarif etmek mümkündür: Hedef somut, gerçekçi ve zaman sınırlı olmalıdır.

Başarılı olmak için bilgili olmak da gerekmektedir. Burada **marifet** doğru bilgiyi seçip almaktır. Bir konuda fikir sahibi olabilmek için mutlaka bunu bilgi ile desteklemek zorundasınız," dedi.

Dürüstlük...

Koç, iş hayatında dürüstlüğün önemini vurgularken "İş hayatında önce kendinize, sonra başkalarına dürüst olmanız gerekir. Her gece yatmadan önce o günün bilançosunu yapıp vicdanınızı kontrol etmek zorundasınız," şeklinde konuştu.

Denge...

"Başarı bir ekip işidir," diyen Koç, "Bilgiyi paylaşmalı, görüşlerinizi tartışmalı ve ortak karar almalısınız. Çok kişiden fikir alın ama son karar siz verin. Akıl ile kalbinizin arasında da denge kurmanız gerek. Yalnız rakamlar veya yalnız hisler insanı hedefe götürmez. Ne detaya boğulup kalın, ne de sadece yüzeysel açıdan bakın, ikisini iyi dengeleyin," dedi.

	Var	Yok		yöntem	yal	amaç	strateji
1. İdeal hedefin özellikleri	☐	☐	hedef				
2. Mantık ve duyguları dengelemenin önemi	☐	☐		başarı	yanlış	doğru	beceri
3. Dürüst olmamanın olumsuz sonuçları	☐	☐	marifet				
4. Doğru bilgiyi belirlemenin önemi	☐	☐		yorucu	önemli	dikkat çekici	zor
5. Başarının sırları	☐	☐	can alıcı				
6. Ekip çalışmasının önemi	☐	☐					
7. Bilgiyi paylaşmanın yolları	☐	☐					

Şekil 30. 1.Ünite 4. Metin: “Rahmi Koçtan Konferans” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Özgün bir metin özelliği taşıyan bu metinde de öğrenciden okuma metni içerisinde geçen bir mecaz anlamlı iki tane de gerçek anlamlı sözcüğün bağlama göre ne anlama geldiğinin işaretlemesi istenmiştir. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanılmıştır.

1.Ünite 5. Metin: “Rüya Meslekler Gerçekten Rüya Mı?”

21 Okuyalım, yerleştirelim

okumak gerekiyordu • gerekiyor • bulunmanız gerekiyor • alabilmelisiniz • olmanız gerekiyor
göze almak lazım • olmalı • olmanız gerekiyor • olmak zorundasınız • bilmeniz lazım • olmalıydım
uzak tutmak gerekir • sahip olmanız gerekiyor

Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı?

Herkesin rüyalarını süsleyen meslekleri yapıyor, ısıltılı bir dünyada yaşıyorlar... Buraya nasıl ulaşılar? Rüya-ları zaman zaman karabasana dönüşüyor mu? Ünlüler, mesleklerini anlattı.

Can Dündar (Gazeteci)
Birkaç satır, büyük bir düşü gerçekleştirebilir.
“Gazetecilikten önce yazıyı seçtim. Daha ilkokulda harflere, rakamlardan daha yakındım. Birkaç satır, bir insa-nın büyük düşünü gerçeğe çevirebilir; bir yaşamışlıktan düş öyküleri çıkarabilir, toplumsal bir düşün gerçek ol-masına yardımcı olabilir, insanları bir rüyadan uyandırabilir. Bambaşka dünyaların hayaline götürebilir. Tabii ‘rü-ya mesleği’ seçerken, küçük kabusları da ..... Gazeteciliği seçtiğim için hiç pişman olmadım. Be-nim bir rüyam da para ve şöhret ikiliyle, meslek anurundan taviz vermeden buluşabilmektir.”

Abdullah Oğuz (Yönetmen)
Kolay değil.
“Klise ama dünyaya yeniden gelsem, yine yönetmen olurum. Hep, son nefesime kadar setlerde olmak için dua ederim. Fiziksel olarak film çekemiyorsam, yine sinemanın içinde olayım. Karşı değilim ama çok insan bu işe hevesleniyor. Yönetmenlik çok zor, yaratıcı ..... iyi bir yönetici ..... Sette 80 kişiyi yö-netirsiniz. Setin hakimi sizsiniz. Dolayısıyla, kolay değil. Ama yönetmenlik kesinlikle rüya mesleklerden biri.”

Cem Öğretir (CNN Türk Haber Spikeri)
Stresin hasta olabilirsiniz.
“Adrenalin bağımlıyım. Canlı yayın, adrenalin kaynağı. Konuşuma soru sormak bile bende büyük heyecan yaratıyor. Doğru soru sormak, doğru cevap almak, konuyu zorlamak çok önemli. Herkes spiker olmak istiyor ama herkes alamaz. Çünkü eskiden, sadece haberi ..... bu değişti, artık gazeteci de ..... Haberin kokusunu ..... İlla ekrana çıkmak da gerekmiyor. Ekrana renkli bir dünya alabilir ama ekrana arkasında da çok güzel işler var. Ekrana önü çok stresli. Bu stres altında hasta olabilirsiniz.”

Emre Yurdakul (Ralli Pilotu)
Heyecanı seviyorum.
“Küçüklüğümde beri olamaz ve motor sporlarını seviyorum. Mesleğim en güzel tarafı otomobilim ile uyum içinde olmak. Bu, biriyle dans etmek gibi bir şey. Fiziksel olarak kendinizi zorluyorsunuz. Limitlerinizi ..... Heyecanı seviyorum. Birçok genç erkek hızlı otomobil kullanmak ister. Belki kahraman olma is-teği de vardır içimde.”

Seran Göçer (Medikal Estetik Hekimi)
Ruhsal da güzelleştiriyorum.
“Çok istiyordum doktor olmayı. Mutlaka doktor ..... hep öyle düşündüm. Ama doktorluk, gerçekten fedakarlık istiyor, hiç kolay değil. Hep güzelliğe, estetiğe, sağlığa, iyi görünmeye önem verdim. Bu nedenle me-dikal estetiği seçtim. Görünüz, ruhunuzu da basanınızı da mutlaka etkiler. Hastalarımı sadece güzelleştir-miyorum. Hastalarım güzelleştikçe, ruh sağlıklar, evliliğindeki ilişkisi, diyalogları, çalışma hayatı değişiyor.”

Sebatı Karakurt (Foto Muhabiri)
Yakınsıklı değilim. Bu nedenle fotoğrafçı oldum.
“Fotoğrafçılık dünyanın en beş mesleği. 1.85 metre boyunda, yakınsıklı biri olamadığım için fotoğrafçı oldum. Herkes mesleği zor diye tanıtıyor. Kesinlikle yalan. Sizi beş dakikada dünyanın en iyi fotoğrafçısı yaparım. Dok-tor, mühendis olmak zordur; bizimki kolaydır, rüya gibi meslektir. Bir savaş muhabiri şunu diyor: “Ben erkeğim.” Ben de savaşa, egomu pohpohlamak için gittim. Savaş muhabiri olarak kız arkadaş bulmak da kolaydır. Ama kızlardan biri, fotoğraf makinesini eline alıp fotoğraf çekmenin kolaylığını fark ederse, bütün karızman gider. Fo-tograf makinesini kızlardan ..... ki, onlar bunu insanüstü bir meslek zannetsin.”

Deniz Ketenci (Avukat)
Avukat savaşçıdır.
“Sorumluluk duygusu olan, matematik zekaya, savaşçı ruha sahip ve hırslı herkes avukat olabilir. Bu meslekte insanlar sana hakkını devrediyor. Bu, ciddi bir şey. En ufak yanlış, müvekkilin özgürlüğünü alabilir. Ama ona öz-gürlüğünü de verebilirsiniz. Hırsla değil, iyi bilgiye ..... Yıpratıcı bir meslek, çok fazla özveride ..... İsteyerek bu mesleği seçmedim ama yapmaya başladıktan sonra çok sevdim; tekrar dünyaya gelsem, yine avukat olurum.”

Hüseyin Karadayı (DJ)
İnsan psikolojisini çözmek gerekiyor.
“DJ’lik ve müzik yapmak benim için bir bütün. İkisi eşit ve hayatımla paralel ..... Ruhumu, düşünce-lerimi müzikle ifade ediyorum. Bunları sahnede insanlarla paylaşıyorum. Böylece kendi dünyamın nüfusu arttı. Uykusuz gecelerim oluyor. Teknolojinin hızına yetişmek, insan psikolojisini incelemek ve çözmek ..... Hayatında her ne olursa olsun hep pozitif olabilmek de.”

Şekil 31. 1.Ünite 5. Metin: “Rüya Meslekler Gerçekten Rüya Mı?” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Gereklilik kipine odaklanılan bu okuma metninde okuma metninden önce verilen sözcük ve sözcük gruplarının okuma metnindeki uygun boşluklara yerleştirilmesi istenmiştir. Daha önceden öğrenilen fiil ve yapıların okuma metninin bağlamına göre uygun boşluklara yerleştirilmesi bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine uygundur. Sözcüklerin öğretimini uygulayarak gerçekleştiren bu etkinlik öğrencilerin öğrenmelerini kalıcı yapmaktadır.

1. ünite incelendiğinde beş okuma metninde de bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Sözcük öğretimi yapılan etkinlikler sayısı makul seviyededir ancak örnek sayıları artırılmalıdır. Ünite sonunda “neler öğrendik?” kısmı bulunmaması öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirmek adına kitabın olumsuz bir yanıdır. Bu ünite de sözcük öğretimine gerekli önem verilmiştir, bu ünite de dilbilgisi ile sözcük öğretimi İstanbul B1 ve B2 seviyesi kitaplarına göre daha makul bir seviyede tutulmuştur.

2.Ünite 1. Metin: “Biraz Hareket”

Bu okuma metninde sözcük çalışmasına yer verilmemiştir. Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Okuma metninden sonra bilgi arama, doğru-yanlış ve dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

2.Ünite 2. Metin: “İlk Sporlar”

11 Yerleştirilim, İşaretleylelim

savunmak • beslenmek • korunmak • barınmak

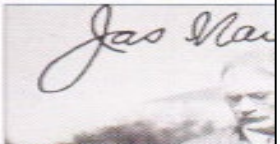
1. Sağlıklı olmak için doğru ..... çok önemli.
2. Aikido bir saldırı değil, ... sporudur.
3. İlk insanlar mağaralarda .....
4. Bu kişi gripten ..... için aşı yaptıracaktır.

İLK SPORLAR

Hareket, canlılığın en önemli işaretidir ve ilk çağlardan beri beden eğitiminin bir aracı olarak kullanılmaktadır. İlk insanlar hayatta kalabilmek için beslenme, barınma ve giyinme ile birlikte doğaya karşı güçlenerek korunmaya da çalışmışlardır. Tarihle ilk sporlar da savunma ve saldırma eylemlerinden ortaya çıkmıştır.

Tarihi belgelere göre ilk sporlar binicilik ve güreştir. Sümer ve Mısırlılar M.Ö. 3000 yıllarında okçuluk ve

rumuna gelmesindeki en büyük pay. 1891 yılında bu sporun gelişmesi için büyük çabalar gösteren Amerikalı beden eğitimi öğretmeni Dr. James Naismith'tir. Naismith basketbolu önceleri atletler, beyzbolcular ve Amerikan futbolu oynayan çocuklar için sakatlanmalar açısından risksiz ve yararlı bir kiş antrenmanı olarak gömüştür. Ancak basketbol daha sonra yardımcı antrenmanın özelliğinden kurtulup popüler spor dallarından biri haline gelmiştir.

güreş ile ilgilenmişlerdir. Yüzme, kürek, yelken gibi su sporları Akdeniz uygarlıklarında; kızak ve kayak sporları Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Eski Yunan'da ise spor, eğitimin başlıca amacı haline gelmiş ve spor karşılaşmaları doğmuştur.

Bugün tüm dünyadaki en popüler spor dallarından ikisi olan basketbol ve tenisin gelişim öyküsü ise şöyledir:

Tarihte basketbola benzer bir oyunu, ilk kez Amerika yerlileri oynamıştır. Basketbolun bugünkü du-

Tenis ilk olarak nerede ortaya çıktı, tam olarak bilmiyoruz. Ancak kaynaklar Eski Mısır, Yunan ve Perslerde tenise benzer bir oyundan söz etmektedir. Bugünkü tenisin benzeri 12. yüzyılda ortaya çıkmıştır. İngiliz ve Fransız asilzadeleri betondan dört duvar içinde ve üstü bir fileyle kapalı sahalarda, kort veya kraliyet tenisi adında bir spor yapmaya başlamışlardır. İlk zamanlarda insanlar tenisi çıplak ellerle, sonra eldivenler kullanarak oynamışlar ve sonraları da, günümüzün raketlerine benzer araçlar kullanmışlardır.

doğmak

☐ Güneş doğmadan yola çıkmalıyız. ☐ Ünlü futbolcu Ronaldinho 1980'de Brezilya'da doğmuştur. ☐ Son yıllarda çok farklı iş alanları doğmakta. ☐ Doktorun tahminine göre bebeğimiz gelecek ayın ikisinde doğacak.	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">Var</th> <th style="text-align: center;">Yok</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. İlk çağlarda spor türleri</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>2. Sporun eğitimdeki yeri</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>3. Tenisin tarihsel gelişimi</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>4. Çocuklara uygun sporlar</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>5. Tenisin yararları</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>6. Basketbolun mucidi</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </tbody> </table>		Var	Yok	1. İlk çağlarda spor türleri	☐	☐	2. Sporun eğitimdeki yeri	☐	☐	3. Tenisin tarihsel gelişimi	☐	☐	4. Çocuklara uygun sporlar	☐	☐	5. Tenisin yararları	☐	☐	6. Basketbolun mucidi	☐	☐
	Var	Yok																				
1. İlk çağlarda spor türleri	☐	☐																				
2. Sporun eğitimdeki yeri	☐	☐																				
3. Tenisin tarihsel gelişimi	☐	☐																				
4. Çocuklara uygun sporlar	☐	☐																				
5. Tenisin yararları	☐	☐																				
6. Basketbolun mucidi	☐	☐																				

Şekil 32. 2.Ünite 2. Metin: “İlk Sporlar” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Sporun tarihiyle ilgili olan bu okuma metninin öncesinde yer alan bir etkinlikte dört adet fiilimsi verilmiş ve uygun boşluklara yerleştirilmeleri istenmiştir. Bu etkinlikte yer alan sözcükler daha sonra okuma metninde kullanılmıştır. Örnekler incelendiğinde bağlam temelli sözcük öğretimine uygundur. Öğrenciler etkinlikte uygun boşluklara yerleştirdikleri fiilimsilerin kullanımlarını okuma metninde görmüşlerdir. Bu şekilde kalıcı bir öğrenme sağlanmıştır.

2.Ünite 3. Metin: “Sporun Altın Çocukları”

Bu okuma metninin öncesinde ve sonrasında sözcük çalışmasına yer verilmemiştir. Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Okuma metninden sonra bilgi arama, doğru-yanlış ve dönüşlülük ile ilgili dilbilgisi etkinliklerine yer verilmiştir.

2.Ünite 4. Metin: “Şampiyonluk Maçı”

Şampiyonluk Maçı

O gün 19 Mayıs Stadyumu'nda Türkiye'nin en büyük iki futbol takımı arasında şampiyonluk maçı vardı. Ben de bu heyecanı yaşamak için arkadaşlarımla buluşup stadyuma gittim. Stadyumun girişi seyircilerle dolup taşmıştı. Bir tarafta yiyecek ve bazar satıcıları, bir tarafta gazeteciler ve televizyonların spor muhabirleri, bir tarafta ise işi kaka stadyuma girmeye çalışan seyirciler vardı.

Dışındaki kalabalığın içinde stadyuma girebilmek için **akla kararı seçtik**. Ama sonunda içeri girip yerlerimize oturduk. Bütün tribünler iki takımın taraftarlarıyla doldu. Havada konfetiler uçuşmaya başladı. İki takımın oyuncular taraftarların tezahüratları, bağışmaları arasında sahaya çıktılar. Birbirleriyle selamlaştılar. İki takımın kaptanları birbirleriyle tokalaştı. Az sonra maç başladı. Daha ilk dakikada bizim takımın oyuncular paslaşarak karşı takımın kalesine ulaştılar. Tam bu sırada hakem düdüğü çaldı. Oyunu durdurup 'faul' kararı verdi. Bizim futbolcular bu duruma **bir anlam veremeyip** şaşkın şaşkın bakişlar. Stadyumda hava birden gerginleştii. Tribünlerden hakeme saldırılar başladı. Hakem oyunu hemen başlatıp **ortalığı yatıştırdı**. Karşılaşmanın heyecanlı atmosferi maçın sonuna kadar sürdü ve maç bizim takımın galibiyetiyle **sona erdi**. Sahada takımımızın futbolcuları kucaklaşarak birbirlerini tebrik ederken bazı seyirciler de sahaya inerek futbolcuları kutladı.

Maç çıkışında, bazı seyirciler arasında da itişmeler, saldırılar, hatta birkaç karşı taraftar arasında yumruklaşmalar oldu.

20 Eşleştirim

1. sona ermek	☒ 2. Nedenini anlayamamak
2. anlam verememek	☐ Etrafindakileri sakinleştirmek
3. ortalığı yatıştırmak	☐ Çok kalabalık olmak
4. akla kararı seçmek	☐ bitmek
5. dolup taşmak	☐ Bir işi yaparken büyük zorluklar yaşamak

Şekil 33. 2.Ünite 4. Metin: “Şampiyonluk Maçı” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

İşteş eylemlerin yer aldığı bu okuma metninden sonra birlikte kullanılan beş sözcük grubunun anlamları ile eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Okuma metninde yer alan bu sözcük grupları kalın harflerle yazılarak öğrencilerin dikkatleri çekilmiştir. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır.

2.Ünite 5. Metin: “Kadın Fanatikler”

Bu okuma metninin öncesinde ve sonrasında sözcük çalışmasına yer verilmemiştir. Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine

başvurulmamıştır. Okuma metninden sonra tablo işaretleme, doğru-yanlış etkinliklerine yer verilmiştir.

2.Ünite 6. Metin: “Fanatizmin Sınırı Yok”

Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Okuma metninden sonra bilgi arama, doğru-yanlış ve anlatma etkinliklerine yer verilmiştir.

2. ünite incelendiğinde altı okuma metninden ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Sözcük öğretimi yapılan etkinlik sayısı yetersiz kalmıştır. Bu ünite sonunda da “neler öğrendik?” veya değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Bu ünite sözcük öğretimine gerekli önemi vermemiştir. Ayrıca 2. ünite de sözcük öğretimine verilen önem 1. ünitenin gerisinde kalmıştır. Ünite daha çok okuduğunu anlama ve dilbilgisi öğretimi üzerine kurulmuştur.

3.Ünite 1. Metin: “Hayallerimiz”

1 Yerleştirilim, eşleştirim

Hayallerimiz

hayal aleminde • hayallerin gerçekleşmesi • hayaller kurarız • hayallere dalmak

(1) Hepimiz mutlaka gerçekleşmesi kolay ya da güç . Bir şeyi istemek ve onunla ilgili hayaller kurmak, dünyamızı daha anlamlı kılar, hayatı olumsuzluklara karşı kendimizi daha güçlü hissetmemizi sağlar.

(2) Hayallerimiz bize ideal bir dünyanın kapısını açar. Zor zamanlarımızda gelecekteki mutlu günlerle ilgili hayaller kurarak ve daha önceki sevinçlerimizi tekrar içimizde hissederek sıkıntılarımızı daha rahat atlatabiliriz.

(3) Ancak bazı _____ imkansızdır. Sans eseri çok zengin olmak, bir anda çok ünlü bir kişi olarak uyanmak ya da hiçbir çaba harcamadan mesleğimizde yükselmek gibi _____ bizi belki kısa süre için mutlu eder. Ama sürekli bunları düşünmek bizi gerçek hayattan koparıp _____ yaşamaya itebilir.

(4) Bazı hayaller ise imkansız gibi görünür ama çalışarak bunları gerçekleştirmek mümkündür. Bu hayaller için _____

_____ hedef koymak ve o hedefe ulaşmak için çaba göstermek gerekir. Unutmamak gerekir ki insanlar büyük buluşları imkansız hayaller uğruna günlerce çalışarak gerçekleştirmişlerdir.

(5) Farkında olalım ya da olmayalım, hayaller hayatımızın sonuna kadar bizimledir. Büyük ya da küçük, gerçekleşmesi mümkün ya da imkansız, hayallerimiz yaşamımızın bir parçası olmaya devam edecektir.

Konu	Paragraf
1. Bazı hayallerin insanlar üzerindeki olumsuz etkileri.	
2. İmkansız hayalleri gerçekleştirme çabası.	
3. Hayal kurmanın hayatımızdaki önemi.	
4. Sıkıntılı günlerde hayallerin yardımı.	1
5. Hayallerin yaşamımızdaki yeri.	

Şekil 34. 3.Ünite 1. Metin: “Hayallerimiz” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Hayaller ile ilgili olan bu okuma metninden önce hayal sözcüğünü içeren dört sözcük grubu verilmiş ve öğrencilerden metindeki uygun boşluklara yerleştirmeleri istenmiştir. Her ne kadar metnin bağlamına göre sözcük gruplarının yerleştirilmesi istense de bu sözcük grupları öğrencilerin ön öğrenmelerinde yer almadıkları ve metinden tahmin stratejisiyle anlamları bulunamayacağı için öğrenciler ya deyimler sözlüğüne ya da öğretmene başvuracaklardır. Yine de genel anlamda öncesinden sözlük veya öğretmen yardımı ile öğrenilen bu sözcük gruplarını bağlamlarına yerleştirmek öğrenmeyi kalıcı kılacaktır.

3.Ünite 2. Metin: “Sana Çok Özeniyorum”

Bu okuma metninde yer alan pek çok fiilin dilek kipi silinerek öğrencilerden tamamlamaları istenmiştir. Metnin önce ve sonrasında metinle ilgili bir sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretimine başvurulmamıştır.

3.Ünite 3. Metin: “Bir Kartal Masalı”

7 Anlatalım, düzeltelim

Bir Kartal Masalı

Kendinizi daha iyi tanımaya çalışın çevrenize daha dikkatli bakın, belki de hayal ettiğiniz dünyanın içinde yaşıyorsunuzdur. Bu nasıl mı olur? Söyle:

Bir kartal, büyük bir dağın tepesinde yuva yapmış. Bir süre sonra kartalın dört adet yumurtası olmuş. Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken bir deprem olmuş. Yuvadaki yumurtalardan biri, bu depremde düşüp, dağın tepesinden yuvalara yuvalara vadideki çiftliğe dek ulaşmış. Burası, bir tavuk çiftliğiymiş. Çiftlikteki tavuklar, bu farklı yumurtayı sahiplenmek istemişler. Yaslı bir tavuk, bu yumurtadan çıkacak yavruyu büyötmeye karar vermiş.

Sonunda yumurtalar çatlamaya, yavrular yumurtalardan çıkmaya başlamış. Tabi kartal yavrusu da çıkmış kabuğundan.

Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında kendini de tavuk sanmış ve bir tavuk gibi büyömeye başlamış. Yalnızca o kendisini tavuk gibi görmüyor, diğer tavuklar da onu bir tavuk olarak görüyorlar, ona tavukmuş gibi davranıyorlarmış. Kartal yavrusu zaman zaman içinden;

– “Ben çok farklıym acaba ben kimim?” diye soruyormuş.

Ama, bu kuşkusunu dile getiremiyormuş.

Bir gün çiftlikte öteki tavuklarla birlikte oyun oynarken, gökyüzünde kartallar görmüş. Kendini tutamamış ve “Tanrım, ne kadar güzel uçuyorlar. Keşke ben de onlar gibi uçabilsem...” diye bağırması.

Tavuklar, onun bu sözlerine hep birlikte gülmüşler.

– “Sen bir tavuksun. Şunu asla aklından çıkarma; tavuklar kartallar gibi uçamazlar.”

Küçük kartal, o günden sonra hemen her gün gökyüzüne bakıyor ve uçan kartalları arıyormuş gözleriyle... Bir kartal görünce çiftlikteki öteki tavukları unutup, gökteki kartalları büyük bir hayranlıkla izliyormuş. Kartal yavrusu, ne zaman “Keşke ben de bir kartal olsam, keşke ben de uçabilsem, dünyayı gökyüzünden görebilsem” dese, çevresindeki tavuklar aynı şeyleri söylüyormuş: “Boş hayaller kurma. Vazgeç düşlerinden... Sen tavuksun ve hep tavuk olarak kalacaksın...”

Küçük kartal, bu sözlerden o kadar etkilenmiş ki sonunda bir kartal gibi göklerde özgürce kanat çırpma düşünden vazgeçmiş ve yaşamını bir tavuk gibi sürdürmeyi kabul etmiş. Ve bir tavuk gibi sürdürdüğü yaşamının sonunda bir tavuk gibi ölmüş.

Şekil 35. 3.Ünite 3. Metin: “Bir Kartal Masalı” okuma metni

8 İşaretleyelim

Bir Gün Mutlaka

“Çok para da istemiyorum, yol masraflarımı karşılasın yeter.”

- ☐ Param yol masraflarıma yetmiyor.
- ☐ Keşke yol masraflarım olmasa.
- ☐ Paraya yol masraflarım için ihtiyacım var.
- ☐ Yol masrafları için param var.

“Ben biraz hayalperest bir insanım.”

- ☐ Hayallerimi gerçekleştirmek için çaba harcarım.
- ☐ Hayallerimle ilgili rüyalar görürüm.
- ☐ Hayal kurmayı severim.
- ☐ Hayallerimi mutlaka gerçekleştiririm.

“Keşke şansım dönse.”

- ☐ Şansım eskisi gibi olsa
- ☐ Şansım daha iyi olsa
- ☐ Şansımı ben belirlesem

Şekil 36. 3.Ünite 3. Metin: “Bir Kartal Masalı” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra yer alan etkinlikte öğrencilerden metinde geçen üç deyimın anlamıyla aynı cümleleri işaretlemeleri istenmiştir. Okuma metninin bağlamından yararlanılarak yapılan bu etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

3.Ünite 4. Metin: “Hayatımda “Keşke” Yok”

Hayatımda ‘KEŞKE’ Yok

İnsanlar hayattaki bazı olumsuzluklar nedeniyle ‘keşke’ sözcüğünü **dillerine dolarlar**. “Keşke daha iyi bir okulda okuyabilseydim. Keşke yanlış seçimler yapmasaydım. Keşke onu hiç tanımasaydım...” Önce basit bir sözcük gibi gelir ama bir bakarsınız ki ‘keşke’ sözcüğü hayatınızın **odak noktası** olmuş.

Benim ise birçok insanın aksine ‘keşke’ sözcüğü girmedi hayatıma. Çocukluğumdan beri hayattaki seçimlerimden mutlu olmaya çalıştım. Her zaman kararlarımı kendim aldım ve onların sonuçlarına **razı oldum**. Ailem, arkadaşlarım beni bazı konularda uyarmak istediler. Çoğu zaman haklıydılar aslında ama ben onların uyarılarına fazla **kulak asmadım**. Hatalarımdan ders alarak büyümek istedim. Bazen çok üzülürüm, çok kırıldım ama

kararlarımdan hiç pişmanlık duymadım. Her hata, her hayal kırıklığı beni daha güçlü, hayatımı daha anlamlı yaptı. Yaşamım boyunca “Başka insanların gözünde ne durumdayım, çevrem benim için ne düşünür?” gibi sorulara yer vermedim hiç. Şu anda hayatıma bakıyorum ve görüyorum ki zaman zaman hayal kırıklığına uğradım ama daha çok deneyim kazandım.

Daha önce de söyledim ve her zaman söylemeye devam edeceğim, tüm yanlışlarıma rağmen ‘keşke’ diye bir şey olmadı yaşamımda. Hayata yeniden başlasaydım belki de aynı hataları yapar, aynı dersleri alırdım. Hayat bence böyle güzel. Ben bütün hatalarımı seviyorum ve onlardan ders alıyorum (...)

Şekil 37. 3.Ünite 4. Metin: “Hayatımda “Keşke” Yok” okuma metni

12 Yerleştirelim

pişmanlık duymak • hayal kırıklığına uğramak
ders almak • deneyim kazanmak

1 Arkadaşımla dünkü tartışmamızdan dolayı _____.

2 Bu işte 15 senedir çalışıyorum. Tabii ki ilk günkü korkularımı yaşamıyorum bu kadar uzun sürede birçok _____.

3 Sana çok güvendim ama sen bana yalan söyleyerek beni _____.

4 Hayatta hatalardan _____ bilmek gerekir.

13 Eşleyelim

1. diline dolamak	☐ sözlerine önem vermemek
2. odak noktası	☐ sonuçları kabul etmek, kabullenmek
3. kulak asmamak	☐ bir konuyu sürekli tekrarlamak
4. razı olmak	☐ en önemli konu

şekil 38 3.Ünite 4. Metin: “Hayatımda “Keşke” Yok” sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra yer alan iki etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Yerleştirelim etkinliği ile metin içinde yer alan dört adet deyimın uygun cümlelere yerleştirilmesi istenmiştir. Eşleyelim etkinliğinde ise yine dört adet farklı deyimlere yer verilmiş ve anlamları ile eşlenmesi istenmiştir. Bu okuma metninde yeterli derecede bağlam temelli sözcük öğretimine başvurulmuştur.

3.Ünite 5. Metin: “Sizinle Niye Geldim Ki?”

Bu okuma metninde dilek kipinin hikâyesi ile ilgili örnekler sunulmuş ve sonrasında yer alan etkinliklerde bu yapıların kullanımı ile etkinliklerin tamamlanması istenmiştir. Metnin önce ve sonrasında metinle ilgili bir sözcük öğrenme etkinliği bulunmamaktadır. Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretimine başvurulmamıştır.

3.Ünite 6. Metin: “Hayal Dünyası”

Oscar Wilde’dan kısa bir hikâyenin konu edinildiğı bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğretme etkinliği yer almamaktadır dolayısıyla bu metinde bağlam temelli sözcük öğretimine başvurulmamıştır.

3.Ünite 7. Metin: “Hayal Et Olsun”

20 Tamamlayalım, başlığını bulalım

Dee Caffari dünyayı tersten dolaşma rotasını başarıyla tamamlayarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi ve yelkeniyle rüzgarlara, akıntılara karşı durmaksızın dünyayı tersten dolaşan 'ilk kadın' oldu. Daha önce aynı yolculuğu sadece 4 erkek tamamlayabilmişti.

6 yıl öncesine kadar beden eğitimi öğretmenliği yapan Dee Caffari, ciddi bir kariyer değişikliği ile profesyonel yelkenci olmaya karar vermiş. Ama bu değişikliğin sebebi sadece yelken aşkı değilmiş. Yıllar öncesinde Afrika'ya gitmek için kariyerine kısa bir süreliğine ara vermiş ve seyahat tutkusunu da bu şekilde aklını çelmiş.

Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak zoru başarmış. Cesur yelkenci, yolcuğu için "Bir bakıma doğaya karşı savaşa benziyordu. Hiçbir yardımcım olmadan tek başıma yolculuğa çıkarak kendimi ateşe attım. Bu yolculuk sırasında pes etmemem gerekiyordu. Belki çok zordu ama bunu başardım. Fırtınalı denizde zorluklarla savaşırken yanımda sadece teknik ekibimin telsizle desteği vardı." diyor.

Caffari'ye göre hiçbir zaman zorluklardan yılmayıp hayalleri takip etmek gerek ancak başarmak için sadece hayal etmek yetmez: "Her şeyin çıkış noktası hayal, bitişinde ise başan var. Bu ikisinin arasında ise sistem, karar, güven, cesaret, motivasyon ve azmi mutlaka yaşamamız lazım. Ben bunu yapabilen milyonlarca kişi arasından sadece bir kişiyim. Tek amacım ise insanların kendi sınırlarını zorlamaları için onlara cesaret verebilmek."

Dee Caffari, rekoruna bir yenisini eklemek istiyor. Bu kez doğudan batıya doğru giderek dünyayı iki yönde dolaşmayı başarmış tek kadın olmayı hedefliyor. Rekormen yelkenci bu planı için "Ben hayallerimden güç alıyorum. Bence herkes ideallerini gerçekleştirebilir. Sadece hayal etmeye cesaret etmemiz gerektiğine inanıyorum. Biraz hayal, biraz cesaret ve merak tüm yolları açacaktır." diyor.

Şekil 39. 3.Ünite 7. Metin: “Hayal Et Olsun” okuma metni

21 İşaretleyelim		
Aklını çelmek	Kendini ateşe atmak	Sınırlarını zorlamak
☐ kandırmak	☐ tehlikeye atılmak	☐ zorlanmak
☐ inandırmak	☐ cesur davranmak	☐ kendini aşmaya çalışmak
☐ akıl vermek	☐ ateş yakmak	☐ sınırlarını bilmemek

Şekil 40. 3.Ünite 7. Metin: “Hayal Et Olsun” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra üç tane deyimın metnin bağlamına göre anlamları bulunup işaretlenmesi istenmiştir. Metin içindeki deyimler kalın harflerle yazılarak öğrencilerin dikkatleri çekilmiştir. Öğrenciler bu etkinlikte sözlük kullanmadan ve öğretmene danışmadan deyimlerin anlamlarını okuma metninin bağlamından çıkarabilmektedir. Etkinlik öğrenmeyi kalıcı kılma adına faydalıdır.

3. ünite incelendiğinde yedi okuma metninden dördünde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur ancak sözcük öğretimi yapılan etkinlik

sayısı yetersiz kalmıştır. Bu ünite sonunda da “neler öğrendik?” veya değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Ünite daha çok eşleştirme, cümle tamamlama ve dilbilgisi etkinlikleri üzerine kurulmuştur.

4.Ünite 1. Metin: “Dünden Bugüne Moda”

Bu okuma metninde öğrencilerden paragraflara uygun cümleleri yerleştirmeleri istenmiştir. Etkinlik incelendiğinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır ancak metinde sözcük öğretimi ile ilgili etkinlik bulunmamaktadır.

4.Ünite 2. Metin: “Anadolu’da Giyim”

Bu okuma metninde öğrencilerden okuma metninde geçen iki zamirin nelere karşılık geldiğini bulmaları istenmiştir. Etkinlik incelendiğinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır ancak metinde sözcük öğretimi ile ilgili etkinlik bulunmamaktadır.

4.Ünite 3. Metin: “İndirim”

Bu okuma metninde öğrencilerden verilen bilginin hangi paragrafta geçiyor olduğunu bulmaları ve paragrafların sonlarına uygun cümleleri yerleştirmeleri istenmiştir. Etkinlik incelendiğinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır ancak metinde sözcük öğretimi ile ilgili etkinlik bulunmamaktadır.

4.Ünite 4. Metin: “Marka Çılgınlığı”

Bu okuma metninde öğrencilerden paragrafları sıralamaları istenmiştir. Metnin önce ve sonrasında sözcük öğretim çalışması bulunmamaktadır.

4.Ünite 5. Metin: “Burcuna Göre Giyim”

Bu okuma metninde burçlara göre giyim tercihleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Metinden sonra öğrencilerden kendi burç ve giyimleri ile ilgili yorum yapmaları istenmiştir. Okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

4. ünite incelendiğinde beş okuma metninin hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır ve sözcük öğretimi yetersiz kalmıştır. Ünite daha çok eşleştirme, doğru yanlış, cümle tamamlama ve dilbilgisi etkinlikleri üzerine kurulmuştur.

5.Ünite 1. Metin: “Öğrenmeyi Öğrenmek”

3 Okuyalım, işaretleyelim

ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEK

Bugünkü dünyanın en temel özelliği, değişim hızının giderek artması. Buna paralel olarak bilgi çok hızlı bir şekilde çoğalıyor ve mevcut bilgi de aynı hızla **zaman aşımına uğruyor**. Son bir asırdır dünyadaki hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle ‘eğitilmiş insan’ kavramı da yeniden tanımlanıyor. Örneğin bir asır önce 5-6 yıllık bir eğitimle **hayata atılmanız**, başarılı bir performans göstermeniz ve muhtemelen ömrünüzün sonuna kadar, bu eğitimle yetinmeniz mümkündü. Ancak bugün, öğrendiklerimizin büyük bir bölümünün, yaşamımızın ileriki yıllarında değişme, yetersiz kalma veya bir işe yaramama olasılığı oldukça güçlü. Bu nedenle ‘yaşam boyu öğrenme’ kavramı her geçen gün daha fazla önem kazanıyor.

Günümüzde insan ancak bilgiye ulaşmanın yollarını biliyorsa, bilgiyi anlamlandırarak öğrenebiliyorsa ve bilgiyi sorun çözmede kullanabiliyorsa eğitilmiş olarak kabul ediliyor. Artık insan beyni, bilgiler için bir depo değil, tersine etkin bir strateji merkezi olarak algılanıyor. Bu nedenle eğitimin öncelikle öğrenciye kendi fiziksel ve zihinsel yeteneklerini, sınırlamalarını keşfetmesi konularında yardımcı olması, öğrencinin de ‘öğrenmeyi öğrenmesi’ gerekiyor. Bu da eğitimin sadece okullarla sınırlı olmayıp yaşamın her alanına yayılması anlamına geliyor.

Yaşam boyu öğrenme anlayışında öğrencilik, kişinin tüm hayatını kapsayan bir süreç. Kişi önce, kendi gereksinimleri doğrultusunda tüm yetenek ve bilgileri kazanmak için, sonrasında ise çağın gelişimine **ayak uydurabilmek** ve yeni bilgiler üretebilmek için sürekli bir eğitim içinde bulunuyor. Bu süreçte tüm eğitimcilerin, yani hem anne babaların hem de öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları büyük önem taşıyor. Yani onlara bilgiyi doğrudan sunmak yerine kaynakları göstermeleri, onları kendilerini tanıtmaya ve araştırmaya yönlendirmeleri gerekiyor. Böylelikle bireylerin hem öğrenci hem de kendi öğretmenleri olmaları sağlanıyor.

Günümüzde dünya koşulları hızla değişirken beklentiler de giderek yükseliyor. Uluslar gelişmiş bilgi toplumlarına ulaşma amacı taşıyor ve nitelikli bireylere daha çok gereksinim duyuyor. Bu da demek oluyor ki bu yeni düzende başarıyı yakalayabilmek için gelişimi yaşam tarzı edinmiş, yeni bakış açıları kazanmaya açık, hayatını kontrol edebilme becerisine sahip bireyler olmak gerekiyor.

Şekil 41. 5.Ünite 1. Metin: “Öğrenmeyi Öğrenmek” okuma metni

Zaman aşımına uğramak
☐ hızla akıp gitmek
☐ geçersiz hale gelmek
☐ süreyi aşmak
Hayata atılmak
☐ geçim sağlamak için çalışmaya başlamak
☐ yeni bir hayata başlamak
☐ özgürce yaşamak
Ayak uydurmak
☐ direnebilmek
☐ uyum sağlamak
☐ alışmak

Şekil 42. 5.Ünite 1. Metin: “Öğrenmeyi Öğrenmek” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen üç deyimın anlamları çoktan seçmeli soru şeklinde sorulmuştur. Metin içindeki deyimler kalın harflerle yazılarak öğrencilerin dikkatleri çekilmiştir. Öğrenciler bu etkinlikte sözlük kullanmadan ve öğretmene danışmadan deyimlerin anlamlarını okuma metninin bağlamından çıkarabilmektedir. Etkinlik öğrenmeyi kalıcı kılma adına faydalıdır.

5.Ünite 2. Metin: “Öğrenmenin Yaşı Yok”

Bu okuma metninde öğrencilerden verilen bilginin hangi paragrafta geçiyor olduğunu bulmaları ve paragrafların sonlarına uygun cümleleri yerleştirmeleri istenmiştir. Etkinlik incelendiğinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır ancak metinde sözcük öğretimi ile ilgili etkinlik bulunmamaktadır.

5.Ünite 3. Metin: “Erzurum’dan Harvard’a”

Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Okuma metninden sonra bilgi arama, doğru-yanlış etkinliklerine yer verilmiştir.

5.Ünite 4. Metin: “Öğrenmenin Sınırı Yok”

Bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Okuma metninden sonra bilgi arama, doğru-yanlış ve yazma etkinliklerine yer verilmiştir.

5.Ünite 5. Metin: “Bütün Kurslar Benim İçin”

	Cildirmis gibi örgü örüyorum. Evet evet örgü, bildiğiniz örgü. Tığla olsun, şişle olsun. Kazak olsun, atkı olsun, bileklik olsun. Aklima ne gelirse örüyorum. Her sene benim böyle zamanlarım olur. Bir ay kadar sanki seri üretime geçmiş gibi örerim, örerim. Sonrasında ya bitmemiş kazaklar ortalıkta gezinir, ya salllar yarım yamalak dolapların kenarlarına atılır. Siz benim bu işi becerebildiğimi düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Şu anda kadar ‘kol kesme’ denilen şeyi hiç beceremedim. Yarım yamalak örüp bıraktığım kazaklar 1-lar diyorum, sanırım 5-6 adettil en son annem geldiğinde doğru düzgün giyilebilir bir hale getirmişti. Ama giymedim. Ben giyici değilim, örücüyüm. Bunu fark ettim. Bu sene ise yine ör-	gü kazım tuttu ve bir kazak örmek için şehrin altını üstüne getirdim. Sonunda yün ve bilumum sacma sapan ipler, boncuklar aldım eve geldim. Ev şu anda atölye gibi... Ben ise sürekli örüyorum. Bu sanırım rahmetli anneannemin bize söylediği bir şeyden kaynaklanıyor. Anneanneciğimin hiç eli boş durmazdı. Mutlaka bir şeyle uğraşır. Ya dantel olurdu, ya oya, ya bize ördüğü patiklerden olurdu. Onun yanında elimiz boş oturuyorsak başımızın etini yerdi. “Kızım, nasıl boş oturuyorsun? Kitap oku, örgü ör, bir şey yap. Öyle oturup duma.” derdi. Ben de anneanneciğimin söylediği şeyi uyguluyorum, elimi boş bırakmıyorum.	

Şekil 43. 5.Ünite 5. Metin: “Bütün Kurslar Benim İçin” okuma metni ve sözcük öğretimi etkinliği

Bu okuma metni bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Metinden sonra iki adet deyimın ne anlama geldiği çoktan seçmeli soru olarak yer almıştır. Öğrencilerin etkinliği yapabilmeleri için metnin bağlamından yardım almaları gerekmektedir.

5. ünite incelendiğinde beş okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur ancak sözcük öğretimi yetersiz kalmıştır. Diğer ünitelerde olduğu gibi bu ünite daha çok eşleştirme, doğru yanlış, cümle tamamlama ve dilbilgi etkinlikleri üzerine kurulmuştur.

6.Ünite 1. Metin: “Sanat Nedir?”

Bu okuma metninin öncesinde yani ünitenin başlangıcına denk gelen kısımda bazı terimler ve sanat dalları eşlemesi yapılarak öğrenciler üniteye karşılaşıacakları sözcüklere hazırlanmıştır. Sanat Nedir? adlı okuma metninden sonra sözcük öğretme aktivitesi bulunmamaktadır. Okuma metninden sonra bilgi arama ve doğru-yanlış aktivitesine yer verilmiştir.

6.Ünite 2. Metin: “Sanat Her Yerde”

Bu okuma metninden sonra sözcük öğretme aktivitesi bulunmamaktadır. Okuma metninden sonra bilgi arama ve doğru-yanlış aktivitesine yer verilmiştir.

6.Ünite 3.Metin: “Sanat Dört Duvara Sığmazsa”

Şekil 44. 6.Ünite 3.Metin: “Sanat Dört Duvara Sığmazsa” okuma metni

1. gelir	☐ bolluk
2. büyü	☐ kazanç
3. bereket	☐ sihirli

Şekil 45. 6.Ünite 3.Metin: “Sanat Dört Duvara Sığmazsa” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinden alınan üç sözcüğün eş anlamları ile eşlenmesine dayalı sınırlı bir sözcük öğretme aktivitesine yer verilmiştir. Öğretilmek istenen sözcük sayısı çok az da olsa okuma metni bağlam temelli sözcük öğretim yolu izlemiştir.

6.Ünite 4.Metin: “Anadolu Ateşi”

20 Tamamlayalım, işaretleylim

ANADOLU ATEŞİ

Anadolu Ateşi, bir dans topluluğudur. Halk danslarını bale, modern dans ve dansın diğer disiplinleri ile sentezleyerek dünyaya modern standartlarda bir gösteri, bir kültürel şölen sunmaktadır. Anadolu Ateşi gösterileri, kaynağını Anadolu'nun binlerce yıllık mitolojik ve kültürel tarihinden alır. Topluluğun hedefi de bu tarihi tüm dünyaya tanıtmaktır.

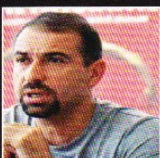
Anadolu Ateşi dans topluluğu ilk olarak 1999 yılında 'Dansın Sultanları' adıyla çalışmalarına başlamıştır. Topluluğu Mustafa Erdoğan oluşturmıştır. Çalışmalar Erdoğan'ın gazetelere "dansçı arıyor" ilanları vermesiyle başlamıştır. İlanı 750 kişi başvurmuş ve aralarından 90 genç seçilmiştir.

Genç dansçıları iki yıl boyunca günde sekiz, zaman zaman on altı saat çalıştırarak gösteriler hazırlanmıştır. Eğitmenler dansçıları dans figürlerinin yanısıra estetik, egzersiz, diyet, masaj ve yoga konularında da çalıştırmıştır. Dansçıları Anadolu ritimleri hakkında teorik dersler de almışlardır.

Anadolu Ateşi dans topluluğu gösterisinin, Türkiye'de 3 Mayıs 2001 tarihinde başlayıp 3-4 gösteri sonrasında yurt dışında sahnelenmesi planlanmıştır. Fakat aylar önce biletlerinin tükenmesi nedeniyle Türkiye'deki program uzatılmıştır. Topluluk, Türkiye'de pek çok önemli organizasyonda yer almış ve büyük beğeni kazanmıştır.

Anadolu Ateşi, 2002 yılında dünya turnesine başlayarak toplam 57 ülkede ve dünyanın birçok sahnesinde bu dans şovunu sanatseverlerle buluşturmuştur. New York, Chicago, Fransa, Çin, Moskova, Mısır bunlardan bazılarıdır.

Anadolu Ateşi bugüne kadar yurtdışında ve yurtdışında beş yüz bin kilometre yolculuk yapmıştır ve gösterileriyle dünya basınında yaklaşık 5000 haberde yer almıştır. Ayrıca topluluk, dünyanın müzikle uyumlu en hızlı dans eden ekibi olarak Guinness Rekorlar Kitabına girmeye adaydır.

Şekil 46. 6.Ünite 4.Metin: “Anadolu Ateşi” okuma metni

"Bileti yarına kadar tutsanız."

☐ Bileti ayırsanız.	☐ Bileti yarın alsanız.
☐ Bileti alıkoysanız.	☐ Bileti iptal etseniz.

"Biletler yok satıyor."

☐ Biletleri biz satmıyoruz.	☐ Bilet yok.
☐ Biletler çok ucuz.	☐ Biletlere talep çok.

Şekil 47. 6.Ünite 4.Metin: “Anadolu Ateşi”
sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinden alınan deyimsel ve mecaz anlamlı iki cümlelerin ne anlama geldiğine çoktan seçmeli etkinlikte verilmiştir. Cümlelerin anlamlarını metnin bağlamından anlamaya çalışan öğrenciler bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanmaktadır.

6. ünite incelendiğinde dört okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu ünite de diğer ünitelerde olduğu gibi deyimsel ve mecazlı ifadelerle çok sık yer verilmiştir ve sözcük öğretme aktiviteleri bunlar üzerine kurulmuştur.

7.Ünite 1.Metin: “Tesadüfen Bulundular”

2 İşaretleyelim , yazalım
Tesadüfen Bulundular

FOTOĞRAF
Bu rastlantısal buluşun nedeni kırık bir termometre...
Louis Daguerre, karanlık odada, gümüş levhadaki görüntüyü sabitlemenin yol-
larını arıyordu. 1938 yılında bir gün, kimyasal maddelerle dolu dolabına, daha
sonra kullanmak ve temizlemek üzere bozuk görüntülü bir film levhası koydu. Bunu
tekrar dışarı çıkardığında görüntü belirginleşmişti. Ancak Daguerre, bu garipliğe
hangi kimyasal madde neden oldu, bilmiyordu. Bunun üzerine kimyasal maddeleri
biri bir dışarı çıkarttı. Dolabı boşaltmasına rağmen hala gerekli maddeyi bula-
mamıştı. Sonunda dolabın raflarından birindeki cıva **gözüne ilişti**. Rafta bir termometre kırılmış ve içinden cıva
dökülmüştü. Gümüşlü levha üzerine alınan görüntü daguerreotipel, modern fotoğrafçılığın başlangıcı oldu.

PENİSİLİN
Penisilin, bilim adamı Alexander Fleming tarafından 1928 yılında tamamen bir
rastlantı sonucu bulundu.
Fleming bir deney üzerinde çalışırken, laboratuvarın karşısındaki bardan bir parça
kül uçarak mikroskoptaki lamın üzerine konmuştu. O sırada Fleming, lam üzerinde
zararlı bir bakteri türünü inceliyordu. Dikkatsiz bir bilim adamı bu küf büyük
olasılıkla **göz ardı ederdi**, ama o, küfün bakteri üzerindeki etkisini görmek istedi.
Sonuç hayret vericiydi. Çünkü Fleming bir şey fark etmişti. Bir bölümde "Penicilim
notatum" isimli yeşil küf vardı ve bu bölümdeki bakteriler ölmüştü. Ne var ki Fleming, küfün içindeki maddeyi
keşfedememişti. Ancak yıllar sonra, 1939 yılında, Oxford'dan Howard Florey ve Ernst Chain bu maddeyi ayırtırmayı
başardılar ve buna "penisilin" adını verdiler. Bu madde, ilk antibiyotik olarak tarihe geçti.

DAYANIKLI CAM
1903 yılında Fransız kimyager Edouard Benedictus, deney tüpünü laboratuvarının
zeminine düşürdü. Tüp kırıldı ancak dağılmadan tek parça halinde kaldı.
Benedictus bu olayda bir gerçeği fark etti. Kolodyum içeren sıvı buharlaşmış ve
tüpte ince, plastik bir tabaka kalmıştı. İşte bu tabaka camın parçalanmasını
engellemişti.
Bunu not ettikten sonra bu konu üzerine fazla **kafa yormadı**. Fakat sonra daha
önceki deneyiminden esinlendi ve iki cam tabakasının arasına selüloz nitrat
yerleştirerek üç katlı camı oluşturdu. Buluşu 1920'lerde arabaların ön camlarında kullanılmaya başlandı.

gözüne ilişti	göz ardı etmek	kafa yormak
☐ Birdenbire görmek	☐ Önemli bir olayı fark etmemek	☐ Bir olaya anlam verememek
☐ Kısa süre bakırmek	☐ Bir konuyla ilgili dikkatsiz davranmak	☐ Bir konu üzerinde çok düşünmek
☐ Bütün dikkatliyle bakmak	☐ Gerçekleri görmek istememek	☐ Bir konudan dolayı sıkıntıya düşmek
☐ Dalgınlıkla görmemek	☐ Bir konuya gerekli önemi vermemek	☐ Bir olay karşısında şaşımak

Şekil 48. 7.Ünite 1.Metin: “Tesadüfen Bulundular” okuma metni ve sözcük öğretimi etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinden alınan iki deyim ne anlama geldiği çoktan seçmeli etkinlikte verilmiştir. Deyimlerin anlamlarını metnin bağlamından anlamaya çalışan öğrenciler bağlam temelli sözcük öğretimi yönteminden yararlanmaktadır.

7.Ünite 2.Metin: “E-postanın Mucidi”

Mülakat şeklinde oluşturulan bu metinde öğrencilerden gazetecinin sorduğu soruları uygun boşluklara yerleştirmeleri istenmiştir. Etkinlik paragrafların bağlamına göre oluşturulduğu için bağlam temelli anlayışa sahiptir ancak okuma metninde sözcük öğretim çalışması yer almamaktadır.

7.Ünite 3.Metin: “Muhteşem Buluşlar”

Muhteşem Buluşlar

Gülse Bırsel
www.sebah.com

Bizim zamanımızdaki sistemin, en inanılmaz, en akıllara durgunluk verici deney uygulamalarının başında 'birleşik kaplar teoris'i' yani birleşik kaplara su dökülmesi geliri! Tehlikesiz, sakın, zahmetsiz, öğrenci açısından süper bir deneydir.

Laboratuvarı muhabbet fırsatı, plastik iskelele oynama imkanı vardır; yapay iç organların insan maketinden çıkartılıp karaciğerle, böbreklerle futbol-hentbol maçı yapılması da mümkündür! Kutbağa kesme ve dana gözü inceleme, sınıfın kızları için mide bulandırıcı olsa da, herhangi bir ders saatinde daha çok aksiyon ve eğlence içerdiği için herkesce tercih edilir. Ama en vazgeçilmez deneyimiz, büyük ihtimalle ıslak pamukta fasulyeden oğaç yetiştirilmesidir. Zaten bunları aşarsan, deney de amacını aşar ve sınıfta patlamalar yaşanabilir! Örneğin, geçen ay bir okulda İspirtunun alev alması yüzünden öğrenciler yaralandı, geçtiğimiz hafta ise başka bir okulda öğrenci ve öğretmenler tuz ruhundan çıkan gazdan zehirlendi!

En temiz 'pamuk arası fasulye' deneyidir. Bunu bilir bunu söylerim! Fazlasına gerek yoktur. Ayrıca

icat merakıyla da dünya değiştirememektedir. Çocukları 'Ne yap yap, ama icat yap evladım,' diye büyütürsen, vasat IQ'yu tutturmuş herkes kendi kafasına göre "Çok parlak bir fikir buldum!" deyip bir de utanmadan o fikrinin patentini alır!

Bakınız geçen yıllarda patenti alınmış acayip icatlar: Pili kedi köpek kaşıyıcısı! Yüz kaslarının çalıştırılması ve kaldırılması için yüz kası ağırlıkları! Tuvalet kağıdı nemlendirme cihazı! Uyku getiren dış macunu! Kesilen sakalları vakumla çeken sakal şekillendiricisi! Hıçkık geçirci! Üstü kapalı bisiklet! Kulak için minyatür ve güvenli vakumlu temizleme aleti! Burun deliklerine takılarak kullanılan kişisel hava temizleme cihazı! Giyilebilir yıldırım tehlikesi uyarıcısı! Hava soğutma sistemli şezlong!

Bu ürünlerin bir gün seri imalatına başlanır mı, bilmiyorum. Ben en çok hıçkık geçirci ve uyku getiren dış macununu tuttum! Belli ki bunların yaratıcıları, fasulye deneyinin ötesine geçmişler! Belki zamanında telefonun da 'saçma sapan ve gereksiz' bulunması gerçeğinden yola çıkıp bütün yeni fikirlere saygı duymak gerekiyor.

Şekil 49. 7.Ünite 3.Metin: “Muhteşem Buluşlar” okuma metni

"Çok parlak bir fikir buldum!"

☐ Bu sabah gökyüzü ne kadar parlak.

☐ Savaşı parlak bir zaferle kazandık.

☐ Parlak düşüncelerini kendine sakla!

☐ Selin lisedeyken sınıfın en parlak öğrencisiydi.

İçin patent almak istiyor.

☐ ☐

imalat
muhabbet
icat
cihaz

alet
buluş
üretim
sohbet

Şekil 50. 7.Ünite 3.Metin: “Muhteşem Buluşlar” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinden dört sözcüğün ne anlama geldiği çoktan seçmeli etkinlikte verilmiştir. Sözcüklerin anlamlarını metnin bağlamından anlamaya çalışan öğrenciler bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanmaktadır.

7.Ünite 4.Metin: “Zihni Sihir “Proce”leri”

Bu okuma metninden sonra sadece doğru yanlış sorularına yer verilmiştir. Sözcük öğretim etkinliği bu metnin önce ve sonrasında bulunmamaktadır.

7. ünite incelendiğinde dört okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu üniteye genel anlamda sözcük öğretimine gereken önem verilmemiştir. Bağlam temelli sözcük öğretiminin uygulandığı metinlerdeki öğretilmesi hedeflenen sözcükler de çok az sayıdadır.

8.Ünite 1.Metin: “Nesilleri Birer Birer Tükeniyor”

Bu okuma metninden sonra doğru yanlış ve paragrafın konusunu eşleme sorularına yer verilmiştir. Sözcük öğretim etkinliği bu metnin önce ve sonrasında bulunmamaktadır.

8.Ünite 2.Metin: “Tabiatla Geçen Çocukluğumuz”

7 Okuyalım, açıklayalım, işaretleyelim
Tabiatla Geçen Çocukluğumuz

Bir zamanlar köylerimizden, kasabalarımızdan kalıp şehirlere geldik. Çocukluğumuza ait anılarımızda ağaçlar, tarlalar, leylekler, dereeler ve renklerin gerçek halleri var. Geçmişin o çocuklarından biri olarak o günlerin hayali ile huzur buluyorum uyumadan önce.

Ben eskiden kuş sesleri ile uyanır, pencereden bahçemizdeki ağaçları görürdüm. Gece kavrak ağacımızın yapraklarının sesi ile uykuya dalardım. Ama şimdi şehirde ne yağmurun sesi var, ne de pencerede ağaçların görüntüsü. Tabiatın gurbetteki evladi gibi hissediyorum kendimi bazı zamanlar.

Buğday tarlasında yere uzanıp basakların arasında kaybolarak saatlerce gökyüzünü seyrederdik. Kah beyaz bulutlar, kah gri bulutlar geçip giderdi ben onların altında iken. Babamla birlikte güneşin batışını seyrederdik. Ama şehirde güneş, apartmanların ardında kayboluyor. Güneşin aydınlattığı yeni bir günde bitkilerin topraktan çıkışını görürdüm çocukken. Otlar, karnecalar, ağaçlarımız, yetiştirdiğimiz çiçekler ailemizden biriydi. Onlara bir zarar geldiğinde üzüldük.

Kitaplarda okumamış olduğum eski kasiflere özenip kasiflere çıkardım arkadaşlarımla. Küçük patikaları takip ederek yakındaki dağlara ulaşırdık. Cobanlar olurdu orada; **Tabiatla ne kadar yufka yürekliydik**, suya düşen böcekleri büyük bir kahramanlık duygusu ile kurtarırdık. “**Canın büyüğü küçüğü olmaz.**” demisti öğretmenim. Okuldaki öğretmenini, ağac yetiştirirken gören bir çocuk için tabiat, duyguları da öğretebilen bir öğretmendi.

Kulaklarımda, gözlerimde, dilimde ve ellerimde olan hayat, çocukluğumdaki kadar dıpduru değil şimdilerde. Tabiat denen o kusursuz, çok ince sanatlı, çok renkli ve akıllara durgunluk, yüreklere huzur veren güzellikteki tabloyu çocukken, dışından seyretmedim, bizzat içinde olduğumu bilirdim.

Tabiatla kol kola olmak yaşamaya saygıyı getirir. Hayat orada her anı ile gözleminizin önünde cereyan eder ve insan yüzlerce mucizeye tanık olur. Tabiatla dost bir insan, bir çiçeği dahi koparamaz. İnsan dostuna zarar verir mi?

Berkay Camgöz

	Doğru	Yanlış
1. Yazar geçmişe özlem duyuyor.	☐	☐
2. Yazar artık doğadan uzak yaşıyor.	☐	☐
3. Yazar doğadan çok şey öğrendiğini söylüyor.	☐	☐
4. Yazar doğaya zarar verdiğini düşünüyor.	☐	☐
5. Yazara göre şehirde güneşin batışını izlemek bile çok zor oluyor.	☐	☐
6. Yazara göre doğa insana en iyi öğretmenden bile daha çok şey öğretebilir.	☐	☐

“Tabiatla ne kadar yufka yürekliydik.”

☐ Doğayla iç içe yasarken daha cesurduk.
☐ Doğaya yakınken daha rahat hissederdik.
☐ Tabiatla kendimizi daha rahat hissederdik.
☐ Tabiatla yakınken çok daha duygusaldık.

“Canın büyüğü küçüğü olmaz.”

☐ Canlılar için büyük ya da küçük olmak önem taşımaz.
☐ Küçük canlıların hayatı da büyüklükleri kadar önemlidir.
☐ Küçük canlılar korunmaya muhtaçlardır.
☐ Küçük canlıların hayatta kalması zordur.

Şekil 51. 8.Ünite 2.Metin: “Tabiatla Geçen Çocukluğumuz” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra doğru yanlış ve içerisinde deyim geçen iki cümlelerin ne anlama geldiği çoktan seçmeli soru olarak sunulmuştur. Etkinlik bağlam temellidir. Deyimlerin anlamı okuma metni incelenerek anlaşılmaktadır.

8.Ünite 3.Metin: “Şehirliye Anlatmak Zor”

10 Yerleştiririm, tamamlayalım, eşleyelim

Şehirliye Anlatmak Zor

• “Ne var ki, bisküvinin tadını alan kuşlar kuru ekmeğe bakmamaya başladı.”
• “İşte o yüzden engel oldum onlara bisküvi vermene...” • “Nedir sizi bu kadar rahatsız eden?”
• “Sen yiyebilirsin.” • “Şehir insanları da böyle...” • “Onlara zarar mı verir?”

Havaların sürekli kapalı olduğu günlerdeydik. Kış bitmiyor, bahar bir türlü kendini göstermiyordu ama o gün öğleden sonra güneş sıcak yüzünü gösterir gibi oldu. İşlerimi toparlayıp yakınımızdaki parka yöneldim. Boş banklardan birine oturup gazeteleme göz gezdirmeye başladım.

Yaşlıca bir bey, izin isteyerek, bankın diğer ucuna oturdu. Cebinden çıkardığı ekmeği ufalayarak sağa sola atmaya başladı. Bir süre sonra ben de cebimdeki bisküvilerden birini ufalayıp kuşların zi-yafetine katkıda bulunmak istedim. Adam, ellerimi tutarak engel oldu.

– Onlar şekerli bisküvi değil mi? Şekerli bisküvi verme kuşlara!
– Niçin?
– Anlatması uzun sürer şimdi. Kuşlara iyilik yapmak istiyorsan, şekerli bisküvi verme, o kadar...
Sert, hatta biraz kaba bir üslupla söylenen bu sözler karşısında şaşımıştım. Minicik kuşlara zarar-lysa, bizler de mi yemesek bu bisküvileri acaba? diyecektim. Beni dikkatlice süzdükten sonra,
– Şehirde doğmuş büyümüş birine benziyorsun. Sana zarar vermez!
Adamın kaçık olduğunu düşünmeye başlamış-tım ki:
– Beyim dedi. Ben köyde büyüdüm. Şehirden hep uzak durdum. Ne zaman ki, torunum dünyaya geldi, onun hatırra kısırları şehre gelmeye başla-dım. Ama şehre hiç alışamadım. Biraz güneş çıka-ğında hemen kendimi parka atıyorum. Şu ileride, salın-cakta sallanan kırmızı kız da benim torunum... Seneye yuvaya gidecek inşallah. O zaman, ben de kaçacağım bu şehirden...
Neden kacıyorsunuz? Burada her şey var!
– Tam da bu yüzden kaçmak istiyorum ya! Şu kuşla-ra bir bak hele. Ekmek kırıntılarıyla kanınlarını doyuturlar. Onlara şekerli bisküvi verisen, daha da seversen yerler. Sonra da aç kalır-lar. Dahası, şekerli bisküvi iştahlarını açar. Daysalar bile, yemeğe devam ederler. Catlayıncaya kadar yerler
– Ben tam olarak anlayamadım sizi!
– İnsanlar da böyle. Şehirde her şeyden bol bol var. Şehre ve modern hayata alışan bu kuşlar gibi oluyor. Ne yese doymuyor! Şehir bozuyor insanları. Aç gözlü oluyor hepsi. Ben de bu şehir insanları gibi olmadan köye dönmek istiyorum...
Hiç sesimi çıkarmadım.
– Bilir misin, diye sürdürdü konuşmasını. Ciceğe ihti-yacımdan fazla su verisen, boğulduğunu anlamadan yaşıyor ama yavaş yavaş kökleri çürür
Derin bir iç çekti. Cebinde kalan son ekmeğin kırıntı-larını da serptikten sonra ayağa kalktı, kaygılı gözlerle sa-lıncakta sallanan torununa baktı ve...
– Şehirliye anlatması zor! dedi. Sonra da yürüyüp git-ti ve parkın köşesinde gözden kayboldu...
Mehmet Ufuk

1. Yazık, yaşlı adamın deli olduğunu düşünmeye baş-ladı, çünkü
2. Yaşlı adam kuşlara bisküvi verilmesini istemedi, çün-kü
3. Yaşlı adam bir an önce köye dönmek istiyor, çünkü

1. Derinlemesine incelemeyen
2. Doymak bilmeyen, gerekti-ğinden fazlasını isteyen.
3. Belli etmeden başını çevir-medeyen bakmak.

☐ aç gözlü
☐ göz ucıyla bakmak
☐ göz gezdirmek

Şekil 52. 8.Ünite 3.Metin: “Şehirliye Anlatmak Zor”

Diyalog şeklinde verilen bu okuma metninden önce verilen cümlelerin metnin gidişatına uygun bir şekilde metne yerleştirilmesi istenmiştir. Metinden sonra cümle tamamlama ve göz sözcüğüyle ilgili deyimlerin anlamları ile eşlenmesi etkinliği sunulmuştur. Etkinlik bağlam temellidir.

8.Ünite 4.Metin: “Küresel Isınma”

Bu okuma metninden sonra doğru yanlış ve bilgi işaretleme etkinliklerine yer verilmiştir. Sözcük öğretim etkinliği bu metnin önce ve sonrasında bulunmamaktadır.

8.Ünite 5.Metin: “Doğa İçin Henüz Vakit Varken”

21 İşaretleyelim

Doğa İçin Henüz Vakit Varken!

Doğa, felaketlerle alarm veriyor. Bu alarmı 'duyup' ses verenler de ellerinden geleni yapıyor. Yeşil Atlas dergisi, ünlü isimlerin doğa ile ilgili yazılarına yer verdi. Tarkan ve Sezen Aksu da bu ünlü isimlerden ikisi...

Tarkan, Yeşil Atlas'taki yazısında, "Doğanın yaşaması için harekete geçmek, artık her bir insan için nefes alıp vermek kadar önemli." diyor. İşte o yazı...

"İnsan, var olduğu ilk günden bu yana kendisine yaşam veren her şeyi doğadan aldı. Bugün doğadan kopuk yaşadığımız şehirlerde bile hayat tümüyle doğadan besleniyor. Soluduğumuz temiz hava-yı, yediğimiz içtiğimiz her şeyi doğa sessizce bizim için üretiyor. Ne yazık ki çağımızda insan doğanın yaşam için önemini unuttu ve onu tarihte hiç görülmemiş bir hızla yok ediyor. Bu nedenle, binlerce canlı türü, omanlar, bozkırlar, su kaynakları, mevsimler ve sonuç olarak insanın kendi geleceği tehlike altında. Doğanın yaşaması için harekete geçmek, artık her bir insan için nefes alıp vermek kadar önemli. Doğa iyiyse biz de iyiyiz. Doğa bizim. Bu konuyla ilgili üzerinde çalışmakta olduğum bir şarkımın sözlerini paylaşmak geldi içimden...

İki gözü iki çeşme bize sesleniyor / Ne fayda ki onu / Duyan olmuyor / Boğın yanık garibin / İçi kan ağlıyor / Günbegün gözümüzün önünde / Tükenip yok oluyor / Ah, ne hain ihanetlere gebe / Ne acılara... / Kanadı kırık

bir kuş gibi / Cırpınıyor zavallı Dünya / Böyle gelmişse böyle gider deme/ Bir daha düşünürdüm enine boyuna / Ben olsam senin yerinde / Hepimizin payı var boynunun bükülmesinde / Dört başı mamur gülümüz / Soluyor sayemizde / Evimiz, yuvarımız, ocağımız gidiyor elden/ Gel hadi yetşelim imdadına iş isten geçmeden/ "BİR" alursak eğer geliriz üstesinden / Her şey mümkün eğer inanırsan gönülden / Böyle gelmişse böyle gider deme."

Sezen Aksu ise su üzerine yazmış yazısını: "Bir topluluğu 'millet' yapacak kadar keskin izler bırakan bir yapıtına, ortak kültürün, medeniyetin, daha kolay bir yaşamın kaynağı oldu su. Bir Çin atasözü der ki, "Sular yükselince balıklar kanıncaları yer, çekilince de kanıncalar balıkları." Kimse bugününe aldanmasın, çünkü kimin kimi yiyeceğine su karar verir. İstanbul'da Büyükçekmece Gölü de kararını verdi, bu karara adeta zorlandı ve çekilmek bir yana, kurudu. Balıklar yerini kanıncalara bırakırken, biz de belki de bundan böyle 'sudan ucuz' alacak yaşamların tehlikesiyle karşı karşıya kaldık. Farkında mısınız? Gerçekten de kuruyoruz! Büyükçekmece Gölü bunun en iyi kanıtı. Daha fazla artmadan bu örnekler, en başta bireysel çabalarımızla sahiplenmeliyiz bu gerçeği."

Tarkan'a göre

	Doğru	Yanlış
1. Günümüzde insanlar doğanın yaşamsal önemini göz ardı ediyor.	☐	☐
2. Doğanın geleceği suya bağlı.	☐	☐
3. Dünyanın bu duruma gelmesinde herkesin clumsuz etkisi oldu.	☐	☐
4. Çevre sorunlarının üstesinden gelebilmek için ortak hareket edilmelidir.	☐	☐

Sezen Aksu'ya göre

	Var	Yok
1. Su yaşamın kaynağıdır.	☐	☐
2. Göl sularının çekilmesi kuraklık tehlikesinin en önemli göstergesi.	☐	☐
3. Çevre sorunlarının çözümü için herkes çaba göstermeli.	☐	☐
4. Artık çevre sorunlarının çözümü için şansımız kalmadı.	☐	☐

22 Yerleştirilim

sudan ucuz • iki gözü iki çeşme
imdadına yetişmek • enine boyuna düşünmek

- Önemli bir karar vermeden önce mutlaka _____
- Yol üstünde harika bir balık çiftliği var, yemekleri hem lezzetli hem de _____
- Salıncaktan düşen çocuk _____ annesinin yanına koştu.
- Dağda mahsur kalan turistlerin _____ köylüler _____

Şekil 53. 8.Ünite 5.Metin: “Doğa İçin Henüz Vakit Varken” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış ve var-yok, sözcük öğretim etkinliklerine yer verilmiştir. Okuma metni içerisinde geçen dört deyim cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirilmesi istenmiştir. Etkinlik bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanmaktadır.

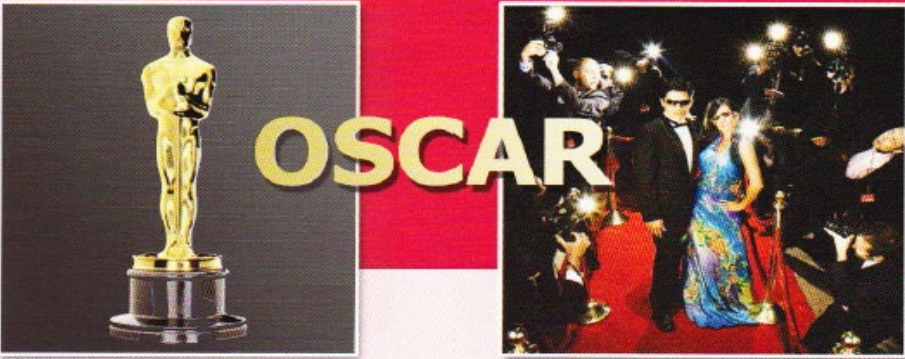
8. ünite incelendiğinde beş okuma metninin üçünde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Her ne kadar beş okuma metninden üçünde bağlam temelli sözcük öğretimine yer verilse de bu ünite de genel anlamda sözcük öğretimine gereken önem verilmemiştir. Bağlam temelli sözcük öğretiminin uygulandığı metinlerdeki öğretilmesi hedeflenen sözcükler deyimlerin öğretilmesi ile sınırlı kalmıştır.

9.Ünite 1.Metin: “Sinema Bir Tutkudur”

Çok çeşitli etkinliklerin yer aldığı bu okuma metninde öğrencilerden metinden sonra verilen cümleleri okuma metnindeki uygun boşluklara yerleştirmeleri istenmiştir. Etkinlik paragrafların bağlamına göre oluşturulduğu için bağlam temelli anlayışa sahiptir ancak okuma metninde sözcük öğretim çalışması yer almamaktadır.

9.Ünite 2.Metin: “Ödüller Sahiplerini Buluyor”

10 İşaretleyelim, eşleyelim

Ona 'Akademi Heykeliği' diyen de var, 'Altın Ödül' ya da 'Üstün Başarı Heykeli' de. Bazılarının 'Demir Adam' olarak da **nitelendirdiği** ödül aslında en çok 'Oscar' adıyla anılıyor. İlk kez 1928 yılında verilen Oscar heykelciğinde film makarasının üzerinde elinde kılıç taşıyan bir şövalye şekli bulunuyordu. Bu heykelcikte şövalyenin üzerinde durduğu makara üzerindeki parmağa benzeyen şekiller aktörleri, yazarları, yönetmenleri, yapımcıları ve teknik ekibi **temsil ediyordu**. Bu tasarım Akademi'nin kuruluş amacıyla yakından ilgiliydi. Çünkü Akademi, gerçekte sinema emekçilerine destek olmak ve sinema sanatının gelişimine **katkı sağlamak** amacıyla oluşturulmuş bir organizasyon.

Günümüzde Oscar törenleri daha çok eğlence ve magazin dünyasına hizmet ediyor gibi görünse de aslında dünyadaki film endüstrisini derinden etkilemesi nedeniyle büyük önem taşıyor. Öyle ki aktör ve aktrisler için Oscar'a aday gösterilmek bile sinema dünyasında bir saygınlık kazanmak anlamına geliyor. Film şirketleri ve yapımcılar da görsel efektler, ses ve sahne açısından zengin filmler yaratmak için birbirleriyle yarışıyorlar ve bunun için yüz milyonlarca dolar harcamaktan **kaçınmıyorlar**. Bu dev bütçeler, Oscar'ı kazanma olasılığını artırdığı gibi milyonlarca seyirciyi sinema salonlarına çekmeyi de sağlıyor. Oscar'ın kazananları sadece yapımcılar, şirketler ya da sanatçılar değil. Ödül törenini canlı yayınlayan televizyon kanalları da Oscar'dan büyük kazanç elde ediyor. Yaklaşık üç saat süren ödül töreni boyunca elli reklam kusağı yayınlanıyor ve bu gecenin sonunda yüz milyon doların aşkın reklam gelirine ulaşıyor.

Şekil 54. 9.Ünite 2.Metin: “Ödüller Sahiplerini Buluyor”

1. nitelendirmek	☐ geri durmak
2. temsil etmek	☐ adlandırmak
3. katkı sağlamak	☐ yardımcı olmak
4. kaçınmak	☐ simgelemek

Şekil 55. 9.Ünite 2.Metin: “Ödüller Sahiplerini Buluyor” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış ve var-yok, sözcük öğretim etkinliklerine yer verilmiştir. Okuma metni içerisinde geçen ve kalın harflerle yazılmış dört sözcüğün eş anlamlıları ile eşlenmesi istenmiştir. Etkinlik bağlam temelli sözcük öğretimi içermektedir.

9.Ünite 3.Metin: “Altın Portakal’ın Genç Yüzleri”

Mülakat şeklinde oluşturulan bu metinde öğrencilerden gazetecinin sorduğu soruları uygun boşluklara yerleştirmeleri istenmiştir. Etkinlik paragrafların bağlamına göre oluşturulduğu için bağlam temelli anlayışa sahiptir. Metinde geçen bir cümlede de ne anlama geldiği çoktan seçmeli soru ile sorulmuştur. Bu iki etkinlik de bağlam temellidir ancak sözcük öğretim gerçekleşmemiştir.

9.Ünite 4.Metin: “Sevdiğim Filmler”

16 İşaretleyelim, düzeltelim

SEVDİĞİM FİLMLER

Soğuk ve yağmurlu bir havada evde film seyretnmek kadar keyifli bir şey yoktur benim için. Evimde işlerimi bitirdiğimde ya da boş bir vakit bulduğumda çayımı alırım, kanepeye uzanırım ve en sevdiğim filmleri seyrederim. Film bitinceye kadar hiçbir şeyle ilgilenmem. Seyrettiğim filmlerdeki olaylar beni gerçek dünyanın monotonluğundan kurtarıp başka bir dünyaya götürür.

En çok klasik filmleri seyretmekten hoşlanırım. O filmlerdeki insanların kıyafetleri, replikleri, yaşam tarzları çok ilginçtir. Örneğin, Casablanca benim için çok özel bir film. Film İkinci Dünya Savaşı'nın ilk zamanlarında geçer. Filmin kahramanlarından Victor Lazlow, Alman kampından kaçarak Casablanca'ya gelir. Amacı Lizbon'a, oradan da ABD'ye geçmektir. Fakat bütün umutları, Casablanca'nın en meşhur gece kulübünün sahibi olan Rick'e bağlanmıştır. Rick, kaçış için gerekli olan pasaportlara sahip tek kişidir. Öte yandan Rick'in, Victor'un yakalanmasını istemesi için önemli bir nedeni vardır: Victor'un karısı Ilsa, Rick'i yıllar önce terk eden ve Rick'in kalbinin derinliklerine gömdüğü büyük aşkıdır...

Bu film, senaryosu ve oyuncularının başarısıyla bana göre en iyi aşk filmi. Aşk konusu ön planda olsa da filmde aynı zamanda savaş psikolojisi ve casusluk temaları da işlenmiş. Sinema eleştirmenlerinin de aşk filmi denince en iyiler arasında gösterdiği bir film Casablanca.

Seyretmekten hoşlandığım bir diğer klasik film 'Rüzgar Gibi Geçti'dir. Film 1939 yılında çekilmiş. Filmin kahramanlarından Scarlett, centilmen ve kıbar Ashley Wilkes'i sever. Ashley de onu sever. Diğer yandan kendini beğenmiş, asi, fırsat düşkünü Rhett Butler da Scarlett'a aşkıdır.

Ashley, kuzeni Melanie ile evlenir. Çünkü Scarlett'ın tutkulu karakterine karşılık, Melanie ile ortak huzurlu karakterleri sayesinde çok daha iyi, huzurlu bir evliliğe sahip olacağını düşünür. Bu onun Melanie ile evlenmesinin en büyük nedenidir. Bu arada Rhett Scarlett'ın gönlünü çeler. Scarlett ve Rhett sonunda evlenirler fakat güzel kadın hâlâ sevdiği Ashley'in özlemini çekmektedir.

Etkileyici sahneleri, muhteşem manzaraları ve görüntüleri kadar dramatik ve romantik müziği, esprili diyaloglarıyla da 'Rüzgar Gibi Geçti', bence sinema tarihindeki drama ve romantik filmler arasında ağıllardan silinmeyen bir film.

Bunlar ilgiyle seyrettiğim klasik filmlerden yalnızca ikisi ama bu tür filmlerin yanı sıra yeni filmleri de zevkle seyrederim. Günümüzde çekilen ve klasik olmaya aday filmlerin de vizyona girmesini merakla bekliyorum.

**CLARK GABLE
VIVIEN LEIGH**

Şekil 56. 9.Ünite 4.Metin: “Sevdiğim Filmler” okuma metni

"Eve gelinceye kadar akla kararı seçtim."

☐ Eve gelene kadar çok yoruldum.

☐ Eve gelene kadar çok sıkıntı çektim.

☐ Eve gelmek için zor karar verdim.

"Ben bu film üstüne başka aşk filmi tanımıyorum."

☐ Bu filmde başka bir aşk filmi bilmiyorum.

☐ Bu filmde daha iyi bir aşk filmi izlemedim.

☐ Bu filmde başka aşk filmi seyretilmedi.

Şekil 57. 9.Ünite 4.Metin: "Sevdiğim Filmler"
sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen mecaz anlamlı bir sözcük grubu ve bir deyim ne anlama geldiği çoktan seçmeli soru olarak sunulmuştur. Etkinlik bağlam temellidir. Deyimin ve mecazlı sözcük grubunun anlamı okuma metni incelenerek anlaşılmaktadır.

9.Ünite 5.Metin: "Haftanın Filmleri"

21 Yerleştirilim
Haftanın Filmleri

hasılat rekoru kırarak • filme alınmış • gösterime giren
kapalı gişe aynadı • performans sergilemiş • başrolünde oynayan

Merhaba sinemaseverler ,
Bugün size yeni _____ filmlerden bahsetmek istiyorum. İlk filmimiz "Aşk Oyunu." ilişkileri kopma noktasına gelen iki sevgilinin kendilerini ve ilişkilerini sorguladıkları romantik bir film. Film ünlü yönetmen Ahmet Asım tarafından _____ . Bence tüm çiftlerin seyretilmesi gerekir.

Sinemaseverlerle buluşan bir diğer film "Zamana Karşı." Bence macera severler için ideal bir film. Filmin _____ sanatçıları Jane Hudson ve Kevin Jordan gerçekten çok başarılı bir _____ .

Filmde suçsuz olduğu halde cinayet suçuyla yargılanıp hapse atılan bir adamın hapis-hane-den kaçarak gerçek suçluyu bulmak için zamana karşı verdiği mücadele anlatılıyor. Bir yandan yakalanma korkusu yaşarken gerçek katille adım adım yaklaşan bir adamın macerasını, hareketli müzikler eşliğinde soluk soluğa izleyeceksiniz. Bence izlenme oranı bütün filmleri geçecek ve _____ bir film

"Zamana Karşı,"
Geçen yıl ilk defa, bir animasyon filminin biletleri gösterime girdiği hafta tükendi ve film sezon boyunca _____ .
Evet, tahmin ettiğiniz gibi "Simra" filminden bahsediyoruz. Yalnızca çocuklar tarafından değil büyükler tarafından da merakla beklenen filmin ikinci-si bu hafta izleyicilerin beğenisine sunuldu. Bu bölümde kahramanımız sonsuz mutluluğun sırtına ulaşmak için uzun ve renkli bir yolculu-ğa çıkıyor. Bu yolculuk sırasında bir çok ilginç kişi ve olaylarla kar-şılaşıyor. Bence filmin ikinci bölümü de en az birincisi kadar ilgi görecektir.

Sevgili sinemaseverler, bu hafta tanıtacağımız filmler bunlar. Haf-taya yeni filmlerle buluşmak üzere. Şimdiden iyi seyirler!

Şekil 58. 9.Ünite 5.Metin: "Haftanın Filmleri" okuma metni

Bu okuma metninden önce yer alan altı sözcük grubunun metinde boş bırakılan yerlere uygun bir şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. Daha önceden sözlük ve öğretmen yardımı ile öğrenilen bu sözcük gruplarını metnin bağlamına göre uygun boşluklara yerleştirmek bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanmaktadır.

9. ünite incelendiğinde beş okuma metninin üçünde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu ünite de dilbilgisi öğretimi ön plandadır.

10. Ünite 1. Metin: “Mitler”

10

İster İnan İster İnanma

1. Mitoloji

1 Okuyalım, yerleştirelim

yak ettiğinden • doğduğu • olduğunu • tükeneneğini • koruduğuna • getireceğine • olduğuna • doğduğuna

Mitler

İnsanoğlu evrendeki yerini, yaşadığı toplumun köklerini ve doğa olaylarının anlamını hep sorgulamış, sorularına yanıtlar aramıştır. Bugün, evrendeki olay ve olguları sağlam esaslara dayanarak açıklamaktadır. Fakat eski çağlarda insanlar bu tür açıklamalardan yoksundu. O çağlarda yaşayan insanın akıl erdiremediği şeyler karşısındaki durumunu bir düşünün... Güneş nasıl böyle şaşmaz bir düzenle doğuyor ve aynı şekilde batıyordu? Neden değişik mevsimler vardı? İnsanlar niçin hasta oluyorlar, nasıl rüya görüyorlardı? Bunların tek bir açıklaması olabiliirdi. Her şeyi yapan, kendilerini korkutan, düşündüren, saygı duymaya zorlayan ve kendilerinden çok daha kudretli varlıklardı! Böylece insanüstü varlıklar, tanılar, tanrıcalar, devler, canavarlar, kısacası mitler oluştu ve hepsi mitolojinin efsane bilimsel konusu oldu.

- Türk mitolojisi, Telepinu'nun bolluk ve bitki tanısı anlatır. Eskiden insanlar Telepinu'nun kızması durumunda tüm kaynakların _____ düşünürdü.
- Japon mitolojisi Baku'nun kabusları yiyerek _____ bahseder. İnsanlar yardım isterlerse Baku'nun kendilerine şans _____ inanırdı.
- Eski Yunanda Athena'nın en büyük tanrı olan Zeus'un kızı _____ ve şehri düşmanlardan _____ inanılırdı. Mitolojide Athena'nın yetişkin ve silahlı bir şekilde, babasının kafasından fırlayarak _____ söylenir.
- Mısır mitolojisinde ise en büyük tanrılardan biri güneş tanısı Ra'dır. Eski Mısırlılar Ra'nın her sabah ateşlerin içinden tekrar _____ inanırdı.

Şekil 59. 10. Ünite 1. Metin: “Mitler” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden önce yer alan sekiz sözcüğün metinde boş bırakılan yerlere uygun bir şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. Bu etkinlik belirtili nesne

öğretmeyi hedeflemiştir dolayısıyla dilbilgisi odaklıdır. Bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemi yer almamaktadır.

10. Ünite 2. Metin: “Eros’un Aşkı”

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış ve var-yok ve pek çok farklı etkinlik yer almaktadır ancak sözcük öğretimi ile ilgili bir etkinlik yer almamaktadır.

10. Ünite 3. Metin: “Binlerce Hurafe”

Bu okuma metninden sonra var-yok ve tartışma etkinliği yer almaktadır ancak sözcük öğretimi ile ilgili bir etkinlik yer almamaktadır.

10. Ünite 4. Metin: “Anadolu’nun Sırları”

Anadolu’nun sırlarını konu alan bu okuma metninden sonra sadece doğru-yanlış etkinliği yer almaktadır ancak sözcük öğretimi ile ilgili bir etkinlik yer almamaktadır. Metinle ilgili etkinliklerden sonra ise dolaylı aktarım dilbilgisi konusuna yer verilmiştir.

10. Ünite 5. Metin: “Titanic Neden Battı”

Titanic’in batma hikâyesini konu alan bir kitabı anlatan bu okuma metninden sonra metinde yer alan bir cümlemin ne anlama geldiği çoktan seçmeli soru şeklinde sorulmuştur. Bağlam temelli öğretim yaklaşımı ile incelendiğinde bu örnek metne ihtiyaç duymadan da anlaşılabilir. O yüzden bağlam temelli öğretim yöntemine örnek oluşturmaktan uzaktır.

10. ünite incelendiğinde beş okuma metninin hiçbirinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Bu ünite de dilbilgisi öğretimi ön plandadır. Diğer üniteler ile kıyaslandığında özellikle bu ünite de sözcük öğretimine verilen önem çok az seviyededir.

11. Ünite 1. Metin: “Ah Nerede O Eski Bayramlar”

Ah Nerede O Eski Bayramlar

Can Dündar
www.candundar.com

"Ah nerede o eski bayramlar.." diye başlayan bir yazı yazabilecek yaşa gelmeyi epey bekledim. Sanıyorum artık vaktidir. Yaşım müsait. Dedemden "rahmetli" diye söz ediyorum ne zamandır, anneannem "Allahım elden ayak-
tan düşürmeden al yanına" duasında...

Her bayramı bir arada "bayram gibi" kutlayan o koca aile, telefonda bayramlaşıyor kaç zamandır..

"Modernleşikçe" uzaklaştık çocuk gibi biz de.. Tek sabanın etrafına kümelenip sohbet etmeler bitti. Kallanferle
ısı odalara yayılınca, sohbetlerin keyfi de dağılıp gitti. Yer sofrasından masaya terfi edilince tadı kaçtı yemeklerin..
Telefonda "görüş"ür olduk, "görüş" mesafesinin dışından... **Eski bayramlar, "tatil" oldu.**

***

Herkesin bayram imgeleri vardır. Benimki taş zeminde sabun kokusudur uyanınca burnuma gelen.. Bir de cas-
kulu fasıl sesi, ahşap radyadan yayılan.. Bayram horçığıdır, annemin elinden kaptığım.. Kapıda ramazan davul-
cusudur, bakkalda Arap kıza sakızı, sokakta lak-lak ve çatapat.. Badem şekeridir bayram; kalalı beyaz mendil ve
yandan ayrılmış saçta bir avuç kolonya kokusu.. Kevser anneannemin bahçesinde silkelenen duttur.. Abdus da-
yımınla uçurtma uçurmaktır, Mustafa dayımdan para aşımak.. Gülsüm teyzemle eğlenip, Perihan teyzemle derleş-
mektir. Öğleyin önce yağrulan, sonra oklavayla açılan hamurun, piş bôreklerle dönüşmesini merakla izlemek ve
içine gizlice konan bakır 5 kuruşa ulaşma umuduyla özenle çiğnemektir. Rahmetli Nuri dedemin kucagında "Me-
bus olursun inşallah" duasıdır, mebusun ne olduğunu bilmeden dinlediğim.. Sonra baba tarafında, Adil Beyle Sa-
niye Hanım'ın evinde, "ikinci devre.." Bu kez halaların, amcaların kucagında bayram keyfi.. Handan haladan şir-
ler, Sevim haladan ninniler, Fethiye haladan türküler.. Kamil amcadan, Aydın amcadan hediyeler.. Melih'le, Ateş'
le, Atilla'yla, şair Necati Cumalı'nın deyişyle "pembe yüzlü çocuklar"dık bayramlarda, "öyle pembe ki burun delik-
leri yavru tavşanlar gibi.."

***

Bu sabah, o eski bayramların kokusu burnuma geliyor, burnumda tütüyor.. Yaşlanıyorum galiba..

Şimdi mendiller kolanırsa da olur, saçlar kolonyalanırsa da.. Lakin sevgiler ertelenirse olmaz.. Sevmenin
değer vermek, kıymet bilmek, hatırlamak, yardıma koşmak, kapı çalmak, dua almak olduğunu anladım. En çok
ondan özleyorum geniş aile sofralarını. Çilen eski bayramlar değil aslında; eski duyarlılıklar.. Onları yaşatabilsek,
bayramlar da yaşar. Bu sabah, elinden tutup oğlumu, yukarıdaki listedeki herkesi gezdirmek istiyorum. Bir kısmı
için çok geç kaldım. Geç kalmadıklarımla bari doyuya bayramlaşıyım. Siz de öyle yapın: sevdayı, vefayı başka
bayrama erilemeyin.

Şekil 60. 11. Ünite 1. Metin: “Ah Nerede O Eski Bayramlar” okuma metni

"Eski bayramlar, tatil oldu."

☐ Eskiden bayram tatilleri daha güzel olurdu.

☐ Artık bayramlar tatil yapmak için bir fırsat olarak görülüyor.

☐ Artık bayramlarda tatil yapılmıyor.

☐ Eskiden her bayramda tatil yapılırdı.

"Bugün o eski bayramların kokusu burnuma geliyor, burnumda tütüyor.."

☐ Eski bayramları hatırlıyor ve düşünüyorum.

☐ Eski bayramları animisiyorum ve özleyorum.

☐ Eski bayramları hayal ediyorum.

☐ Eski bayramları düşünüyorum.

Şekil 61. 11. Ünite 1. Metin: “Ah Nerede O Eski Bayramlar” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinden geçen mecaz anlamlı bir cümle ve bir deyim ne anlama geldiği çoktan seçmeli soru olarak sunulmuştur. Etkinlik bağlam temellidir. Deyimin ve mecaz anlamlı cümlelerin anlamı okuma metni incelenerek anlaşılmaktadır.

11. Ünite 2. Metin: “Kutlu Olsun”

7 Sıralayalım, eşleyelim, işaretleyelim

☒ Soğuk kışın, bulutlu, yağmurlu havaların ardından gelen bahar mevsimi, dünyanın neresinde olursa olsun doğaya ve insanlara canlılık katar. Baharın gelişi, enerji ve bereket artışının simgesi olarak görüldüğünden dolayı dünyanın pek çok ülkesinde çeşitli senliklerle, bayramlarla kutlanır.

☐ Hristiyanlarca baharın ve doğanın uyanışının ilk günü bayram olarak kabul edilir. Bu bayramı Ortodokslar Ayı Yorgi, Katolikler St. Georges Günü adı altında kutlamaktadırlar. Japonya’da kelime anlamı “mevsim değişimi” olan “Setsubun”, şubat ayının 3 veya 4’ünde kutlanan, ilkbaharın ilk günü olarak kabul edilen bir festivaldir. Japonya’da bu festivalde evlerin ve tapınakların etrafına kızarmış fasulye dağıtılır. Daha sonra herkes mutfak ve sans getireceğine inandığından dolayı yastına eşit sayıda fasulyeyi yer. Bahar bayramı Çinliler için de oldukça önemlidir. Bu bayram Çin takvimine göre, 23 Aralık’ta başlar ve 15 Ocak’a kadar sürer. Çin’de bahar bayramı çok çeşitli eğlencelerle, panayırlarla, konserlerle rengarenk kutlanır.

☐ Türk kültüründe bahar bayramı “Hidirellez”dir. Hidirellez’in kökeni hakkında çok çeşitli fikirler ortaya atılmıştır. En yaygın inanış, 6 Mayıs tarihinde, Hızır ve İlyas peygamberlerin yeryüzünde buluştuğu ve o sırada kurak toprakların yeşillendiğidir. Bu nedenle 6 Mayıs baharın gelişini temsil eder ve bahar bayramı olarak kutlanır. İnanışlara göre Hızır peygamber, ölümsüzlüğe ulaşmış, özellikle bahar aylarında insanlar arasında dolaşarak onlara yardım eden, bereket dağıtan, hastalara şifa veren bir tanrı elcisidir. Kalbi temiz, iyiliksever insanlara şanslarının açılması için yardım eder, uğur ve kismet sembolüdür. Bayram adını da Hızır ve İlyas adlarının birleşiminden almıştır. “Hızırİlyas”, halk arasında zamanla “Hidirellez” haline gelmiştir.

☐ Sözüün kıyası, farklı zamanlarda, farklı isimler altında olsa da, baharın gelişi pek çok toplumda neşayle karşılanan, kutlanması gereken bir olay olarak görülmektedir.

☐ Günümüzde Türkiye’de, bu bayram büyük şehirlerde olmasa da kasaba ve köylerde etkin biçimde kutlanır. Kutlamalar genellikle yeşillik, ağacılık alanlarda ve su kenarlarında yapılır. Buralarda dualar okunur, pikniklerle baharın gelişi kutlanır ve adaklar adanır. Hidirellez gecesi Hızır peygamberin yeryüzüne geleceği ve uğradığı yerlere bereket vereceği inancıyla çeşitli uygulamalar yapılır. Örneğin; yiyecek kaplarının ve para keselerinin ağızları açık bırakılır. Böylece Hızır peygamberin gelip yiyecek ve paranın bereketini artıracığına inanılır. Ev, araba gibi istekleri olanlar, Hızır peygamberin bu istekleri de karşılayacağına inandıklarından dolayı Hidirellez gecesi evlerinin bahçelerine bu isteklerinin küçük bir resmini yaparlar.

Şekil 62. 11. Ünite 2. Metin: “Kutlu Olsun” okuma metni

9 Yerleştirelim, tamamlayalım

festival • karnaval • şenlik • bayram

1. Bir bölgenin en önemli ürünü için yapılan gösteri, şenlik. Ya da dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi.
2. Hristiyanların paskalya öncesindeki renkli eğlence dönemi.
3. Belli günlerde yapılan eğlendirici gösterilerin tümü.
4. Milli veya dini bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü, 29 Ekim, milli _____ olarak kutlanır.
2. Mayıs ayında genellikle üniversitelerde bahar _____ düzenlenir. Öğrenciler konserlerle ve gösterilerle eğlenceli günler geçirir.
3. Türkiye'de sinemayla ilgili en büyük organizasyon Antalya Altın Portakal Film _____ dir.
4. _____ denince akla ilk gelen ülkelerden birisi Brezilyadır.
5. Tekirdağ'da her yıl kiraz _____ düzenlenir ve kılolarca kiraz dağıtılır.

Şekil 63. 11. Ünite 2. Metin: “Kutlu Olsun” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen altı tane sözcüğün anlamı ile eşlenmesi etkinliğine yer verilmiştir. Buna ek olarak yerleştirelim, tamamlayalım bölümünde de dört adet sözcüğü cümle içine yerleştirme etkinliğine yer verilmiştir. Bu iki sözcük öğretme etkinliğinin de bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır.

11. Ünite 3. Metin: “Domates Festivali”

gelenek • eğlence • protesto • festival • geleneksel

İspanya'da her yıl _____ olarak düzenlenen domates festivali bu yıl da çılgınca görüntülere sahne oldu. Valencia kenti yakınlarındaki Bunol kasabasında yapılan festivale 36 bin kişi katıldı. Bu yılın domates savaşları için 100 bin olgun domates kullanıldı. Kasaba kırmızıya boyandı. 100 bin nüfuslu Bunol kasabası ise festivale katılmasa da izlemeyi tercih eden 25 bin turisti ülkeye çekti. 1944 yılında ilki yine Bunol kasabasında yapılan _____ o günden bu yana her yıl Ağustos ayının son çarşambası İspanyollar için bir _____ kaynağı oluyor. Bunol kasabası gençlerinin aralarında domatesin de bulunduğu kullanılamayacak durumdaki sebzeleri meydanda birbirlerine fırlatarak oynaması ile başladı. Her geçen gün giderek büyüdü ve bir _____ haline geldi. 1951 yılında kasaba yönetimi tarafından yasaklandı. Yasaklara uymayanlar hapse atıldı. Fakat halk bu yasadan hiç hoşlanmadı ve yasaları _____ etti. Bu nedenle festival 1959'da zaman limiti konmak şartı ile yeniden düzenlenmeye başlandı.

Şekil 64. 11. Ünite 3. Metin: “Domates Festivali” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden önce yer alan beş sözcüğün metinde boş bırakılan yerlere uygun bir şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. Daha önceden sözlük ve öğretmen yardımı ile öğrenilen bu sözcüklerin metnin bağlamına göre uygun boşluklara yerleştirmesinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanılmaktadır.

11. Ünite 4. Metin: “Yılın En Şahane Günü”

Yılın En Şahane Günü

“Yaşamın kaynağı, hayatın anlamı, fedakar, cefakar ve de dünyanın en güzel varlığı kimdir?” desek aklınıza kim gelir? Herhalde anneniz. Biliyoruz ki, bizi eleştirdiğinde, hayatımıza müdahale ettiğinde, bazen nedense hiç susmadığında veya duygu sömürüsü yaptığında küsmeyeceğimiz tek insandır annemiz. Annelerin tüm dünya ülkelerinde kabul edilmiş bir günü olması da elbette çok doğaldır.

Bu mutlu gün ta Sümerliler zamanından beri kutlanır. Tabii ki Sümerli evlatların, bizim şimdi yaptığımız gibi belirli bir günde annelerine çiçekler ve hediyeler alarak, onlara kahvaltı hazırlayarak ve babalarıyla elbirliği içinde çeşitli sürprizler hazırlayarak kutladığını sanmıyoruz bu günü. Ama yine de anneler için özel bir kutlama mantığı varmış kafalarında. Zira ataerkil; yani anne egemen bir toplum düzeni hakimmiş. Kadınlar yaşamı devam ettirebilme güçleri olması sebebiyle daha bilge kabul edilirmiş. Bahar zamanı da doğanın canlandığı dönem olduğu için, doğurganlıkla, dolayısıyla annelikle bağdaştırılmış. Böylece anneleri sevindirmek için en uygun günler, bahar ayları olarak görülmüş.

Çağlar ilerledikçe ataerkil; yani erkek egemen bir düzene geçirse de gelenek bozulmamış ve anneler için yapılan kutlamalar devam etmiş. Sonraları işin dinsel boyutu daha öne çıkmış ve Hristiyanlar Maryem Ana’ya kutsal bir gün atfetmek istemiş. Aradan zaman geçmiş ve İngilizler sadece **onun** değil, yaşayan biyolojik annelerinin de bir kutlamayı hak ettiğini düşünmüşler. Ama **onlar** bu günü hafta arası kutlamayı akıl ettikleri için izinli sayırlarmış ve günlerini annelerinin dizi dibinde geçirirlermiş. Ne mutlu onlara...

Gelelim Anneler Günü’nün resmi olarak kutlanmaya başlamasına... 1908 yılında Amerikalı Ana Jarvis, annesinin ölüm yıldönümünü Anneler Günü olarak kutlama kampanyası başlatmış ve başarılı da olmuş.

Sözün özü, “annelik” kavramının ne kadar özel, Anneler Günü’nün pek güzel bir şey olduğunu bilen herkes, bu özel günde annesini rahat ettirmeyi, **onunla** birlikte zaman geçirmeyi, gezmeyi dolasmayı, dedikodu yapmayı, bir kafeye gidip oturmayı dört gözle bekler. Anneler Günü’nü annesiyle mutlu mutlu geçirir...

Şekil 65. 11. Ünite 4. Metin: “Yılın En Şahane Günü” okuma metni

4. Anneler için yapılan kutlama geçerliliğini yitirdi.	☐	fedakar • varlık • egemen • boyut • bilgi
1. elbirliği yapmak	☐ karışmak, araya girmek	1. Benim için hayattaki en önemli _____ sen-
2. affetmek	☐ bir eylemi ya da düşünceyi bir kimseye yüklemek	sin.
3. duygu sömürüsü yapmak	☐ karşısındaki kişiye kendisini acındırmak	2. O her şeyi bilen, insanlara bu yönüyle fayda sağla-
4. akıl etmek	☐ bir iş yapmak için birleşmek	yan _____ bir kişidir.
5. müdahale etmek	☐ herhangi bir şeyi zamanından önce düşünebilmek	3. Seher çocuklarının isteklerini kendilerinininkinin önün-
		de tutan, çocukları için her şeyi yapmaya hazır _____ bir annedir.
		4. Herkese sözünü geçirmek, bütün olaylara karışmak isteyen; kısaca yaşadığı topluma _____ ol-
		mak isteyen bir kişiliği var.
		5. Ahmet'in bu ofiste yaptığı yenilikler şirketin hizmet politikasına farklı bir _____ kazandırdı.

Şekil 66. 11. Ünite 4. Metin: “Yılın En Şahane Günü” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra yer alan pek çok etkinlikten birisi de metin içinde geçen birleşik fiillerin anlamları ile eşlenmesi etkinliğidir. Buna ek olarak okuma metninde yer alan beş sözcüğün de boş bırakılan cümlelere yerleştirilmesi etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlikler bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemini kullanmaktadır.

11. ünite incelendiğinde dört okuma metninin hepsinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır. Diğer üniteler ile kıyaslandığında özellikle bu ünite de sözcük öğretimine verilen önem yüksek seviyededir.

12. Ünite 1. Metin: “Farklılıklara Rağmen”

1 Okuyalım, yerleştirelim
doğru • yok • üstün • verimli • tedirginlik
İnsanlar arası ilişkileri zorlaştıran nedenlerden biri farklılıklardır. İnsanlar çoğunlukla kendileri gibi düşünen ve davrananları beğenirler. Çoğu insan kendi özelliklerini başkalarından _____ görür, kendi düşünce ve davranışlarını da daha _____ bulur. Bu nedenle, benzer özelliklere sahip insanlarla daha iyi ilişkiler kuracağına inanır. Farklı olduğunu düşündükleri insanlarla olan ilişkilerinde ise _____ duyar, sorunlar yaşar.   Ancak, yakın çevresinde yalnızca kendisine benzeyen insanlar bulunan kişiler kısa bir süre sonra, bu insanlarla iyi anlaşılacak halde ilişkilerden sıkıldıklarını, hiçbir yeni duygu yaşamadıklarını, herhangi yeni bir şey öğrenemediklerini fark edeceklerdir. Bu ilişkilerin kendilerine yetmediğini göreceklerdir.   İnsana yeni duygular yaşatan, sürekli öğrenme fırsatları ve kişisel gelişim olanakları sağlayan ilişkiler farklı insanlarla kurduğu ilişkilerdir. Bu insanlar sürekli olarak birbiriyle düşünce, bilgi ve duygu alışverişinde olurlar. Bu da o ilişkiyi anlamlı, _____ hale getirir.

Birbirinden farklı olan insanların aralarındaki ilişkilerde çatışmaların olma olasılığı yüksektir. Bir farklılığın ilişkiyi iyi ya da kötü etkilemesi o tarafların iyi ya da kötü niyetlerine bağlıdır. Kritik nokta farklılıkların ilişkileri engelleyici değil, geliştirici özellikler olarak görülebilmesidir.

Farklı kişilerle ilişkinin sağlıklı olmasının ilk koşulu hoşgördür, anlayıştır. Önyargılardan arınmış ilişkiler çok daha sağlıklı olacaktır. Farklılıkları _____ saymak, görmezden gelmek yerine onları oldukları gibi kabul etmek, anlamak ve saygı duymak ilişkileri geliştirici bir davranış olacaktır.

Şekil 67. 12. Ünite 1. Metin: “Farklılıklara Rağmen” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden önce yer alan beş sözcüğün metinde boş bırakılan yerlere uygun bir şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. Daha önceden sözlük ve öğretmen yardımı ile öğrenilen bu sözcüklerin metnin bağlamına göre uygun boşluklara yerleştirmek bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanmaktadır.

12. Ünite 2. Metin: “Kime Göre Normal?”

6 Sürdürelim, eşleyelim, işaretleyelim

Hayatlarımız ve Standartlar

Cevrenizde hep benzer insanlar gördüğünüzü, benzer filmler izlediğinizi, benzer kitaplar okuyup hep benzer kovalarda konuştuğunuzu fark ettiniz mi?

Konuya şöyle bir örnekle girelim: Düşünün ki vitrinde bir kazak **görüyorsunuz**. Tam aradığınız kazak! Onu giydiğinizde herkesten daha güzel, daha şık olacaksınız; insanlar gözlerini sizden alamayacak! Evet, etiketeki yüksek rakama rağmen kazağı alıyorsunuz. Ne kadar da mutlusunuz! Yüzünüzde kocaman bir gülümsemeyle mağazadan çıkıyorsunuz.. Ama o da ne? Bu mutlu anın tadına varamadan bir de bakıyorsunuz ki mutluluğunuzu başkaları giymiş! Bu, kafamızdaki mutluluk şablonunun birbirine çok benzediğinin göstergesi olabilir.

le yabancı kalmamak için cümlelerimize kattığımız kelimeler; bize yakışmamasına rağmen, sırf yılın modası diye giydiğimiz giysiler, kuşandığımız renkler... Peki çevremizdekiler tarafından kabul görmenin **yolu** onlar gibi olmak mı sadece?

çevre
detay
sırf
beğeni

zevk
sadece
ayrıntı
etraf

'Çevremizdekiler tarafından kabul görmenin yolu onlar gibi olmak mı sadece?'

- ☐ Hayatta epeyce yol almış bir insandı.
- ☐ Bu yolda varını yoğunu harcadı.
- ☐ Başarılı olmanın birçok yolu vardır.
- ☐ Çocuklara yolda top oynamayın!

dik. Farklı olmak adına yaptıklarımız bile çeşit çeşit ambalajlar içindeki benzer şeyler. Biraz kolay olanı seçiyor ya da farklı olmanın sorumluluklarını taşımak istemiyoruz. Çevremizdekilerin kabul ettiği, beğenilen ve sevilen bir insan olmak için bizi biz yapan detaylardan vazgeçtiğimizi fark edemiyoruz bile. Böylelikle benzer beğeniler, benzer beğenilere hitap eden benzer içerikli filmler, benzer konulu çok satan kitaplar, benzerliklerden beslenip gelişmeyen ama genişleyen düşünceler etrafımızı sarıyor.

Kimimiz kalabalıktan ayrı kalmamak için, kimimiz 'mahalle baskısı'yla aslında tam olarak kendi beğenimizi yansıtmayan oluşumlar içinde buluyoruz kendimizi. Pek de anlam veremediğimiz halde, girdiğimiz ortamdaki di-

"Düşünün ki vitrinde bir kazak görüyorsunuz."

☐ Beni aileden biri olarak görüyor.

☐ Bu noktaya gelene kadar çok zor günler gördük.

☐ Gözlüğümü gördün mü? Buraya koymuştum.

☐ O da sonunda bu işin iyiye gitmeyeceğini gördü.

"Farklı olmak adına yaptıklarımız bile çeşit çeşit ambalajlar içindeki benzer şeyler."

☐ Farklı olmak için değişik şeyler yapmamız yetmez.

☐ Farklı olmak için yaptıklarımız da aslında birbirine çok benziyor.

☐ Benzer şeyler yaparak farklı olmak mümkün değildir.

☐ Benzer şeyler yapmak farklı olmamızı engeller.

Şekil 68. 12. Ünite 2. Metin: "Kime Göre Normal?" okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen dört sözcük ile eş anlamlılarının eşlenmesi istenmiştir. Buna ek olarak metinde yer alan bazı cümlelerde geçen sözcüklerin hangi bağlamda kullanıldığının öğrenilmesi açısından aynı bağlamda kullanılan cümlelerin seçilmesi etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlikler bağlamsal sözcük öğretimini temel almaktadır.

12. Ünite 3. Metin: "Marjinal Olmak İçin Yaşamadım"

11 Eşleyelim, işaretleyelim

Marjinal Olmak İçin Yaşamadım

Hayata dair bir şeyler sızıyor bakışından, söylediği her sözden. Marjinal desek de aslında sadece kendine özgü yaşayan biri o. Yalnız, "Kendime dair bir şeyler yaşamak istiyorum," diyerek çıkan bir adam. Kulaklarını boş sözlerle tıkayıp, sadece müziğini hisseden ve onu duyan bir isim... Hayko Cepkin.

Hayko Cepkin, şöhret saydığımız kavram kargaşasının içine düşer düşmez akillen kurcalamaya başladı. Kimileri "Bu kim?" dedi, kimileri ise "İşte bu!". Bir anda gelgitli fikirlerin başkahramanı olan Hayko Cepkin, çoktan çemberin dışındaki yaşamı keşfetti. Onu anlatmak gerçekten çok zor. İnsan görüntüye takılırken, kendi kafasında anlamlar oluşturmaya çalışırken, onun hayata

1. kulaklarını tıkmak ☐ Herkesçe kabul edilen kuralların dışına çıkarak kendince bir hayat sürmek.

2. aklını kurcalamak ☐ Dinlemek istememek.

☐ Aklına takılan bir şeyi anlamaya, kavramaya çalışmak.

3. yoldan çıkmak

"Marjinal olmak adına yapılan tüm garipliklerin çok uzağında duruyor."

☐ Bugün sende bir gariplik var. Kimseyle konuşmuyorsun.

☐ Gariplikleri çok sever, dikkatli çekmek için elinden geleni yapar.

☐ Onda bu gariplik kimsesizliğinden, tutunacak tek bir dalı bile olmadığından.

☐ Terk edilmiş bir kasabada yaşadığı söylenen gariplikler bir filme de konu olmuş.

ve insana ait tüm gerçeğini atlayabiliyor.

Fırtınalı yaşamların, para hirsinin, marjinal olmak adına yapılan tüm **garipliklerin** çok uzağında duruyor Hayko Cepkin. İlk bakışta sasırda da insan, biraz sabredip tanımak ve dinlemek gerekiyor onu. O aslında hiçbir şeye gülüp geçmeyen, her sorunu ciddiye alıp çözmeye çalışan ve doğru bildiklerinin peşinden giden biri.

Bir gün çok sevdiğim biri bana demişti ki: "Hayat düz çizgide yaşanmaz. Arada bir çizgileri değiştirmeli, yoldan çıkmak. Yoksa hayatın keşfi olmaz." Hayko Cepkin bunu yapanlardan biri işte. Herkes onun marjinal biri olduğunu düşünüyor ancak o, bunu kabul etmiyor. Ve şöyle diyor: "Marjinal olmak için yaşamadım. Benim hayatımda marjinal ve de imaj kelimeleri yok. Ben hayatımda gündelik yaşama karşı duyduğum sıkıntıları dışa vuruyorum sadece."

Ve hayataki her adımını hazmederek, soğlam bir biçimde atışını söylüyor. Bugünkü başarısına ulaşmada ki sınıırı ise şu sözleriyle özetliyor: "Hazmederek ilerledik. Şan, şöhret, para peşine düşmeden, büyümenin en yavaş ve en olgun adımlarla olduğunu bilinciyle ayakta durduk ve başardık. Yolumuz hala uzun ve sistemimiz hala aynı."

Senem Tekinkoca

	Doğru	Yanlış
1. Yazar Hayko Cepkin'in anlatılması güç bir insan olduğunu düşünüyor.	☐	☐
2. Hayko Cepkin'e göre hayatı keşfetmek için yoldan çıkmak gerekiyor.	☐	☐
3. Hayko Cepkin'in öne kavuştuğu ilk günlerde onu herkes tuhaf buldu, yadırgadı.	☐	☐
4. Hayko Cepkin dış görünüşünün hayatıyla ilgili sıkıntıları ifade ettiğini söylüyor.	☐	☐
5. Hayko Cepkin marjinal olduğunu kabul etse de bunun için bir çaba harcamadığını savunuyor.	☐	☐

12 Atasözlerini açıklayalım

- Akıllı düşünene kadar, deli oğlunu evermiş, torunu olmuş.
- Akıllı köprü arıncaya dek deli suyu geçer.
- Deli deliyi görünce camağını saklar.
- Deliden al uslu haberi.
- Deli ile çıkma yola, başına getirir bela.
- Deliye taş atma, başını yarar.
- Deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun.

Şekil 69. 12. Ünite 3. Metin: "Marjinal Olmak İçin Yaşamadım" okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen üç sözcüğün ne anlama geldiğinin eşlenmesi istenmiştir. Buna ek olarak metinde yer alan bazı cümlelerde geçen sözcüklerin hangi bağlamda kullanıldığının öğrenilmesi açısından aynı bağlamda kullanılan cümlelerin seçilmesi etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlikler bağlamsal sözcük öğretimi temel almaktadır.

12. Ünite 4. Metin: "Kim Akıllı Kim Deli"

Kim Akıllı, Kim Deli

Tuba Akyol
www.milliyet.com.tr

Farklı farklı şekillerde belki ama neticede hep birlikte deliriyoruz...

Bizim evdeyiz. Misafirler var. Biri de arkadaşımın arkadaşı. Arkadaşım "O böyledir" dedi. "Tam olarak nasıldır yani?" Bu esnada tişörtünü çıkardı misafir. "Böyledir işte." dedi arkadaşım. "Bir sakıncası yok değil mi?" diye sordu misafirim. "Çaraplarını da çıkar **bari**" dedim.

Birkaç hafta sonra yine aynı ekip bize gelecekti. "Gelenlerden biri soyunabilir, aldırma" dedim sevgili me.

Çocuk sevgilimden bant istedi. Kaslarını kaldırıp bantladı. Sonra burnunun ucunu kaldırıp bantladı. Böyle botoksuz ve burun estetikli biri olarak oturdu bütün gece.

Bir başka akşam, bu kez ortak arkadaşımızın evinde, omuzlarında siyah bir tül, ortalıkta bir sürü mum falan, öne arkaya mır mır mır tülleri savurarak sallanıp duruyor... Ne oluyor? Yıllar önce denizde kaybolan bir arkadaşının yasını tutuyor. Bu talihsiz olayın yıldönümümüsl!

Yaptığı her şeye rağmen çok akıllı bir çocuktan bahsediyorum aslında... Zeki. Eğlenceli. Yetenekli. Deli mi? Kim değil ki?

Hepimiz deliyiz

Yönetmen Reis Celik "Deliler" diye bir belgesel hazırlıyormuş. Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki akıl hastalarıyla konuşup görüntülüyormuş. Bu "deli"lerden birine "Benden akıllısın. Niçin deli numarası yapıyorsun?" diye sormuş. "Bizim memleket sınıra yakın" demiş adam, "Yürüdüm sınırı geçtim. Artık kimse bana dokunmuyor. Her sınırı geçiyorum."

Bizim "deli"nin de bu hesap. Bir kere "deliyim" diye belletti kendini, şimdi her sınırı geçiyor. Deli ya, "Dur kardeşim, niye soyunuyorsun?" demiyoruz mesela ona. Hatta, olur ya bir gün bize gelip soyunmazsa, ben herholde yadırgayacağım soyunmamasını.

Ya da ne bileyim, o akşam alındaki bantlar biraz gevşemişti, tam bizden çıkartırken yeniden bantladım ben. Başka hiçbir anıma yoksa bile "deliyle deli olma" kategorisinden deliyiz hepimiz.

Cins cins delilik

Zaten son günlerde kimden bahsedersek edelim, laf dönüp doluyor, sohbet illa ki "Aaa, yazık, o da delimmiş" diye bitiyor. Doktorlar, mühendisler, bekçiler, marketteki kasiyer, benimkler de dahil tüm arkadaşlarımızın annesi ve babası, aslında tüm arkadaşlarımız, ben... Farklı farklı şekillerde belki ama neticede hep birlikte deliyoruz. Bazısı paraya takıyor, bazısı sürekli takip edildiğini sanıyor, bazısı da kafayı alışverişle bozuyor. Delilik de cins cins. Kimi işi çılgınlığa vuruyor, egosunu yiyip yutup hayata egosuz, dertsiz, tasasız devam ediyor, komik oluyor. Kimi kendini "dünyayı kurtaran adam" sanıyor, bir türlü kıymetinin anlaşılmasından, kimseyle onu anlamamasından yakınıp duruyor, gülünç oluyor.

Bir programdan diğerine saniye saniye deliren ciddi adamlar, bir röportajdan ötekine adım adım deliren ünlüler, bir yazıdan diğer yazıya cümle cümle deliren köşe yazarları... İnsan korkuyor!

	Doğru	Yanlış
1. Yazar, evine gelen misafirin, yaptığı tüm garipliklere rağmen, zeki ve yetenekli biri olduğunu düşünüyor.	☐	☐
2. Hazırlanan bir belgeselde Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki akıl hastalarıyla röportajlar yapılıyor.	☐	☐
3. Yazara göre kendisine "deli" denen insanlar ne yapırlarsa yapsınlar yadırganmıyorlar.	☐	☐
4. Yazar herkesin farklı takıntılara olduğunu ve yavaş yavaş kafayı üşüttüğünü düşünüyor.	☐	☐

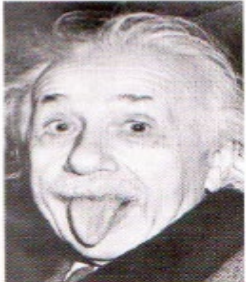
"Cıraplarını da çıkar barı."

☐ İse gec geleceğini bana haber versaydın barı.

☐ Elin değmişken ütüle barı.

☐ E hadi git barı ama saat sekizden önce evde ol!

☐ İndirim yapmadınız, barı taksit sayısını artırm.

Şekil 70. 12. Ünite 4. Metin: "Kim Akıllı Kim Deli" okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış ve metinde yer alan bir cümlede geçen bir sözcüğün hangi bağlamda kullanıldığının öğrenilmesi açısından aynı bağlamda kullanılan cümlelerin seçilmesi etkinliğine yer verilmiştir.

12. Ünite 5. Metin: "Büyükada'da Bir Yalnız Adam: Ergüder Yoldaş"

14 Yerleştirelim, işaretleyelim

Büyük Ada'da Bir Yalnız Adam: ERGÜDER YOLDAŞ

İstanbul'da Büyükada'da bir kulübede yaşıyor. Şehirde olmamayı, şehirden olmamayı tercih etmiş. "Burada tavşanlar ve kaplumbağalar var. Yukarıda da inekler. Ben onlarla konuşurum. Sözümü dinlerler." diyen Yoldaş'ın eskiye dair en büyük özleminin ne olduğuna gelince: "Kurufasulye, kıymalı karnabahar ve börülce."

Sosyal çevresinden koparak Büyükada'da bir kulübede hemen hemen 15 yıldır inzivada yaşıyor besteci/müzisyen Ergüder Yoldaş.

Kendisini "toplumdan soyutlanmış bir Robinson Crusoe" sayanlara da şöyle cevap veriyor Yoldaş: "Oradakiler ikentliler! öyle düşünürler. Ama ben ne yaptığımı biliyorum. Toplumun sağlığı bozuk. İletişim yok. Toplum içinde yaşayanlar da birer Robinson Crusoe."

Ergüder Yoldaş, kendinden soyutluyor "oradakiler"

sorusuna da "Sağlıklı insanların sağlık sorunu yoktur." diye cevap veriyor.

Pek tabiidir bu cevaplar. Farklı yaşamların farklı dilleri olacaktır. Zaten bu dil farklılığı yüzünden değil mi bu farklı tercih. Hangi dilin doğru olduğuna gelince... İçinde yaşadığımız zamanlarda biz şehirli ne kadar doğruysak ve ne kadar doğruyu konuşuyorsak, o da bizden o kadar daha doğru ve o kadar daha doğruyu konuşuyor.

diye adlandırdığı insan yığınlarını. Sanki başkalarıymış gibi oldu. Yanlış anlaşılmasın "oradakilere" derken kast edilen insan yığınları biziz. Biz sabah sekiz, akşam beş işçileri yani.

Yoldaş, 1939'da İzmir'de dünyaya gelir. Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan mezun olduktan sonra 1963 yılında eğitimli bir müzisyen olarak profesyonel müzik yaşamına kendi kurduğu "Halikarnas Altılısı Grubu"yla başlar. İki defa evlenmiştir ve iki çocuk sahibidir. Ergüder Yoldaş çocuklarının ara sıra Büyükada'da kendisini ziyarete geldiklerini söylüyor. Adada vaktinin çoğunu onların ders notlarıyla ilgilenerek geçirdiğini de ekliyor buna. Hani insanın içinde öğrenme aşkı olmaya görsün. Orada veya burada olmak engel değil.

"Neden bu hayata küskünlük, bu kaçış?" sorusuna da "Küskünlük ya da hayattan bir kaçış değil bu. Bu bir tercih. Yaşarken burada olmak tercihi." diyerek cevap veren ve modern hayatın yapaylığını eleştiren Yoldaş, Büyükada'da bu aranda sağlık durumunuz nasıl

Bestelerinde doğu-batı sentezini oluşturma yolunda ciddi çabalar ortaya koyar Ergüder Yoldaş. Bunu başarması bestelerini farklı kılmıştır. Bu kadar tutunabilmişken bu renkli hayata, 1982'de müziğe dair yaptıklarına son noktayı koymuş ve sonrasında terk etmiştir yaşadığı hayatı Ergüder Yoldaş. Bu bir "batının bu dünya" tavrı değil, tersine dünyada daha doğru yaşama çabasıdır ona göre. Hal böyle olunca sormak lazım, biz insanlar, kaçımız feda edebiliriz içinde bulunduğumuz ortamı ideallerimiz uğruna.

Şimdi o hala Büyükada'da yalnız bir adam ve biz kayıp bir bestecinin bıraktıklarıyla yani eserleriyle tanıyoruz onu. Biz şehirliye düşen bu aykırı duruşa acımak değildir dostlar -ki esas akanacak olan kimdir bilinmez- bu farklı duruşu saygıyla karşılamak ve bu aykırı adamın deyimiyle bu tavrı algılamaya çalışmak, onun gerçeğini yakalayabilmektir.

Murat Ak

Şekil 71. 12. Ünite 5. Metin: “Büyükada’da Bir Yalnız Adam: Ergüder Yoldaş” okuma metni

uyuşmak • kopmak • kastetmek
soyutlamak • saymak

1. ayrılmak, uzaklaşmak: _____
2. demek istemek: _____
3. bir kimseyi, durumu, düşüncüyü içinde bulunduğu durum ve düşünceden ayrı tutmak: _____
4. Herhangi bir şey yerine koymak, herhangi bir şey gözıyla bakmak: _____
5. bir şey üzerinde anlamaya varmak: _____

Şekil 72. 12. Ünite 5. Metin: “Büyükada’da Bir Yalnız Adam: Ergüder Yoldaş” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde yer alan beş fiilin ne anlama geldiğine dayalı bir etkinliğe yer verilmiştir. Etkinliğin yapılabilmesi için okuma metinlerindeki fiillerin öğrenciler tarafından bağlamlarının incelenmeleri gerekmektedir. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

12. Ünite 6. Metin: “Sadece Şort ve Doğanın Üstünlüğünü Giyinen Adam”

18 Okuyalım, dolduralım, işaretleyelim

Manisa sokaklarında dolaşması nedeniyle Manisa Tarzanı olarak adlandırılan kişidir.

Ahmet Bedevi 1899 yılında Bağdat'ta 100-125 km kadar kuzeyde olan Samarra şehrinde dünyaya gelmiş Kerkük kökenli bir Türkmendir. Kurtuluş Savaşı'nda savaşığı için kırmızı şeritli İstiklal Madalyası sahibidir. Hayatını Manisa'yı tüm Türkiye'ye örnek olacak şekilde ağaçlandırmaya adanmış ve yaşadığı süre boyunca binlerce ağaç dikmiştir. Spil Dağı'nda yaşayan ve Manisa sokaklarında üzerinde sadece şort ile dolaşan Ahmet Bedevi'ye halk "Manisa Tarzanı" adını takmıştır. 1963 yılında hayatını kaybedince Manisa halkınca bir efsaneye dönüştürülmüş, heykeli **dikilmiştir**. Her yıl ölüm yıldönümü olan 31 Mayıs'ta Manisa'da Ahmet

Sadece Şort ve Doğanın Dostluğunu Giyinen Adam

Cumhuriyet öncesinde Ahmet Bedevi adıyla bilinen, Manisa'da yaptığı yeşillendirme, ağaç dikme çalışmaları, çevreciliği ve yaz kış sadece bir şort ile

Bedevi için törenler düzenlenir.
Manisa Tarzanı diyor ki:
Ben Tarzan...

"Yaşayışım gayet basittir. Yaz, kış, Topkale'deki kulübenimde ve mağaramda yaşıyorum. Evimi meyve ağaçlarıyla, çiçeklerle çevrilmiş cennet gibidir. Yazın yas, kışın kuru meyveler yerim. Günde üç kez, buz gibi suyla yıkanıyorum. Vücudumu korumak için, kendi yaptığım bitkisel yağı sürünürüm. Eski ve yeni yazıyı bilirim. Türk müziğine hayranım. Sinemanın tutkunuyum. Zaten dertle, gamı bunlarla unutuyorum. Gazete ve dergi elimden düşmez, hepsini alıp okurum."

"Üzüntü, dağın üzerine gelip duran buluta benzer. Çok düşünce yağmur olur, kar olur, yerleşir kalır. Başında üzüntüyü çok durdurmaya gelmez. Bulutu daha bulut halindeyken kavmak lazım."

"Ahmet Bedevi bir çıplak, **garip** adamdır. Ama ölünce, ağaç sevgisi sembolü olacak, hangi idareci, ağaç kestirirse rüyasına girecek, boğazına sarılacağım. Bu memleketin yeşile, yeşilliğe, ağaca, çiçeğe ihtiyacı var. Bu sevgiyi yaşatın ne olur."

	Doğru	Yanlış		dikkat
1. Kurtuluş Savaşı'ndaki başarılarından dolayı İstiklal Madalyası almıştır.	☐	☐		☐ Bir saatlik burada dikiliyoruz, ama ne gelen var ne giden.
2. Hayatı boyunca çok sayıda ağaç dikmiştir.	☐	☐		☐ Evin bütün perdeleri bir günde dikildi.
3. Yaz kış kuru meyve yiyerek vücudunun direncini arttırmıştır.	☐	☐		☐ Karanlıkta uzun boylu adam önüne dikildi.
4. Hayattaki bütün zevklerden kendisini çekmiştir.	☐	☐		☐ Bu parka geçen hafta yeni bir anıt dikildi.
5. Öldükten sonra doğadaki tüm canlılara olan sevgisi sembolü olmuştur.	☐	☐		
	Var	Yok		
1. Manisa Tarzanı olarak bilinmesinin sebebi.	☐	☐		☐ Çok garip bir insansın, ne zaman ne yapacağın belli olmuyor.
2. Yalnızca şort giymesinin nedeni.	☐	☐		☐ Ahmefin son günlerde çok garip davranışları var.
3. Vücudunu koruma şekli.	☐	☐		☐ Kimsesiz, garip bir çocuğu eskiden, şimdi çok değişti.
4. Yaşam tarzına Manisa halkının tepkisi.	☐	☐		☐ İçimde garip bir yalnızlık duygusu var.
5. Öldükten sonra halk tarafından nasıl anıldığı.	☐	☐		

A:173 / B:174
149

Şekil 73. 12. Ünite 6. Metin: “Sadece Şort ve Doğanın Üstünlüğünü Giyinen Adam” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra metinde geçen iki fiilin bağlamlarına göre kullanıldıkları cümlelerin çoktan seçmeli sorularda seçilmesi istenmiştir. Etkinlik bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanmaktadır.

12. ünite incelendiğinde altı okuma metninin hepsinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Diğer üniteler ile kıyaslandığında bu ünite de sözcük öğretimine verilen önem 11. ünite de olduğu gibi yüksektir.

12 ünitelerden oluşan Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabı incelendiğinde 33 okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuş, 28 okuma metninde ise başvurulmamıştır. 28 metinde genel manada sözcük öğretimine dayalı etkinlik bulunmamaktadır. Her ne kadar bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvuru okuma metni sayısı çoğunluğu oluştursa da bu okuma metinlerinde sözcük öğretimine verilen önem yeterli seviyede değildir ve sözcük öğretimi yapılan aktiviteler ağırlıklı olarak deyim öğretimi üzerinedir. Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabı İstanbul B1 seviyesi YDOT kitabı ile kıyaslandığında içerik ve etkinlik bakımından daha zengindir ancak kullanışlılık ve yönergeler açısından daha karmaşıktır. Öğretilmesi hedeflenen sözcüklerle ilgili hedef sözcük listesi bu kitabı ünitelerinde yer almamaktadır.

3.2.4. Yeni Hitit B2 seviyesi (Yeni Hitit 3) YDOT kitabı

1. Ünite 1. Metin: “Okumanın E-hâli”

Bu okuma metninde yer alan paragraflardan bazı cümleler çıkarılmış ve cümlelerin uygun boşluklara yerleştirilmesi istenmiştir. Okuma metninden sonra çeşitli etkinliklere yer verilmiştir ancak bu etkinliklerin arasında sözcük öğretim etkinliği bulunmamaktadır.

1.Ünite 2. Metin: “Şimdiki Çocuklar Harika”

8 Eşleyelim, işaretleyelim, dolduralım

Şimdiki Çocuklar Harika

Sevgili Arkadaşım Zeynep,
Annemin Metin'e sık sık "Ağzına biber doldururum." dediğini yazmışsın. Bütün annelerin sözü bu... Annem de kardeşim Fatoş'a ikide bir böyle söyler. Fatoş daha okula gitmiyor, iki yıl sonra gidecek. Geçenlerde annem çok kızdı Fatoş'a. "Şimdi ağzına biber doldururum!" diye bağırdı. Bak, olayı sana baştan anlatabayım.
Babam, ağzı alışmış, her sözün başında "Ulan, ulan be, vay anasını!" diye konuşur. Yani dili biraz argoya kaçır-

ne di, ne uslu kız..." diyorlardı. Fatoş'u bu kadar terbiyeli yetiştirdiği için annemi kutladılar Babam, "Efendim", dedi. "Anneleri çocuklarımızı hiç sokağa bırakmaz. O yüzden terbiyeleri bozulmuyor." Annem, "Ne de olsa, sokak çocuklarından terbiyesiz laflar öğrenebilirler. Onun için sokağa salıvermem." diye ekledi. Konuk kadınlardan biri, "Çok doğru efendim", dedi. Hatta okulda bile çocuklarımız terbiyesi bozuluyor. Göz değmesin, maşallah çok terbiyeli kızınız var."

Fatoş da, kimden ne duyarsa papağan gibi tekrarlıyor, ne görürse öyle yapıyor. Fatoş'un babamı taklit ederek peltek peltek "Ulan be..." "Vay anasını!" gibi sözler söylemesine bizim evde herkes bayılıyor. Onu çok sevimli bulanlar, "Sanki büyümüş de küçülmüş." diyorlar.

Geçenlerde bir gece bize bir komşu konuk gelmişti. Çok komik bir adam... Ne anlatsa kahkahalarla güldürüyor. En çok gülen de Fatoş. O, söylenenlerden birşey anlamıyor ama, herkes gülüyor diye o hepimizden çok gülüyor. İşte o konuk **başından geçen** bir olayı anlattı. Çalıştıkları yere bir Alman uzman gelmiş. Bigün uzman, Almanca, demiş ki, "Burda herkes birbirine sık sık, 'Ulan' diyor, dikkatimi çekti. 'Ulan' ne demektir? Almanın sözlerinden dolayı konuşumuzun **yüzü kızarmış**. Dağrusunu söylese yabancıya karşı ayıp olacak. Onun için başka türlü söylemiş. 'Bizde 'ulan'sız konuşulmaz. Dilimizde 'ulan', 'sayın' demektir. Biz birbirimizi, yalnız odlarımızla çağırırız, bir de adımızın önüne 'ulan' getiririz."

Birkaç gün sonra, o işyerinde yönetim kurulu toplantısı olacaktı. Kenan adındaki genel müdür de toplantıya başkanlık ediyormuş. Alman uzman o toplantıda, yönetim kurulu üyelerine açıklamalarda bulunacaktı. Alman, toplantıdaki Türklerle sevimli görünün diye, Almanca konuşurken, yeni öğrendiği birkaç Türkçe kelimeyi de araya karıştırıyormuş. Öğrendiği Türkçe kelimeler de 'mehtaba', 'bay', 'çok güzel', bir de son öğrendiği 'ulan'. Konuşmasının en ciddi yerinde uzman birden, "Ulan Kenan Bey..." deyince, oradakiler sasınırlar. Alman sık sık "Ulan Kenan Bey..." diyor. Genel müdür kendisine "ulan" denilmesine kızıyor ama belli etmemeye çalışıyor. Alman ikide bir "Ulan Kenan Bey" dedikçe, öbür üyeler de kıs kıs güliyorlarmış. O günden sonra Genel Müdürün adı "Ulan Kenan Bey" kalmış. Konuşmamız bu olayı öyle tatlı anlatıyordu ki, hepimiz **gülmekten kınılıyorduk**.

Başka bigün evimize başka konuklar geldi. Babamın söylediğine göre önemli kişilemiş. Akşam sofraya otundular. Kardeşim Fatoş konukların çok **hosuna gitti**. "Aman Ovgülerden pek şişinen Fatoş **havaya girdi**. Konuklara kendini daha çok beğendirmek için bütün marifetlerini göstermeye kalktı. Birdenbire "Ulan baba bel..." diye söze başladı. Fatoş, bu sözlerine, her zamanki gibi, gülüneceğini sanıyordu ama soğuk bir sessizlik aldı. Babamın adeta **nutku tutuldu**. Durumu kırtarmak için, sesini yumuşatarak zar zor "Efendim kızım!..." dedi. "Ulan baba bel..."

Ama niçin gülmüyordu bu insanlar her zamanki gibi? Fatoş, konukları ille de güldürmek istiyordu. Bu kez babamdan duyduğu başka bir lafı ama bu kez **ağza alınmayacak** bir lafı söyleyiverdi... En sonunda başarmıştı. Konuklar, kendilerini tutamayıp kahkahayı başlolar. Gülmüşler karşısında çok beğenildiğini sanan Fatoş, o ayıp lafı birkaç kere daha tekrarladı. Annem baktı ki **sonu gelmeyecek, kaşlarını çatıp** "Sus bakayım, şimdi ağzına biber doldururum!" diye bağırды.

Fatoş, beğenileceği yerde, bir de üstelik herkesin içinde **laf isitince**, ağlamaya başladı. Konuk kadınlardan biri annemi avutmak için, "Özlmeyin efendim", dedi. "Bizimkiler daha neler söylüyorlar. Sizin ki yine iyi maşallah... Daha küçük, **aklı ermez**." Babam, Fatoş'un söylediklerine pek şaşırılmış görünerek, "Kimden öğreniyor bu lafları bilmem ki..." dedi. Annem, "Hiç de sokağa bırakmayız. Nerden duyar da öğrenir bu lafları!" diye karşılık verdi. Bense, onların bu soruşlarını gerçek sanıp "Evde konuşulurken duyup öğreniyor." diyerek öyle bir pot kırdım ki... Babam birden patlar gibi, "Ulan, bizim evde öyle laflar konuşulur mu bel!" diye bağırınca, konuklar gerçekten kendilerini tutamayıp güldüler. Babam da gülmek zorunda kaldı.

Zeynep, sözde mektubumu kısa kesmek istiyordum, ama yine uzadı. Yaz tatilinde İstanbul'a gelecek misiniz? Gelersen görüşürüz. Sen hiç olmazsa Ankara'yı gördün. Ben İstanbul'dan başka yer bilmiyorum.

Esen kalman dileğiyle mektubuma son veriyorum.

(Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" adlı kitabından)

Şekil 74. 1.Ünite 2. Metin: "Şimdiki Çocuklar Harika" okuma metni

1. laf isitmek	☐ söylenmesi çok ayıp söz
2. başından geçmek	☐ anlayabilmek
3. havaya girmek	☐ azarlanmak
4. hoşuna gitmek	☐ aşırı derecede gülmek
5. nutku tutulmak	☐ beğenmek
6. ağza alınmayacak	☐ bitmek
7. akli ermek	☐ kibirlenmek, övünmek
8. sonu gelmek	☐ konuşamaz olmak
9. kaşlarını çatmak	☐ utanmak
10. gülmekten kınılmak	☐ yaşanmak, olmak
11. pot kırmak	☐ karşısındakine dokunacak söz söylemek
12. yüzü kızarmak	☐ kızmak, sinirlenmek

Şekil 75. 1.Ünite 2. Metin: "Şimdiki Çocuklar Harika" sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metnini içinde yer alan on iki adet birleşik fiil ile anlamını eşleme etkinliğine yer verilmiştir. Bu fiiller metin içerisinde kalın harflerle yazılmıştır. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır.

1.Ünite 3. Metin: “Beyaz Gemi”

Bu okuma metninin önce ve sonrasında sözcük öğretim etkinliğine yer verilmemiştir. Bu metinden sonra okuduğunu anlama, karakter analizi, doğru-yanlış etkinliklerine yer verilmiştir.

1.Ünite 4. Metin: “Japonya’nın Şiir Geleneği: Haiku”

Japonya’nın Şiir Geleneği: HAİKU

Serkan: Gazetedeki haberi gördün mü? “Japonya’nın en önemli Haiku Ödülü’nü Yelda Karataş adında bir Türk aldı.” yazıyor.

Pelin: Haiku’yu daha önce duymuştum. Japon şiiri galiba değil mi?

Serkan: Evet. Haiku’nun açıklamasını da yapmışlar gazetede. Haiku, yaklaşık 500 yıllık bir Japon edebiyat sanatıymış. En basit tanımı ile üç mısralık kısa şiir demekmiş. 3 mısra ve 17 Japon karakterinden (veya heceden) oluşmalı, bu 17 hecenin mısralara dağılımı 5-7-5 olmalıymış örneğin. Klasik Haiku’da mutlaka mevsimsel bir öğe, tabiatla bir parça veya anlık bir duygunun betimlenmesine yer verilmesi gerekiyor-muş, günümüzde ise her konuda Haiku yazılabiliyor-muş.

Pelin: Çok enteresan. Peki hangi şiirle kazanmış bu ödülü, onu da yazıyor mu?

Serkan: Evet, dinle bak:
*Ne kadar yakın ölüm
Unutulmaz çocukluğumun
Ağır çiçekli ıhlamur ağacı*

Pelin: Normal şiirden farklı biraz.

Serkan: Evet, Haiku yazmak şiir yazmaktan daha zor-muş. Şair Haiku’yu anlatırken diyor ki: Haiku’da imge kullanamıyorsunuz. Nesneyi anlatacaksanız o nesne-nin kendisini söylemek zorundasınız. Normal şiir gibi metafor ve simgeler kullanamıyorsunuz.

Pelin: Başka örnekleri var mı?

Serkan: Var. Haiku’nun ustası olarak kabul edilen Matsuo Baso’dan da bir örnek vermişler:
*Su büyük mese ağacı
Açan çiçeklere kayıtsız
Daha sayfu.*

Bir tane daha var:
*Satlanıp durur
Sarmasıkların sardığı köprü
Hayatımız gibi.*

Pelin: Çok güzel. Haiku, görülenleri ve hissedilenleri kısa ve etkileyici biçimde yansıtır. Bir görme biçimi sanki. Sıradan olaylar içinde bir “an”ı yakalayıp onu anlatıyor.

Serkan: Evet, incelikte işlenip okuyucuya sunulan ve Japon yazınında önemli yere sahip Haiku’nun bu özelliği de onu diğer şiirlerden ayırıyor.

Şekil 76. 1.Ünite 4. Metin: “Japonya’nın Şiir Geleneği: Haiku” okuma metni

misra • betimleme • imge • yazın

1. Yazarın kitapta karakterleriyle ilgili yaptığı _____
o kadar başarılı ki, o karakterlerin dış görünüşlerini gözünüzde çok rahat canlandırabiliyorsunuz.
2. Şiirde, hikayelerde anlatılmak isteneni daha etkili şekilde anlatmak için düş gücüyle yaratılan _____ kullanılır
3. Eleştirmenler yazarın son kitabını _____ sanatına sunulmuş en güzel eser olarak nitelendiriyorlar.
4. Şiirin ilk _____ itibaren büyük bir duygu yoğunluğu yaşıyorsunuz

Şekil 77. 1.Ünite 4. Metin: “Japonya’nın Şiir Geleneği: Haiku” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra şiir ile ilgili dört terim sözcüğe yer verilip bu sözcüklerin boşluk bırakılan cümlelere yerleştirilmesi istenmiştir. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Soruları çözmek için metindeki bağlamdan yararlanmak gerekmektedir. Bu etkinlik sözcük öğrenmesinin kalıcılığını artırmıştır.

1. ünite incelendiğinde dört okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemine başvurulma oranı yarı yarıyadır. Oran yarı yarıya da olsa sözcük öğretimine verilen önem az miktardadır.

2.Ünite 1. Metin: “Gencim Çabuk Silerim”

7 Okuyalım, tartışalım
Gencim, Çabuk Silerim

Kendimi yapayalnız hissediyordum. Artık hiç kimseye güvenim kalmadı. Zaten insanlara çabuk güvenen ve içini döken biri değildim ama sonarım bundan sonra hiç kimseye güvenmeyeceğim.

Liseden beri her şeyimi paylaştığım neredeyse bir tek dostum var, Aylin. “Vardi” demek daha doğru belki de... Yediğimiz içtiğimiz aynı gitmezdi onlarla. Aylin’i de beni de iyi tanıyan Nehir adında ortak bir arkadaşımız var. Geçen hafta Nehir’le buluştum. Havadan sudan sohbet ederken konu Aylin’e geldi. Nehir bana Aylin’e bu kadar güvenmememi, Aylin’den kimseye söylememesini istediğim bir sorunumu kendisine anlattığımı söyledi. O kadar sinirlenmişim ki oradan kalkışım gibi gidip Aylin’ e avazım çıktığı kadar bağışmak istedim. Kendimi böyle kızgın ve hayal kurduğuna uğramış hissediyordum ki... Aylin güvenimi tamamen kaybetti, artık onu görmek bile istemiyordum.

Yeliz

En yakın dostumla bu duruma geleceğim aklımın ucundan bile geçmezdi... Yeliz benim kardeşim gibidir. Beni böyle bir kalemdle sildiğine inanmıyorum. Güya ben Yeliz’in yalnızca bana anlattığı bir problemini Nehir’e anlattım. Nehir’le bu konuyu konuştum evet ama tek amacım Yeliz’e yardımcı olmaktır. Nehir belki bana bir akıl verir diye düşünmüştüm. Nehir’in bunu dedikodu olarak algılayıp Aylin’le aramı bozacağını hesaba katamadım elbette! Aylin olanları sadece Nehir’den dinlediği için sinirlenmekte haklı gibi görünebilir. Ama ben de çok sinirliyim. Önce gelip bana duyduklarının doğru olup olmadığını sorması gerekirdi. Öyle bir şey sormadığı gibi ben onunla konuşmak istediğimde de yüzüme bile bakmadı! Arkı ben de ona çok kırgıyım. Dostumu kaybettiğim için çok üzgünüm ama beni önemsemediği için gidip onunla konuşmak asla ben olmayacağımı!

Aylin

Bence Yeliz haklı çünkü _____

Bence Aylin haklı çünkü _____

8 Yerleştirilim

İcini dökmek • yediği içtiği aynı gitmemek • bir kalemde silmek • akıl vermek • havadan sudan konuşmak
 içli dışlı olmak • ikili oynamak • arası açılmak • sırtından vurmak • işi düşmek

1. Ona güvenip her şeyimi anlatmakta ne büyük hata etmişim! Aramızda konuştuklarımızı herkese anlatarak beni _____
2. Rüya beni hiç arayıp sormaz ancak bir _____ zaman aklıma ben gelirim.
3. Kaan benim çok yakın arkadaşımı sayılmaz. Ona her şeyimi anlatmam ama arada sırada buluşur _____
4. Bana gelip beni haklı bulduğunu söylüyorsun ama aynı şeyi Ahmafe de yapıyorsun. Buna _____ denir.
5. Eskiden Sinan'la çok yakındık ama geçen sene küçük bir sorun yaşadık. O olaydan sonra _____ . Artık eskisi gibi yakın değiliz.
6. Bence yeni tanıştığın insanlara bu kadar güvenip onlarla böyle _____ olmamalısın. Henüz yeterince tanıımıyorsun onları.
7. Bana söylediği yalanla beni o kadar büyük bir hayal kırıklığına uğrattı ki onu hiç düşünmeden _____
8. Yıllar öncesinde yaptığımız gibi seninle saatlerce oturup sana _____ , bütün sıkıntılarımı senle paylaşmayı çok özledim.
9. Öyle zor durumdayım ki ne yapacağımıza karar veremiyordum. Sen benim en yakın dostumsun. Lütfen bu konuda bana bir _____
10. Bir zamanlar Özgür benim en yakın arkadaşımıydı. Her zaman beraberdik, _____

Şekil 78. 2.Ünite 1. Metin: “Gencim Çabuk Silerim” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metni içinde geçen on deyim verilmiş ve cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirilmesi istenmiştir. Etkinlik bağlam temelli sözcük öğretimine uygundur. Deyimlerin metin içerisindeki bağlamı incelenerek anlamları kavranmış ve etkinlikte uygulanmıştır. Örnek sayısı makul seviyededir.

2.Ünite 2. Metin: “Aşk Mı? İhanet Mi?”

AŞK mı? İHANET mi?

Ahmet Altan

Nice aşk yitirdim ben.

Bir bakışıyla çılgına döndüğüm, ayaklarına kapandığım, bana her defasında aşkı, acıyı, sevinci, hayatı ve ölümü yeniden öğreten, benden bir başka ben yaratan, onun her şeyi, babası, oğlu, kardeşi, kocası, sevgilisi olduğum, onu her şeyim yaptığım aşklar yitirdim ben.

Niye öldürdüm onları? Onlar beni niye öldürdüler? Neden hayatlarınıza birer yabancı olarak devam etmek zorunda kaldık? Tann bir anlığına yeryüzüne eğilip usulca üfleyerek hafızamızı silseydi ve biz yaşanmış her şeyi unutup, iki yabancı gibi yeniden karşılaşıyorduk ne olurdu? Birbirimize aldırmadan geçer miydik? Yaşadıklarımızı bir daha yaşamak için, eskiden yaptığımız gibi birbirimize doğru bir daha yürür müydük?

Tuhaf maceralar var hayatta. Asla cevabını bulamayacağımızı sandığımız sorulara cevaplar bulmamıza yardım eden tuhaf maceralar.

Geçenlerde bir televizyon programında, yüzüne karlı bir maske takmış bir kadın gördüm. Karşısında, aynı maskeden takmış bir adam oturuyordu. Birbirlerinin yüzlerini görmüyorlardı ama birbirlerinin yüzlerini biliyorlardı. Onların kim olduklarını bilmeyen bizdik.

Birbirlerini sevmişler, birbirlerine aşık olmuşlar, evlenmişlerdi. Mutlu zamanlar geçirmişlerdi. Bir zaman sonra erkek uzun yolculuklara çıkmaya başlamıştı, kadın yoğun bir yalnızlık hissediyordu. Erkek de eşinin hissettiği gibi bomboş ve yalnız hissediyordu artık kendini.

Gerçek hayatın yalnızlığından kurtulabilmek için "sanal" bir dünyanın bilinmez kalabalığına bırakmışlardı kendilerini. Ekranda kendilerine arkadaşlar aramaya başlamışlardı. Kadın bir erkek bulmuştu. Erkek de bir kadın. Erkek karısından, kadın kocasından uzaklaşırken ikisi de yeni buldukları "arkadaşlarına" yaklaşmaya başlamışlardı.

Yeni bulduklarına, çoktandır hayatlarından çıkmış hoşluklarını, zekâlarını, çekiciliklerini gösteriyorlardı ve ikisinin hayatında da yeni bir aşk **tomurcuklanıyordu**. Sonunda, erkek tanımadığı yeni aşkının yüzünü merak etmiş, kadından bir fotoğrafını göndermesini istemişti. Ekranda, bir kadın yüzü belirmişti. Beliren yüz, eşinin yüzüydü. Adam hemen eşinden ayrılmaya karar vermişti.

Birbirlerini sevmişler, birbirlerinden uzaklaşmışlar, milyonlarca insanın içinde dolastığı bir meçhule dalmışlar ve o milyonlarca insanın içinde yeniden birbirlerini bulup yeniden birbirlerine aşık olmuşlardı. Tıpkı daha önce de tanıdıkları belki binlerce insanın arasından birbirlerini seçtikleri gibi...

Erkek kendini ihanete uğramış hissediyordu. Karşının onu "aldatmak" için seçtiği erkek yine kendisiydi.

Nasıl bir isim vermeliyiz sizce bu maceraya?

Bu bir ihanet öyküsü mü yoksa, **korkunc** bir aşk öyküsü mü?

İki insanın ortak hafızası olan "ilişkiyi" unutup o ilişkiden bağımsız bir macera aradıklarında gene birbirlerini buluyor, gene birbirlerine aşık oluyorlardı.

Niye yan yanayken birbirlerine aşık olmuyorlardı da ancak hafızaları silindiğinde, birbirlerini bir yabancı sandıklarında yeniden ortak sevgilerini yaratıyorlardı?

Bir kadınla bir erkek yaklaştıklarında, birbirlerini sevdiklerinde aralarında yeni bir canlı, "ilişki" dediğimiz yeni bir varlık doğuyordu. Önce, onları birbirine yaklaştıran "ilişki" büyüdükçe sanki onları iki yana doğru itiyor, mutlu onlardan çok mutsuz onlardan beslenerek irileşiyor, ikisinin arasında bir bağ olmaktan çıkıp onların arasında bir duvara dönüşüyordu.

İlişki dediğimiz, iki insanın ortak hafızası. Biz ilişkimizle birbirimizden kopuyoruz. Bizi bağlayan en sonunda maalesef bizi ayırıyor...

Yazarın "Bir Kadın Bir Erkek" adlı yazısından uyarlanmıştır

Şekil 79. 2.Ünite 2. Metin: "Aşk Mı? İhanet Mi?" okuma metni

Korkunc	
☐ ürkütücü	☐ üzücü
☐ heyecanlı	☐ şiddetli
"İkisinin hayatında da yeni bir aşk tomurcuklanıyordu."	
☐ doğuyordu	☐ filizleniyordu
☐ yaşıyordu	☐ başlıyordu

Şekil 80. 2.Ünite 2. Metin: "Aşk Mı? İhanet Mi?" sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metni içinde geçen iki sözcük verilmiş ve anlamlarının çoktan seçmeli sorularda işaretlenmesi istenmiştir. Etkinlik bağlam temelli sözcük öğretimine uygundur.

2.Ünite 3. Metin: "Büyüme Mı? Yaşlanmak Mı?"

Bu metinden sonra daha çok okuduğunu anlama etkinliklerine yer verilmiştir. Sözcük öğretimi ile ilgili bir etkinlik yer almamaktadır.

2.Ünite 4. Metin: “İhtiyar Delikanlı”

20 İşaretleyelim

İhtiyar Delikanlı

Benim dedem bir başkadır. Hayat enerjisiyle ben de dâhil olmak üzere bütün gençlere **taş çıkarır**. Diğer dedelerden çok farklıdır. Kendisine dede dememizden hiç hoşlanmaz, adıyla hitap etmemizi ister. Düşünsenize kaç kişi dedesine adıyla seslenir ki...Eve gelen arkadaşlarımızla bizden çok sohbet eder, ama öyle geleneksel dedelerin söylediği gibi “Bizim zamanımızda bu böyle değildi, şu daha iyiydi” laflarını duyamazsınız ağzından. Biz ne konuşuyorsak o da aynı şeyleri konuşur. Bilgisayarlar, yeni filmler, yeni çıkan albümler... Bize o kadar uyum sağlar ki bazen onun yanlış zamanda dünyaya geldiğini düşünürüm.

Ona bizim bile ondan daha çabuk yorulduğumuzu, kendisinin nasıl bu kadar enerjik olduğunu sorduğumda; “İnsan hissettiği yaşadadır. Ben kendimi sizden daha genç hissediyorum demek ki.” diye cevap verir. Hatırlıyorum, biz çocukken yazın canımız dondurma çektiğinde, hiç üşenmez, bisikletine atlar ve bize dondurma getirirdi. Şimdi de çocukluğumuzdan çok farklı değil. Sabahları hepimizden önce uyanır, bisikletiyle

markete gidip taze ekmek alır. Biz gözlerimizde sabah mahmurluğuyla güne başlamaya çalışırken o çoktan kahvaltı masasını hazırlamış, elinde gazetesi bizi bekliyor olur. Ayrıca da o bisikletle sadece kısa mesafelere gitmekle kalmayıp şehirlerarası yolculuk yapar. Hiç unutmam bir yaz oturduğumuz şehre iki saat uzaklıktaki yazlığı-mızda akşam yemeğini yerken kapı çalmıştı. Bir baktık yine aynı güleç yüzüyle dedem kapıda duruyor. O gün, biz sevinçle dedemi karşılarken annem dedemin o kadar yolu bisikletle geldiğini öğrenince neredeyse kalp krizi geçiriyordu. Bunun gibi önceden kestiremediğimiz birçok sürprizi vardır dedemin. Bu yüzden nadiren de olsa sadece annem değil hepimizin kaygılanmasına sebep olur.

Dedemin hayatındaki bu enerjisi benim şunu daha iyi anlamamı sağladı: Ne kadar yaşadığınız değil, ömrünüz yettiğince size sunulan hayatı ne kadar iyi değerlendirdiğiniz önemli. Gençlik sizin elinizden kayıp giden bir şey değil. Dedem bunun çok iyi farkında. İşte bu yüzden biz her geçen sene yaşlılığa bir adım daha yaklaşırken o hayatının sonbaharında bile gençliğin keyfini çıkarıyor.

taş çıkarmak

- ☐ Zekice bir hareketle gerekli bir sözü tam zamanında ve yerinde söylemek.
- ☐ Bedence çok kuvvetli, dinç olmak
- ☐ Karşısındaki insanı davranışlarıyla şaşırtmak.
- ☐ Bazı özellikler açısından diğerlerinden üstün olmak

kestirmek

- ☐ Yemek yemeden önce biraz kestirmek istiyordum.
- ☐ Söze nereden başlayacağımı kestiremedim bir türlü.
- ☐ Bu işin nasıl yapıldığını kestiremeyecek kadar anlayışsız mı görünüyorum?
- ☐ Çok değişken bir karakteri olduğundan bu tekliflere cevap vereceğini kestiremiyorum.

Metinde söz edilen dede,

- ☐ Kendi gençliğiyle günümüz gençliği arasında karşılaştırma yapıyor.
- ☐ Torununun akrabalarıyla kafa dengi bir karaktere sahip.
- ☐ Torunlarının istekleri söz konusu olunca onların dediğini iki etmiyor.
- ☐ Yaptığı sürprizlerle bazı durumlarda bütün ailenin endişelenmesine neden oluyor.
- ☐ Yaşı sebebiyle kısıtlı imkanlarını değerlendirmeyi iyi biliyor.

21 Düzeltelim

Metinde torunun gözüyle bir dedenin yaşam biçimi anlatılıyor. Torun, dedesinin adıyla seslenilmesini istemesini ilginç buluyor. Dedenin gençlerle sohbetinin içerdiği torununa hitap etmiyor. Torun dedesini örnek aldığı için kendisinin de her zaman genç kalacağını düşünüyor. Dedenin hayat görüşüne göre insan isterse yaşlanmayabilir.

Şekil 81. 2.Ünite 4. Metin: “İhtiyar Delikanlı” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metni içinde geçen iki sözcük verilmiş ve metinde kullanılan bağlamı ile aynı bağlamı içeren cümlelerin işaretlenmesi istenmiştir. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanılmıştır.

2. ünite incelendiğinde dört okuma metninin üçünde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemine

başvurulma oranı makul seviyededir ancak sözcük öğretimine verilen önem az miktardadır. Örnek sayısı seviyeye göre oldukça azdır.

3.Ünite 1. Metin: “Korkudan Fobiye”

Korkudan Fobiye

En gencinden en yaşlına kadar herkes endişe ve korkuyu hayatlarının belirli dönemlerinde yaşar. Korku, hepimizin hayatta kalma mekanizmasında var olan, her normal insanın sahip olduğu duygusal bir tepkidir. Bebeklikten yaşlılık dönemine kadar hepimiz, tehlike hissettiğimiz her an korku ile tepki veririz. Bu beklenmedik bir balonun aniden patlaması ya da bizi şaşırtan yine beklenmedik bir şey olabilir. Bu yoğun duygu durumu, genellikle saniyelerle kısıtlı olup beynin, tehlikenin olmadığını ya da geçtiğini algılayacak yeterli bilgiyi almasına dek sürer. Beynin belirli bir işaret almadığı durumlarda ise, korku daha uzun sürerek daha yoğun bir tepkiye yol açabilir.

Endişe ise genellikle, bir insanın güvenlik ve huzurunu tehdit edecek anlık bir tehlikenin olmadığı, fakat bu duygunun kendini hissettirdiği durumlarda ortaya çıkar. Endişe hisseden kişinin kalbi, normalden daha hızlı çarpar olur ve vücudu terlemeye başlar. Bunu, midede oluşabilecek kasıntılar ve midenin içinde uçan kelebekler hissi izleyebilir. Çok az miktarda oluşabilecek endişe, aslında insanların tetikte ve odakta kalmalarına yardımcı olabilir.

Endişe, yine fiziksel ve zihinsel bir gerginlik formu olarak kendini gösterirken, önemli bir noktada korkudan ayrılır. Endişe, gelecekte gerçekleşmesi muhtemel bir tehlikeye karşı hissedilen bir duygudur. Yani, endişenin hissedildiği anda aslında olan, gerçekleşen bir tehlike yoktur.

Her insanın zaman zaman hissedebileceği duygular olan korku ve endişenin bazı kişilerde aşırı yoğun, hatta çoğunlukla bir arada yaşanması ise fobi olarak adlandırılır. Eğer korku, gerçekten mantıksız ve çoğu insan tarafından da tehlikesiz bulunuyorsa, bu korku, muhtemelen bir fobidir. Fobisi olan kişi, hayatını bu fobiye göre organize ederek korkusunun kaynağı olan nesne veya durumla bir araya gelmez olur. Hatta **bu durumdaki** kişi, fobisi olan nesneyle veya durumla karşılaşma ihtimalini düşünüp vaktini sıkıntı üreterek geçirir olur.

Dr. Özlem Mestcioglu'nun "Korkular" adlı yazısından uyarlanmıştır

ste size hayatlarını fobilerine göre düzenler olmuş kişilerden örnekler:

Uçak fobisi işinden etti!	Fobisi yüzünden evleniyor!	Fobisi onu eve hapsetti!
Bolivya'da futbol oynayan Raul Gutierrez uçak fobisi yüzünden futbolu tamamen bıraktığını açıkladı. Ülkesinin millî takımında da forma giyen 32 yaşındaki Bolivyalı futbolcu psikolojik destek almasına rağmen uçak korkusunu bir türlü yenemeyince uçakla gidilmesi gereken maç yolculuklarını yapamaz hale gelip futbolu bırakmak zorunda kaldı.	İngiliz veterinerlik öğrencisi Emma Pelling'in kusma fobisi yüzünden hayatı altüst oldu. O 5 yaşından beri bu hastalıkla yaşıyor ve "Sevgili Gareth Heale ile evlenmiyorum. Çünkü, kilisede misafirlerin önünde kusmak istemiyorum." dedi. Aktör sevgilisi Gareth'in çok anlayışlı olduğunu dile getiren Emma, evlilik töreninde hipnozla kusma fobisinden kurtulmayı amaçlıyor.	İskoçya'da yaşayan Duncan Gibb (49), fobisi yüzünden 30 yıl sonra ilk kez evinden çıktığı gün öldü. Anne Christina (76), agora-fobi iddiasıyla yalnız çıkma korkusu bulunan oğlu için 18 yaşından beri evden hiç çıkmadığını ve evde bir hayat kurduğunu anlattı. Gibb'in ölümünün fobisine bağlı bir kriz olduğu düşünülüyor.

Şekil 82. 3.Ünite 1. Metin: “Korkudan Fobiye” okuma metni

1. Kendini durdurmak
2. Kontrolden çıkmak
3. Çok korkmak
4. Endişelenmek

☐ İci içini yemek

☐ kendini tutmak

☐ kendini kaybetmek

☐ ödü kopmak

Şekil 83. 3.Ünite 1. Metin: “Korkudan Fobiye” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metni içerisinde geçen korku ile ilgili dört sözcük grubu verilmiş ve anlamlarıyla eşlenmesi istenmiştir. Çeşitli etkinlikler de barındıran bu okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanılmıştır.

3.Ünite 2. Metin: “Aşk Mı? Tutku Mu?”

AŞK mı? TUTKU mu?

İnsanlar birbirlerine aşık olmayı ne zaman öğrendiler? Kim bilir. Belki de insanoğlu yaratıldığı gündən beri, ruhunun derinliklerinde bu duyguyu taşıyordu ama ona bir ad koymayı beceremiyordu. Zamanla, kadınla erkek arasında **filizlenen** duyguya bir ad bulundu: Aşk.

İnsanoğlunun hayatını baştan sona değiştirebilen güçlü duyguya sadece ‘aşk’ deyip geçemeyiz. Aşkın da türleri var.

Örneğin tutkulu aşk, fedakârlıkla gelişen aşk ve gelip geçici aşk. Yanılıp da bilim adamlarına aşkın niteliği ve niceliği hakkında sorular sormayın. Binlerce yıl, insanoğlunun dünyasını renklendiren, hayatının akışını değiştiren o duyguyu, size basit bir formül ile anlatmaya çalışırız.

Nedir tutkulu aşk? Küçük bir örnek verelim. Genç kız, iş yerinde tam karşısındaki masaya yerleşen yakışıklı mesai arkadaşından hoşlanmaya başlamıştır. Sabahları onunla asansörde karşılaşınca, genç adam, ‘günaydın’ deyince, genç kızın **dizlerinin bağı çözülür**, hatta belki de bayılacak gibi olur. Yeni iş arkadaşının ona biraz ilgi göstermesi için bin bir çareye başvurur. Günler geçtikçe, genç kızın duyguları iyice yoğunlaşır. Öyle ki, artık onu daha çok görebilmek uğruna geç saatlere kadar büroda kalır. Kimlerle dost olduğunu öğrenip, o kişileri genç adamın yanından uzaklaştırmak ister. Artık geceleri gözüne uyku girmez.

Günün 24 saatini bu genç adamı kendine bağlamanın yollarını arayarak geçirir. Bu arada genç

adamin telefonun numarasını da öğrenmiştir. Gece yarısı onu telefonla arayıp ‘alo’ diyen sesini duymaz, telefonu kapar. Genç adam, iş arkadaşının ona tutkulu bir aşkla bağlandığını fark ettiği zaman ise iş isten geçmiştir.

Aslına bakarsanız çoğumuz aşk ile tutkulu aşk arasındaki ince çizgide gidip gelmişizdir. Fakat pek azımız o çizgiyi gerçekten aşabilmiştir. Tutkulu aşk, beğendiğiniz bir kişinin bulunduğu ortama girmesiyle kalbinizin küt küt atmasından ibaret değildir. Tutkulu aşkta, kendinizi sevdiğiniz kişiye ait hissetme ve ona sahip olma isteği ağır basar. Tutkulu bir aşkla bağlandığınız kişinin sadece ve sadece size ait olmasını istersiniz.

Yapılan araştırmalar, tutkulu aşk ile ilgili bir başka gerçeği daha gözler önüne seriyor. İnsanlar, genellikle sürdürdükleri hayattan memnun olmadıkları, kendilerini çok mutsuz hissettikleri zamanlar tutkulu aşka kendilerini kaptırırlar. Psikolog Dr. Helen Friedkman, bu teori üzerinde uzun çalışmalar yapmış, yüzlerce kişinin aşk hayatını incelemiş ve tutkulu aşkı yalnızlık duygusunun beslediği kanısına varmış. Gerçekten de tutkulu aşkların kökünde yalnızlık ve sahiplenme özlemi yatıyor.

filizlenmek

- ☐ Bahçeye ektiğimiz tohumlar kısa sürede filizlendi
- ☐ Onu tanıdıkça içimde ona karşı bir sevgi filizlenmeye başladı.
- ☐ Kendimi yeni filizlenmeye başlayan bir çiçek gibi yenilenmiş hissediyorum.
- ☐ Gerçek hayattan sıkıldığımda hayal dünyamda filizlenip gelişen, gölgesinde oturup rahatladığım bir ağacım var.

dizlerinin bağı çözülmek

- ☐ Telaştan düzgün yürüyememek
- ☐ Dizlerinde güç, derman kalmamak
- ☐ Heyecandan ayakta duramayacak hale gelmek
- ☐ Çaresiz duruma gelmek

Yazara göre tutkulu aşk,

- ☐ sevdiği kişiyi görebilmek için türlü bahaneler yaratmaktır.
- ☐ aşık olunan kişiye platonik de olsa bağlanmaktır.
- ☐ karşılıklı aidiyet duygusuna sahip olmayı istemektir.
- ☐ yoğun yaşanan ama gelip geçici bir duygudur.

	Var	Yok
1. Tutkulu aşkın doğurduğu sonuçlar	☐	☐
2. Aşkın tutkulu bir aşka dönüşmesi sürecinde yaşananlar	☐	☐
3. Kişilerin aşkına karşılık bulamadığında verdiği tepkiler	☐	☐
4. Yapılan araştırmaların sonucunda tutkulu aşkın temelinde yatan etkenlerin açıklanması	☐	☐

Şekil 84. 3.Ünite 2. Metin: “Aşk Mı? Tutku Mu?” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen bir sözcük ve bir deyim metinde geçen bağlamındaki kullanımıyla aynı bağlama sahip olan cümlelerin işaretlenmesi etkinliğine yer verilmiştir. Metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

3.Ünite 3. Metin: “Tutku... Acı... Tango”

Tutku... Acı... Tango

düşüyor gibi oluyorum • ağlayacak gibi olmuyor • dönmüş gibi oluyorum • yaşıyor gibi oluyorum • kayıyor gibi

Müzik, şampanya, güzel kadınlar, göz kamaştıran erkekler, bir şarkı gibi havaya yayılan parfüm, parfüm gibi zihne takılıp kalan şarkılar. Bu dansı seyrederken bile çiftin arasındaki aşkı ve tutkuyu _____ oluyorum. Bu duygularla tango derslerine yazılmanın tam zamanı olduğuna karar veriyorum.

Bir, iki, üç, dört, BEŞ; kadınlar açısından tangonun temel sekiz adımını başarıyla çözmenin sırrı, “beşinci adımda” sol ayağı çapraz olarak, dizleri bükmeden sağ ayağın yanına getirme becerisinde yatıyor. “Zıplamamaya dikkat edin” diyor öğretmenim Luis Lencioni kibarca. Dik duruşa geçiyor ve onun önce sağ sonra da sol ayağına takılıp _____.

“Olur böyle şeyler” diyor göz kırparak. “Yere bakmamaya gayret edin” diye de ekliyor, beni piste sürüklerken. “Adım atarken ayağınızı yerden öyle kaldırmayın. _____ hareket etmeye çalışın.”

Çok geçmeden bir kez daha tökezliyorum. Lencioni beni rahatlatıyor ve ben müzikle aramda bir bağ, adımlara karşı belirgin bir teslimiyet, partnerimle birlikte piste süzülmenin verdiği rahatlatıcı bir duygu hissetmeye başlayınca dek dans etmeyi sürdürüyor. Lencioni beni bir anda durdurup, “Olaya biraz ruh katın!” diye azarlıyor. Ondan azan işitince okul günlerime geri _____ ve bu dersten anlıyorum ki, teknik beceriksizlik affedilebilir ancak duygusal vurdumduymazlık asla. Çünkü duygu -güçlü, yoğun, odaklanmış duygu- tangonun özüdür. Bir sonraki tangoda daha iyisini yapmaya söz veriyorum, ancak laf aramızda önceki dansın tüm o dönüşleri yüzünden sırtımda oluşan ağrıdan da _____ değilim.

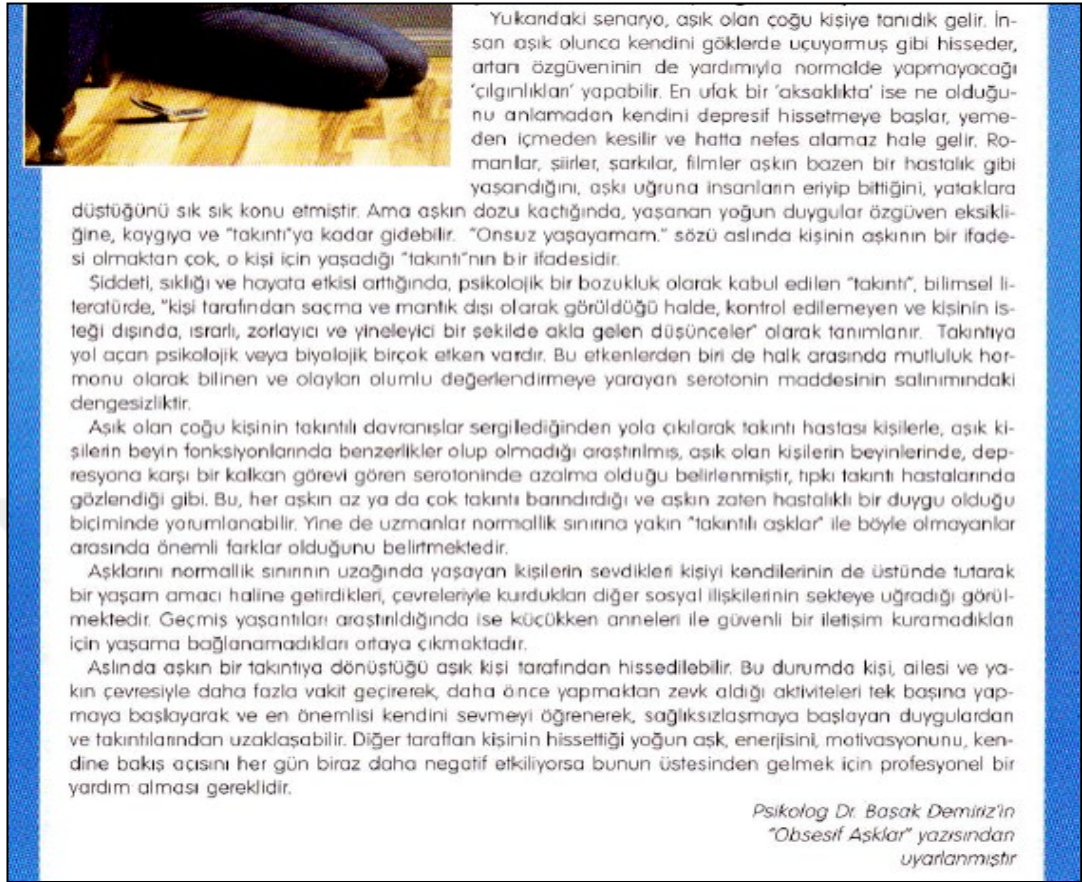
Şekil 85. 3.Ünite 3. Metin: “Tutku... Acı... Tango”

Bu okuma metninden önce verilen “gibi olmak” sözcük grubuyla oluşturulan fiil beş adet sözcük grubunun metnin içerisinde uygun yerlere yerleştirilmesi istenmiştir. Bu çalışmada yer alan boşluklara uygun bir şekilde yerleştirilmeden önce sözcük gruplarının anlamları öğretmen veya sözlük yardımı ile öğrenilmiş ve metnin bağlamına göre sözcükler uygun yerlere yerleştirilmiştir. Metin bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanmaktadır.

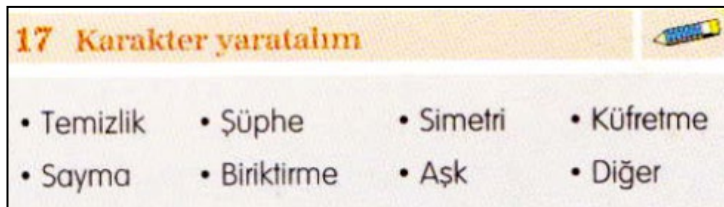
3.Ünite 4. Metin: “Obsesif Aşklar”

Telefonunun açık olup olmadığını bir kez daha kontrol etti. Sonra, daha iyi duyabileceği bir yere koydu. Gözlerini telefondan ayırmazken, bilgisayarına geçip sevgilisinden bir mesaj gelip gelmediğini kontrol etti. Mesaj yaktı, telefonunu eline alıp numarayla çevirdi ama fikir değiştirip yerine koydu. Biraz beklemeye karar verdi, ne var ki dakikalar geçmek bilmiyordu. Tekrar telefonu eline alıp mesaj geldi mi diye kontrol ettiğinde, daha iki dakika bile geçmemişti. Kaygı ve mutsuzluğu gittikçe artıyor, bir haber gelmezse nefes alamayacağını hissediyordu...

Şekil 86. 3.Ünite 4. Metin: "Obsesif Aşklar" okuma metni

Şekil 87. 3.Ünite 4. Metin: "Obsesif Aşklar" sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra yer alan "karakter yaratalım" etkinliğinde metinde yer alan sözcükleri kullanarak öğrencilerden karakter yaratmaları istenmiştir. Sözcük öğretiminde kullanılan bu yöntemde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır.

3. ünite incelendiğinde dört okuma metninde de bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemine başvurulma oranı makul seviyededir ve sözcük öğretimine verilen önem diğer ünitelere kıyasla daha iyi durumdadır.

4.Ünite 1. Metin: “Yemek İsimleri Üzerine”

4 Eşleyelim, işaretleyelim
Yemek İsimleri Üzerine

Farklı kültürlerde ilginç isimlere sahip yemekler vardır. İşte, bazıları kulaktan dolma, bazıları da yazılı kaynaklardan öğrendiğimiz yemek hikayelerinden birkaç örnek:

Hünkâr Beğendi: Kremalı patlıcan püresi üzerine et sote konularak hazırlanan bir Türk yemeğidir. Bu yemeğe ait iki hikayeden bahsedilir. Osmanlı mutfağının asıl hanedanı memnun etmek ve onlara lezzetli gelecek yemekleri bulmak adına geliştirdikleri mutfak teknikleri ile ünlü olmuşlardır. Bu yemeğin de Sultan IV. Murat için 1612 ve 1640 yılları arasında yaratıldığı düşünülür. Bir başka öyküye göre bu yemeğin adı 19. yüzyılın yansıma Tapkapı Sarayı'na ziyaret eden III. Napolyon'un eşi kraliçe Eugenie tarafından verilmiştir.

Stroganoff: Rus mutfağının ünlü yemeği, ince kesilmiş bonfile şeritleri, eksitilmiş taze krema, mantar ve tereyağı ile yapılan, insanın yeme isteğini artıran oldukça zengin bir yemektir. Bu yemeğin adı 1890'lı yıllarda St. Petersburg'ta düzenlenen bir aşçılık yarışmasında birincilik ödülünü kazanan şef tarafından verilmiştir. Şef, o sırada Rusya'nın soylu ve ünlü bir ailesi olan Kont Pavel Aleksandrovic Stroganov'un malikanesinde çalışıyormuş ve patronunun ismini bu yemeğe vermiş; Bof Stroganoff.

Cordon Bleu: Fransızca'da 'mavi kurdele' anlamına gelen bir kelimedir. 1578 yılında Fransız kralı III. Henri tarafından kurulan Saint-Esprit Sövalyelerinin amblemi geniş mavi kurdeledir. Aynı tanım, zamanla yüksek mevkilerdeki kişiler, ardından da eşi benzeri bulunmayan aşçılar için kullanılmaya başlamıştır. Peynir ve salam ile doldurulmuş dana etinden yapılan Cordon Bleu'nun adını bu amblemden aldığı söylenir.

Tapas: İspanya mutfağında önemli yere sahip olan, küçük tabaklar içinde sunulan bir çeşit meze anlamına geliyor. Geçmiş yıllarda İspanya'da şarap üreticileri esnafa ve mahalleliye şarap mahzenlerinden kadehle şarap satarlarmış. Şarabı servis yaparken tozdan, çöpten, sinekten korunmak için kadehin üzerini bir tabakla kapatırlar, tabağın içi boş olmasın diye de şarapla birlikte iyi giden bir yiyecek koyarlarmış. "Tapa" bu tabağın adını almış. İspanyolca 'tapar' fiilinden türetilmiş. Giderek barlarda küçük tabaklarda ikram edilen yiyeceklerle de tapa denmeye başlanmış. İspanya'da iş çıkışı bir tapas bara gidip, tapa yemek ve aperatif içmek alışkanlık haline gelmiş. Başka bir söylentiye göre de eskiden İspanyollar "sherry" adlı içkinin içine bir şey düşmemesi için bardakların üzerlerini "tapas" adını verdikleri ekmek dilimleriyle kapatırlar, alkolü baş mideye içmemek için de bu ekmek dilimlerini yerlermiş. Bu adet zaman içinde bir kültüre dönüşmüş ve bu yiyeceklerin yüzlerce çeşidi oluşmuş.

Sandviç: Son olarak her kültürde yemeğe uzun süre ayırmak istenmediğinde kısa sürede hazırlanabilen sandviçin hikayesine değinelim. İki ekmek dilimi arasına yerleştirilen et, peynir ya da başka gıda maddeleriyle hazırlanan, herkesin damak zevkine uygun sandviçlerin tarihi büyük bir olasılıkla et ve ekmek kadar eskidir. Sandviç adı ise ancak 18. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Sandwich 4. Kontu John Montagu kumar oynarken yemek için ara yemek istemediğinden masasına dilimlenmiş et ve ekmek getirilip eti ekmeğin arasına koyarak yiyormuş. Bu biçimde yenen yemek kısa sürede moda olmuş ve kontun adıyla tanımlanarak başka Avrupa dillerine de girmiştir.

Şekil 88. 4.Ünite 1. Metin: “Yemek İsimleri Üzerine” okuma metni

1. damak tadına hitap etmek	☐ yemek
2. iştahını kabartmak	☐ lezzetli gelmek
3. ağızına layık olmak	☐ yeme isteğini artırmak
4. mideye indirmek	☐ damak zevkine uygun olmak

Şekil 89. 4.Ünite 1. Metin: “Yemek İsimleri Üzerine” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra yemekle ilgili dört adet deyme yer verilmiş ve anlamları ile eşlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

4.Ünite 2. Metin: “Oryantal Dansı”

Bu okuma metninden sonra okuduğunu anlama ve kültürel sorulara yer verilmiştir. Bu okuma metninde sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

4.Ünite 3. Metin: “İskoçya Denince Akla”

İskoçya Denince Akla...

Aslı Çakır
www.milliyet.com.tr

(1) Geçenlerde katıldığım bir yurtdışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoçtu ve gezinin sonundaki ödül törenine, benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının “kilt” olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti. Ekose yeşil eteği, aynı kumaştan ceket, beyaz gömleği, papyonu, eteğinin tam önünde sallanan püsküllü çantası, kalın çorapları ve kocaman ayaktaabilen ile dikkatimizi çekti.

Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle **gözümüzün aşına olduğu** bir giysi. Örneğin Sean Connery... Sonra Mel Gibson’ın “Cesur Yürek”te, üzerinde kiltiyle görüntüleri ve Axl Rose’un sahnede kiltiyle bir uçtan bir uca yürümesi... Bir de MTV Avrupa Müzik Ödülleri gecesinde, sahneye siyah deri kilti, siyah çorapları ve botlarıyla çıkan aksiyon sinemasının yeni yüzü Vin Diesel... Ama böyle yanı başımızda kilt giymiş birisini bulmuşken, kilt hakkında merak ettiklerimizi öğrenebiliriz diye düşündük ve arkadaşımızı soru yağmuruna tuttuk. Konu hakkında biraz da oradan buradan bilgi edindim, işte kilt hakkında öğrendiklerim...

Kilt İskoçya’nın en bilindik, en ilginç simgesi. Aslında sadece bir etek değil, kıyafetin tamamına verilen bir ad. İskoç erkekleri için de çok ama çok önemli.

(2) Şimdiki kiltleri görenler neden İskoçya’nın yüksek ve soğuk topraklarında erkeklerin bu kıyafeti giydiğini anlayamayabilirler, hatta “İskoçya’nın havası kilt için biraz uygunsuz değil mi?” diye sorabilirler. Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet. Eskiden 9-10 metrelik kumaştan yapılıyordu ve tüm vücut o kalın kumaşla sarılabiliyordu. İskoçyalı erkek isterse bu kıyafeti geceleri dağlarda, battaniye olarak kullanabiliyordu.

(3) Bir İngilizce sorarsanız, size kilti Thomas Rowlinson isminde bir İngiliz yerlisinin 18’inci yüzyılda icat ettiğini söyleyebilir. Bir İrlandalıya sorarsanız, ona göre de ataları zaten kilti İskoçlardan çok önce giymekteydi. Ama sonuç olarak kilt denince akla İskoçya geliyor. İskoçya’daki hikayelerden birine göre de 1258 yılında Ronald Macgregor isimli bir İskoç’un bir piyangoda ekose bir etek kazanmasıyla kiltin tarihi başlıyor.

(4) Coğunlukla kırmızı, siyah, yeşil ve mavi ağırlıklı ekoselerde desenler farklı farklı. Bu farklı desenler İskoçya’daki klanları temsil ediyor. Ekoselerin renkleri ve şekilleri o klanların yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini gösteriyor.

(5) Eskiden kiltler omuzdan atılarak, beldeki deri kemerle vücuda oturtularak kullanılıyordu. Şimdi ise etek şeklindeki kiltler var. Bu kiltler de bel altına sarılarak kullanılıyor. Saçaklı kısım sağınızda kalıyor. Pütlere ise kiltin arkasında... Para kesesi diyebileceğimiz kürk-lü ufak çanta ise kiltin önüne, kimerden üç parmak aşağıya doğru asılır ve çok aşağılara sarkmamasına dikkat edilir. Bu kesenin ipleri ise arkada bağlanır. Kilt çorapları dizden 2-3 parmak kadar aşağıda olur. Bitimindeki bölümün bir kez çevrilmesine sık rastlanılır.

Kiltlerin üzerine günümüzde gömlek ve ceket giyiliyor. Kravat ve papyon takılıyor. Papyonun ve kravatın, ceketin kiltin desenlerinde olması **makbul**. Ama en doğrusu gömleğin üzerine dantel göğüsölük takılması. Manşetlerin de dantelli olması.

Kilt İskoçya’ya özgü olmasına rağmen, hemen hemen herkesin tanıdığı bir giysi. Ortaya çıktığı dönemdeki işleviyle kullanılsa da özel günlerde İskoç kültürünü yansıtmaya devam ediyor.

Yazarın “Erkekliği Artıran Etek” adlı yazısından uyarlanmıştır

Şekil 90. 4.Ünite 3. Metin: “İskoçya Denince Akla” okuma metni

gözümüzün aşına olduğu

☐ çok iyi bildiğimiz

☐ daha önce görmüş olduğumuz

☐ ilk kez gördüğümüz

☐ hiç görmediğimiz

makbul

☐ daha iyi

☐ önemli

☐ şart

☐ gereksiz

Şekil 91. 4.Ünite 3. Metin:
“İskoçya Denince Akla” sözcük
öğretim etkinliği

Bu metinden sonra metinde geçen bir deyim ve bir sözcüğün anlamı ile eşlenmesi etkinliğine yer verilmiştir. Etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır.

4. ünite incelendiğinde üç okuma metninin ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bağlam temelli sözcük öğretimi yöntemine başvurulma oranı makul seviyededir ancak örnek sayısı oldukça azdır.

5.Ünite 1. Metin: “Ah Bir Zengin Olsam”

5 Okuyalım, işaretleyalım

Ah Bir Zengin Olsam

Hemen şimdi size “Bir dilek tutun, birkaç dakika içinde gerçekleşecek” dense ne dilersiniz bir düşünün... Kaçımız sağlık, huzur, aşk, iyi bir iş, iyi arkadaşlar ya da bir başkası için, dünyamız için bir şeyler ister? Dürüst olun, çoğumuz geri kalan dileklerimiz gerçekleştirmenin anahtarı olarak gördüğümüz “para” yı seceviz...

Öyle inanmış ya da inandırılmış ki paranın “gücüne”! Olmazsa olmazımız o bizim. Yokludur her türlü sıkıntımızın sebebi... Size “Dünyaya pembe gözlemlerle bakalım, paranın ne önemi var” demiyorum. İstediklerimiz pek çok şeye ulaşmanın aracıdır elbette para. Ama gelin **enine boyuna bir düşünelim**, gerçekten paranın ne önemi var? Bu hayatta bizi mutlu edecek neler yapabilirsiniz paramızla?

O çok istediğiniz her biri binlerce lira eden gıysilere sahip olabiliriz örneğin. Ya da dünyayı köşe bucak gezme şansına... Teknolojinin son harikalarından herkesten önce biz yararlanabiliriz İş gücü için tasalanmak yerine içimizden geldiği gibi geçime şansımız olur zamanı. Yalnızca kendimizi değil etrafımızdakileri de mutlu edebiliriz, onlara istedikleri her şeyi sunabiliriz. Onlar da bize minnettar olurlar... Her şeye sahip olabiliriz.

Bu şartlarda mutlu olmak **isten değil!** Bir de sağlığımız yerindeyse **değmesinler keyfimize**...

Ama çoğumuzun kanstırdığı şu: Mutlu olmak için hep o hesabını bilmediğimiz paranın hayalini kurarak ya da mutsuzluğumuzu olmaksızına bağlayarak mı devam etmeliyiz yola? Daha fazlasına “sahip olmak” yerine sahip olduğlarımız getiremez mi mutluluğu bize?

İleride bir gün bizim olma ihtimali olan ya da keşke bizim olsaydı dediğimiz milyonlar düşünerek, “olsaydı yapardım” larla dolu cümleler kurarak, “Bende şans olsa...” diyerek ömrümüzü tüketmek-tense bütünün bizi mutlu etme ihtimali olan en küçük parçalarını görmeye çalışarak yürüyoruz bu yolu? Gelecekte daha mutlu olma ihtimalimizi düşünerek yaşamaktansa, bugün, bu şartlarda elimizdeki maddi olanaklarla ne kadar mutlu olduğumuzla ilgilenelim derim ben.

Çok paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. Elbette, umarım biz bu şekilde mutlu yaşamayı başanırken mutluluğumuzu katlayacak çok para sahibi olma dileğimiz de gerçekleşir.

“Enine boyuna düşünmek” _____ demektir.

☐ Başka bir açıdan değerlendirmek.
☐ Bütün detaylarıyla düşünmek.
☐ Yüzeysel olarak değerlendirmek.
☐ Tam tersini düşünmek.

“Bu şartlarda mutlu olmak isten değil” _____ demektir.

☐ Bu şartlarda mutlu olmak normal değil.
☐ Bu şartlarda mutlu olmak çok kolay.
☐ Bu şartlarda mutlu olmak çok zor.
☐ Bu şartlarda mutlu olmak normal değil.

“Değmesinler keyfimize” _____ demektir.

☐ Çok memnun oluruz ☐ Keyfimiz kaçır
☐ Mutluluğumuz bozulur ☐ Mutlu olmaya çalışırız

Var Yok

1. Küçük mutluluklar paradan daha değerlidir. ☐ ☐
2. Çok para sahibi olmak insanı mutlu etmez. ☐ ☐
3. Çoğu kişi elindekinden fazlasına sahip olmayı düşleyerek yaşamakta olduğu mutluluğun farkına varmaz. ☐ ☐
4. Çok parası olan kişiler de mutsuz olabilir. ☐ ☐
5. Parayla sahip olduğlarımız dışında mutlu olmamızı sağlayan şeyler vardır. ☐ ☐
6. Para bize mutluluk getirecek şeyleri elde etme olanağı sunar. ☐ ☐

Şekil 92. 5.Ünite 1. Metin: “Ah Bir Zengin Olsam” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metninde yer alan üç adet deyme yer verilmiştir ve anlamları çoktan seçmeli sorularla sorulmuştur. Etkinliğin çözümünde metnin bağlamından faydalandığı için etkinlik bağlam temelli sözcük öğretimine dayanmaktadır.

5.Ünite 2. Metin: “Lüksün Sınırı Yok”

Lüksün Sınırı Yok

Ünlü kişilerin parayla ilgili sözlerine baktığımızda genellikle olumsuz yönlerin vurgulandığını görürüz. Örneğin Tolstoy “Para esaretin yeni seklidir.”, Schopenhauer “Dünyanın en yoksul insanı, paradan başka hiçbir şeyi olmayandır.” sözleriyle paraya değer vermediklerini göstermişlerdir.

Para söz konusu olduğunda parasız yaşamın ne kadar zor olduğunu anlatmak yerine, zenginliğin insanlardan manevi olarak götürdüğü şeylerden bahsedilir. Oysa birçok kişi zengin olmanın hayaliyle **yanıp tutuşur**. Zengin olabilmek uğruna kimisi canını dişine takıp gece gündüz çalışır, kimisi umudunu piyango biletiğine bağlar. Zengin olmak, çoğu insana göre hayattan zevk almanın, onu doyaya yaşamının tek yoludur. Onlara göre canları sıkıldıklarında farklı ülkelere gidebilmek, istedikleri ürünün etiketinin üzerindeki fiyatına bakmadan alabilmek, her türlü hizmeti alabilecekleri ortamlarda bulunabilmek hayati yaşamabilir kalan şeylerdir.

Kimse paranın hayatta hiçbir önemi olmadığını söyleyemez. Hayatını iyi bir şekilde geçirmek, sağlık problemi olduğunda istediği hastanede tedavi olabilmek, çocuklarına iyi bir gelecek hazırlamak gibi amaçlar için para gereklidir. Ama bazı insanlar için para ihtiyaçlarını karşılamaktan ötesinde bir anlam taşır. Böyle insanlar için lüksün sınırı yoktur. Kiminin uzaktan kumandalı bir klozete, platin-altın karışımı tekila şişesine veya kendi jetinde ismarlama yapılmış bir kabine ihtiyacı yoktur. Dahası bir jetinin olmadan da hayatını idame ettirebilmeniz hiç zor değildir. Ama bu insanlar için ‘lüks’ şeyler mevzu bahis olduğunda çok da ihtiyaca göre düşünmeye gerek yoktur. Adı üzerinde; bunlar yalnızca zevk ve keyfe hizmet eden şeylerdir ve onlara göre böyle şeylere para dökmek hiçbir sakıncası yoktur.

Onların ihtiyaçları karşılandığı sürece her zaman daha fazlasına ihtiyaçları vardır. El yapımı çantalar ve muhteşem takılar için paraya kıyarlar ultra lüks tutkunanlar... Üye oldukları özel bir kulüpte henüz prömiyeri bile yapılmayan bir filmi seyretmek, sadece kulüp üyelerinin girebildiği, lüks markaların bulunduğu bir alışveriş merkezinde alışveriş yapmak ya da istedikleri an istedikleri yerde olmak isterler. Özel araçlar, özel uçaklar, özel havaalanı ya da kendilerine ait bir ada da onları tanımlayan diğer özellikler...

Lüks içinde yaşamın kötü bir şey olduğunu düşünmüyorum ama bazılarının kazandıklarını daha yararlı amaçlar için kullanacakları yerde adeta paralarını sokağa atıklarını gördüğümde, onları bir öğün yemek için bile parası çıkmayan insanlarla kıyaslamadan da edemiyorum.

Yazara göre

- ☐ para hayatta önemli bir yere sahiptir.
- ☐ zengin olmak hayatı anlamlı kılan tek şeydir.
- ☐ lüks tutkunanların istekleri ihtiyaçlarını karşılamaya yetersizdir.
- ☐ lüks içinde yaşayan insanlar mutlaka fakir insanlara yardım etmelidir.

Para dökmek • Parasını sokağa atmak
Paraya kıymak • Parası çıkmak

1. Çok düşündüm ama sonunda ve yıllardır istediğim arabayı aldım.
2. Dün markette _____ . Kredi kartım da yanımda değildi, bazı ürünleri bırakmak zorunda kaldım.
3. Hiç işine yaramayacak şeyler almakla _____ .
4. Şu elbiseye o kadar _____ ama sadece bir defa giymeme rağmen dikileri patladı.

Yanıp tutuşmak

- ☐ Serkan Esmâ'nın aşkıyla senelerce yanıp tutuştu ama onu bir türlü evlenmeye ikna edemedi.
- ☐ Yurt dışında yaşayanlar memleket özlemleriyle yanıp tutuşur.
- ☐ İşe girdiğinden beri şirketin müdürü olmak için yanıp tutuştuğunu herkes biliyor.
- ☐ Kemal senelerdir ailesinin hısrıyla yanıp tutuşuyor.

7 Konuşalım

Sizce para insanlar için ne kadar önemlidir? Metinde ünlü düşünürlerin söylediklerine katılıyor musunuz? Sizin çok paranız olsaydı onu ne şekilde değerlendirmeyi düşünürdünüz.

Şekil 93. 5.Ünite 2. Metin: “Lüksün Sınırı Yok” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen, para ile ilgili dört deyme yer verilmiş ve uygun cümlelere yerleştirilmesi istenmiştir. Buna ek olarak metinde geçen bir deymimin de metnin bağlamıyla aynı hangi cümlede verildiğini işaretleme etkinliğine yer verilmiştir. Metinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur.

5.Ünite 3. Metin: “Parayla Mutluluk Olur Mu?”

Bu metinden sonra doğru-yanlış ve var-yok etkinliklerine yer verilmiştir. Metinden sonra bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmamıştır.

5. ünite incelendiğinde üç okuma metninden ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bağlam temelli sözcük öğretimi yer alan etkinliklerde öğretilmesi hedeflenen sözcük sayısı azdır.

6.Ünite 1. Metin: “İkinci Dilim Türkçe”

Bu metinden sonra doğru-yanlış, metinde değinilip-değinilmeme ve yazma etkinliklerine yer verilmiştir. Sözcük öğretim etkinliği yer almamıştır.

6.Ünite 2. Metin: “Bedenin Söyledikleri”

Bedenin Söyledikleri

İletişim, ağızdan çıkan sözlerin yanında bedenın ve yüzün verdiği mesajlarla da gerçekleşir. Araştırmacılar beden hareketlerini, yüz ifadelerini ve jestleri, bir sisteme oturma amacıyla birkaç grupta toplamışlar. Sözcük ve cümleler yerine kullanılan işaret parmağını kıvrarak yapılan “gel” ya da avuç içi öne uzatılarak yapılan “dur” hareketi vb.) beden hareketlerini, (“Evet derken basın yukarı aşağı sallanması, öfkelenince yumrukların sıkılması vb.) sözlü mesajlara eşlik eden ve anlamlarını güçlendiren hareketleri tanımlayıcılar, yüz veya bedende duygu ifadesine neden olan hareketleri (bir habere sevinildiğinde yüzün aldığı şekil, gol atan bir futbolcunun yaptığı hareketler vb.) duygusal gösterimler, iletişimin akış ve hızını denetleyen hareketleri (iletişime son vermek istendiğinde gözü başka yere çevirmek vb.) düzenleyiciler, gerilimi denetleme hareketlerini (otururken ayağını sallamak, parmak tıklatmak vb.) ayarlayıcılar olarak sınıflandırmışlardır.

Jestler, anlamlarının ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişebilmesine bağlı olarak, tümüyle evrensel kabul edilmiyor. Sözelimi birçok batı ülkesinde “Her şey yolunda” veya “Tamam” anlamına gelen bir işaret;

farkında değil ki adamcağız aslında “Sen devam et, ben de dinliyor gibi yapıyorum.” diyor! Bu yanlış anlam dünyanın herhangi bir ülkesinde gerçekleşebilir.

Düzenleyiciler ve ayarlayıcılar olarak sınıflandırılan hareketler de tanımlayıcılar gibi genellikle dünyanın her yerinde aynı mesajları taşımaktadır. Bir düşünün; karşınızda hiç durmadan konuşan bir kişi var. Onu dinlemekten sıkıldınız ve yorgun düştünüz. Eğer bu duygular içindeyken karşınızdakine değil de etrafa göz gezdirmeye başlarsanız konuşan kişi dinlenmediğini, ya da konuşmasına son vermesi gerektiğini hangi ırktan olursa olsun anlayacaktır! Ya da hangi ırktan bir kişi, sürekli kısa kısa nefes alıp veren ve aynı anda parmaklarını tıklatan bir arkadaşına “Sorun nedir?” diye sormaz ki? Bu nedenledir ki düzenleyici ve ayarlayıcı hareketler evrenselliğe oldukça yakındır.

Duygusal gösterimler de büyük ölçüde birbirlerine benzer. Dünyanın hemen her yerinde sevinen insanlar gülümser, zıplar, alkışlar...

Bütün bu bedensel hareketlerin yanı sıra postür, yani duruş da kişi hakkında önemli ipuçları veren, belirleyici bir göstergedir. Dimdik bir asker, öğretmeninin karşısında büzülmüş duran bir çocuk, bacak bacak üstüne atmış mağmur bir hanımefendi... Salt oturuşu ya da yürü-

İran, Afganistan, Nijerya'da, ayrıca İtalya ve Yunanistan'ın bazı bölgelerinde hakaret niteliği taşıyor. Amblemelerin kültürel olmaları onların sözcük öğrenir gibi öğrenilmesini sağlıyor. Çünkü bunlar bedenin doğal çıktılar olmaktan çok, toplumca oluşturulmuş simgesel gösterimlerdir. Bu nedenle yabancı bir ülkeye gitmeden önce o ülkenin amblemelerini araştırmanız rahat bir iletişim kurabilmeniz açısından yararlı olacaktır. Tanımlayıcılar da daha evrensel olmakla birlikte bazı evrensel yanlış anlamaların da kaynağıdır. Başını hafifçe yukarı aşağıya sallayarak onu dinler görünen kocasının, kendisiyle hemfikir olduğunu sanan birçok kadın,	yüzüne bakarak, tanımadığımız birini çekingen, pısırık ya da kendinden fazla emin olarak değerlendirdiğiniz, mutlaka olmuştur. Elbette iletişimsel beden hareketlerinin ifade ettiği hiçbir durumu bütünüyle evrensel ya da kültürel olarak anlamlandırmak mümkün değildir. Sözsüz olarak verdiğimiz sayısız mesajı bireysel özelliklerimiz nedeniyle de veriyoruz. Önemli olan şu, kullandığımız söz, bedenimizin duruşu, yüzümüzün ifadesi, beden hareketlerimiz bütün olarak vermek istediğimiz mesaja uygun olmalı. Doğru ve etkili ifade için bir de bu açıdan kendinizi değerlendirmeye ne dersiniz?

Şekil 94. 6.Ünite 2. Metin: “Bedenin Söyledikleri” okuma metni

Araştırmacıların sınıflandırmalarına göre;   1. sözlerin etkisini artırmak amacıyla, onlarla beraber kullanılan beden hareketleri _____ olarak adlandırılır.   2. sözcük kullanmadan beden hareketiyle bir mesaj vermemiz durumunda bu hareket _____ olarak adlandırılır.   3. hislerimizi mimiklerimizle yüzümüze yansıtıyorsak bu mimikler _____ olarak adlandırılır.   4. bir beden hareketini, iletişimi istediğimiz duruma getirmek amacıyla yaptığımız takdirde bu hareket _____ olarak adlandırılır.   5. öfkemizi kontrol altına alma amacıyla bir beden hareketi yapmamız durumunda o hareket _____ olarak adlandırılır.

Şekil 95. 6.Ünite 2. Metin: “Bedenin Söyledikleri” sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra metinde tanımları verilen sözcüklerin uygun cümlelere yerleştirilmesi etkinliğine yer verilmiştir. Etkinlik metinden bilgileri doğrudan yerleştirilmesi yoluyla yapılabileceği için bağlam temelli sözcük öğretim yöntemi temelli değildir.

6.Ünite 3. Metin: “Yazalım Mı? Konuşalım Mı?”

Bu metinden sonra sadece metinde yer alan bilgilerin taranmasına dayalı var-yok etkinliğine yer verilmiştir.

6.Ünite 4. Metin: “Ben De Amerikan Delikanlısıyım”

27 İlk anlamlarını yazalım
Ben de Amerikan Delikanlısıyım

Amerikalı Mark Petrovich, 1995'ten beri İstanbul'da yaşıyor. Yeni Aktüel dergisinde köşe yazarı, İTÜ'de ders veriyor, tek kişilik komedi şovu ve radyo programı yapıyor.

Orhan Gencebay, Sezen Aksu dinlemeyi, Fatih Akın filmlerini seyretmeyi ve pestil yemeyi seviyor. Memlekete (Pennsylvania) pek gidemiyor! Petrovich 'Biz de Amerikan delikanlısıyız' diyor.

Türkiye'de tanışılırken sorulan ilk soruyu size sorayım: 'Hangi takımı tutuyorsun?'

İTÜ'nün basketbol takımını tutuyorum. Biliyorsunuz, ben İTÜ'de öğretim üyesiyim. Futbolda Beşiktaş'ı tutuyorum. Gezmeye mi geldiniz Türkiye'ye?

Yo, yerleşmeye geldim. O zaman Macaristan'daydım. Burada arkadaşlarım vardı. İş bulmuşlardı. Bana da 'Gel, burada iş var, çalışsın' dediler. Ben de geldim. Ailem Pennsylvania'da.

Yazılarınızda Türkçe dersi de veriyorsunuz bazen? Etimolojiyi seviyorum. Türkçe'yi sonradan öğrendiğim için kelimeler arasındaki benzerlikler beni alakadar ediyor.

Bir keresinde, bakkalların bozuk para olmadığı zaman sakız, kibrit filan vermelerine bir ad koyalım demiştiniz... Evet, o işleme 'Abra' diyebiliriz demiştim.

Peki kimse 'abra' dedi mi?

Maalesef hayır. Shakespeare'in İngilizce'ye 2 bin kadar kelime eklediği söylenir. Ben de Türkçe'ye birkaç kelime ekleyeyim istedim, nasip değilmiş.

Türkçe'yi gayet iyi konuşuyorsunuz. 12 yıldır öğrenemediğiniz şeyler var mı?

Aksanım kötü. Fakat bazıları 'Türkçen kötü' diyor. Biraz **bazuluyorum**. Ben doğru düzgün bir Türkçe eğitimi **almadım**. Türkçe'yi sokakta öğrendim. Son yıllarda her gün gazete okuyorum.

Türkçe deyimler, tabirler arasında sizi şaşırtanlar var mı? Oluyor tabii. Geçenlerde deyimler sözlüğünde 'İlk vuran okcudur' deyimine rastladım. Söylüyorum insanlara, kimse bilmiyor. Bence çok güzel bir deyim. 'Kafayı yemek' diye bir şey var. Bunun İngilizce'sini de söylüyorum derslerde. 'You eat head' diyorum. Komik oluyor.

Murat Menekes - Mark Petrovich röportajından uyarlanmıştır

1. Sen taşıyamazsın, elindeki ağır paketleri bana ver.
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Şekil 96. 6.Ünite 4. Metin: “Ben De Amerikan Delikanlısıyım” okuma metni ve sözcük öğretim çalışması

Bu metinden sonra metinde yer alan beş sözcüğün ilk anlamlarını yazma etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlik sözcüklerin farklı bağlamlardaki kullanımını görme adına oldukça faydalıdır ve etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmaktadır.

6. ünite incelendiğinde dört okuma metninden ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bağlam temelli sözcük öğretimi yer alan etkinliklerin çeşitlendirilmesi öğretilmesi hedeflenen sözcüklerin kalıcılığı açısından daha yararlı olmuştur.

Bu okuma metninden sonra metinde yer alan mizah ile ilgili sözcüklerin yazılması etkinliğine yer verilmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretiminin bir farklı türü olan bu etkinlik birbiri ile ilişkili ve benzer bağlamlarda kullanılan bu sözcüklerin öğretilmesi adına oldukça faydalıdır.

7. Ünite 2. Metin: “Yabancı Diller”

Yabancı Diller

Gani Müjde

Yabancı dillere karşı **oldum olası** yabancıyım. Yabancılar güzel Türkçemizi bilmeseler de, derterini en azından İngilizce ile şakır şakır anlatmalarından azap duysam da yabancı diller konusunda kendimi geliştirmek zorunda olduğumu düşünüyorum. Okuduğum ortaokulda İngilizce dersine karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da, bir yabancıya olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. **Ama şu Fransızca yok mu...** Fransızca'yı konuşulurken anlamama rağmen ne yazabiliyor ne de okuyabiliyorum. Aslında gene de **boş sayılmam**, örneğin Fransızcada kelimenin tamamının okunmayacağını bir yerde fren yaparak kelimenin devamı yokmuş gibi davranılacağını bilirim. Örneğin Renault'ta Reno denmesi gerektiğini geçen yıl öğrenebildim nihayet. Ama madem Reno diyecekler neden Renault yazıyorlar onu hala anlamış değilim!

Mesela "Nantes" yazar "Nant" okurlar. Yav oğlum "Nant" yaz **olsun bitsin**, sonundaki es'i niye yazıyorsun? Zaman kaybı değil mi? Fransızlar "Versailles" yazacaklarına "Versay" yazıp kurtulsalardı sadece kağıt ve kalem tasarrufuyla **kâşeyi dönerlerdi**. **Netekim** bakın kalem sanayii gelişmiş insanların. Mont Blanc, Bic, Parker? Neden, çünkü yaz yaz bitmiyor kelimeler.

İşte halkımın da benim gibi yabancı kelimelere karşı okuma zorluğu olduğunu düşünerek Türkiye'de ticaret yapan firmaları uyarmak zorunda hissediyorum kendimi.

SCHWEPPE

17 – 18 yaşlarındayken adını zor söyleyebildiğim bu meşrubatın kapaklarından bir sürü bedava meşrubat çıardı. Ama ben hiçbir zaman bakkala gidip "Bana oradan bir Sichevepppees ver abi" diyemedim. Bir iki kez parmağımla "Şundan istiyorum." dedim, anlamadı bakkal. "Hangisi sicheveppes mi yoksa cola mı?" diye sorunca, "Sen bana bir ayran ver en iyisi." deyip **kestirip attım**. Lezzetini de severim ama gel gör ki hala içmem. Kaskoca Gani Müjde Scheweppe'si doğru telaffuz edemiyor dedirtmem kendime...

MR. BRICOLAGE

Şimdi benim güzel halkımın hepsi Saint Benoit (Sen Benua okunuyormuş) mezunu değil ki güzel abim. Üstelik bu firma bir nevi hırdavatçı dükkanı. Müşterileri arasında bol miktarda duvarcı, badanaçı, Laz müteahhit ve demirci var. Benim bu güzel insanlarıma eziyet çektiğimin **alemi var mı**? Şimdi bir duvarcıya, demirci arkadaşına nereye gittin dese adam nereye gittiğini nasıl söyleyecek? "Meee reeee Biricolaage'ye gittim dese kimse inanmaz. Üstelik benim halkımın anlamadığı şeyleri tekrar ettirme gibi bir huyu da vardır. "Nereye nereye?" "Yok bişey yav. Camiden geliyorum..."

FABOULOSSO

Brezilya dizileri neden tutuyor. Çünkü İspanyolca yazıldığı gibi okunan bir dil. Şimdi benim Marimar seyreden kadınıma tutup da Fabouloso deterjan nasıl satacağın? Vim, Cif gibi okuma yazma bilmeyenin bile kolaylıkla okuyabileceği ürünler dururken kadın, bakkaldan nasıl Fabouloso istesin? Bakkal veresiye defterine Fabouloso diye nasıl yazsın?

CORN FLAKES

Bu güzel memleketin insanı kahvaltılarda hala reçel, zeytin ve peynir ekmek yiyorsa Corn Flakes'i telaffuz edememesinin payı büyüktür. "Bana oradan bir Corn Flakes ver." diyeceğine "Yüz gram zeytin." diyor **çıkıyor işin içinden**. **Benden söylemesi**, firmalar beni dikkate alır almaz, orasını bilemem...

Şekil 99. 7. Ünite 2. Metin: “Yabancı Diller” okuma metni

1. "aldım olası"		6. "alemi var mı"	
kendimi bildiğimden beri	☐	amaa ne?	☐
ben beni bildim bileli	☐	yanan var mı?	☐
yaşadıkca	☐	bir taydası var mı?	☐
kendime geldiğimden beri	☐	gereği ne?	☐
2. "Ama şu Fransızca yok mu."		7. "çıkıyor işin içinden"	
Fransızcam da İngilizcem gibi ilerledi	☐	sorundan kacıyor	☐
Fransızcayla ilgili sıkıntıları var.	☐	sorun yaşamaktan kurtuluyor	☐
Fransızca'yı çok daha kolay öğrendim.	☐	problemi çözüyor	☐
Fransızcam İngilizcemden daha kolay ilerledi	☐	meseleyi hallediyor	☐
3. "olsun bilsin"		8. "nilekim"	
çözülün	☐	ama	☐
yeniden başlasın	☐	zaten	☐
hiç bilmesin	☐	aslında	☐
istediğin gibi olsun	☐	oysa	☐
4. "benden söylemesi"		9. "keşkipti altım"	
uyan	☐	çok sinirlendim	☐
tehdit	☐	uzatmadan konuyu kapatım.	☐
iltifat	☐	konuyu değiştirdim.	☐
ksizgink	☐	konuyu ksalttım.	☐
5. "baş sayılıman"		10. "köseyi dönmek"	
hiçbir şey bilmiyor değilim.	☐	kalayık sağlamak	☐
çok şey bildiğim söylenemez.	☐	çok para kazanmak	☐
çok şey biliyor değilim.	☐	parasız olmak	☐
ilgisiz sayılıım.	☐	köşe bucak kaçmak	☐

Şekil 100. 7. Ünite 2. Metin: "Yabancı Diller" sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde yer alan on adet sözcük ve sözcük grubunun anlamı çoktan seçmeli olarak sorulmuştur. Bu metinde bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanılmıştır.

7. Ünite 3. Metin: "Sessiz ve Derinden"

Sessiz ve Derinden

Çoğu kez duyuyoruz. İnsanları ağlatmak kolay, güldürmek zor iştir." derler. Gerçekten bu kadar zor yaşam koşullarında, bunca olumsuzluklar arasında insanları güldürmek için çok yetenekli olmak gerekir. Ama ben çocukluğumda yalnızca mimik ve hareketlerin olduğu sessiz komedi filmlerini seyrederken kahkahalarla güldüğümüzü hatırlıyorum. Onlardaki safık ve samimiyet miydi bizi güldüren bilmiyorum ama o komedyenler yaşadıkları dönem içinde zoru basamışlardı; insanları tek bir kelime etmeden güldürmüşlerdi.

"Sessiz film" deyince herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. Oyuncu, yarattığı 'modern palyaço' Şarlo ile dünya üzerinde filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların hayranlığını toplamıştır. Filmlerinde dönem koşulları için imkansız görülebilen mizansenlere ve akrobatik hareketlere yer veren Chaplin, komedi sinemasının bütün gerekliliklerini sonuna kadar yapmakla birlikte, heyecanın ve hareketin asgari düzeyde çekildiği sahnelerinde de dramatik yapısını sergileyebilmiştir. Laurel ve Hardy adında iki arkadaş da geçmişte çok sevilen ve popüler olan iki komedi kahramanıdır. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde çevirdikleri kısa filmlerle ünlü olmuş Amerikalı Komedi İkilişi, başlarına gelen komik olaylarla insanları kahkahadan kırıp geçirmiştir. Bu ikilinin üyelerinden, cılız olan Stan Laurel ve onun ortağı şişman oğlan Oliver Hardy'dir. Laurel ve Hardy, sinema tarihinin en ünlü ve en iyi ikilisi olarak anılmaktadır. Birlikte toplam 106 filmde rol almışlardır. Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha üç yaşındayken, ailesiyle birlikte Üç Keaton adı altında gösterilere çıkıyordu. 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. Bir yıl içinde, kendi yapım şirketinde kendi yazdığı, yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. Hiçbir filmde değişmeyen ifadesiz yüzü ile "Büyük

Terlere çıkıyordu. 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. Bir yıl içinde, kendi yapım şirketinde kendi yazdığı, yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. Hiçbir filmde değişmeyen ifadesiz yüzü ile "Büyük

Tastan Surat" lakabını kazanmıştı.

Harold Lloyd da sessiz film dönemine damgasını vuran özgün ve etkili sanatçılardan biriydi. 1914 ve 1947 yılları arasında 200'e yakın film çekti. Bunların bir kısmı sessiz film, diğer kısmı da sesli filmlerden oluşur. Yarattığı gözüküklü karakter becerikli, tuttuğunu koparan azimli bir gençtir ve Lloyd'u alanında başarılı, özgün bir isim haline gelmiştir. Harold Lloyd filmleri bugünün izleyicisinde bile heyecan yaratabilecek, gözükpek bir fiziksel beceriyi gerekli kılan ustalıklı sahneleri ile hatırlanmaya devam etmektedir. Harold Lloyd'un "Safety Last!" filminde bir gökdelenin tepesindeki saatin yelkovanına tutunmuş haldeki görüntüsü, sinema dünyasının en unutulmaz karelerinden biri haline gelmiştir.

Su anda hiçbir hayatta olmayan sinemanın sessiz kahramanları, yaşadıkları dönemde olduğu gibi su anda da komedi sektörünün en önemli kişileri olarak anılmaktadır.

	Doğru	Yanlış	damgasını vurmak
1. Karakterler birbirine karşılaştırılmış.	☐	☐	☐ moda olmak
2. Sessiz sinemanın komedyenlerinden övgüyle söz edilmiş.	☐	☐	☐ unutulmazlar arasında girmek
3. Komedyenlerin hepsinin yarattığı karakterlerin özellikleri verilmiş.	☐	☐	☐ insanların diline düşmek
			☐ rakiplerinin önüne geçmek

Şekil 101. 7. Ünite 3. Metin: "Sessiz ve Derinden" okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra bir adet deyim'in metinde geçen anlamı çoktan seçmeli olarak sorulmuştur. Bu etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanılmaktadır.

7. Ünite 4. Metin: “En Miskin, En Komik Kedi”

En Miskin, En Komik KEDİ

Jim Davis 1978 yılında dünyanın en tembel, en aç gözlü kedisini yarattığında bu kadar se-vileceğini ve popüler olacağını tahmin etmiş miydi acaba? Belki ilk çizimlerini yaparken bu-nun sevilen bir karakter olacağını düşünmüştür ama bu denli popüler olacağını aklına getirme-miştir.

Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete-lerde bulunan karikatür serisi olarak oluşturul-muştu. Garfield adını Jim Davis'in büyükbaba-sından aldı. Bu çizimlerde Garfield'in tembelliği, oburluğu, pazartesi günlerinden ve diyet yap-maktan nefret etmesi gibi özellikleri vurgulanı-yordu. Garfield'in maceralarına sahibi Jon ile evde beraber yaşadıkları Odie adındaki saf bir köpek eşlik ediyordu. Garfield serisi gün geçtik-ce daha da popüler oldu.

1985-1987 yıllarında popülaritesini tam yitir-meye başlamıştı ki 1988 yılında çizgi filmleri ya-pılmaya başlandı. 1990'larda bu çizgi filmler

yayınlanmaya başladı. Garfield tekrar eski ününe kavuştu; adına birçok anlaşıma yapıldı. Defter, ki-tap, silgi ve oyuncakları da raflarda yerini aldı. Garfield 1992'de yalnızca karikatür olmaktan çık-tı. Çizgi film, kalem, kitap, silgi gibi birçok ürünü çocukların beğenisini kazandı. 2002 yılında Gar-field'in ilk filmi çekildi. Bu filmde Garfield, animas-yon olarak çizilmişti. 2006 yılında Garfield 2 gös-terime girdi. 26 Kasım 2007'de Türkiye'de 3. ver-siyonu "Garfield Gets Real", "Garfield Geri Dönü-yor" olarak beyazperde de yerini aldı. Garfield 'in en son filmi "Garfield Fun Fest" bu sene vizyona girmiştir

Garfield'in hala popüler olması küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması, büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması, istediği gibi dav-ranması, yediğinin önünde yemediğinin arkasında ol-ması, yani insanların yaşamak için harlı harlı çalıştığı dönemde rahat içinde yaşamaları olarak düşünülebilir.

Şekil 102. 7. Ünite 4. Metin: “En Miskin, En Komik Kedi” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra bir adet deyim'in metinde geçen anlamı çoktan seçmeli olarak sorulmuştur. Bu etkinlikte bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanılmaktadır.

7. ünite incelendiğinde dört okuma metninde de bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu üniteye yer verilen örnek sayısı ideal seviyededir. Bağlam temelli sözcük öğretimi yer alan etkinliklerin çeşitlendirilmesi öğretilmesi hedeflenen sözcüklerin kalıcılığı açısından daha yararlı olmuştur.

8. Ünite 1. Metin: “ Müziğin Matematiği”

Bu okuma metninin sonrasında sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır. Metinden sonra okuma anlamaya ve taramaya dayalı var-yok ve doğru-yanlış etkinliklerine yer verilmiştir.

8. Ünite 2. Metin: “Müzikle Tedavi”

Bu okuma metninden sonra paragraf ile cümle eşleme, cümlede boş bırakılan yeri doldurma ve doğru-yanlış etkinliklerine yer verilmiştir. Bu okuma metninden sonrasında sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

8. Ünite 3. Metin: “Notalarda İsyan”

En basit melodiden en karmaşık parçalara kadar çok çeşitli türleri barındıran müzik, zamanla insanlara hoş vakit geçirmenin ötesinde toplumsal sorunların dile getirilmesi gibi bir görevi de üstlenmiştir. Geçmişe eskilere dayanan blues, caz ve rock müzik yaşanan sorunların ve zorlukların ifade edilmesinin bir yoludur.

Kendisinden sonra gelen müzik türlerine de öncülük eden blues, Afrika'dan 1600'li yıllarda Amerika'ya getirilen insanların bir yandan tarlalarda çalışırken bir yandan da hep bir ağızdan şarkı söylemeleriyle birlikte ortaya çıkmıştır. Bu şarkıların sözleri özgürlüğü, birliği, beraberliği ve ümidi aşılayan, haksızlıkları sorgulayan sözlerdi. Çiftlik sahiplerinin işçilere, cumartesi geceleri eğlence düzenlemelerine izin vermesiyle bu eğlencelerde söylenen şarkılar özgürlük çığlıklarını daha da alevlendirdi. Böylece ilk blues besteleri ortaya çıkmış oldu. 1900'lerin başına geldiğinde şarkıcılar ve söz yazarları, özellikle Memphis şehrinde ortaya çıkmaya başlamışlardı. 1909 senesinde ise blues tarihi için belki de ilk altın sayfa açılıyordu. Memphis şehrinin belediye başkan adaylarından E.H.

Crump, yeni yeni kurulmaya başlayan blues gruplarından biri olan Handys Band'den seçim propagandasında kullanılmak üzere bir parça yazmasını istemişti. Bu grubun yazdığı "Mr. Crump" isimli parça ile hem E.H. Crump başkanlığı kazanıyor hem de Handys Band, Memphis Blues algusunu geniş bir çevreye tanıtıyordu. Bu dönemden sonra yıldızı parlayan blues, efsanevi B. B. King tüm zamanların en iyi gitaristi kabul edilen Jimi Hendrix, Louis Armstrong, John Lee Hooker gibi pek çok değerli müzisyeni müzikseverlerle buluşturdu.

Cazın kökeni Eski Afrika'ya ruhani törenler, blues ve ragtimel ve Batı dünyası geleneklerine dayanır. 1900'ların başında gelişmeye başlayan cazın blues ve rock müzikten ayrılan özelliği, doğaçlama olarak seslendirilmesidir. Zulümleri, acıları, üzüntüleri anlatmaya 19. yüzyılda başlamıştır. Bir çok türü oluşmuş ve dünyaya yayılmıştır. Doğaçlamaları kalıcı kılmak için son elli yılda seslendirmeler notaya alınmıştır. Bu müziğin dünya ile tanışması ise 1917 yılında Dixieland Jazz Band'in ilk plaklarının piyasaya çıkmasıyla olmuştur. Caz yalnızca geçmişte değil, bugün dahi en çok sevilen ve popüleritesi gün geçtikçe artan müzik türlerinden biridir.

Blues akımından etkilenen bir başka müzik türü de rock müziktir. Rock müzik felsefesini anlamak için blues felsefesini incelemek gerekir. Blues şarkıcıları haksızlıklar karşısındaki sitemlerini üstü kapalı bir şekilde belirtmişlerdir. Bunu gittikçe geliştiren blues sanatçıları bu sitemin üzerindeki örtüyü yavaş yavaş kaldırmaya, müziklerini de aynı şekilde daha açık hale getirmeye başlamışlardır. Söz ve müziğin sitemi artık gittikçe isyan boyutuna geçmesi rock müzikle başlamıştır. Rock müzikte elektro gitarın kullanılması en büyük sebebi ise gitarın doğal sesinin değiştirilmesi sonucu oluşturulan kulakları tırmalayıcı tınısının, isyancı ve acıyı en iyi şekilde yansıttığının düşünülmüşüdür.

Şekil 103. 8. Ünite 3. Metin: "Notalarda İsyan" okuma metni

	Blues	Caz	Rock
alevlendirmek			
☐ Tartışmayı alevlendiren son konuşmacının iddia ediydi.			
☐ Çocukluğumdan beri dinlediğim şarkılar sahneye çıkma isteğini alevlendirdi .			
☐ Esen rüzgâr sönmeye yüz tutan ateşi alevlendirdi .			
☐ Dinlediği şarkılar ülkesine duyduğu özlemi alevlendiriyordu .			
Farklı türleri sahiptir.			
Büyük bir kitleye yayılması politik bir olay sayesinde olmuştur.			
Sözlerdeki anlam örtülü bir biçimde verilmiştir.			
İnsanlar giderek artan bir ilgiyle bu müzik türünü dinlemektedir.			
Kullanılan enstrümanın sesindeki özellik duyguları daha etkili gösterir.			
Etkilendiği müzik türündeki ifadeleri daha dolaysız olarak aktarmıştır.			
1. bir karakterin toplumdaki uzaklaşması anlatılıyor.			
2. hikaye Pink adında karakterin gençlik yıllarından itibaren başlıyor.			
3. işlenen konular arasında eğitim, babaya duyulan özlem gibi konulara yer veriliyor.			
4. hikaye grubun üyelerinin kişisel tecrübelerinden faydalanarak oluşturulmuş.			
kulağının pası silinmek			
☐ Şarkıcı şarkının bir bölümünü bağırarak söyleyince hepimizin kulağının pası silindi. Uzun zamandır böyle bir yere gelip müzik dinlememiştik, sayenizde kulağımızın pası silindi.			
☐ Sevdığım şarkıyı peş peşe çalışıyorum, kulaklarımın pası siliniyor.			
☐ Dinlediğim farklı müzikler sayesinde kulağımın pası siliniyor, böylece farklı melodilere kulağım alışıyor.			
Engin televizyon kanallarında bir şey bulamadığı için sıkılıyor. Yaprak konseri ilk defa görüyor. Engin bu konseri ilk yayınladığında 4-5 yaşlarında olduğunu söylüyor. Engin bu grubu ilk defa kuzenlerinden duyuyor. Yaprak bu konserin bir hikayesi olduğunu yeni öğreniyor. Engin şarkıların sözlerini anlamıyor ama yine de şarkıları çok beğeniyor.			

Şekil 104. 8. Ünite 3. Metin: "Notalarda İsyan" sözcük öğretim etkinliği

Bu metinden sonra ağırlıklı olarak okuduğunu anlamaya dayalı etkinliklere yer verilmiştir. Metinde sözcük öğretim etkinliği olarak bir deyim ve bir sözcüğün metindeki bağlamıyla aynı bağlamda kullanılan cümlelerin bulunması istenmiştir. Bu okuma metninden sonra bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine yer verilmiştir.

8. ünite incelendiğinde üç okuma metninden birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu üniteye yer verilen örnek sayısı çok az sayıdadır. Üniteye okuma metinlerinden sonra daha çok okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir.

9. Ünite 1. Metin: “Eski Türk Evlerinin Mimarisi”

4 Eşleyelim, tamamlayalım, işaretleyelim

Eski Türk Evlerinin Mimarisi

Toplumsal temel birimi olan ailenin yaşadığı ev için Türkçedeki sözcüklerden biri “huzur ve sükunet içerisinde yaşanılan yer” anlamında kullanılmakta olan “mesken”dir. Geçmişte inşa edilen Türk evlerine bakıldığında bu sözcüğün neden “ev” ile ilişkilendirildiği anlaşılabılır.

Türk toplumunun yaşadığı evlerin mimarisi dış dünyaya kapalı fakat a dönem ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yapılar oluşturulacak biçimde tasarlanmıştır. Bu evlerin bütünüyle bir halk mimarisi olduğunu söylemek mümkündür, çünkü evler geleneksel biçimde usta çırak ilişkisiyle yetişen sanatkarlar tarafından inşa edilmiştir.

Eski Türk evleri komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapılarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır. Bu mimari anlayışta göçebeliğin etkisi bulunmakla birlikte temelde bir dünya görüşü olduğundan da söz edilebilir. Anlatılmak istenen biraz da asil yıkılmaması gereken din ve devlet kurumları olduğudur. Nitekim bu kurumlar sağlamlığın sembolü olan taş malzemeyle yapılmıştır. Evlerin yapımında etkili olan bir diğer anlayış da toplumsal sınıflar arasındaki farkların olabildiğince azaltılmasına dayalıdır. Dışarıdan bakıldığında zenginlerin evlerini, fakirlerinden ayırt etmek pek mümkün değildir.

Hane halkının özel dünyasını oluşturan eski Türk evlerinin ön cepheleeri yola bakar. Ev ile şehir bağlantısını sağlayan bu yollar ya bir caddedir veya birkaç evle son bulan bir çıkmaz sokaktır. Evlerde ilk göze çarpan unsur, etrafının ev sahiplerinin gizliliğini ve güvenliğini sağlayan duvarlarla ya da çitlerle çevrili olduğudur. Yola bakan tarafa açılmış olan kapı, eve tek giriş yeridir. Kapıdan girilince avluya adım atılır. Avlu, çoğunlukla evde bulunan kişilerin dinlenmesi, komşularla sohbet edebilmesi için kullanılan taşlık bir alandır. Burada hane sakinlerinin ihtiyaçlarına göre kilim dokuma atölyeleri, ahır, fi-

rin, çeşme vb. bulunur ve çevre sarmaşıklar, mor salkımlar ve renk renk çiçeklerle güzelleştirilmiştir.

Evlerin en alt katında genellikle mutfak, erzakın saklandığı ambar ve odunluk yer alır. Merdivenle üst kata çıkıldığında ise odalara geçişi sağlayan genişçe bir alanla karşılaşılır. “Sofa” denen bu bölüm yastık ve işlemeli yaygılarla döşenmiş sedirlerin, yani ahşaptan yapılmış alçak uzun koltukların, aymalı raf ve dolapların bulunduğu, ev sakinlerinin birlikte zaman geçirdikleri bir toplanma alanıdır.

Türk evlerinde odalar, günümüzde olduğu gibi yemek odası, yatak odası, oturma odası şeklinde ayrılmamış, onun yerine bunların hepsinin veya birkaçının yapılabileceği çok işlevli mekanlar olarak düzenlenmiştir. Odaların hemen hepsinde ısınmak, yemek pişirmek ve hatta aydınlanmak için de kullanılan birer ocak vardır. Odaların en önemli özelliği, yatak ve yorganların konulduğu ve bir köşesinin de banyo olarak kullanıldığı yüküklerin bulunmasıdır.

Geleneksel Türk evinin belki de en göze çarpan özelliği pencerelerin dış tarafında ve üst katında yer alan çıkıntılı bölümlerdir. “Cumba” adı verilen ve bir kafesi andıran bu bölümler hem tipik Türk evi mimarisinin köseli hatlarını oluşturur, hem her saatte gün ışığından yararlanma imkanı sağlar, hem de iç mekanda küçük oturma alanları meydana getirir. Cumbalar, bulunduğu odaya diğer odalardan daha fazla değer kazandırmıştır.

Eski Türk evleri Anadolu insanının sosyal ve kültürel tarihinin en önemli tanığı olmakla kalmayıp yüzlerce yıllık bir süreçte oluşan Türk kent kültürünün de yapı taşları olmuştur.

Dr. Mümtaz Aydın
Yazarın “Osmanlı’da Ev Kültürü”
yazısından alınmıştır

Şekil 105. 9. Ünite 1. Metin: “Eski Türk Evlerinin Mimarisi” okuma metni

1. Cumba	☐ Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol.
2. Ambar	☐ Yapıların üst katlarında, sokağa doğru çıkıntı yapmış balkon.
3. Sofa	☐ Otumaya veya yatmaya yarayan, tahtadan yapılmış ev eşyası.
4. Sedir	☐ Yatak, yorgan gibi şeyleri koymaya yarayan yer veya büyük dolap.
5. Yükük	☐ Bir yapının ortasında ya da önünde bulunan üstü açık, duvarla çevrili alan.
6. Avlu	☐ Genellikle tahıl ürünlerinin saklandığı depo.

Şekil 106. 9. Ünite 1. Metin: “Eski Türk Evlerinin Mimarisi” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metninde yer alan ev bağlamıyla ilgili altı sözcüğe yer verilmiştir ve sözcüklerin anlamları ile eşlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikten sonra ise okuduğunu anlamaya dayalı doğru-yanlış ve var-etkinlikleri yer almıştır. Sözcük öğretim etkinliği bağlam temelli öğretim yöntemine dayanmaktadır.

9. Ünite 2. Metin: “Trevi ya da Türkçedeki Adıyla Aşk Çeşmesi”

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış, var-yok ve eşleme etkinliklerine yer verilmiştir. Okuma metninden sonra sözcük öğretim çalışması yer almamaktadır.

9. Ünite 3. Metin: “Assos”

“Behramkale” olarak da bilinen Assos, zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi deniziyle çok özel bir yer. Kendine özgü mimarisi ve şirin lokantalarla dolu limanı ile Assos, ziyaret edenlerin hayran kalmasını sağlayacak güzellikte bir cennet.

Canakkale’de yer alan yüzlerce antik yerleşimin en önemlilerinden biri olan Assos-Behramkale Köyü’nün antik sur içinde kalan bölümüne 80’li yıllarda katuma amaçlı yapılanma yasağı konmuş. Ancak mevcut binalar restore edilerek otel, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermeye başlamış. Onarımlarda yöredeki taş malzeme ve yerel ustalar kullanıldığı için köyün tarihi dokusu bozulmuyor. Bu yapılar doğaya sağladığı uyum ile günümüzün en büyük görüntü kirliliği olan beton bloklardan uzak bir görünüme sahip olma özelliği taşıyor. Assos’un tarihi taş evleri modernize edilerek, geçmişle gelecek bugüne yansıtılıyor.

Köy için konulan yapılanma yasakları kırıcı için de geçerli. Kıyıda yapılanma yasaklarının işlemesine biraz da doğa yardım ediyor. Dik yamaçlar, deniz ile arasına kimse-leri sokmuyor. Böyle olunca kıyıda yapılacak alanlar son derece kısıtlı kalıyor. Kıyıda mevcut binalar onarılıp turizm amaçlı kullanılıyor. Bölgede yer alan oteller, kış aylarında da konuklarını ağırlamak için her tür donanım-ı sahip. Assos’un tatil merkezi olan iskelesi, eski antrepoların restorasyonu ile yapılmış otel, motel ve restoranlarla çevrelenmiş küçük bir yerleşim yeri. Fakat bu küçük iskeleye günün her saati ayrı bir keyif hakim.

Doğal güzellikleri ve yörenin doğal görünümünü bozmayan taş evleriyle Kuzey Ege’nin büyüleyici yöresi Assos, sizi yaşadığınız şehrin karmaşasından uzaklaştırıp başka zamanlara götürüyor.

1. Assos adının mitolojik hikayesi	☐	☐
2. hizmet verilen binaların sahip olduğu müşteri kapasitesi	☐	☐
3. yöredeki yapılanma yasağının kapsadığı bölgeler	☐	☐
4. kıyıda doğal yapının bina yapımına engel olması	☐	☐
5. Assos’taki konaklama merkezlerinin farklı mevsimlerde hizmet sunma özelliği	☐	☐

Doğru Yanlış

1. Yapılanma yasağı Assos’ta konaklama merkezlerinin sınırlı sayıda kalmasına neden olmuştur.	☐	☐
2. Var olan binalar yerel ustalar tarafından onanılmaktadır.	☐	☐
3. Taş evlerde ufak da olsa değişiklik yapmak yasaklanmıştır.	☐	☐
4. Assos’un iskelesinde gün boyunca keyifli saatler geçirmek mümkün.	☐	☐
5. Assos’ta farklı bir zamana gitmenin verdiği rahatlık hissediliyor.	☐	☐

köyün tarihi dokusu

☐ köyün tarihi geçmişi

☐ köyün tarihi yapısı

☐ köyün tarihi gelenekleri

☐ köyün tarihi tutumu

donanım

☐ Binaların elektrik donanımını hangi şirkete yaptırınız?

☐ Bu iş için yeterli donanım-ı sahip olduğunuzu düşünüyorum.

☐ Gemi müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak donanım-ıyla hizmete başladı.

☐ Bilgisayarın ekranında yeni donanım bulunduğ-ı belirtiliyor.

Şekil 107. 9. Ünite 3. Metin: “Assos” okuma metni ve sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninde doğru-yanlış, var-yok etkinliklerinin yanı sıra bir sözcük grubunun anlamı ile eşlenmesi ve bir sözcüğün metindeki bağlamıyla aynı bağlama

sahip cümlelerin işaretlenmesi etkinliğine yer verilmiştir. Bu sözcük çalışmaları bağlam temelli sözcük çalışmalarına örnektir.

9. Ünite 4. Metin: “Mimaride Çevreci Tasarımlar”

Bu okuma metninde doğru-yanlış ve okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir. Metin sözcük öğretim çalışması içermemektedir.

9. ünite incelendiğinde dört okuma metninden ikisinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu üniteye sözcük öğretimi adına yer verilen örnek sayısı az sayıdadır. Üniteye okuma metinlerinden sonra daha çok okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir.

10. Ünite 1. Metin: “Televizyona Bağlı Hayatlar”

Bu okuma metninde doğru-yanlış, var-yok ve okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir. Metin sözcük öğretim çalışması içermemektedir.

10. Ünite 2. Metin: “İssız Bir Adaya Düşseniz”

Bu okuma metninde doğru-yanlış ve okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir. Metin sözcük öğretim çalışması içermemektedir.

10. Ünite 3. Metin: “Hayata Kısa Bir Mola”

Bu okuma metninde doğru-yanlış ve var-yok sorularına yer verilmiştir. Metin sözcük öğretim çalışması içermemektedir.

10. Ünite 4. Metin: “Televizyonda Yarış Var”

18 Okuyalım, İşaretleyelim
Televizyonda Yarış Var

“Reality Show” kapsamındaki yarışmalar dünya televizyon literatüründe, “oyuncu olmayan insanların belli bir zaman diliminde doğal ya da yaratılmış ortamlarda, kendilerini sürekli izleyen kameralar yokmuş gibi davranarak yaşamalarına ve bu sürenin sonunda bir ödül kazanmalarına dayanan bir program türü” olarak tanımlanıyor. Ama “gerçek hayata dayanan” bu programlarda yarışmacıların aktörler değil de “gerçek” insanlar olmaları ve belli bir metne bağlı olmadan davranışları dışında bu programların ne kadar gerçek oldukları ve gerçeği yansıttıkları tartışmalı. Gerci bir zaman sonra, ara sıra da olsa bazı yarışmacılar kamera ya aldırmadan “kendisi gibi davranmaya” başlıyor ve

dıkları program yıllardır devam ediyor.

Türkiye’nin “Reality Show” türündeki yarışmalarla tanışıklığı 2001 yılında Show TV’de yayınlanmaya başlayan, dünya televizyonlarında “Big Brother (Büyük Kardeş)” adıyla bilinen “Biri Bizi Gözetliyor” ile başladı. Yarışma, bu türün belki de ana teması olan “başkalarının hayatını gözetleme” durumunu baştan kabul ederek yarışmanın özgün isminden çok daha başarılı bir isimle yayınlandı Türkiye’de. Daha sonra 2003 yılının ortasında, yurtdışında “Bachelorette (Bekar)” adıyla yayınlanan evlilik temalı yarışma, “Ben Evleniyorum” adıyla Türkiye’de yayınlanmaya başlandı. Bunu Avrupa ve Amerika televizyonlarının gözbebeği olan ve son iki yıl-

gerek yarışmacılar, gerek ekran karşısındakiler için asıl eğlence ondan sonra başlıyor.

"Reality show"lara yarışmacı olarak katılmanın en cezbedici yanı elbette ödülleri, ki bunlar genelde para, aşk ve şöhret üçlüsünden birini ya da birkaçını aynı anda kazanmak demek. Günümüz yaşantısının beraberinde getirdiği yeni yükselen değerler "amaca ulaşmak için her yol mübah" ve "altta kalanın canı çıksın" felsefelerini örne çıkıyor. Bu kavramları birer benimsen yarışmacılar da olaya aldarma, gözyaşı, mümkün olduğunca yalan ve en-trika katarak ortaya kötü yönetilmiş ve kötü oynanmış teatral bir seyirlik çıkarıyorlar.

Ekranın diğer tarafında ise izleyiciler hiç tanımadıkları ama muhtemelen kendi hayatlarında benzerleri bulunan ya da kendilerine bir nedenle yakın buldukları bir grup insanın birbirlerini aşağılamalarını, kavgaya etmelerini ve ödüle ulaşmak için her şeyi yapmalarını seyrederler. Kimileri gece yarısı vakit bulunca, kimileri akşam yemekleri sırasında ailecek, kimileri ise bizzat bu programları arayarak, stüdyolara giderek ve bir yarışmacının fanatlığı olarak katılıyor bu şova.

Dünya televizyonları "Reality Show" kavramıyla ilk kez 1989 yılında MTV'de yayınlanmaya başlayan "Real World (Gerçek Dünya)" aracılığıyla tanıştı. Birbirini hiç tanımayan yedi gencin birkaç ay süreyle aynı evde, kendilerini 24 saat boyunca takip eden kameralarla yaşa-

da yepyeni müzik starları yaratan "American Idol" adlı yarışmanın "Pop Star Türkiye" ismiyle yayınlanması izledi. Geçen yıl Amerika'nın en çok konuşulan şovu olan ,16 kişinin arasından, verilen işleri en kârlı ve başarılı bitirenin çok yüksek bir maaşla büyük bir şirketin başına geçinildiği, Amerika'da medyatik iş adamı Donald Trump tarafından sunulan "The Apprentice" var bir de. Bu yarışma da Türkiye'de "Çırak" adıyla yayınlandı. Kim bilir diğerlerine göre daha anlamlı bir yarışma olduğu söylenebilir belki de...

Bu programların son yıllarda Türk ve dünya televizyonlarında bu kadar fazla olmasının nedenlerinden biri hiç şüphesiz prodüksiyonlarının dizilere göre oldukça ucuz olması. Çünkü alınan yüksek reytingler sonucu gelen reklamlar, yarışma sırasında kullanılan ürünlerin reklamları, yarışmadan sonra piyasaya sürülen ürünler var ve elbette bu para akışını devam ettirebilecek yeni yeni inanılmaz "reality show"lar...

Kanallar internette düzenledikleri yarışmalarla yeni ve yaratıcı şovlar arıyor ama seyircilerin artık birbirinin tekeri ve taklidi bu programları seyretmekten sıkıldığı ve yakında sadece en iyi olanların yayına devam edeceği konuşulsa da programlara olan ilgi hiç de azalacağı benzemiyor.

Ozkan Cangüven'in "Ah Şu Yalan Dünya" adlı yazısından uyarlanmıştır

Şekil 108. 10. Ünite 4. Metin: "Televizyonda Yarış Var" okuma metni

"Altta kalanın canı çıksın" deyiimi _____ ile ilgili değildir.

☐ acımasızlıkla	☐ bencillikle
☐ kıskançlıkla	☐ çıkarıcılıkla

Şekil 109. 10. Ünite 4. Metin: "Televizyonda Yarış Var" sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninde ağırlıklı olarak doğru-yanlış ve var-yok sorularına yer verilmiştir. Ayrıca okuma metninde yer alan bir deyimın anlamıyla ilişkili olmayan sözcüğün işaretlenmesi etkinliğine de yer verilmiştir. Etkinliği yapabilmek için bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanmak gerekmektedir.

10. ünite incelendiğinde dört okuma metninden sadece birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu ünite de sözcük öğretimi adına yer verilen örnek sayısı oldukça az sayıdadır. Ünite de okuma metinlerinden sonra daha çok okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir.

11. Ünite 1. Metin: “Kadın ve Erkek Beyni Farklı Mı?”

Bu okuma metninden sonra tablo doldurma ve özellik eşleme etkinliklerine yer verilmiştir. Bu kısımda sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

11. Ünite 2. Metin: “Zekâ Bir İşe Yarar Mı?”

Zeka Bir İşe Yarar mı?

Mutlu Tönbekici

Bu kadar **peşinde olunan** ama sahibine hiç faydası olmayan başka bir şey var mıdır? Hani, överiz karşımızdakini “çok zekisin” falan diye ama mesela zeki olduğu için ekstradan sevilen, ekstradan para verilen, “Çocuğumuz çocuğumuz zeki olsun.” diye evlenilen, bu yüzden tercih edilen? Yok öyle bir şey. Vasatların şansı daha yüksek! Her konuda...

Her yere **çekebilirsiniz** bir vasatı... Ama zekiyy? İlemezsin, kakamazsin, laf edemezsin... Bir baş belasıdır! İş beğenmez, okul beğenmez, yer beğenmez, yurt beğenmez, eş beğenmez... Harcandığını düşünür, düşünür, derlenir. Kendi derlendiği yetmez, etrafındakilerin hayatını da bir ıstıraba dönüştürür. İstirabı sadece yer, yurt, eş yüzünden değildir. Etrafı aptallarla doludur ve ha bire onların aptallıklarını düzeltir. Düzeltmeye mecbur kalır. Neden? Aptallığı ilk fark eden odur da ondan. Bu yüzden ilk yardım yine ondan gelecektir.

Bir zeki, bir aptal karşısında aptaldan daha caresizdir. Çünkü aptal bir çare peşinde değildir zaten. O pek şeyin farkında değildir. Farkında oldukları ona yeter de artar. Zeki ise caresizdir. Herkesin henüz emeklediği yerlerden o çoktan geçmiştir. Caresizdir çünkü aptallık çirkinlik gibi zorlayarak da olsa düzeltilebilen bir şey değildir. “Zayıfla, makyaj yap, güzel giyin.” denilebilir bir çirkinliğe ama aptala ne diyeceksin? Ne diyeceksin? Onun modeli böyle işte.

Genç zekiler en çok ıstırap çekenlerdir. Çünkü kalabalıktan, yani aptallardan kendilerini soyutlayabilecekleri ortama henüz kavuşamamışlardır. Kalabalık içinde öğrenmek zorundadırlar. “Tamam, geç! Anladım! Tekrar edip duma aynı şeyi!” Zekinin kafasından başka tek bir cümle geçmez. Çooook sıkılırlar çooook!

Delikanlı zeki, kendini beğenmişliğin doruk noktasındadır. Herkesin kapasitesini bilir artık onlar. Bir çırpıda. Şıp diye anlarlar. Bilmek onu mutlu eder mi? Etmez. Sürpriz yoktur. Zekinin derdi mutsuzluk değildir. Esas derdi siktiridir onun. Çoğu yerde çoğu zaman sessiz kalmak zorundadır. Kendine ait olmayan düşünceleri kendine ait olmayan bir sesle ifade eder.

Bu yüzden, çocuklarınız süper zeki değil diye **hayıflanmayın** sakın. Zeki olduğunu düşünüyorsanız mümkün olduğunda bulgur, hamur falan yedirin. Gelişmesin. Her damla fazla zeka bir ömür acı demek...

Şekil 110. 11. Ünite 2. Metin: “Zekâ Bir İşe Yarar Mı?” okuma metni

peşinde olmak	
☐ takip etmek	☐ ardından yetişmek
☐ çok istemek	☐ yanında götürmek
her yere çekmek	
☐ uzatmak	☐ ilgiyi toplamak
☐ aldatmak	☐ yönlendirmek
hayıflanmak	
☐ özenmek	☐ üzölmek
☐ pişman olmak	☐ kızmak

Şekil 111. 11. Ünite 2. Metin: “Zekâ Bir İşe Yarar Mı?” sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra metinde geçen iki sözcük grubu ve bir sözcüğün anlamlarının işaretlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikler bağlam temelli sözcük öğretim etkinliğine örnektir. Bu etkinlikler haricinde doğru-yanlış ve var-yok sorularına da yer verilmiştir.

11. Ünite 3. Metin: “Çare Sizziniz”

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış ve okuduğunu anlama etkinliklerine yer verilmiştir. Bu kısımda sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

11. Ünite 4. Metin: “Beyin Hakkındaki Gerçekler”

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış ve okuduğunu anlama etkinliklerine yer verilmiştir. Bu kısımda sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

11. ünite incelendiğinde dört okuma metninden sadece birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu üniteye sözcük öğretimi adına yer verilen örnek sayısı oldukça az sayıdadır. Üniteye okuma metinlerinden sonra daha çok okuduğunu anlama sorularına yer verilmiştir.

12. Ünite 1. Metin: “Paralel Evrenler”

3 İşaretleyelim, yerine yazalım

Paralel Evrenler

Evren nasıl var oldu? Araştırmacılar, bu sorunun yanıtını “Her Şeyin Teorisi” adını verdikleri bir evren formülüyle yanıtlamayı umuyorlar. İngiliz astrofizik uzmanı Stephen Hawking, yeni bulgularıyla, içinde “eşizlerimizin” ibizim tamamen benzerlerimiz diyebiliriz bulunduğu fantastik bir “hiper uzay”ın kapılarını açıyor. Biz diğer **evren**leri göremiyoruz ancak Hawking teorisinde, paralel evrenlerde olanların bizim korkularımızı, becerilerimizi ve özlemlerimizi etkileyebileceğini ileri sürüyor.

Şu sırada, siz bu cümleleri okurken, paralel evrenlerdeki eşizleriniz de bu cümleleri okuyor olabilirler. Onlar da, bu

bağımsız gerçekleşmediğini ileri sürüyor. Yani görülebilir evrenimizin dışında, iç içe geçmiş, görülemeyen daha çok sayıda evren var.

Bu, sadece birçok esrarengiz olguya aniden bambaşka bir açıdan baktığı için değil, aynı zamanda sıradan yaşamımızın bu kadar basit olmadığını göstermesiyle de büyüleyici bir evren tasviri. Ona göre bizim evren olarak tanımladığımız belki de gerçekte iç içe geçmiş, birbirini etkileyen, birbirine paralel evrenlerin bulunduğu, sonsuz uzayın minik bir kesiti. Eğer Hawking haklıysa, daha pek çok olgu paralel evren teorisyle açıklanabilecek.

Şekil 112. 12. Ünite 1. Metin: "Paralel Evrenler" okuma metni

Kuram	:	_____
Hayali	:	_____
Bölüm	:	_____
Esas	:	_____
Feza	:	_____

Şekil 113. 12. Ünite 1. Metin: "Paralel Evrenler" sözcük öğretim etkinliği

Bu okuma metninden sonra okuma metninde yer alan beş sözcüğün ne anlama geldiğinin yazılması istenmiştir. Etkinlik bağlam temelli sözcük öğretimine örnektir. Etkinliğin yapılabilmesi için metnin bağlamının dikkate alınması gerekmektedir.

12. Ünite 2. Metin: "Uzaya Gitmeden Önce Bilmeniz Gerekenler"

Bu okuma metninden sonra doğru-yanlış, dilbilgisi ve okuduğunu anlama etkinliklerine yer verilmiştir. Bu kısımda sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

12. Ünite 3. Metin: "Astrolojinin Doğuşu"

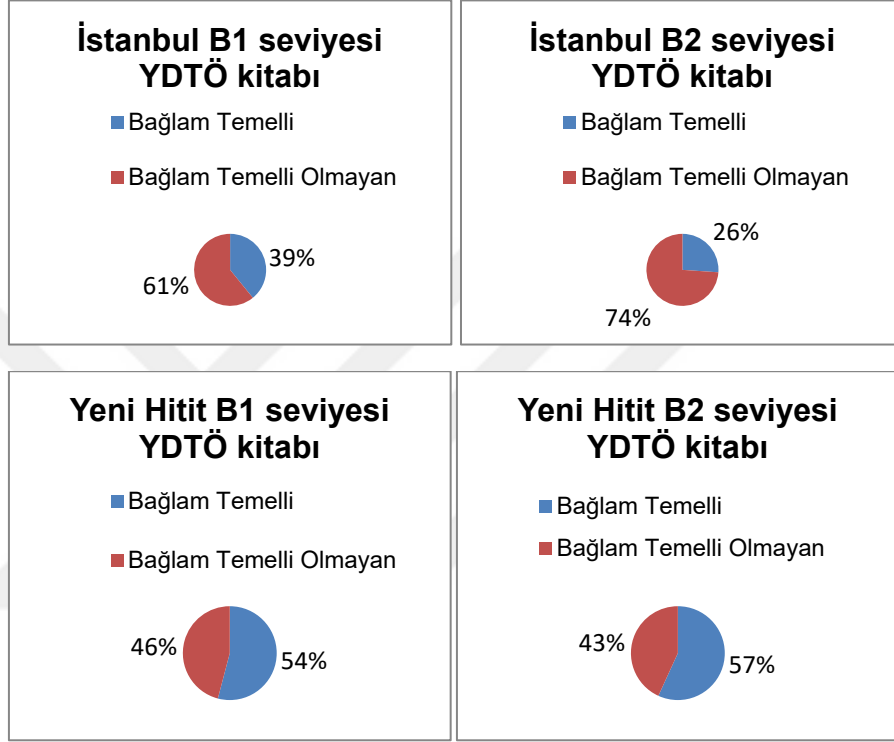
Bu okuma metninden sonra var-yok ve okuduğunu anlama etkinliklerine yer verilmiştir. Bu kısımda sözcük öğretim etkinliği yer almamaktadır.

12. ünite incelendiğinde üç okuma metninden sadece birinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuştur. Bu üniteye sözcük öğretimi adına yer verilen örnek sayısı oldukça az sayıdadır. Üniteye okuma metinlerinden sonra daha çok okuduğunu anlama ve dilbilgisi sorularına yer verilmiştir.

12 üniteden oluşan Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı incelendiğinde 25 okuma metninde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuş, 19 okuma metninde ise başvurulmamıştır. 19 metinde genel manada sözcük öğretimine dayalı etkinlik bulunmamaktadır. Her ne kadar bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvuru okuma metni sayısı çoğunluğu oluştursa da bu okuma metinlerinde sözcük öğretimine verilen önem yeterli seviyede değildir ve sözcük öğretimi yapılan aktiviteler ağırlıklı olarak deyim öğretimi üzerinedir. Deyimler de sözcüklerin akla gelen ilk anlamlarından uzak oldukları için yeni bir dil öğrenen öğrencilere sözcükleri deyimler üzerinden işlemek onlar için zorlayıcı olmaktadır. Bu durum yabancı dil olarak İngilizce öğrenirken de gerçekleşmektedir. Bu tarz deyim ile sözcük öğretimi sınıf ortamından çok keyif için okuma zamanlarında yapılırsa öğrencilerin sözcükleri öğrenirken kafa karışıklığı yaşamalarının önüne geçebilir. Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı İstanbul B2 seviyesi YDOT kitabı ile kıyaslandığında içerik ve etkinlik bakımından daha zengindir, sayfa sayısı da iki katına yakındır ancak kullanışlılık ve yönergeler açısından daha karmaşıktır. Öğretilmesi hedeflenen sözcüklerle ilgili hedef sözcük listesi bu kitabı ünitelerinde yer almamaktadır. Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabı Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabı ile kıyaslandığında bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden yararlanma oranı düşmüştür. Sözcük öğretimine verilen ağırlık B2 seviyesi bu kitapta azalmıştır. Sözcük öğrenme unsuru yeni bir dil öğrenen birey için çok önemli olduğundan verilen ağırlık ve önem seviye yükseldikçe azalmamalıdır.

3.3. Kitapların Bağlam Temelli Sözcük Öğretiminden Yararlanma Oranları

Grafik I. Kitapların Bağlam Temelli Sözcük Öğretiminden Yararlanma Oranları

Yukarıda yer alan grafikler incelendiğinde kitapların bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine yer verme oranları görülmektedir. İstanbul B1 ve B2 seviyesi YDOT kitapları Yeni Hitit B1 ve B2 kitapları ile kıyaslandığında bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden daha az oranda faydalanılmaktadır. B2 seviyesi kitaplar B1 seviyesi kitaplar ile kıyaslandığında ise B2 seviyesi kitapların bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine daha fazla ağırlık verdiği görülmektedir. Çalışmada incelenen dört kitap arasında bağlam temelli sözcük öğretimine en çok önem veren kitap oransal olarak Yeni Hitit B2 seviyesi YDOT kitabıdır. Farklı kurumlar tarafından tercih edilen bu kitapların ünite ve metin sayıları farklı olduğu için bağlam temelli sözcük öğretimine verdikleri önem bu yol ile gösterilmiştir.

3.4. Okuma Metinlerindeki Bağlam Temelli Sözcük Öğretim Yönteminden Yararlanılan Bazı Sözcük Öğretim Etkinliği Örneklerinin İncelenmesi

Bu bölümde incelenen dört YDOT kitabından bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulmuş farklı etkinliklere yer verilmiştir.

4 Aşağıdaki kelimeleri yakın anlamlıları ile eşleştirelim.

1. birey	a. özellik
2. seçim	b. insan
3. nitelik	c. tercih
4. saygın	ç. kişilik
5. karakter	d. itibarlı

Şekil 114. İstanbul B1 2.Ünite 3.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden metinde yer alan sözcüklerin eş anlamlıları ile eşlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikte yer alan örnekler incelendiğinde “birey” sözcüğü metinde dört kez geçmektedir. Öğrenciler metnin bağlamından sözcüğün anlamını tahmin edebilmektedir. Birey sözcüğü ile birlikte kullanılan “bireyin yaşamı, bireyin yeteneği, bireysel özellikler, bireysel etkenler” gibi ipuçları sözcüğün anlamının çıkarımı açısından yardımcıdır. “Seçim” sözcüğü on iki kez geçmektedir. “Meslek seçimi, rastgele seçim” gibi ipuçları sözcüğün anlamı ile ilgili çıkarım yapmada sunulan örneklerdir. “Nitelik” sözcüğü okuma metninde bir kez geçmektedir. “Kendi niteliklerine göre” ipucu sözcüğün bağlamını oluşturmaktadır. “Saygın” sözcüğü metinde bir kez geçmektedir. “Doktorluk, avukatlık gibi saygın bir meslek” ipucu sözcüğün bağlamını oluşturmuştur. Verilen meslek örnekleri toplum tarafından itibarlı meslekler olarak görülmektedir. “Kişilik” sözcüğü bir sonraki metinde yer almıştır. “Kişilik özellikleri” ipucu ile verilmiş ve bu ipucundan sonra kişilik özellikleri ayrıntılı açıklanmıştır.

4 Aşağıdaki boşluklara uygun kelimeleri yerleştirilim.

dikiş tuttur- bakış açısı anı işe yarar

1. Okul yıllarımdan çok güzel ..... var.
2. Burada ..... başka bir şehre yerleşti.
3. Aynı şekilde düşünmüyoruz. Seninle ..... çok farklı.
4. Ben de ..... bir şeyler yapmak istiyorum ama nereden başlamalıyım, bilmiyorum.

Şekil 115. İstanbul B1 4.Ünite 1.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden metinde yer alan sözcükleri örnekte yer alan cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirmesi istenmiştir. “Anı” sözcüğünün anlamı “Her kötü anıdan ders alarak geleceğe daha güçlü bakabilirsiniz.” cümlesinden çıkarılabilmektedir. Daha öncesinde yer alan “Eğer kötü ilişkiler yaşadıysanız kendinize şu soruları sorun.” cümlesi de sözcüğün anlamını tahmin etmede önemli bir ipucudur. “Bakış açısı” sözcük grubunun metin içerisindeki anlamı kendisinden önce verilen durumlardan çıkarılabilmektedir. Bu durumlarda farklı insanların farklı bakış açılarından bahsedilmiştir ve sözcük grubunun anlamını öğrencinin kendisinin keşfetmesini sağlamaya yeterli ipuçları bulunmaktadır. “İşe yarar” sözcük grubu geçmiş deneyimlerden bahsedilmesinden sonra yer almaktadır. Kendisinden sonra gelen cümlede ise “ne ders aldım “ ipucu bu sözcük grubunun anlamının bağlamdan çıkarılmasına yardımcı olmaktadır. “Dikiş tutturmak” deyimini okuma metni veya başka bir kısımda yer almamaktadır. Bu sözcük grubunun etkinlikte uygun boşluğa yerleştirilmesi ancak diğer üç soruyu yaptıktan sonra gerçekleşmektedir. Bu sözcük grubunun yer aldığı cümle incelendiğinde ise öğrencinin sözcük grubunun anlamını çıkarabileceği ipucu yeterince güçlü değildir. Öğrenci örneği doğru yapsa bile kalıcılık ve öğretim açısından örnek zayıf kalmıştır.

3 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını uygun boşluklara yerleştirilim.

sipariş	paylaşma	doyurucu	sınav dönemlerinde
ev arkadaşı	temel gıda maddeleri		

ÖĞRENCİ EVİ

Üniversiteyi kazandıktan sonra bazı öğrenciler yurttta, bazı öğrenciler kiralık evlerde kalırlar ve ailelerinden uzakta yaşarlar. Ben de o öğrencilerden biriyim.

Daha sonra evin kirası, telefon, elektrik, internet faturaları, apartman aidatı gibi masraflar ailelerimize fazla gelmeye başlar. Bundan sonra iş başa düşer ve biz ..... aramaya başlarız. Sonunda okul veya sınıf arkadaşlarından birilerini buluruz. Evimizi, sevgimizi onlarla paylaşırsınız. Arkadaşlar arasında ..... çok önemlidir. Her şeyi paylaşırsınız.

Evdeki işler sırayla olur, sıradaki kişi köle gibi bütün işleri yapar. Temizlik, yemek, bulaşık... Yemek esnasında onu en az on kere mutfığa gönderebiliriz. O günkü köle, yemek yaparken mutfakta bir şeyler eksikse hemen markete gidip eksikleri tamamlar, zamanla yarışarak yemeği pişirir, bizler de yemeğin pişmesini bekleriz. O gün elimizi sıcak sudan soğuk suya sokmayız.

Şekil 116. İstanbul B1 6.Ünite 1.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden metin öncesinde verilen sözcükleri metinde yer alan boşluklara yerleştirmesi istenmiştir. Bağlam temelli sözcük öğretimini çeşitlendirmek adına uygun bir örnek olan bu etkinlikten önce sözcüklerin sınıf ortamında tartışılıp anlamları öğrenildikten sonra uygun boşluklara yerleştirilmeleri daha uygundur. Bu etkinlikte yer alan altı sözcüğün anlamı öğrenilmesinden sonra uygun boşluklara yerleştirilmesinde uygun ipuçları bulunmaktadır. Öğrenciler metnin bağlamına göre sözcükleri uygun boşluklara yerleştirebilmektedir. Öğretilmesi hedeflenen sözcükler okuma metninden önce verildiği için öğrenci bu etkinlikte ya öğretmen ya da sözlükten yardım alacaktır. Bu etkinliğin yapılabilmesi için bir diğer durum ise öğrencilerin bu sözcükleri önceden biliyor olmaları ve ön bilgilerinden yararlanmalarıdır. Bu üç durum oluştuktan sonra etkinlik yapılırsa öğrenciler önceden bildikleri bu sözcüklerin hem bağlamlarında kullanımlarını görecekler hem de tekrar yolu ile bu sözcükleri daha kalıcı şekilde öğreneceklerdir.

5 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bulalım.

1. saçma sapan: .....

2. sakar: .....

3. iş başa düşmek: .....

4. elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak: .....

5. ısmarlamak: .....

Şekil 117. İstanbul B1 6.Ünite 1.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden sözcük, sözcük grubu ve deyimlerin anlamlarının yazmaları istenmiştir. Örnekler incelendiğinde “saçma sapan” ve “ısmarlamak” örneklerinin okuma metninde yer almadıkları görülmektedir. Bu tür aktiviteler oluşturulurken öğrencilerin okuma metnindeki bağlamlarından yardım alarak sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını tahmin edebilecekleri ipuçlarına yer verilmelidir. Örnekler oluşturulurken de sözcüklerin okuma metninde yer almaları anlamlı ve kalıcı bir öğrenme oluşması açısından yararlı olacaktır.

2 Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin ve kelime gruplarının anlamlarını bulalım ve cümle içinde kullanalım.

Çağ : .....

Kesim : .....

Arzu : .....

Sezon : .....

Sektör : .....

Yoğunlaşmak : .....

İmaj : .....

Şekil 118. İstanbul B2 4.Ünite 1.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden metinde yer alan sözcükleri kullanarak cümle yazmaları istenmiştir. Örnek olarak sunulan sözcükler okuma metni içerisinde birden fazla sayıda geçmektedir ve sözcüklerin anlamlarını tahmin etmeyi sağlayacak pek çok ipucuna sahiptir. Bu etkinlik öğrencileri kendilerinin yapabilecekleri ve onların yaratıcılıklarını geliştiren, aktif katılım sağlayan bir etkinliktir.

Ekmek aslanın ağzında

☐ Çalışma hayatında başarılı olmak önemli.

☐ İşçi ve işveren arasında çok sorun var.

☐ İş bulmak çok zor.

☐ Gençler en verimli çağında.

Kılı kırk yarmak

☐ Her şeyi kırk parçaya bölmek

☐ Her ayrıntıyı çok fazla dikkate almak

☐ İnsanlara çok soru sormak

☐ Kararsız kalmak

Şekil 119. Yeni Hitit B1 1.Ünite 1.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden okuma metni içerisinde yer alan deyimlerin anlamının ne olduğunun işaretlenmesi istenmiştir. Örnekte yer alan deyimler okuma metninde kalın harflerle yazılmış ve öğrencilerin dikkati çekilmiştir. Örneklerin çeşitlendirilmesi adına uygun bir etkinlik olmuştur. Yeni Hitit B1 ve B2 seviyesi YDOT kitaplarının genelinde, hemen her ünite, çoğu okuma metninde deyim öğretimine önem verilmiştir ve deyimlere çok sık rastlanmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin deyimleri de öğrenmesi faydalıdır ancak her ünite ve metinde deyim öğretilmeye çalışılması deyimlerin mecazlı anlamlarından dolayı öğrencileri zorlayabilir ve dil öğrenme motivasyonlarını düşürebilir.

sporları Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Eski Yunan'da ise spor, eğitimin başlıca amacı haline gelmiş ve spor karşılaşmaları doğmuştur.

Bugün tüm dünyadaki en popüler spor dallarından ikisi olan basketbol ve tenisin gelişim öyküsü ise şöyledir:

Tarihte basketbola benzer bir oyunu, ilk kez Amerika yerlileri oynamıştır. Basketbolun bugünkü durumu...

Henüz Eski Mısır, Yunan ve Perslerde tenise benzer bir oyundan söz edilmemektedir. Bugünkü tenisin benzeri 12. yüzyılda ortaya çıkmıştır. İngiliz ve Fransız asizadeeleri belondan dört duvar içinde ve üstü bir fileyle kapalı sahalarda, kort veya kraliyet tenisi adında bir spor yapmaya başlamışlardır. İlk zamanlarda insanlar tenisi otlak ellefe, sonra eldivenler kullanarak oynamışlar ve sonraları da, günümüzün raketlerine benzer araçlar kullanmışlardır.

doğmak

☐ Güneş doğmadan yola çıkmayız.

☐ Ünlü futbolcu Ronaldinho 1980'de Brezilya'da doğmuştur.

☐ Son yıllarda çok farklı iş alanları doğmakta.

☐ Doktorun tahminine göre bebeğimiz gelecek ayın ikisinde doğacak.

1. İlk çağlarda spor türleri

2. Sporun eğitimdeki yeri

3. Tenisin tarihsel gelişimi

4. Çocuklara uygun sporlar

5. Tenisin yaratılan

6. Basketbolun mucidi

Var Yok

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

Şekil 120. Yeni Hitit B1 2.Ünite 2.Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden “doğmak” sözcüğünün metinde kullanılan anlamı ile aynı anlamda olduğu cümleyi bulmaları istenmiştir. Bu etkinlik bağlam temelli sözcük öğretimi açısından oldukça faydalıdır. Öğrenciler sözcüğün farklı kullanımlarını da öğrenmektedir. Bu etkinlikte yer alan eksiklik yönergenin

olmamasıdır. Öğrenciler etkinliği yapabilmesi için öğretmen açıklamasına ihtiyaç duymaktadır. Yeni Hitit B1 seviyesi YDOT kitabı genelinde bu sorun bulunmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenci kitlesi dikkate alındığında YDOT kitaplarında yer alan etkinliklerdeki yönergelerin daha açıklayıcı olması gerekmektedir.

17 Karakter yaratalım

- Temizlik
- Şüphesiz
- Simetrik
- Küfür
- Saygı
- Biriktirme
- Aşk
- Diğer

Adı: _____

Yaşı ve mesleği: _____

Fiziksel özellikleri: _____

Karakter özellikleri: _____

Takıntısı: _____

Takıntısının altında yatan sebep: *Cocukluğunda...*

Davranışları: *Sürekli olarak*

Şekil 121. Yeni Hitit B2 3. Ünite 4. Metin

Bu etkinlikte öğrencilerden okuma metninde yer alan bazı sözcükleri kullanarak karakter yaratmaları istenmiştir. Oldukça yaratıcı bir etkinlik olan bu çalışma öğrencilerin sözcüklerin anlamını metinden çıkarmalarını ve bu sözcükleri kullanarak karakter yaratmalarını istediği için öğrenciler bu sözcükleri tekrar ederek kalıcı bir şekilde öğrenmektedirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde basılı ders materyali olarak kurslarda kullanılan dört adet ders kitabında yer alan okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretim yöntemine başvurulma oranını belirlemek ve bu okuma metinlerinde bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlanılan örnekleri incelemektir. Örnekleme yer alan kitaplardaki metinleri değerlendirmek için, ilgili alan yazın tarandı ve ders kitabındaki okuma metinlerinin hepsi incelendi, inceleme sonucunda okuma metinlerinin konuları, özgünlük durumları ve bağlam temelli sözcük öğretim yönteminden faydalanma oranları tablolar hâline getirilmiştir. Bu incelemeler neticesinde aşağıda yer alan öneriler geliştirilmiştir.

4.1. Öneriler

1. Çalışmada incelenen dört ders kitabı genel olarak Türkçe öğretimini dilbilgisi çalışmaları ve dilbilgisi örnekleri üzerinden yapmaktadır. Dilbilgisi çalışmaları genel olarak düzenleme üzerinedir. Bu düzenlemeler ezber bilgiler veya örneğin benzerini yazarak yapılabilmektedir. Ezber bilgiler ile yapılabilen etkinlikler yerine daha yaratıcı olan ve öğrencilerin bilgiyi aktif olarak inşa ettiği etkinliklere yer verilebilir.

2. Bağlam temelli yaklaşımdan sözcük öğretiminden çok dilbilgisi öğretiminde yararlanılmıştır. Sözcük öğretim etkinlikleri öğrencileri üst düzey düşünme becerilerini kullanacakları şekilde oluşturulabilir.
3. Ders kitaplarında yer alan sözcük öğretim etkinlikleri genel olarak okuma metinlerinden bağımsız oluşturulmuştur. Sözcük çalışmalarında sözlük kullanımı ve öğretmenden yararlanma olasılığı yüksektir. Kalabalık sınıflarda eğitimin gerçekleştirilmesi düşünöldüğünde öğrenci başına düşen süre hem azalmakta hem de öğrenci her sorusunu öğretmene soramamaktadır. Kitapta yer alan çoğu sözcük öğretme etkinliği öğrencilerin kendilerinin keşfetmelerine fırsat vermemektedir. Kitaplarda yer alan sözcük öğretim etkinlikleri okuma metinlerinden faydalanarak yapılabilecek biçime dönüştürölebilir. Bu durum haricinde pek çok sözcük öğretim etkinliğinde yer alan eşleme veya cümlede boş bırakılan yere yerleştirme şeklindeki örneklerde öğrencilerin doğru sözcüğü doğru şekilde seçebilmesine yardım edecek yeterli bağlamsal anlam bulunmamaktadır. Bahse konu etkinlikler yeni bir yabancı dil öğrenen öğrencilerin anlayabileceği şekilde tasarlanabilir.
4. Kitaplarda karşılaşılan en büyük sorunlardan birisi de okuma metinlerinden sonra sunulan sözcük öğretim çalışmalarında yer alan örnek sayılarının yetersiz olmasıdır. Yeni Hitit kitaplarında yer alan bazı etkinliklerde öğretilmesi hedeflenen sözcük sayısı makul seviyede olmasına rağmen genel anlamda bakıldığında dört kitapta da sözcük öğretim etkinliklerinde yer alan örnek sayılarının çok az olduğu göze çarpmaktadır. Örnek sayılarının artırılması öğrenilenlerin kalıcı olması açısından faydalı olabilir.
5. Dört kitap incelemesi sonucunda çalışmanın konusunu oluşturduğu için özellikle okuma metinleri ve sözcük öğretim çalışmaları daha ayrıntılı incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda kitapların sözcük öğretim etkinliklerindeki yönergelerin daha açıklayıcı olması gerektiği sonucuna

ulaşılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler göz önüne alındığında etkinlik yönergelerinin daha yol gösterici olması öğrencilerin etkinlikleri daha rahat yapabilmelerine olanak sağlayabilir.

6. Dört kitapta yer alan okuma metinleri incelendiğinde okuma metinlerinden sonra sunulan sözcük öğretim çalışmalarının ağırlıklı olarak deyimler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Deyimlerin dillerde sahip olduğu değer çok önemlidir ancak yeni bir yabancı dil öğrenen öğrenci için bu kadar fazla deyim öğrenmek öğrenciyi zorlayabilir ve dil öğrenmeye karşı olan motivasyonunu azaltabilir. İngilizce gibi yabancı dilleri öğreten ders kitapları incelendiğinde deyimlere hemen hiç rastlanmamaktadır. Deyimleri yerine İngilizcede “phrasal verbs” olarak adlandırılan öbek eylemlerin veya birlikte yaygın olarak kullanılan sözcük gruplarının öğretimi daha yararlı olabilir.
7. Okuma metinleri ile bağlantılı sözcük öğretim çalışmalarında yer alan örnekler incelendiğinde sunulan çoğu örneğin günlük hayatta kullanım sıklığı yaygın değildir. Sözcük öğretim çalışmalarında dilin günlük hayatta kullanımına uygun örnekler yer alabilir.
8. Dört ders kitap incelendiğinde kitapların modern eğitim anlayışında uygulanması gereken üstü kapalı (implicit) öğretim yani öğrencinin yapıları ve sözcükleri kendisinin öğrenmesine dayanan anlayıştan uzak, açıktan (explicit) öğretim anlayışına daha yakın olduğu görülmektedir. Kitapların bu durumda olması bağlam temelli öğrenme yöntemlerinden yararlanma oranını azaltmaktadır. Kitaplarda yer alan dil bilgisi ve sözcüklerin öğretiminde üstü kapalı öğretim teknikleri kullanılabilir.
9. İki farklı kuruma ait dört ders kitabı incelendiğine Yeni Hitit YDOT kitaplarında sözcük öğretimine verilen önem ve bağlam temelli sözcük öğretiminden yararlı oranı İstanbul YDOT kitaplarından daha fazladır. İstanbul YDOT kitapları sözcük öğretimine verilen önem artırılabilir.

10. Okuma metinleri ile bağlantılı sözcük öğretim etkinlikleri incelendiğinde pek çok örnekte yer alan ipuçları öğrencilerin kendi başlarına sözcüğün anlamını tahmin etmesi açısından zayıf kalabilmektedir. Bu tür örneklerdeki ipuçları güçlendirilebilir.
11. Bağlam temelli yöntem öğretilmesi hedeflenen sözcükler genel olarak ünitelerde az sayıda geçmektedir. Öğrenmenin kalıcı olması açısından öğretilmesi hedeflenen sözcüklerin ünite içerisinde birden fazla sayıda yer alarak tekrar edilmeleri sağlanabilir.
12. Dört ders kitabında yer alan üniteler incelendiğinde her üniteye öğretilmesi hedeflenen sözcük sayısı farklılık göstermektedir. Aynı seviyedeki her kitabı ve ünitelerde öğretilmesi hedeflenen sözcük sayılarında standartlaştırma yapılabilir ve bu sözcükler ilgili bağlamları içerisinde daha çok kullanılarak öğretilmeye çalışılabilir.
13. Okuma metinlerinde yer alan sözcük öğretim çalışmaları genel olarak incelendiğinde çeşitlilik oluşturulması yönünden örnekler zayıf kalmaktadır. Yeni Hitit kitapları İstanbul kitaplarına göre etkinlik çeşitliliği açısından daha zengin içerik sunsa da etkinliklerin çeşitliliği açısından geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma paralelinde aşağıda yer alan bağlam temelli sözcük öğretim çalışmaları kitaplarda alternatif olarak sunulabilir.
14. Öğrencilerin bağlam temelli sözcük öğretiminin bir alternatifi olan elektronik sözlükleri tercih etmeleri halinde öğretmenler öğrencilere elektronik sözlük seçimi konusunda yardımcı olabilir ve öğrencileri sözcüklerin kullanımlarının daha kapsamlı yer verildiği sözlüklere yönlendirebilir.

4.2. Bağlam Temelli sözcük öğretim etkinliği önerileri

Beyin Fırtınası: Bir hazırlık çalışması olarak okuma metinleri öncesinde metnin başlığı tahtaya yazılarak öğrencilerden akıllarına gelen sözcükleri söylemeleri istenilebilir. Öğrencilerden gelen örnekler sözcüklerin tahtaya yazılması ve bu sözcüklerden bazılarının metinlerde yer alması kullanımlarını ve bağlamlarını görme açısından fayda sağlayabilmektedir.

Farklı bağlamlar: Ünitelerde öğretilmesi hedeflenen sözcükler okuma metinleri içerisinde farklı bağlamlarda kullanılarak bu sözcüklerin farklı kullanımları öğrencilere öğretilir. Metinden sonra sözcüklerin hangi anlamlarda kullanıldıklarını temel alan bir sözcük öğretim etkinliği hem öğrencilerin ilgilerini artırıcı hem de keşfetmeye yöneltici olacaktır.

Kısa Hikâye Yazma: Ünitelerde öğretilmesi hedeflenen sözcükler okuma metni içerisinde verilebilir ve öğrencilerden bu sözcükleri içerisinde barındıran kısa bir hikâye yazmaları istenilebilir. Öğrenciler bu şekilde hem yaratıcılıklarını kullanabilir hem de yeni bir şeyler üretebilirler.

Diyalog Oluşturma: Ünitelerde öğretilmesi hedeflenen sözcükler okuma metni içerisinde verilebilir ve öğrencilerden bu sözcükleri içerisinde barındıran bir diyalog yazmaları istenilebilir.

Diyaloga Sözcük Yerleştirme: Orijinal bir röportajın metin şeklinde oluşturulmuş bir uyarlaması sözcük çalışmasına dönüştürülebilir. Bu metinden öğretilmesi hedeflenen sözcükler çıkarılıp öğrencilerden bağlamlarına göre sözcükleri yerleştirmeleri istenilebilir.

Aynı Bağlamı Bulma: Ünitelerde öğretilmesi hedeflenen sözcükler okuma metni içerisinde verilebilir ve öğrencilerden pek çok cümle arasından bu sözcüklerin aynı bağlamda kullanıldığı cümleyi seçmesi istenilebilir. Bu

etkinlik sözcüklerin hem kalıcılık anlamında hem de farklı kullanımlarını öğrenme anlamında oldukça yararlı olacaktır.

Alakasız Sözcüğün Çıkarılması: Okuma metni içerisinde yer alan ve başlık ile aynı bağlamdaki sözcükler ve bu bağlamdan bağımsız, metinde yer almayan bir sözcük aynı etkinlikte yer alabilir ve öğrencilerden bu bağlamdan bağımsız sözcüğü işaretlemeleri istenilebilir.

Sözcük İlişkilendirme Listesi: Bir ölçme değerlendirme aracı olarak kullanılan bu test tipi konu veya ünite sonlarında öğrencilerin hedef sözcükleri pekiştirmesi adına not kaygısı olmayacak şekilde uygulanabilir. Bu etkinliğin amacı öğrencilere yukarıdan aşağı olacak şekilde hedef sözcüğün karşısına aklına gelen ilk sözcüğü yazmaktır.

Bağlam Temelli Ödev: Öğrenilen yeni sözcüklerin o gün veya hafta içerisinde öğrencilerin gerçek yaşamda kullanmalarına yönelik ev ödevi, yaparak yaşayarak öğrenme sağlayabilir. Bu durum öğrenilen sözcüklerin kalıcı olmasını sağlar.

KAYNAKÇA

- Aebersold, J.A., From Reader to Reading Teacher: Issues and Strategies
Field M.L: for Second Language Classrooms. Cambridge:
Cambridge University Press, 1997.
- Akinoğlu, O.: Öğretimde İlke ve Yöntemlerle İlgili Temel Kavramlar,
editör: Şeref Tan Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara:
Pegem Akademi, 2012 s.152.
- Aksan, D.: Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilimi I (3 cilt)
Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1987 s.91
- Aksan, D.: Sözcük Türleri, Türk Dil Kurumu Yayınları Ankara:
Olgaç Basımevi, 1983 s.20.
- Aksan, D.: Türkçe Çalışmalarında ve Öğretiminde Dilbilimin Yeri.
DTCF Dergisi 1979-1982, XXX(1-2):s43-49.
- Aksoy, B.: *Selçuk üniversitesi yabancı diller yüksekokulunda bağlam
içerisinde ve bağlam dışında kıyaslamalı kelime öğretimi
çalışması.*(2006) (Yüksek Lisans Tezi)
- Akyol, H.: Kelime öğretimi. Millî Eğitim 1997, sayı:134 s.46-47.
- Banguoğlu, T.: Türkçenin Grameri 2. baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu
Basım Evi 1986 s.110.
- Barthes, R.: Göstergebilim İlkeleri, çeviren Berke Vardar-Mehmet
Rıfat, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1979 s.4.

- Benhür, M. H.: *Türkçenin yabancılara öğretiminde tartışılmayan ana kavramlar* (2002) (Yayımlanmamış doktora tezi) Ulusal Tez Merkezi (113315).
- Bernhardt, E.B.: Second language reading as a case study of reading scholarship in the 20th century. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P.D. Pearson& R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. 3). Mahwah, NJ: Erlbaum, 2000 pp. 791-811.
- Bruner, J.S.: *The Process of Education*. Cambridge: Harvard University Press, 1997.
- Budak, Y.: *Sözcük Öğretimi ve Sözlüğün İşlevi*, Dil Dergisi Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000 s.92.
- Coffield F.,
Moseley D.,
Hall E.,
Ecclestone K.: *Learning Styles and Pedagogy in post-16 Learning: a Systematic and Critical Review*, 2004.
- Cummins, J.: The influence of bilingualism on cognitive growth: A synthesis of research findings and explanatory hypotheses. *Working Papers on Bilingualism*, 1976, 9, pp.1-43.
- Demirel, Ö.,
Kaya, Z.: *Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar*, editör: Özcan Demirel-Zeki Kaya Eğitim Bilimlerine Giriş 2. baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2007 s.14
- Demirel, Ö.: *Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler* 8. basım. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2014 s.110.

- Dervişoğulları, N.: *Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda oyunlarla sözcük öğretimi* (2008) (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi (228091).
- Erciyeş, G.: *Öğretimde İlke ve Yöntemlerle İlgili Temel Kavramlar*, editör: Şeref Tan Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2012 s.265.
- Erden, M.: *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları, 1998.
- Ergin, M.: *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayıncılık 1989 s.4, s.95.
- Finkelstein, N.: Context in the context of physics and learning. In *Proceedings of the 2001 Physics Education Research Conference*, 2001 pp.1-4.
- Forster, N.: The analysis of company documentation, in C. Cassell and G. Symon (eds), *Qualitative Methods in Organizational Research*, London: Sage, 1994 pp.147–66.
- Glynn, S., Koballa, T. R.: *The Contextual Teaching and Learning Instructional Approach*, R. E. Yager (Ed.), *Exemplary Science: Best Practices in Professional Development* (75-84), Arlington, Va: National Science Teachers Association Press, 2005.
- Günay, V. D.: *Sözcükbilime Giriş*, İstanbul: Multilingual Yayınları, 2007 s.11.

- Güneş Koç,
R. S.: *5E Modeli ile Desteklenen Bağlam Temelli Yaklaşımın Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Işık Ünitesindeki Başarılarına, Bilgilerinin Kalıcılığına ve Fen Dersine Karşı Olan Tutumlarına Etkisi* (2013) (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ulusal Tez Merkezi (349031).
- Güney, N.,
Aytan, T.: *Aktif Kelime Hazinesini Geliştirmeye Yönelik Bir Etkinlik Önerisi: Tabu*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2014 yıl: 2, Sayı:5, s.617-628.
- Güney, S. Y.: *Yapılandırmacılık doktora programı ders ödevi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Gür, T.: *Bağlam Temelli Öğretimin İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Kelime Öğretiminde Kullanılması*, Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2014 yıl:2 sayı:2, s.242-253.
- Güven, B.: *Öğretim Öğretimde İlke ve Yöntemlerle ilgili temel kavramlar*, editör: Şeref Tan Öğretim İlke ve Yöntemleri 8. baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2012 s.6.
- Hasekioğlu, I.: *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük bilgisi öğretimi-yeni hitit yabancılar için Türkçe 1 serisinde sözcük öğretiminin değerlendirilmesi ve sözcük öğretimi için uygulama örnekleri* (2009) (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi (257984).
- Howard, J.: *Lexicography: An Introduction*, London and New York: Taylor& Francis Routledge publication, 2002 pp.1.

- İmer K.,
Kocaman A.,
Özsoy A. S.:
Karasar, N.:
Dilbilim Sözlüğü 2.baskı İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi
Yayınevi, 2013 s.41,s.87.
Bilimsel Araştırma ve Yöntemi 15. baskı, Ankara: Nobel
Yayın Dağıtım, 2005.
- Kavcar C.,
Oğuzkan F.,
Sever S.:
Kaya, Z.:
Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin.
Ankara: Engin Yayınevi, 2005.
Eğitimin Psikolojik Temelleri, editörler: Özcan Demirel-
Zeki Kaya Eğitim Bilimlerine Giriş 2. baskı, Ankara:
Pegem A Yayıncılık, 2007 s.112.
- Kenneth D. B.:
Methods of Social Research 4th edition, New York: The
Free Press, 1994 pp.337-349.
- Kerimoğlu, C.:
Genel Dilbilime Giriş, Ankara: Pegem Akademi
Yayıncılık, 2014 s.161.
- Kern, R.:
Literacy and Language Teaching. Oxford: Oxford
University Press, 2000.
- Kıroğlu, K.:
Bir Meslek Olarak Öğretmenlik, editörler: Özcan
Demirel, Zeki Kaya Eğitim Bilimlerine Giriş 2. baskı,
Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2007 s.344.
- Korkmaz, Z.:
Gramer Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Tarih Kurumu
Basım Evi, 1992 s.18, s.100.
- Kulaç, D.:
Bağlamsal Çıkarım Stratejilerinin İngilizceyi Yabancı Dil

Olarak Öğrenen Öğrencilerin İngilizce Okumaya Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi (Yüksek Lisans Tezi) (2011)
Ulusal Tez Merkezi (289863).

- Laufer, B.: The development of passive and active vocabulary: Same or different? University of Haifa, Oxford University Press .Applied Linguistics, 1998, 19/2 pp.255-271.
- Martinet, A.: İşlevsel Genel Dilbilim, Çeviren Berke Vardar, İstanbul: Multilingual Yayınları, 1998 s.134.
- MEB, (2019): *Türkçe dersi öğretim programı (1-8.Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Nagy, E. W.: *On the role of context in first-and second-language vocabulary learning* (Rapor No: 627). Illinois: University of Illinois at Urbana-Champaign, 1995.
- Nunan, D.: Designing Tasks for the Communicative Classroom, Cambridge: Cambridge University Press, 1989.
- Read, J: Assessing Vocabulary. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Rivers, W.M.: Teaching foreign language skills. Chicago: University of Chicago Press, 1981.
- Royer, J.M., Carlo, M.S.: Transfer of Comprehension Skills from Native to Second Language, Journal of Reading, 1991, 34(6), pp.450-455.
- Saljo, R.: Learning in the learner's perspective: I. Some common-

sense conceptions. Reports from the Institute of Education. University of Gothenberg, 76. As summarized in Psychology: Theory and Application, 1979.

Saussure, F.D.: Genel Dilbilim Dersleri, Çeviren: Berke Vardar, İstanbul: Multilingual Yayınları, 1998 s.159.

Schmeck, R. R.: Learning Strategies and Learning Styles, New York, N.Y.: Plenum Press, 1988.

Smerdon, B.A., “Access to Constructivist and Didactic Teaching: who Gets It? Where Is It practiced?” Teachers College Record, 1999, 101 (1), 5–34.

Sözer, E.: Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknikler, editör: Mehmet Gültekin Öğretimde Planlama ve Değerlendirme 4. baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2004.

Susar Kırmızı, F.: İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Erişi, Tutumlar, Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zekâ Alanları Üzerindeki Etkileri (2006) (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ulusal Tez Merkezi (189968).

Tan, Ş.: Öğretimde İlke ve Yöntemlerle İlgili Temel Kavramlar, editör: Şeref Tan Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2012 s.367.

Tanın, R.: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük bilgisi ve öğretimi.(2004) (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez

Merkezi (146620).

Topaloğlu, A.: Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü 1. basım İstanbul: Ötüken Yayınları Ötüken Neşriyat A.Ş. 1989 s.98.

Uçar, S.: *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin kelime öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden haberdar olma ve kullanma sıklıkları düzeyleri* (2012) (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ulusal Tez Merkezi (327792).

Vardar,B.
(yönetiminde): Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Multilingual Yayınları, 2007 s.181.

Yalçın, A.: Türkçe Öğretim Yöntemleri-Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Akçağ Basım Yayın, 2002.

Yaman, H.,
Akkaya D.: İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Anlamı Bilinmeyen Kelimeler İçin Kullanılan Bağlam Türleri. İlköğretim Online, 2014, 13(1), s.74-93.

Yaylı, D. : Ana dilde ve Yabancı Dilde Okuma 3.baskı, editörler: Derya Yaylı-Yasemin Bayyurt Yabancılarla Türkçe Öğretimi Politika Yöntem ve Beceriler, Ankara: Anı Yayıncılık, 2007 s.62.

Yetim, H.: Öğretimde İlke ve Yöntemlerle İlgili Temel Kavramlar, editör: Şeref Tan Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi, 2012 s.190.

Yıldırım, A.,
Şimşek, H.: Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri 6. baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.

Yılmaz, E.: Temel Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2014 s90.

Yusufoğlu, S.: *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük bilgisi öğretiminin anlam ve gösterge paralelliğinden hareketle kültürel aktarıma etkisi.*(2017) (Yüksek Lisans Tezi)
Ulusal Tez Merkezi (477423)

İNCELENEN KİTAPLAR

İstanbul YDOT Kitabı B1	Kültür Sanat Basımevi, 2013
İstanbul YDOT Kitabı B2	Kültür Sanat Basımevi, 2013
Yeni Hitit YDOT Kitabı 2	TÖMER Yayınevi, 2008
Yeni Hitit YDOT Kitabı 3	TÖMER Yayınevi, 2008

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

CEFR, <https://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>

TDK, <https://www.tdk.gov.tr>